

Bujdosó Bálint

Szent Magyarság Versei

mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyarnyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

BUJDOSÓ BÁLINT

Impresszum

Bujdosó Bálint
Szent Magyarság Versei

A Piarista Tartományfőnök 310.1998 sz. engedélyével

© P. Meskó Lajos, Sch. P.
és Szent István Magyar Plébánia, 1998

Felelős kiadó: St. Stephen's Magyar R.C. Church
223 Third St., Passaic, NJ 07055-7894, USA

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció az azonos című könyv elektronikus változata. A könyv 1998-ban jelent meg az ISBN 0-9651859-2-3 azonosítóval az Egyesült Államok New Jersey államának Passaic városának St. Stephen's Magyar R.C. Church nevű magyar római katolikus egyházközségnek a kiadásában. Az elektronikus változat a szerző engedélyével készült. A könyvet lelkipásztori célokra a Pázmány Péter Elektornikus Könyvtár szabályai szerint lehet használni. Minden más szerzői jog a Piarista Rend Magyarországi Tartományáé.

A Bujdosó Bálint név Meskó Lajos (1911–2008) piarista szerzetes írói álneve.

Tartalomjegyzék

Impresszum	2
Tartalomjegyzék	3
Bevezetés	6
Jesu redemptor omnium	7
A solis ortu cardine	8
Magyar vers Krisztus Királyról	9
Boldogasszony	10
Matyó Madonna	10
Dal a Csíksomlyói Máriához	11
„Boldogasszony hozománya”	13
Mégegyszer Nagyasszonyunkhoz: „Ex hac lacrimarum valle”	16
Boldogasszony vigiliáján	18
Nagyboldogasszony égi búcsúja	20
Mennynek Királyné Asszonya	21
Alexander Sík: Ad Mariam in fano Andocs – Sík Sándor: Az Andocsi Máriához	22
Óh dicsőséges (O gloriosa)	24
Júniusba öltöztek a kertek	27
Pannónia.....	29
Szabáriai (Szombathelyi) Szent Mártonról.....	29
Kr. u. 1000-es évek	31
Vajk úr hősi éneke	31
Ave, Beate Rex Stephane.....	33
Tusakodás a Szentkirállyal	34
A Szent Koronához	37
A Tűz megérkezik	38
Látogatás a szentek hegyén (Szent Mór és Szent Imre)	41
Utóhang Maurus szent barátról.....	43
Öreg regös éneke Imre Úrról	45
Szent Imre herceg székesfehérvári sírjának felirata volt	49
Himnusz Szent Gellérthez.....	50
A Szentkorona követe	52
A két nyitrai remete	56
Magyar Szent Mózes.....	59
A harmadik csodaszarvas.....	60
A Kettős-keresztű Ország legendája	64
Vers a régi Lovagról	67
Két ámuló szem.....	69
Szent Piroska avagy Iréne császárné, a „Béke”	70
1100-as évek	71
Boldog-émlékű Admonti Zsófia	71
Boldog Bánfi Lukács éneke	72
1200-as évek	80
Magyar Szent Erzsébet	80
A kúnok apostola	84
Üzentek Julián barátért	88
A Hírhozó.....	89

Boldog Buzád vértanú.....	91
Az első magyar ferences: Boldog János	93
Boldog Bosnyai János püspök	96
A Szentsebek Ilonája (Veszprémi Boldog Ilona).....	99
Vasárnap esti óda Szent Margitról.....	102
Az áldozat (Szent Margit).....	105
Szent Kinga.....	106
A harmadik nővér	107
Szent Lajos püspökről, „Rendünk dicsőjéről” himnusz	110
Légvédelmi éj látomása	112
Tavaszdik a Szenthegyen.....	115
Régi remetéről elmélkedés a házsongárdi temetőben.....	117
Boldog Magyarhoni Miklós, vértanú.....	120
1300-as évek	122
Az utolsó Árpádházi	122
Kína első vértanúja	124
Boldog Csák Mór.....	125
A Bodonyi Vértanúk: Miklós, Antal és társaik.....	127
Boldog Hektor, a Gyógyító.....	130
A lívek magyar vértanúi.....	131
Egyiptom magyar vértanúja	134
Pétervárad Boldog Istvánhoz.....	136
Egy félig feledt névre.....	138
Boldog Lukácsról bátorító vers.....	139
1400-as évek	140
Pálos boldogok: Tíz szonett és egyebek	140
Boldog Gergely, szentlőrinci pálos.....	140
Boldog Jámbor Ferenc	141
Boldog Thar-Ispán Albert.....	143
Boldog Szombathelyi Tamás	144
Boldog Csanádi Albert.....	146
Boldog Zákoly János.....	147
Boldog Ungvári Kálmán	148
Boldog Szalánkeményi Péter	149
Boldog Mihálykövi Bálint	150
Boldog Lorándházi István.....	151
Boldog Huszár Gáspár	152
A bibliafordító.....	153
A déli harangzó hőseiről.....	154
A nándori toronyról.....	156
Déli harangzó, messzi pálmák.....	157
Egy régi harci roham idézése (Kapisztrán Szent János)	159
Kapisztrán és Szerém-Ujlak.....	161
Végvári küldöttség... ..	163
A haldokló Hunyadi szavai.....	165
Hunyadi János gyulafehérvári sírfelirata	166
Boldog Temesvári Pelbárt.....	167
1526–1700.....	169
Végek dicséreti.....	169
Kettős hőseposz – két véres század vértanúiról.....	171

Véres tercinák Kassa három hősről	186
Cardinalis Petrus Pázmány Péter	192
Bosnyák Zsófia – új Szent Erzsébetünk.....	193
Joannes Kelpius Transylvanus	195
1700-as évek	199
Egy „barokk” püspök: Fitter Ádám	199
Maria-Treui strófák.....	200
Kelemen Didák	205
Egy esztergomi kanonok: Ipolyi Gáspár.....	208
1900-as évek	209
Madeira felé – egy kiáltás!.....	209
„Budapest apostola”.....	211
In mortem Episcopi Ottocari – Prohászka püspök halálára	212
Prohászka olvasásakor	213
Bíró Ferenc S. J.....	215
Szabin testvér.....	217
A Szent Orvos hívása.....	219
Kaszap István S. J.	220
Etelka-Margit nővér.....	222
„Brassó Szentje”	224
Születhetnél-e volna drágább korba?	225
Amiként írva áll... ..	227
Aztán a Láng elkapta... ..	229
„Csak testemen keresztül!”	232
Katona Anikó.....	235
Éji Tedeum.....	236
A Szövetség Szekrényét földúlták	237
A mártír Ágnes nevenapján	238
„Itt állok...”	239
Egy tiszta hősi harc	241
Az Ember kell ma... (Prímás hős nevének).....	243
Álom	244
A címered most... ..	245
Pesti kövön pirosult.....	246
Fél éve már.....	248
Mindszenty prímás sírjára.....	250
„A nagy magyar szenvedő”	251
Két-három nappal Ítélet előtt	260
A Szentkirály országáról.....	261
A magyar életszentség nevei.....	264
Betűrendes címmutató	270

Bevezetés

A Szent Magyarság Versei íródtak 66 hosszú év során, egy 86 éves hosszú életen. Legelső a Püspökről, utolsók a Prímásról! Főleg a poéta utolsó hazai éveiben – érthetőleg, – aztán '56 után és most búcsúzóban. Néha egyazon ihletből két vagy több vers is született, egymásról megleledkezően; a hang és képek ismétlődnek – hiszen olyan ismétlődő a sorsunk is, oly hasonlóak a hősök is. Jobb apránként olvasni egy-egy részt vagy egy-egy hősről; a toll és szív akkor hozzájuk fordult újabb erőért, vigaszért és lelkelőért. Ezért is adjuk most át őket, ahogy lettek, néha fésületlen, esetlen – tán így is lelkelnek más is.

Jesu redemptor omnium

Mindent megváltó Jézusunk,
kit, – míg világ sem kezdeték, –
önnön fensége képeként
nemzett a legfőbb Alkotó.

Atyád tündöklő fénye, Te,
mindennek hű reménye, Te,
hallgasd imánk, mit most éléd
önt szerte sok kicsiny cseléd.

Tudod, ki, létet alkotád,
hogy hajdan testünk alkatát
a Szűznek szentelt méhiből
magadra testvérként vonád.

Mely év futásin visszatér,
tanú ez ünnep, hogy jöttél
Egyetlen, Atyád öléből
világ egyetlen üdvéül.

A csillagok, föld, tengerek
s az ég alatt itt mindenek
mint új üdvösség szerzőjét,
új dallal neved köszöntsék.

Kiket a Szent Vér öntözött
hű árral, nép a bűn között,
mi szültöd napján mind együtt
a hálahimnusz hadd zengjük.

Jézus, dicsőség Teneked,
ki Szűztől vettél életet,
Atyádnak is a Lélekkal
hálánk örökkön énekel.
Amen

Latin breviárium-himnusból, karácsonyi zsolozsma, ismeretlen latin költő, a 4–8. századból.

A solis ortu cardine

„Naptámadatnak sarkától
mindez világnak végeig”
Krisztust hirdessük, a Királyt,
Szűz Máriának szent Fiát.

A mindenség nagy szerzője
im szolgatestbe öltöze,
hogy testben váltson meg testet,
s ne vesszen el, kit teremtett.

Szűz anyja tiszta méhibe
száll mennyi malasztja, szent Ige;
titkot, mely elmét meghalad,
egy halk leány hord szív alatt.

Lett szűzi keble hajloka
egy szóra Isten temploma.
Ki férfit nem tud, Szeplőtlen,
Fiat fogant ő méhiben.

És őt szülé a Szűzanya,
kit Gábor megjósol vala,
s kit anyja ölében rejtezve
Keresztelő megérezte.

Tétette szalmára magát,
nem utált barmok-jászolát
és egy kis tejen éldegél,
kitől madár és minden él...

Körülrajongja ég kara,
és Istenhez szól víg dala.
Pásztornak angyal hirdet meg
Pásztort, kin függnék mindenek.

Jézus, dicsőség Teneked,
ki Szűztől vettél életet,
Atyádnak is a Lélekkel
hálánk örökkön énekel.

Latin breviárium-himnuszából, karácsonyi zsoltószöveg, a szerző valószínűleg Sedulius, a fordítás első két sora középkori, első magyar fordításából.

Magyar vers Krisztus Királyról

A Koronánk szétfoslott légbe,
a Jogarunk is porba hullott.
S hallod, testvér, hallod, hogy ujjong
az Antikrisztus csőcseléke?

De percre sem rendülj meg rajta,
hisz nagy Királynak vagy te népe.
Bár drága zászlód meg van tépve,
de tiszta, győztes szellő hajtja.

És Ő megmondta nyíltan-nyilván:
„Az éj órája ez; de régtől
én látom már: mint kormos villám,
zuhant a Sátán le az égből.”

...Nincs még lezárva harc és „béke”.
Előre, testvér, s föl a szívvel!
Nézd, mennybolton, lángokban égve
hogyan világít az ősi Címer!

„Emberfia jele” ha feltűnt:
hű jelképe a szenvedésnek,
tudod, nincs messze győzedelmünk,
az angyalharsonák már készek.

Hullik vörös cár, hullik láncunk,
lesz atombomba hajnalködje,
ha úron tízezer ezüstkürt átzúg,
hogyan Ő: Király, Király örökre!

(1949. október 13.)

Boldogasszony

Matyó Madonna

Matyó Madonna, pártás, vállfűzős
az asztalomról szembe rámmereng,
karján kis Jézus, pendelyes, tüszős,
kis ősmagyar, kis borsodi gyerek...

Matyó Madonna, pártás-rokolyás:
egy magyar művész plexitből faragta,
Némethon foglya..., s íme rombolás,
omlás után velem jött Vadnyugatra...

Óh repülőüveg, óh tardi szoknya!
Óh Kis Jézus, ki kezéd áldva tartod!
Óh fogolytáborok és szétlőtt tankok!...
Mi minden elfér egy asztalsarokra...

(1954)

Dal a Csíksomlyói Máriához

Táján se jártam soha Csíknak,
emlékek mégis úgy belém hasítanak,
fenyvek közt mintha ott születtem volna.
Somlyóba hív a Mária,
Ő szent Fiát imádnia.
Jöttment szívemnek is szabad,
amíg szobránál vén szavak
hű székely méze ajkaimról folya...

Óh Mária, hű Csíki Szentem!
Meghallod-é, ha távol zengem
szent fenyvesid, havas-napos tetőid,
a völgybe bújó sok mesét.
a boldog betlehemes nép
kántáló kucsmás angyalát?
...A honvágy édesbús dalát?
(Mind úgy hordom, mint szívem drága tórit.)

Óh Mária, hét törrel átvert!
Te is meglaktál nyomorlágert,
s húzott a bűvös honvágy Názáretbe...
S most nyolcadik tör is betért:
A Fiadért s a népedért,
fatomyokért, erdőhúsért...
S Te hallgatsz. Mert a halk hűség
csak megy és szolgál, szenvedve, szeretve.

Óh Székelyek Hű Királynője!
Beh' hozzá vagy e fajhoz nőve!
Halálos törvény rendje tett Anyjává,
s most tied sebe, ostora
mely végigvág rajt' s űz tova,
hogy rab légy otthon s rabja légy
hún sorsnak, bármi partra lépj,
s kelyhét „szabadság” bármiképp kínálná...

Tán tordai hegyaljba' láttam
meg arcodat, néped arcában
tán Körösfőtül nem tudom feledni
hó-pártás, fenyves-fonatú,
búzavirágos fátyolú
borókacsipkés hű fejed?
S csak bolygok s álmodom Veled,
mióta Tőled vörös korbács vert ki...

Óh Mária, most régi Pünkösd
meleg fényét szívembe tükrözd!
Hogy vígan járjam Szent Fiadnak útját.
Nehogy a május bánatot,
s vén Szervác-Pongrác rám fagyot
zudítsanak! Vig góbéként
jó dacot hordjak s jó békét,
meglelve elhullt magyar éltünk kulcsát!

New York felé robog most „trénem”¹
Távolvetődtem Tőled vénen.
S homályodik szememben ódon fenyves:
Végvárad is oly rég izent,
de szív ifjú még: mégis zeng
egy somlyai, erdélyi dalt,
megverten is vig diadalt:
Neked, ki hű vagy s bújdosót meg nem vetsz,
s most ránk mosolygol, Boldogasszony Kedves...

(1952–1956)

¹ vonatom

„Boldogasszony hozománya”

Így hívta magát a középkori Anglia, melynek „Walsinghami Boldogasszony” kegyhelyét VIII. Henrik rombolta le, s most építik helyre a vallási békülésben, mialatt a Kárpátok közt fogy-fogy Boldogasszony népe.

„Boldogasszony hozománya”:
dicsekedett *az a* föld...
Jaj a kincse hol van már ma?
elprédálták, szétömölt.

Zsarnok, bűn-e vagy csak téboly?
Érthetetlen düh zudul...
S roncsá lesz és minden szétfoly,
mit Kezedbe tett az Úr.

Csak a piros mártírrózsza,
Néked ott csak az marad.
Keresztútját ismét rója
véres nyommal szent Fiad.

Fa tövében újra állhatsz:
ez lesz sorsod végnapig!
Egyre gúnyol új pogány dac,
s fut tanítvány, búj, lapít...

Boldogasszony Hozományát
szétdúlta egy örült nap:
könnyű robbantani zárdát,
mit századok állítanak:

s jaj mily lassan épül újra,
kő a kőhöz vérrel áll...
Mennyi kínba kerül munka,
vért hogy izzad a Király!

Boldogasszony, égi Úrnő!
Walsinghamnek Asszonya,
hét törödre most újabb jó,
nyolcadik tör iszonya.

Voltunk mi is hozományod,
dicsekedtünk oktalan...
hogyan vagyunk a Te országod,
homlokodon szent Arany:

koronázott egykor István...
Elfogadtad, el, ugye?
S mire jutott, nézd ma sírván,
árva népednek ügye...

Angliában újra épül
Walsinghamnek szent romja:
Hozzad térő *élő* néptül
lesz Fiadnak temploma.

De ha kő nincs, s lélek sincsen:
ki térjen meg Tehozzád?
Uralkodol hideg kincsen?
néptelen lesz az Ország?

Üres romokon, Királynénk,
legyen győztes Jézusod?
Lélek s Igazság, nem árnyék,
az Orzága – jól tudod!

Lelkeket védj, Néki óvjad
a *jövendők* lelkeit!
Népe elfogy, nézd, hogy sorvad!
S lesz-e, kiben keljen hit?!

Emlékszel: mig halni kezdett,
így szólt poroszlók előtt:
„Ha én vagyok, kit kerestek,
menjenek el *élve* ök...”

Emlékszel, jaj, meginogtak,
szétszóródtak övéi,
de – úgy kérte – el nem fogytak!
Megmaradtak megtérni!

Bűnösben is, szétszórtban is
érelődött a Pünkösöd,
foszlott Bűn, a hazug, hamis,
s megtartotta a bűnöst...

Most nem „konkolyt hint”, nem „rostál”,
tönkre gázol most ördög!
Tán eszesebb most Krisztusnál?
Csirába fojt Pünkösödöt?

Kelj Fiadért, Úrnónk, kelj fel
koronázó Esküidért!
Mutasd meg, hogy pokol tervel
nyájad ellen száz fortélyt,
mégis győz az Istenember,
Övé lesz a hazatért...

(1964. augusztus 19.)

Mégegyszer Nagyasszonyunkhoz: „Ex hac lacrimarum valle”

A „Siralomnak Völgye”: „Könnyek Völgye”;
Mily vad regénycím! És valóság, véres!
– tudod, Királynőnk... S jössz le; arcod könnybe!

Meg-megjelenesz és *sírsz*; hiszen megértesz,
azért kiáltja neved’, árnyak-födve
a néped mélyből: anyjának szívéhez...

A *szakadékból*, – már nem „könnyek völgye” –
pokolfenékről, mely halásötét, mély,
„Jézust” kiált, a Te ajkaddal küldve...

Tán nem pokol még: „Jézust” nyög ez éjféli.
Királynőnk! Néped kiháló, veszendő!
Ezer esztendőn át akit úgy védtél,

– kiölni hagynád sátáni kezektől?
Előbb a testét, most lelkét tiporják...
Anyánk! Hiába volt ezer esztendő?!

Alélt-halódik... Eltapossák csordák...
Mint Zászlónk’ rég már! Holt Fiad karodba’!
Szent *közös* multunk, nézd, szemétre hordják!

Óh „*Memorare!*” – idézzük jajongva:
– pénzünkön is, Szent Koronás, csillogtál
a Kisdeddel – (s pogány is *kincsül* hordta)!

Hogy bárki Krisztus-hívőnek szent voltál:
csók hullt *Madonnás* lobogó selymére!²
Kezeddel nyújtott Jézust anyyi oltár!

Csak pénz? Csak zászló?... Hívőn, vágyva, sejtven,
melengőn minden szívek *Anyát* vártak:
örökmécs, égtél éjeink keservén...

Talán ma is még: káromló és „párttag”
ha megrendül benn, fölsóhajt Anyjához;
hogy „nem hisz, ellök”: magát, mindenkit áztat.

Ki hisz, szeret, – csak *az* „csalódik” s átkoz!
Mert Szent Vér – *Tőled vett*, – az át-meg átjár...
Vér „*rajtunk s fiainkon!*” ... S még áldást hoz?!

² mint Világosnál, 1849-ben

...A szakadék-sötétbe, ugye még lelátnál,
Anyánk szeme? – bár könnyektől homályos... –
s „romlott hazadért” szót emelsz a Nagykirálynál!?

(1987. november 30.)

Boldogasszony vigíliáján

Ez játszi vers, csilingelő:
rossz bánat, most ne jöjj elő!
Most ünnepelni készülök.
Hiába lep ma őszi köd,

a nyárra lesek most rimet,
és hangolom e rossz szívet.
Azt mondom néki: „Nyárközép.”
A tarló ontja énekét:

ezernyi szöcske zsong, dalol,
most messze-messze valahol.
S mit mondok még, egy régi szó,
titokzatos: „Assumptio”,

s figyelem mellem, mit felel.
Óh, él-e, él-e, van-e jel?
Nagyboldogasszony ünnepe.
Szívemnek van-e éneke?

Új ének, soha nem hallott,
mit senkinek ki nem vallok,
csak csillagoknak s Őneki,
– ha ugyan versem szereti...

Királynő, mondd, e balga vers
zenéjén, ugye, kedvet lelsz?
Oly furcsa rím ez, hazai,
nem szokott itten hangzani.

Királynőm, mondd, e csöndes éj
ezernyi titka mit beszél?
Csillag csillagnak üzen-e:
holnap kinek lesz ünnepe?

A sápadt Hold, mely fenn bolyong,
virraszt, mint régi jámborok?
S csillag, kit látott Betlehem,
ujúlt fényével leng-e fenn?

E hajnalon a régi angyal
köszönt-e újra piros arccal?
S a Szent Fiú, egyetlened...
de erről szólni nem lehet...

Királynőm, lásd, e balga vers
tiéd. S tiéd e néma perc,
míg betegágyon csöndesen
az éji égboltot lesem;
körös-körül csak éj s homály.
A csillagaid bámulom
a fényeidre tárulón,
s a sötétségem nagyon fáj...

(1949. augusztus 14.)

Nagyboldogasszony égi búcsúja³

Boldog legyek zümmögtek a mezőbe,
hol lekaszáltak már és széna illat járt.
Katángok ultramarinja fönti testvér-kékbe
örök vágyakkal égre adorált.

Én arra jöttem. Lábamat a pitypang
hízalgőn illeti s hogy elcsodálom a határt,
könnyes panaszt a nyári csöndbe egy fűszál se csillant:
mert itt gyémánt-kegyelmű tiszta harmat járt.

E nap volt egykor, így tört fény akácon át,
mikor Leány Atyjához, Anya hú Fiához
lépett, s míg nászdalt búgtak orgonák:
lángolva szállt a Lélek Mátkájához...

Most az öröm telije csurran égből.
E Boldogasszony angyaloknak szent titkos nap,
hogy ámuló mezőnk a tárult kékbe szédült.
Megálltam ott, elöntve gyöngyöző mézétül

valami hű zenének. S kik búval futkosnak,
a kárhozott emberfaj messze-távol.
Ég-föld dalol, visszhangzik boldog citeráktól
Most nyári mezőnk a Királyi Leánynak ünnepélyt ül...

(Václiget, 1944. július 15.)

³ A költő utolsó verse Magyarországon. Az év végén a hadikórház vonatja messzi nyugatra viszi őt.

Mennynek Királyné Asszonya

„Mennynek Királyné Asszonya”...
És május, szép husvét-utó!
A föld ujjongva ünnepel,
már sarjad lilium, kábitó:

Mely hófehéren hirdeti,
hogy mindennap fény, zöldelés,
virágzó almafák sora
és kandi bimbó: mind kevés
lábához szórní Őneki...

Ki most ragyogva fölkel itt,
fején királynő-korona,
a karján gyermek mosolyog,
s kettőjük édes mosolya
szívet csordultig úgy telít,
hogy öröm ömlik szerteszét;
boldog sirásba megcsordul
barackvirágok méze is;
ittasan szürcsőli ízét
a döngő méh s mint óbortul, –
kábán a kerge sziv kereng,
meleg hódoló gyermeki
csodáló édes siró szót
el-elismétel Őneki:
Nevet, nagy Titkot idelent...

Óh méltón intonálnia
lilium: égi harsona
fehér ajkának kell Neved,
hirdetvén: Holnap ünneped,
Mennyek Királyné Asszonya,
szép Mária, Szűz Mária...

(1952., befejezve: 1956. március)

Alexander Sík: Ad Mariam in fano Andocs – Sík Sándor: Az Andocsi Máriához

(Magyar búcsújárók éneke 1920-ban)

Mendicorum fracto stipe
adimus Te sontes,
Hungariae Marianae
detrita suboles.
Nox tenet nunc Danubium,
nocte nemo est Hungarorum
qui vigil stet nobis!
Sine amico, sine fratre
prosternimur, compulsi ad Te
periculo mortis

Subsannarunt, conspuerunt,
quod in nobis pulchrum.
Novem in partes disciderunt,
quod erat integrum.
Laceratum conculcarunt,
vultur raptat paucum carum,
mordens avide nos.
Bustum nobis fabricant nunc,
audi pupillorum planctum:
tristium flet Threnos!

Alieni caram rident
vernaculam vocem,
ab aliis mendicamus
panem, salem atrocem.
Priscam terram novis heris
monte-valle tuae plebis
Hungari arant servi.
Alter metit, at qui sevit,
patrum terra vagans servit!
Vide tuos sperni!

Koldusboton, törött mankón
Jövünk búcsút járni,
Szűzmáriás magyaroknak
Kopott unokái.
Éjfél van a Duna táján.
Magyaroknak éjszakáján
Nincs más, ki virrasszon.
Baráttalan, testvértelen,
Hozzád ver a veszedelem,
Boldogságos Asszony!

Megcsúfolták, megpöködték,
Ami bennük szép volt,
Kilencfelé hasogatták,
Ami rajtunk ép volt;
Tépett testünk megtapossák,
Ragadozók ragadozzák
Édes-kevesünket,
Koporsónkat faragdálják.
– Eléd sírjuk, magyar árvák,
A mi keservünket.

Idegenek megnevetik
Drága magyar szónkat,
Idegentől kéregetjük
Kenyerünket, sónkat.
Magyar kezek szántogatnak,
Régi rögön új uraknak,
Néped hegye-völgyén.
Más arat, hol mi vetettünk:
Jövevények, szolgák lettünk
Úr-apáink földjén.

O Beata, mille annos
quae matercula ante!
Exaudisti vocem patrum,
si fleverunt ad Te.
Centum fligat nos flagellis,
obtinere solum velis
a Filio tamen:
Trino Monti, undae quaternae
Hungarum sit sempiternae
Marianum carmen!

Boldogasszony, ezer évig
Édesanyánk voltál,
Eleink, ha hozzád sirtak,
Hozzájuk hajoltál:
Száz ostorral ostorozzon,
Csak ez egyért, Boldogasszony,
A jó Krisztust kérd meg:
Négy-víz-parton, három-hegyen
Mindörökké magyar legyen
A máriás ének.

(Scriptum ab A. Sík 1920 transl. a B. B. 1945 in exilio Bavariae)

Óh dicsőséges (O gloriosa)

I. Vesperás

Óh dicsőséges,
gyönyörúséges
csillag, -tündök-fényes!
Világ Úrnője,
Anyá, kegyel ékes!

Angyali szózat,
próféta-jóslat!
Dávidnak magzatja!
Salamon dalát
Terólad hangzatta.

Ég Királynője!
Bűnünk mentője,
égbolt erőssége,
bimbózó tavasz
szivárványos éke!

Mécs a sötétbe,
hajnal kikölte,
szétáradt Nap fénye!
Mindent beragyogsz
éjtszakánk enyészte.

Szép ezüst Holdunk,
lanyhaság hol fut!
Segíts a bűnt oldnunk!
Mert fullaszt börtön:
vétekért zsoldunk.

Nap vetélytársa,
tömjén felszállta,
szép szelíd leányka,
Szeplőtlen Király
szépséged kívánta!

Ékszer aranyja,
hús szőlőlanka,
Király ivortornya!
Légy te szegényeid
sisak-oltalma!

II. Vesperás

Erény pálmája,
édes nektárja,
nárdus illatárja!
Vezesd tévelygőt
Ölelő honába!

Színbúza java,
tárt fény sugara,
ihletünk csillaga!
Halld, hogy sír néped
hozzád esdő dala!

Harcunk bajnoka,
örömünk oka,
szent erény liljoma!
Benned gyűl össze
Égi kincsek soka...

Liljom, fakadó!
Rózsa, pirkadó.
Szűz, egekbe ható!
Arany csillagunk?
öledben ringató!

Égi Szűzanya,
föld diadalma,
vezess örök honra!
Széjjelszórt néped
térítsd nyugalomra!

Vigasz veszélyben,
fény a sötétben
földnépre kitárt menny!
Vert szegényidet
éleszd újra! – Ámen!

III. Ad Laudes

Óh hatalmas Szűz, mi Urunknak Anyja!
hű magyar néped koronája, tornya!
őseink lelke amiként ajánlta:
vedd a hűségünk!

Mert alig vésé a szívébe népnek
Szent királyunk Krisztusod áldott képét,
már hazánknak híva Nagyasszonyául
s gyámolitónkul.

Így ha jobbunkat Tefeléd kitárjuk,
partjainkról úzd tova, bármi bűn, -kór
törne ránk, jaj tarts hivedtől távol
ördögi ártást...

Áhítat lelkét, igaz út-futást adj!
Szerteronts mindent, fiaink' mi rontja,
s mind, amik dúlnák öregink nyugalmát
úzd, Menekítőnk!

Esdd ki, hogy bennünk hit örök tüzével,
égjen! őrizd, mit ezer év bizott Rád
kincsbe': lelkit-földit! idők-betelvén
gyűjts a Fiadhoz!!

Pázmány Péter latin himnusza Magyarok Nagyasszonya zsolozsmájában; Balassi-versszakok
magyaros ütemre – latinul! Sík Sándor is lefordította (lásd Hozsánna énekeskönyv) –
szabadabban.

Júniusba öltöztek a kertek

Betűk, apródjaim, most gyertek!
papírra örök jelnek ráverem,
hogy itt volt újra velem...
s hogy júniusba öltöztek a kertek.

Ki rég nem szólt, a sárgarigó-fuvola
e kora nyárba belefűttyögött,
s bodros-fehéren Sátorhegy mögött
kiballagott a báránylehők gomolya.

Minden fenyőkar ablakom alatt
az égre tárult, mely kék volt, veszett-kék!
S minthogyha vén-avas bükért fizetnék,
csordultig telve állt a pillanat.

A hamvaskék, szent boldogság felé
remegve mutatott a perc-delejtű,
kertünkben ezüsthúron szólt a vágy-nyirettyü,
halk csendüléssel a nagy Nyár elé.

Örömben elpirult bimbók fakadtak
a rózsafán, az érkező násznak nyoszolyói.
Örök mesék születtek újra: holmi
nemtő seregként csilingelt a szűz bimbócsapat.

A kertben Argyirus járt s Tündér Ilonája,
vagy tán, (az nem mese, az hűvös-forró szent titok!)
az Énekek Énekének Pásztor siet: már ráknnyitott,
a „szarvasok fia”, „erdők mosolygó almafája”...

„A szőlőmetszés ideje már eljött”⁴,
s halld, bűg a gerle, fuvoláz rigó...
Óh hogy’ feledném! e tűzáldó égi hó
mi ünnepünk, mi koszorús menyegzőnk!

Hét éve mult! S a kert ma is együnnep,
Neved „kiöntött olaját”⁵ idéztem,
s úgy csordult ajkam édessége, mintha mézben
és muskotályban fürdött dalt írnék nevünknek...

⁴ Én 2,10

⁵ Én 1,2

Virágok zengtek, gyöngyözött madárszó,
s ki hitte volna: valahol az ágyu,
s gépsólymok ragadoznak, s hogy egy bárgyu
varázsige feledtén holt marad szegény Leányzó:

e nyítt Európa... Harsogja fülébe: hogy „Nyár”,
hogy „Béke”, „TavasZ”... Vagy a bűvös bölcs ígét:
„PünkösD” és „Kegyelem”! S a lövészárók-szántotta vidék
virágot nyit: mentát meg szekfüt, s áldást orgonál...

Betük, daloljatok! bimbókat bontogatnak örök kertek!
Virágzó szőlők illata árad, s vén bora
dohos hordóknak szintén forr, ugye? tétova
lábunk nekivág a füttyös utaknak... Gyertek, gyertek!

Beteg nótácskák, gyujtson föl titeket *PünkösD* ima-mámora!
S nevétől ittasan, inkább, mint a bortól, lázban esdem:
„Utánad fussak hú kenetednek illatára! Vonj, óh vonj csak engem!
Elmult gonosz teleknek zápora!”

Karmél, Libanon (s kicsi Érd⁶) hegyein sebesítve szállnak a szentek,
s újabb primíciák teli napja közelget...

(Újhely, 1943. június 6.)

⁶ Érd, a magyar „Kis Teréz”, a vizitációs szentéletű Bogner Etelka (†1932) sírjával

Pannónia

Szabáriai (Szombathelyi) Szent Mártonról

Trierben fönmaradt, 8. századi, klasszikus formájú himnusz fordítása. Toursi Szent Márton (†397) Pannónia szülötte, Sabaria, a mai Szombathely táján. Római katona, aki még hittanuló korában katonaköpenyét megfedezi egy didergő koldussal, ki éjjel megjelenik neki: Krisztus az, Márton köpenyével („Mit egynek a legkisebbek közül tesztek, Nekem teszitek.”). Gallia apostola Tours püspökeként: csodái évszázadokon vonzzák, tartják a frank-francia népet. Az egyetlen francia dinasztia, a *Capet-ház*, az ő palástját viselte (capetum = kappa, püspökpalást). E ház fiatalabb ágai az Anjouk, Valois-k, Bourbonok...

Szent Királyunk, Krisztus: utunk és fényünk!
 Jámboroknak szent koszorút ki méltatsz!
 Add: e dalnok hű követőid zengő
 dalba' dicsérje!

Bűnnek üzöd szennyit, e föld sötétjét.
 Bóven árasztasz kegyeket kicsinynek,
 ontod, Irgalmas! sziveinkre dúsan
 tiszta világot.

Tündökölt úgy: nagy sugariddal, ő is:
 az kit itt tisztel ez a dal, hű *Márton!*
 Őt, a fogyhatlan ragyogását adta
 pannoni Város!

Még nem újult, szent habok árja mosva⁷ –
 s már dicséret járt neki Mesterétől!
 Kapta *Ez*, Koldus, dideregve: Márton
 félköpönyegjét.

Lantra vennünk bíz bajosan lehetne
 mind a nagy tettét, ragyogón műveltet,
 mind, amit végzett magas ég Királytól
 szent adományán!

Vad pogány törzsek dühe tőle békül.
 Ment ki latroknak kötelébül jámbort.
 Hitnek édes Hírnököt ám gyalázza
 vád, hamis, ádáz...

⁷ keresztség

Munka, ékesszó, eszes égi fortély
vitte Krisztushoz a sötétben ülőt.⁸
Három ízben holt-fagyú testből üzte
sárga halált ki!

Mindeneknek bús panaszin vigasztal.
Oldja bajt. Fáradt-kimerült üdül fel.
Mind a nem, kor, nép – idejön, s megy vissza
friss-igazultan.

Gyakran Öskígyó leveretve kullog:
Ejt „igényt”, lelken „jogot” és remeg, fut!
Bármily ármányos cseleket próbálgat
ártani bármint!

Óh te Szent Ember! Igaz, égi boldog!
Égbe-láthatnod megadá Úr itt lenn...
Földi még! s láttad vakító fehérlőn
égbe' lakókat!

(1988. december 13.)

⁸ Mt 4,16: Populum sedentem in tenebris et in umbria mortis.

Kr. u. 1000-es évek

Vajk úr hősi éneke

Az ugor hősdalok idéző modorában írva: Az idéző táltos ajkáról a Lélek beszél, kinek gyors érkezése „heve”, „tüze”, „réhe”, ha gyorsan, türelmetlen hívták, halálos „révületbe” is ejthet. Az idézett a táltosajkról maga beszél, de nem kérkedést, hanem túlvilági örök igazat: másképp nem is szólhat.

„Aj, milyen nagy khánnak nevemet mondjátok,
milyen híres hősnek hívását hívjátok...
Ne nézzetek énrám; nevem ne ejtsétek”,
vakító az orcám, izzó nevem éget:
elégeti szátok az örökkön-örök.
Ha lassan idéztek, mint vízhullám jövök,
ha gyorsan idéztek, mint villám érkezem
s mindent elsöpörök.
Csak sűgva mondjátok, sírva susogjatok,
érkezésem lázán gyulongva gyuljatok.
Ha lánggal hívnátok, agyatok szédülne,
szégyentől szívetek hamuvá hevülne,
csillagzana nappal dél hullna homályba,
ha rekkenő réhem révítve leszállna.
Bányákon gyulnának vad lázadó lángok,
s föltörne a tárna...

Idéztetek... Íme, fehér lovon ülök
Híreket hívtátok: Hadak Útján jövök.
Északtul le Délig; Nyugaton, Keleten
reszket a Föld végig, rázza lehelletem.
Kicsi népek, nagyok, nézik a Csillagot,
rettegve-ujjongva érzik, hogy itt vagyok.
Tekintetem tüzén mert tűnik a tél is,
futnak ádáz fagyok.

Kilenc hajfonatom: kilenc kúszó kígyó:
megmered a rabló, kővé a bitorló.
Hogy' fénylik az arcom: a Napfiak arca!
Hogy' izzik a kardom: Etele úr kardja!
Övemre övezte a Törvény-teremtő.
Kezemben a korbács, kezemben a gyeplő,
táltoslovam tombol, nincs folt a fehérin,
nincs szőribe szeplő.

Aj hogy' fuladoz mind kis vérszívó zsarnok.
Vajk Úr Décse-fiát ha hívja a dalnok'.
Emlékezzetek hát: ez az éles jó kard
császárt megszalajtott, szétvert lázadókat.
Elnémul a német, kullog Kelet réme,
koronás homlokom emelkedik égre.
De te: ne félj népem, ki előttem sírsz ma
gyászos öltözékbe...

Emlékezz: ha szóltam, a szegények itták
szavam, s kőbe rótták írástudó szittyák.
Ha én igent mondtam, Öregatyánk ottfenn
boltján acél-égnek, bólinta az Isten.
Ha én nemet mondtam. örvénybeli ördög
elsápadt s recsegve zúdultak a kürtök.
Árváknak ártalmát, özvegy öldöklését:
nem lehet azt türnöd!

A lovam dobbantott, s lángot a Föld ontott.
Az én szám sóhajtott: sírtak kobzok, lantok.
Én, Vajk Úr, én láttam törvényt a levertnek,
én, Vajk Úr, sirattam, kik porba heverték.
Kőszikla szememből könny tudott ömölni,
simogatott kezem, mely úgy tudott ölni.
Enyém volt a szegény, a koldus, az árva,
jövevény vagy földi.

Óh nézzetek énrám, más-e ma az orcám?
Ki egykoron érzett, kihült a szívem tán?
Én mongolos arcom megmásult azóta?
Nem vágja-e mellem a volgai nóta?
Nem vagytok-e népem, nincs-e szavam, százszor
s ezerszer igézőbb, mintsem soha máskor?
Mert trónon ülök ma, Öregisten mellett,
míg hívól a gyászból...

És ime, vigyázlak, és ime, terellek.
Gondviselő Ésszel érted ime perlek.
Gyászos rongyaidban míg térdelsz előttem,
ősz szakállon végig, lásd, ömlik a könnyem,
Hisz az enyém vagy te, most inkább mint máskor:
anyaibb az anya, féltve fiát láztól.
Esett kicsi népem,
ne félj, a vak éjben
a tiéd egészen, s örködik a Pásztor...

(1948. augusztus)

Ave, Beate Rex Stephane

Idvezlég, bódog Szent István király!
Néped reménye, igaz gyámola!
Idvezlég, hitre térésünk oka,
bizony⁹ doktora és apostola!
Idvezlég, példánk: szentséggel kínálj!
Igazság tükre: oktass és bírálj!
...Idvezlég, boldog Szent István király!

Krisztus Jézusban miattad¹⁰ hittünk,
a mi Urunkban általad idvünk.
Kérünk, imádj ez árva népedért,
Egyház-, hivekért Istenünk megkérde!
Ellenség egy se dülje mi földünk',
ragadozó¹¹ ne pusztítson köztünk:
– hiszen Jézusban miattad hittünk.

Idvezlég, boldog Szent István király!
Néped siratván ma visszakíván.
Boldog székedben Úr Isten mellett
ostromold értünk égi kegyelmet!
Szétverten világ végső sarkinál
romlott fogyó nép szólogat, híván:
„Idvezlég Bódog Szent István király...”

(1968. április 10.)

A vers eredetije az Érdy-kódexben található: egy névtelen kartauzi fordította magyarországi latinból, melyet Boldog Temesvári Pelbárt, a nagy ferences hitszónok idéz (Sermo S. Stephani Regis) mint középkori magyar zsolozsma-himnusz. Az itt közölt változat a mai helyesíráshoz van igazítva, ritmusban-rímben kiegyengetve és harmadik szakasszal megtoldva.

⁹ a „bizony” régi nyelvünkben „valódi”

¹⁰ általad

¹¹ „ragadozó”=„rab-ló”

Tusakodás a Szentkirállyal

Cum ceciderit Corona capitis nostri: Midón lehullt a fejünk Koronája

Jaj, egyre azt hittük, hogy nincsen mélyebb!
 A pokol bugyrain már bukni nincs tovább!
 Ha húsunk csontig véresen metéled,
 jaj, van-e kés, mely *túl* a csonton vág?!...

...István király, hát nem mi hagyunk Téged,
 Te hagytad el megvert és szétszórt néped!
 Nem adtál nekünk audienciát,
 se Te, se ég-föld, ez a hitetlen világ!
 Nagyúr! A koldus nemzedék itt állt...
 Kit ajtajáról ég-föld elzavar:
 sírt kapud előtt maradék magyar...

Nincs ezer éveden rugdaltabb nála,
 s most újra fölvenszolták Golgotára.
 Egy életen háromszor bujdosóvá,
 két világdúlás lökte semmibe;
 s megharmadolták hűlő véres csonkká...
 Volt vagonlakó, hajszott vad, kibe
 szabadon döfött Kelet és Nyugat:
 mert nem imádta új bálványukat!
 Nyelvét vették, honát s már-már hitét is
 (a pusztulást láthatta szent helyen!)
 Velünk bujdosnál, Vajk úr Kincse, mégis:
 ez valami vigasz volt, kegyelem...

– Csak messziről! És nem a szívnek, szemnek!
 Mert látod: nekünk nem adták sosem meg
 (vörös poroszlók szennyese keze kapta!)
 hogy újjunk megnyughasson Mágnes-Kincsen
 és – Rajta át a véred melegítsen...

Vagy csak elülni... Nézni szívszakadva
 Reá, ki nekünk: mult, jelen, jövőnk
 (Krisztus Királynak hódolt benne főnk!)

És nézni, nézni hosszan, könnyek fátylán;
 hogy végre *élnénk*: égő szemmel vágyván!
 Hogy: ez volt minden, hű Palást, hű Gazda,
 hogy – ez volnánk *mi*! Életünk igazza!

Oly szép lett volna! úgy tíz évben egyszer,
 egy *befogadó* város szentegyházán
 előtted ülni, bús sugárzó Kegyszer,
 egy óra hosszat, némán, könnybe ázván!
Hallgattak volna *Téged*, tízezernyi
 rossz hontalan; csak nézni és üzeni
 próbáltak volna odatúlra, – Hozzád!
 míg aranyfényel ránk fénylik az orcád!...

Hisz minekünk már mondanivalónk nincs,
 kegyes Király (mert koldust szived szánta!);
 ha ránk tekintsz, mi, sorra kihalók is
 egy jó emlékkal térnénk véghezánkba...

Hát nem adatott! Így hozta a Végzés!
 Nincs megállás a zuhanásban... Vézés
 nem csillapul, mely hatvan éve csak foly...
 Nem zsongította percre se sebünket
 egy *jó szó*, szikra, „úri magasakból”...

„Ne sírjatok! Így kellett lenni!” – régi büntett
 mártírja halt meg ezzel... Az is: István...¹²
 Egy másik¹³ is a Te nevedet hordta,
 ki lázas kézzel, semmiben se bízván,
 naplóba írta – az utolsó sorba! –
 egy hős magános élet végsorául:
 „Nem tudom magam megmenteni!” – S ráhull
 sötétség szívre; Sors lövése csattan...
 S mi, mindig egyre, nézünk csak riadtan
 egymás szemébe: *Ez is* kellett, jöjjön?!
 Vagy: „Benne bízom, ámbátor megöljön!?”

Zárt ajtókon keresztül koldusidnak
 tán ezt üzened, Vajk úr: akik sírnak
 hogy: *Veled sírjanak!* Végső vereséggel
 kik megverettek, a pokollal s éggel
 viaskodók: *Tehozzád hasonultak*...
 ...Jaj mindig újak, nem mulnak a multak!
 Reményed: Imréd elvették! Tusázni
 fajoddal s Éggel kellett... könnyben ázni!
 Egy *testvér* tör az éjtszakádba villog!
 És minden omlik... Már a Nagy Sír nyílott,
 míg útra keltél, egymagad, örökre...
 Hát *ezért* szorult vén Kezed *ökölbe!*
 A kínok görcse ezer évig hagyta
 e riadást az elárvult fiakra...

¹² Tisza István

¹³ Széchenyi István

S most azt üzened kinn-rekedt árváknak:
– „Az öklöd készen tartsd! mert harcok, vádak
és bujdosás a sorsunk mindörökre!
Nézd, Istvánod is: viszik börtönödbe!
Te le nem nyergelsz soha-soha fajtám:
élsz pogány gyepűn, innen s túl a Lajtán!
Nem vigasztallak! Gyöngének kell vigasz!
Velem vérezhetsz! Krisztusunkért víhatsz!
Velem... Krisztussal: *most is* új Bizáncnak,
a rongy Nyugatnak *kapuit megráztad!*

– Még jó-sok harc, sok drága vérzés is vár:
de *benned* küzdök, vérzek *én is: István!!*”

(1978. március 12.)

A Szent Koronához

De szép lett volna... Most mikor már elmégy,
– hadd mondjam meg neked, te égi Ékszer: –
ha maradt volna Rólad síró emlék!
Egymás elé kirakni emlék:
„Hogy összegyűjtött!? Mit szólt? Még emlékszel?”
Be szép lett volna:
Ha rejtekedből olykor fölragyogtat,
egy hűvös dóm s valahol trónt ad!
Eléd járultunk volna fiaid,
az Amerikán itthagytjaid, –
Hogy ültünk volna hosszan ott Előtted,
hallgatva mélyen... Mit izen a csönded...
Régmúltakat? Jövőt is? Mennyi minden,
mit egy-pár Fémpánt összefog!... És innen
feltöltött szívvel ment volna „haza”, –
ki érti már, hogy néki hol is a *Haza*...
...Egy évet, kettőt...? Jó!... Csak tíz év
– magunkkal! Véled! Hidd el, néped tódul –
találkozóul
a Dómba... néma audienciára...
Mit sügtál volna, egyenkint? Mi szállna
az égi csöndből lármás nagycsaládra?!
Nem adtad meg
a kegyelmet!...
Nem gondolták a föld nagyurai,
(vagy félték?!): – mit tudnál Te mondani!
Mi már nem pörlünk mással; nézd, mily csöndbe
tűrünk. Nem pörlünk már, csak: – *odafrontre!*
Elhagytál!... Uj arcul-csapásra hagytál...
Vagy tán? – A rab népnek ott jobban kellesz?
hogy sügd nekik: az éj telik!
hamar, hamar hajnal lesz...

(1978 elején, befejezve: 1993. február 14.)

A Tűsz megérkezik

Boldog Gizella, első királynénk, ki a misekazulának készült koronázó palástot, keze munkáját, hagyta ránk, egyházak és szegények jótévedője. Halála után a krónikák besötétítik szent alakját, a Vazul-fiak – pártpolitika bűnbakjaként rideg, önző asszonynak mutatják: – a korai németellenesség, a császárok (kiknek ő rokona) betörései magyarazzák ezt. Különben Gizella bátyja II. Szent Henrik császár (kinek neje, tehát Gizella sógornője, Szent Kunigunda). Ő visszavonult Passaubá, ahol szent zárdaélet után hal meg 1060 és 1090 között. Neve ógermánban „kezes, tűsz”. Ünnepe május 7.

Csillaghadak a vén Dunán remegtek.
A gálya úszott békésen keletnek.
És éj volt, csönd volt. Csak a nagyvitorla
lebbent a pusztá szelitől sodorva.

Ott állt magában hajó szélén. Leste
a pásztortüzek jeleit nagy messze:
Mit mond e föld? Tán jóbarát vagy ellen?
S mit üzen néki ama titkos jelben?

Mert jeladás ez! Most kigyúl, most tűnik...
És hallod? Távol már bugatja kürtjét,
mint álmában ha zümmögne a pusztá.
Vagy fenyeget?... Mert meglopják most kúszva?...

Suhan hajójuk. Stephanus jön véle,
a hős és lelkes: hát mitől is félne?
Magyarok titkát tán egyszer megérti,
jó anyjuk lesz ő: akarja, igéri!

Üzenhet róla éji titkos jelben
lovass nép, pogány hún a furcsa nyelven.
„Megértjük egymást, várj csak, magyar népem!
hisz értem Istvánt: s ott vagy te szívében...”

Hajóhoz akkor halk víz odacsobban.
Üdvözli tán a pusztá ama csókban...
Nem látta még ott Gizella, hogy vérbe,
jaj, sokba kerül az ő küldetése!

Hogy gyermekeit, mint Izsákot hajdan,
kell átadni! hogy örömmel meghaltan
új népéért, a jövőért ég ő el,
tüzesebben, mint hitte leányfővel...

Apácának az Isten nem fogadta,
mert apostol kell, legfőbb áldozatra,
Apostol mellé, igen, együtt-égni,
az életet őértük ronggyá tépni.

Szentet nevel majd; s elveszíti égbe.
Hazát épít és megy száműzetésbe.
Pogányt keresztel, s keresztény lerontja
a szenthitet s a hitelt, árva honba’.

Nem tudtad akkor, Gizella, a gályán,
hogy győzni könnyű puszták halk pogányán
(akar győzetni!) – de ki Istent vívja
a lelkekért, jaj, véres annak díja!

Esztergom, Veszprém mives házán készül
sok díszpalást. Talán csak feledésül...
Aranyfonallal kínod beleöltve
vérrel veendő drága jövőnkbe.

Nem láttad akkor, első szent királynénk,
hogy magaslak a turáni árnyék!
Nem Imre holtán – (óh az drága, fényes! –):
a testvérharcon hogy lesz útag véres.

Nem láttad akkor: Jézus Úr még rejté, –
magyar leszel, az övék! Ám németté
hogy’ ver majd vissza értetlen vad ármány
a bolygol hazátlan, két hazán is árván.

S hogy lesz palástod égi kincsünk: óvó
anyapalást, hol meghuzódik kóbor:
oly bujdosó, mint Te, oly megvert néped.
István palástja, s Máriaé... Tépett

s meghurcolt, mégis egyre alá bújva
majd benne vár a néped Jézus Úrra: –
hogy Ég ne lássa rongyaink, csak őket:
ránk hímzett szenteket, boldog dicsőket!

„Kezessé” lettél ez napon, Gizellánk!
a Krisztus túsza. S ő vigaszt izent ránk:
megszerződött az Úr szegény magyarral,
anyát adott, ki lenne őrzőangyal.

A gandersheimi zárdából szent *útra*
így küld! Övé vagy!! S most Te leszel túsza,
hogy *szavát állja* pusztáknak fiával,
megőrzi égi s földi Anyák által!

Palást takarja, láthatatlan végig,
ha didereg. És hangja fölhat égig,
ha segílyt hív a hún tülök... Oh akkor,
Királyné-asszony, úgye hű szavad szól:

– „Jegyesnek Jézus, egykor engem vettél.
Majd úgy tetszett, hogy anyjúkká rendeltél.
a Boldogasszony helytartója, képe
Teérted voltam, míg emeltél égbe.

Az ő Tűszuk vagyok most, Jézus nálad!
hogy mindörökre tiéd ők, a nyájad...”

*

Csillaghadak a vén Dunán remegnek.
A gálya fut még útján vak szeleknek.
Vitorla csattog: óriás angyalszárny.
S ott áll Gizella, éjünkön virrasztván...

(1965. január 28.)

Látogatás a szentek hegyén (Szent Mór és Szent Imre)

A kicsi Imrét kolostorba vitték,
nem végleg, nem, csak látogatni őket:
szent hallgatókat, békés éneklőket,
s megnézni kőegyháznak annyi kincsét.

Királyi atyja végig kalauzolta:
toronyból néztek Rábamenti rónát,
s mig búgtak titkos, édes antifónák,
gyermekszív leste égi izgalomba'.

Aztán kerengőn elsorjáztak mind ők,
a szent barátok kámzsásan, pilisben;
vigyázta őket feszületről Isten,
s lengette Anasztáz a szentvíz-hintőt.

Hogy leste Imre!... Mi volt, ami fogta?
Ki volt? kitől úgy elszorult a torka?
Aztán az atyja fölemelte, búcsút
hogy csókkal mondjon, mert a szava elfűt.

És Imre egy vagy két vagy három csókot
lehelt az arcra, mely feléje bókolt.
De volt néhány arc, karja hol kitárult,
ölelte és csók négy-ötével ráhullt.

És volt Egy ott a hallgató sorvégen...
Szeme veszett el tán a messzeségen?
Nem látta Istvánt? Arca álmodó-halk,
és Krisztusnak szán minden mosolyt, sóhajt

Ott összezárult Imre kicsi karja
szorosra, s hétszer hullt a csók a barna
csöndes baráttra, ki riadt-rettegve,
s mégis testvérként néz a kis hercegre.

És eltűnt... Vacsorán egy messzi zúgba'
fedezte István föl. S a perjel súgta:
„Az első színmagyar az, Maurus testvér:
Jó tollal, s még jobb térden a keresztnél.”

...A szép nap elmúlt. Robogtak már messzi
A hegyen épült kolostor távolrul
int vissza, ha egy gyermekszem keresni
még olykor sóvárgóan hátrafordul.

István megszólalt: „Mondd, fiacskám, mért volt
hogy pár barátnak egy-kettő, de hét csók
jutott a végső csöndes testvérünknek?”
És akkor mintha harangozna ünnep,

a Gyermekek hangja csengett atyaszívben:
„Atyám, hogy tudnám? Így akarta Isten...
Mert Ő volt benne hétszer, százszorossan:
Jézust öleltem boldogan szorossan.”

„Ő Jézust soha, soha el nem hagyta;
és Jézusé ő s minden gondolatja.
Volt kinek egy vagy két „kis-csókot” adtam,
az Istent bennük kevésbé fogadtam...”

„Atyácskám, hogy tudnám? Az Isten mondja
kit mennyire kell szeretni, s ki hordja
szívében Őt: nagynéha, sokszor, mindig...
Atyácskám, minden csókok Őt jelentik.”

„Ugye, hogy így van? Más szeretet nincs, csak
mit Isten ad, ha néki szívet nyitnak.
Hisz csók a szívet, szerelmet jelenti;
és nem lehet, csak Jézus Urt szeretni.”

„Nem így van? Szólj, Atyuskám. Hisz te mondtad.
S Gellért atya... S mig most harangok kongtak
tudtam, hogy mind igaz. Hogy Jézus hívott...” –
...Nagy csönd lett... Rétről csak egy pásztor sípolt...

S nagyokat zökkent, úgy futott a hintó.
Szív elszorult egy boldogító kintól.
Tavasza volt. Távol lengett Győr két tornya.
Pannónia nyarat várt, rügyet bontva.

A kocsit zökkent. Eltűnt már a Szenthegy.
István nagy úrnak szeme könnyben úszott:
nemcsak zárdától, többtől is búcsúzott,
Most áldozott, és fájt... és hálát zengett
a Király szíve: Meglátta a Szentet.

(1964. december 19.)

Utóhang Maurus szent barátról

(Régi hiteles legenda nyomán)

A sorvégi halk eltűnő baráttal
mi lett, hogy István, Imre elrobogtak?
A kis hercegnek hét csókját ki látta
a szent apán kívül? s az: békét bontott?

De Maurus eltűnt már: csöndjébe surrant.
„Silentium” volt titkai palástja,
s feledték újra... Vitatták nagyurnak
jöttét-távoztát. S vajjon ki vigyázta

az izgalomban, hogy egy éjjel István
csak visszalopta magát kápolnába.
A rács mögül hallgatta szent zsoltosmán
hogy’ zeng föl éjben ősidők zsoltára...

Majd csönd lett... Többjük elsiet, hogy álmát
– a megszakadtat – hajnalig folytassa.
Sok ott marad: lelkük tovább kitárják
s a néma Úrnak szívbe-hat válassza.

Most előlépett István: sorra megszólítja
imádkozókat; ezek ámultak, hódoltak:
– „Nagyúr, hát újra méltatsz?!...” Ő pedig bólinta
és ment! De Maurus úgy elmerült, szólhat

király bár hozzá: mécs felé ragyog csak!
Im lassan eszmél, – látja őt, – de nézd: ujját
ajkára nyomja! „*Silentium magnum*”-nak
nagy-ura: csönd! Leköt az Ég s a Regulák

István „megfeddi” többieknek hallatán,
hogy: „morcos, tiszteletlen, durva szerzetes”!
A „morcos” Mór csak hallgat, fejit lehajtván.
S hull térdre: mint ki „diszciplinát” érte les...

Hogy kisfia hét szentesókban jól vallott!
meglátta szent zárdások legszentebbjét.
Apát lett Mór. S mert fénylő fáklya: – tartót
kiván, s ne véka aljra, hanem tennék

Főhelyre Égtől gyújtott égő gyertyát: –
lett pécsi püspökké a halk barát!
Az első magyar író, – szent legendák
könyvét, s mi több: egy *élet* művét hagyta ránk...

(1992. február 11.)

Öreg regös éneke Imre Úrról¹⁴

1.

Szent kisurunk, Imre, jaj csak jaj kiméne,
Végzet Vadkanára lándzsavasat mérne!
...Végzet-Vadkan régen vadonunkon leskel:
évezrek agyargó Irigye, ki nyes fel
hún vetést, ha zsendül; ha hajnalunk pendül:
szaggatni a torkunk, tör ki rengetegbül!

Szökell már virágba: Istvánnak oly drága
Kert kél szíve vérén ős Pannoniába'.
Reszket égi remény, Vajk esdi imáján:
Szent új nemzedék nő, jön végleg a Bárány:
Megél az országa, nem jut hún sorsára:
fián át világol örök Koronája!

Kis herceg, az Imre, a Jézusi Hitbe
vitézi erényt is, nézd, hogy egyesíte!
Nagyúr negyven hosszú éve ül trónszéken:
„Már jóhír szívében, már boldog a népem...
ujabb emberöltő: szent leszen a század!”
(Jós -szíve lát Lászlót: tornyát hún Egyháznak!)

Három ilyen lélek: fundámentom-szikla,
pokoli Vadkanok örökre kiirtva!
A szentatya Gellért könnybe súgta néki,
a kicsi növendék: „Kincs, öröm az, égi!
Hitbe', hadba' edzett, deákságban végzett.
Kisúr a reménység, fut tőle a Végzet...
Kisdedül a szent *csók*,¹⁵ a Szerzettel váltott
Jézustól jelül jött, s ő homlokán lángolt.
Isten eljegyezte, földünkre menesztve:
mélyre gyökerezzenek népünk a Keresztbe!”

2.

...Figyel is lám István! ...S fölneszel egy éjbe:
Mi ez a palotán? Zsolozsma zenéje?
Hang iránt kisurran. „Furcsa zaj, „halk dana”...
A kis cella felől, fiától hangzana?
Éjbe aki mécsel! (S lesi ajtórésbe:)
Zsoltárzümmögéssel csattog *szíj* verése!
– Sírt újra királyunk: örvend a jövendőn
„ezer év” (*örök*) jön¹⁶, Bárány bizony eljön!

¹⁴ Az Árpád-korban a trónörökös „herceg” címe: Úr, a királyé: Nagyúr

¹⁵ lásd *Látogatás a szentek hegyén* című verset

Bárány, igen, Ő volt, aki *eljegyezte*.
István sajtó szíve tán azt is érezte?!
(Első, a „kis István” halálos sebet vón,
bús öreg király már mereng *új* jövendőn)

3.

...*Vadászott* egykor, s tűnt társítól el Imre...
Veszprémi szentélybe hullni térdeire:
– „Óh mindent, óh mindent!... Jézus, Uram, Néked!...
Boldogasszony, szólj Te! *Mit adjak* az Égnek?
Hogy óvjon-e minket? Nem! *Átvegyen mindent*
S mindenben uralljon! Őt, Jézust, az Istent!”
– És hallatik szózat... (Hallgatja legény kint:
utána lopózott a szentély sövényig)
És hallatik Szózat, halkan-*áthatólag*:
– „Nagy kincs a *szüzesség!* hogy Jézusnak tessél,
ezt add. Elégő nagy áldozat a szentség!”
...A fáklyavilágnál lángol kisúr arca:
Azonnal „Igent” mond, *hív Jézusa*, hajtja!
(Mint fölkele Máté váltópádot döntve,
mint Simon és János, ha hangzik a „Jössz-te!”)
Ország, jövő, trónfi!?!¹⁷ Jézus szólt! s megóvni
ki tud *Nála jobban?* Mondta: „Ezer-annyi
s Ország *rá-adásul*” De ilyen s más évrre
gondol is ő?! Mondta: „Igen”, az Igére!

4.

Tervez a jövőnek félig-földbe bízván
lengyel nászt tervezget, unokát is István.
Mily harc sebe volt az, a Krónika hallgat,
Imrét bátyja holtán trón vár, trón meg sarjat!
„Vissza talán vegyem szavamát az Égtül,
avagy Szűzanyámként: ”Legyen!” – bár Föld s Ég dül!
Gondviselést *vakon* szabad-e követni...?
Nem *szabad*, de *kell* is! Hegyi Beszéd-beli
„vak” hit, – ugye Jézus! – „mezei virágé”,
jó egy egész népre! Jöjjön a „királyné”...
Szent esküvőt ülnek: Vajk, Mieskó sarja.
S este hitvesnek a nagy Titkot megvallja...
Szent a lány, jött ő is friss Hitnek honából
s József-Mária hite-húsége föllángol.
Érti, vagy nem érti mi korunk, *e meddő!*
Jövőt hajt szüz-erő, sarjakat szent kettő!

¹⁶ István a millenáris lelki kor fia!

¹⁷ trónörökös

5.

Ezt akarta akkor a Vadkan kiölni?
 vagy csak hős kalandra Imrét ösztökölni?
 Férfítettel tenne hogy eleget földnek?
 Hitszegőt aztán is – ha elbukott, – ölhet?
 Mint Etele útját Ármány egykor állta,
 kihívó agyarat lát a Herceg álma:
 e vadhajtás nem Föld, hanem Égnek ügye:
 lándzsát a Sötétre: századokra küldje!
 Áldozatot: sok-sok vértanút lát szállni
 jövő emberöltő – s Imre útját jární...¹⁸
 „Békés-szent” utókor „véres-szent” lesz! Imre
 mondta látomásod, vadúzni készítve?...
 – „Amott jő-jödögél Égi Fejér Bárány
 Napot-Holdat fején, csillagot hord vállán” –
 koszorút is hozva, szűznek, vértanúnak
 jövő ezreknek, kik Tőled tanulnak...
 Egymagadba ott állsz, szembe csak a Vadkan
 (Koszorú, Bárány is köd-erdőben lappang...)
 hitszegni és reményt veszteni! gyűlölni!”
 Tajtékzó agyarral ezt-csak-ezt kürtölni!
 Kiröpült a lándzsa Szent Imre kezébül,
 mellén verte a Kant, tántorul az, szédül
 s őrzöngve rohanja az Útjába-állót:
 lovat dönt, torkot tép: – azt a szent zsoltárlót!
 Pokol dühe, hajtja, élteti, de elhull;
 elhull végül Vadkan! Mind, Pokol itt: elmúl...

...Meglették a Szentet. S lándzsanyélen testet
 sírva vitt táborba a sok reményvesztett.
 Vér, szűzi vér festett egy Földet, egy erdőt
 termékenyít: – puszták-lelkek tőle termők.
 Vér áztat azóta mennyi sok évszázad,
 Vér kell, hősi-szűzi, építeni a Házat..¹⁹

¹⁸ 1038–1060 közt pogány fölkelések, polgárharcok vértanúi

¹⁹ vö. Kómives Kelemen

6.

„Elhagyott Korona kire szálljon?” – sírván
sírva kérdi öreg megtört atya, István...
S Kinek fején csillog? *Tudjátok* azt mind ti!
Évezrede Onnan áldó fényit hinti:
a *Nagyasszony* kapta Imre koronáját.
Szűzi Boldogasszony vette át országát:
Így akará István, így akará Isten:
Magyar senki másban: Jézusába' higgyen!
Boldogasszony karján *Első* Szent Családból
második szent család népin is országol
„a mennyei harang húzatlan szólalék” –
Az Örök hív! add át mind-magad: óv az Ég!

(1987. november–december)

Szent Imre herceg székesfehérvári sírjának felirata volt

Hic divi Stephani quondam sanctissima proles:
DuxEmericus noscitur esse satus²⁰.

Itt kegyes István úr szentéletű egykori sarja,
hercegi Imre pihen, vár szüzi teste Hivást!

²⁰ satus: elvetve mint mag, a föltámadásra utal

Himnusz Szent Gellérthez

Magyar Mártírok elseje,
Gellért, ne vesd meg versemet,
bár földi dal csak, emberi,
fönn szebbet zeng angyalsereg.

De tudom: egykor kedveltél
öreg „magyar szimfóniát”,
paraszt virágdalt, míg gúnyolt
az értetlen német diák.

Hisz megszeretted „hún néped”,
Szentföld helyett szent földed lett
Magyarhon. S lett e pogány táj
szent Betlehem, hű Názáret.

A tiszta Szűznek szép nevét
a hún szivekbe ültetéd,
s örök Nagyasszonyunkká lón:
tanú legyen a mindenség!

Szentet neveltél mennyeknek,
s királyfit földnek... Föld: *vesztett*...
De égben Imre, örök hős,
ifjú uralmat elkezdett.

Istvánnak voltál jó tanács,
a népnek szelid hű atya,
zsarnoknak voltál ostora,
verték, szegények vígasza.

Magyar erdőkön remete,
magyar püspökök remeke,
magyar szivekben ereklye:
hited, nagyságod, tüzedet
méltón dalolnom lehet-e?

Jutalmad íme siet már:
István rég elhunyt s vén vizzály
a hún mezőkön újra kél...
Feléd már angyal, égi száll...

Kezében pálma és kehely,
hogy omló véred fogja fel,
s hogy homlokodat körítse,
mig mennyei kar ünnepel.

Jutalmad ez lesz: véredet
a drága földre onthatod,
ha Kelen hegyén vad csapat
farkasüvöltve rádcsapott...

A véred *értük* folyhat ím,
s mint példát hagyott ránk az Úr:
kezed áldást szór, s a szekér
a meredélyen lezudul.

Pirosra festesz vén sziklát²¹,
tört testeden egy csont se ép,
s míg szíved kopja járja át,
az ég borong, a föld setét...

Örökre vér jegyez követ;
fejed szétverték szirt fokán,
ereklyéd tatár szórta szét...
Mit hagytál, nagy Lángszító, ránk?

...Didergünk télben, *kell* a láng!
szibériás vak éjszakán,
mikor mártírok hullanak
s grasszál az idegen pogány...

Hitetlen mosta mindazt el,
mit kőben s lelken építél...
Ám bízva haltál, – jól tudom, –
egy szent varázsban mert hittél:

Hogy *Déva* várba vér kellett,
és fogyhatatlan fennmaradt.
A Magyar Egyház sem dőlhet:
örökre Vér forraszt falat...

(1962)

²¹ Sziklára ontott vérének vörösét eső le nem moshatta. Mint szent ereklyét őrizték e követ a pesti belvárosi templomban, míg a törökdúlás ezt is el nem tűntette.

A Szentkorona követe

Szent Asztrik, – Ascherik, – német-cseh születésű bencés, Róma neveltje, Szent Adalbert barátja és István király barátja, egészen magyarrá lévén választotta ki az első Szent Királytól a Korona követéül. Vele küldi II. Szilveszter pápa a kettőskeresztet és Koronát, mely eredetileg a szintén ekkor megtérő lengyeleknek készült. Ő koronázta Istvánt, s visszament utána alföldi magyarjai közé, akiknek legendája beszéli róla, hogy holtat támasztott érintése, s hogy kalocsai sírjánál csodákat művelt Isten. Meghalt 1044-ben nyolcvan egynéhányadik életévében. Ünnepe november 12.

Szilveszter Úr Szent Péter székén
azonnap ült gondterhes arccal.
Töpreng az éjnek követségén:
mit is jelentett amaz angyal?

Mert furcsa volt az éjjel álma:
az Arkangyal előtte állta
és mondá: „Isten másképp rendelt.
Ne várd ma reggel azt a lengyelt.”

„Egy ifjú nép szent ifjú hőse
küldi követjét ma a Székhez.
Félelmes nép, de ne félj tőle:
szívet az Úr szelídit, fékez...”

„A gyöngysoros arany-fejéket
nekik adod; és szövetséget
örökre Krisztus köt ma velük:
Óerte foly majd egyre vérük...”

*

És íme ajtó máris tárul...
„Úr Aszterik, pogány határral,
s kik szavát hozzák Vajk vezérnek,
meghallgatást Atyjuktól kérnek...”

Szent Benedek fiai jönnek;
mint illik, trónnál térdre hullnak;
de kik velük bedübörögnek,
új illemet még nem tanultak.

Kar-fonva, emelt fővel állnak,
csimbókos, kardos vad vitézek.
S ő bölint: Isten így intézett
a Kincs tehát jut – Hunniának.

Beszél már érsekük, jó Asztrik...
És pápa messze néz: magaslik
előtte távol titkos Bástya,
a vértanúi vérben ázva...

„Megadjuk mind, mit uratok kér.” –
szól és lelép, hogy átölelje –
„E csók felel testvéri csókér’:
köszönt Apostolt Péter lelke!”

„Mert Istvántok apostol és szent.
Kicsiny vagyok én jóváhagyni.
Pecsét rá Jézusától léssen,
s végig meg fog a mű maradni...”

„Apostol ő: Krisztusba épít;
örök sziklára rakta népit.
mert nem homokra, hanem Kőre
épült a Ház, minden időkre.”

„E Koronát vidd, eljegyezvén
ifjú országát Jézus úrral.
Változhat kor, de nem az Eszmény,
mit Apostol és Vértanú vall...”

*

Pannónia felé nyargaltak
csöndes barátok, víg vitézek.
Ősz volt, fõnn zúgtak már a darvak,
aranyos fénnel ős igézett.

Szeme előtt, az Érsek nyergén
Jézusnak Kincse bársony tokban.
S a magyar gyepün általkelvén:
valami mély Szív mélybe’ dobban...

Ki mondta néked: szállj le, Asztrik?
Ott lenn ezüstös Mura csillog;
még madárhimnusz itt visszhangzik
és messzi füttyök, Télbe sírók...

Október aranyszőnyeget hint,
kincsét elébe szórva Kincsnek;
távol harang szól, s óh tekintsed:
Pannónia, a Szent, feléd int...

Ő – térdelt hosszan... Majd fölállott,
a Jelvényt tartva föl, magasba,
Pannóniának megmutatta,
s hegy-völgyet véle ott megáldott.

Mélységes csönd lett. Mozdulatlan,
lélegzet-fojtva várt a tájék; –
a Duna-völgy, a Kárpát-katlan
vett áldást most, örök Királyét...

*

Már véget értek ünnepségek.
Harangzúgások elhalkultak.
A puszta napja tüzzel éget:
köznapok jönnek, szentek... untak...

Hajó suhan Dunán le délnek;
papot, apostolt visz pogánynak,
jó mestert balgának, ledérnek,
szent érseket kis Kalocsának.

A tatnál áll. Partot néz bízva;
és pásztorbotján napfény villan.
Egy evezős súg: „Szent a krizma,
az ujján ott, gyógyító ír van...”

„Amelyről csurrant szentkenetje
királytételnek: tesz csodákat;
Mely Jézus kincsét érinthette,
attól a kéztől halott támad...”

Pusztánk fölött, nézz ott a partra:
fekete fölhők tornyosodnak,
boszorkány-szél a port kavarja:
jászesső jön, vihar lesz holnap...

A Föld dübög a méneseiktől,
kik nyugtalan száguldnak, nézd csak!
Hullámszórt ott a föld és rendül;
s lovasrohamra zúdul Észak...

Az Érsek áll. A Bot kezébe'...
Szemét árnyazza másik karja:
súlyomként les távol veszélybe
posztján, miként az Úr akarja...

Feledt hazát ez új hazáért.
Magyar lett, ifjú magyar néppel
együtt születte ama délben,
Mikor Homlokhoz Kincs hozzáért...

Várost növelt a puszták szikjén,
Jézust sugárzott a sötétbe...
(Hogy' kell majd Ó a hosszú éjbe',
ha nem lesz Ország és Frigyszekrény!...)

De bízzál, Alföld! Él az Érsek!
S a Korona óv láthatatlan,
az érintésén gyógyul mély seb,
beforr a tépett Kárpát-katlan...

Az Érsek áll. S király-tevő kéz,
a halottkeltő, koronázó,
lebeg fölötted, mondd, mitől félsz?
Hú Pusztá, Pusztám, télbe fázón...

Az *Érsek áll* ma is fölötted,
a Jézus-küldte Kincset tartván,
mely éltet ad, mely hőssé fölkent
lét, nemlét közt, vén puszták partján...

(1965. február 11.)

A két nyitrai remete

Szórád Szent András és Szkalkai Szent Benedek

Életüket első magyar írónk, Szent Mór örökíti meg. Még az ifjabb, Benedek élt, mikor bencés rendtársuk, Mór elkezdte gyűjteni életük adatait. Szórád András (meghalt 1009-ben) Lengyelhonból jött, s lépett be a zoborhegyi magyar bencések közé. Benedek már ezek közül való (meghalt 1011-ben). Szentté avatásuk egyidőben történt István király, Imre herceg és Gellért püspökével, 1083-ban. Szórád Szent András ünnepe július 17., Szkalkai Szent Benedeké május 1.

I.

A hithirdetők hősi harcra mentek,
de ők maradtak, – két barlangi szentek, –
mély erdőcsöndbe' néma sziklatájba'
az Istent, Istent térdelőn csodálva...

Szórád Szent András, mit szólt Jézus néked?
Míg bencés társid szórtak szent igéket,
tereltek Hozzá pogányt lelkesedve,
te: Jézust nézted, elmerülten Benne...

mert van, ki kardot forgat, s van, ki kardhoz
jókedvet, izmot égből imával hoz.
Van fényadó láng; de tüzét Ki adja?
Kitől jön, hogy sötétség befogadja?

Apostolok mögött az ima népe
egy láthatatlan örök kötelékbe'.
András barlangja áram-osztó központ,
tán azért van, hogy éjjel titkos fényt ont.

II.

Ifjú barát, Benedek, eljön olykor,
és újabb tűz gyúl öreg zsarátnokról.
Zoborhegyi zárdából hű tanítvány
elégni látja őt a vági sziklán.

Csontbőr már András, csak két nagy szem izzik;
csak Jézust látja... És a mennynek ízit
árasztja, hordja... S jaj a földi szemnek,
mely Napba néz! Jól tudják azt a szentek...

Elégett András izzón istenhőbe';
imán egy este elomlott; s felhőbe
szökött a börtönéből végre lelke.
Angyalkéz testét barlangba emelte.

...Jött Benedek és jöttek halk barátok.
Arc könnyben, lélek kegyelemben ázott.
Mert fény és illat töltött el barlangot...
S a hű tanítvány utódul maradt ott...

III.

Három futott el röpke év. Új szentet
látott a Vág, zord sziklák, szúrós fenyvek.
S ott Szkalkán túl, hol szikla nyúl az égig,
ott érte el Remete útja végit.

Cseh rabló tört át Szentkirály gyepűjén,
gonosz pogány nép, gyűlölettől fűlvén,
s a szentegyháznak kincseit sovárgón
surrant egy éjjel át a kékes Vágon.

„Nosza, pap, hol van arany-ezüst marha?
Hallgatsz? Majd pörkölés rávesz szavadra.
Nincs drágaság? Te népámító koldus,
csak azt lesed, hogy mennybe Krisztushoz juss?”

„Hát elküldünk... S üzenjük néki tőled:
mindég remetét tartson határőrnek,
ima-sövényel István földjét szegje...
S most pusztulj, őr, merülj a mély vizekbe...”

A balta csattan. Szétzuzva a szent fej,
a vére sziklát, drága gyepüt szentel...
Követ kötöttek akkor testre, s dobták
legmélyre, hol sötéten kavarog Vág.

IV.

Az idő tellett. Barátok keresték...
Vitézek is... Vért láttak... Ámde testét
seholve. Műről ráismertek: zsebrák!
És hallgat mélyen erdő, hegy, a szent Vág.

De estetájt, mikor a Nap pirosba
megfest folyót, és vérző arany mossa
a partokat, és máglyaláng a felleg,
sötét gyertyákul állnak zordon fenyvek:

– ott akkor este vijjog, – (nézd csak, nézzed,
baráthad és ti, gyepülő vitézek, –)
hogy; vijjog sas, lebegve Vágnak föntjén,
Turul-madár, hol legmélyebb az örvény!

Le-fölszállong. S viz tükrén piros szikrák
im alkonyon a folyót hogy' izzítják!
Ott köztük: fénylő teste nyugszik Szentnek,
nagy ravatalján fenyegeknek, vizeknek...

Körötte messze kárpitot von Kárpát,
sötétes zöldben vén testőrök állják
a díszőrséget... S patakok csobognak...
Vagy zizegése a szentolvasónak?

V.

Fölvették aztán félő tiszteletbe' ...
S Nyitra egyházán kettős szentereklye
örizte észak magyar gyepűit:
István hona s a vérrel megépült hit

pogány rablóknak martalékul többet
ne essék! Hogyha ártók reátörnek,
kudarcot valljon végül orvmerénylet!
Föladjon Testet föld, víz, minden mélyek!

Te szirti Szkalka Benedekje, hű szent,
ki Turullal és Vág vizével üzent!
S te Szórád András, remetéink őse!
Igen, kérjétek: újra egybekösse

István abroncsa, Asszonyunk Fej-éke
szentek honává boldog ezerévre
a rabló-dúlta széttört édes Földet,
kiért folyt annyi vér, imák és könnyek.

(1965. április 4.)

Magyar Szent Mózes

Meghalt 1074-ben. Szent Borisz fejedelem szolgálatában ment Kiev földjére 1054-ben, a Skizma évében, valószínűleg I. Endrénk Rurik-házi nejének, Anasztáziának rokonságával. Szent Borisszal együtt mindketten római katolikusok, és egyaránt szentjei a Keleti és Nyugati Egyháznak. Szent Mózes ünnepe július 26. Lásd Holweck, Msgr. F. G., Biographic Dictionary of the Saints, London, 1924.

Hogy honiföldről elzarándokoltál,
Magyar Szent Mózes, ten-hazád felejtett.
Hűséges apród, szolgál s példa voltál:
Borisz nagyúr lelt benned társat: szentet!

Ruténok fejedelme Szent Borisz,
S hogy Péter székihez hű, te ihletted.
Míg szakadást Bizánci főpap kezdett,²² –
Te legfőbb Papnak imáján²³ okítsz!

Gyuladsz és gyujtsz: Hogy mind *eggyé* legyen
Őbenne, értünk Ki a vérit önté,
s tüzet hozott: világ e Tűzön éledjen;

míg hontalant s kóbort be egy Akol vesz, –
s a Pásztor őriz minket mindörökké!
Esengj ezért fönn értünk, Magyar Mózes!

(1991. december 2.)

²² Cerulárius Mihály 1054-ben

²³ Jn 17,22

A harmadik csodaszarvas

Boldog Vác remete legendája

A vers híven követi Boldog Vác, a szentéletű remete (meghalt 1050 táján) legendáját. Ünnepe november 26.

Igaz vajon, hogy Enéh ősanyánk volt,
ki Hunort, Magyarat ünő képben hívta?
s kóbor utód céltalan zalámbolt,
Enéhnek szűk lett ázsiai kripta?

Csak „pogány monda”? Vagy lett ég hírével,
hogy anyaszivet nem temet a sír se?
Istentől van, hogy ős figyelje éber
hű szemmel: útját utód ne veszítse...?

A Honszerzésekör (írva Névtelennél)
Bors úr előtt is ott futott a szent gím,
hogy tátrai gyepükre kirendelné,
ört állni végleg Kárpát-bástya fentjin.

*

S mikor időknek teljessége eljött,
újabb útjelző járta meg az Erdőt...
Hívó a nép már, példa: szent Királya;
de sok vadon még hit fényét kizárja...

Pogány is lázad, német is reáront;
kunok, testvérharc dulják a zilált hont.
Ment „Pannonföld Kertésze”²⁴ jutalomra;
s mit plántált: megtépve a szent Fa lombja...

Lesz vagy nem lesz-e zsengő folytatása?
Vagy pokoli Vad gyökerit kiássa,
s virágig sem jut, nemhogy gyümölcs-jöttig?...
Sok, föl sem épült, s már a dómot döntik...

...És akkor történt: Décse, László herceg,
vadászni egynap frissen fegyverkeztek.
Ez „Szent”, az „Istenes”²⁵: egyszív két testvér
gond, harc közt egy kis pihenőt keresvén...

²⁴ Szent István

²⁵ „Istenes Géza” (régii néven) László testvére és elődje a trónon; helyes egykori olvasású alakban: *Gyécsa*, mai helynévben élő alak: *Décse*

Zajt unják? Tán a csönd is őket vonzza?
 Tanácskoznának erdőn táborozva...
 Északra Pesttől rengetegbe jutnak;
 Dunától beljebb nyoma sincs ott útnak.

Szót szóra vetve járnak másodnapja,
 vadat ha lőnek: hadd legyen látatja.
 ...„Hazugregékre hogy’ fut nép...” – szól Décse –
 „Mikép kelhetne István Úr vetése?
 A múlt lehúz, hát jövő föl nem szárnyal...
 Nézd: erdő is zsong vén pogány *varázssal*...

Szól László: „Egy a Krisztus tegnap és ma.
 Övé a múlt, jövő. S mindenbe példa
 Órála rejlik; Néki, Érte minden...
 s vadonban is utat jelez az Isten...”

És akkor történt, ciheresnek²⁶ mélyin
 nagy zördüléssel fölszökött a Vén Gím.
 Arany, – mint régen; – Napot hord agancsán
 és fut, – mint régen, – Végezés parancsán...

Ragyog szőrében minden szál szikrázva,
 mint szentmisén ha gyulna gyertyák száza.
 Lebegve földet alig éri lába;
 ...Nap és Hold szarván: kettős égi lámpa.

De ott fölül... „Nézd, László, hangot vesztek: –
 Hord homlokán egy nagy *Kettős Keresztet*...”
 Fejét magasba szegve, szinte hívón,
 suhant előttük napsugárú hídon...

„Csodába nincs pogány, csak örök égi!
 A csoda, Décse, válaszunkat kéri!
 Akarjon bármit, igent mondjunk rája,
 s kövessük, testvér, erdők bozótjába...”

Sötétbül fénybe, fénybül a sötétbe,
 futott a Gím; nyomán, csapzottan, tépve
 (ahogy az Úr örökre szabta útját)
 az ösvényt szent lovagok híven futják.

S még csörtetett előttük, bukdácsolva...
 Egyhelyt letoppant, visszanézett; s nyomba’:
 ott semmivé lett, fénysugárt is oltván...
 Egy tisztás ott! Rá vén tölgy tátog odván...

²⁶ bozótosnak

S odu előtt, mint mesék erdőréme,
ím aggastyán – a gím helyett cserébe...
Ezüst-szakállán minden szál szikrázik
(visszfény lehet az, küldi az a másik...)

„Óh Décse, nézd!”... S az összerótt keresztre
mutat rá László – „Bárha utat vesztve,
Hozzá találunk vissza, és e Szenthez...
Kövesd a hívást: s kívül-belül rend lesz...”

A remete most föltekinte rája.
Föllált s köszönté: „Eljött hát királya...
„Itt kellett Erdő Egyházában várnom
az Eljövendőt, csöndes adorálón...”

Most elbocsássad szolgád békeségben...
Az erdő szent lesz... Tüzek bujnak mélyben
Sok istenlátók... Lármatüzek erdőn...
Tudom már: Krisztus hozzátok közel jön...”

Megtántorult. Fölfogta, lefektette
jó Décse... És ő folytatá pihegve:
„Ne féljete: az Ige látogat majd.
Nem! *Megszáll* itt... És végleg gyökeret hajt...”

„Itt épül majd föl István rendelése:
a Székesegyház. Épített: Décse,²⁷
te, jó királyom... S én: utamra lépek;
már hívnak ott túl hófehér hadnépek...”

Egy kevés szót szólt, titkos, drága szentet,
az égből földnek, érettünk üzenet...
Aztán szemét lefogta László... Ástak
egy sírt a testnek és Föltámadásnak...

*

Király lett Décse, (Géza mai névül),
s parancsán rögtön ott a szent dóm épül.
Szent dóm köré az iskola: s a házak,
a nevezteté a remetéről: Vácnak...

Istvánnak trónján Istenes jó Géza
ült három évig. Korona nehéz a
keresztény fön, ha testvérharc az ára...
Jutott az aztán László homlokára...

²⁷ Boldog Vác remetesége helyén épült, körülötte pedig Vác városa

Ahogy szent gímbe: egybeforrt a múltunk
s jövőnk Őbenne. Tőle megtanultuk,
hogy Krisztus rejlik vén regéknek alján;
mert hun, magyar kard villogott a karján...

Reáismertünk őseinkre benne,
s reáismertünk az igaz Istenre...
Fut, fut azóta Rengetegünk titkán
a *Csodagím*, az Ég útját tanítván.

Sötétbül fénybe, fénybül a sötétbe:
ahogy az Úr örökre fenn kimérte,
az Utat híven, ugye, futjuk híven,
mert Isten üzent azon Aranygímbe...

(1964. december 24.)

A Kettős-keresztű Ország legendája

Egyszerre csak megállt,
s visszánézett a vadgím.
Hosszú tévelygőben,
bozontos erdőben
rég űzték már, s „megvan” im!

...Hányszor eltűnt ködként,
s feltűnt hányszor tündérmód!
Talán az a régi,
rege-mondta égi
aranyszőrű ünő volt!?

Géza szólott: – „Testvér,
nem lehet ez más, csak ő!
Mit akarhat vélünk?
Pogány múltunk, vérünk
elmerült, mint kútba kő...”

László mondta: – „Bátyám!
csodálatos az Isten!
Útja ezer vagyon,
mágusi csillagon
s pogány gímmel is izen...”

...Pára lett és ködkép,
majd ragyogott aranylón.
A fűhegy lábától
épp hogy rezdül, s távol
vén jegyenye mind hajlong...

Észak fele messze
zümmögő mély rengeteg
kékes-hűvös ölen,
hol busong a bölény
s bozót varázst rejteget, –

hol a szőke szlávok
(halk-merengő emberek)
népe sem jár, félőn
kerüli az élő,
mert az babonás berek! –

ott felbukkant a gím!
Géza nyilát ajzotta:
„Pusztulj, pogány bűbáj!
Keresztény e hü táj,
nem kell táltos vak csoda!”...

László szólott: – „Jézus:
mindeneken Ő király!
Szent a táltos-berek,
az Isten-embernek
lépte mindent végigjár!

Bus babonás népek,
tágszemű és halk tótok,
horvát, vend és rácok,
havaselvi vláhok:
Benne lészen mind boldog!

Higy ma nékem, testvér!
A vágató Vág mellett,
iszapos Temesnél,
római limesnél,
s hol a hunok szél-ellett

száguldó ménese
a Nagy Pusztán elzúdul,
keleti gyepükön
a dalmata víztükrön:
Mindenütt majd Ő lesz úr!

Ő lesz itt a béke!
Egymást ölő fegyverek
Benne nyugosznak el.
Ő lesz itt a nagy Jel,
melytől áldott e berek...

Ő rendel itt egybe
kardot, lándsát, vasnyelüt,
s az ördögi hordák
zúzzák hun, tót, horvát
s besnyő Bástyán a fejük!

Táltos, gím, oroszlán,
Turul, sólymok, keselyük –
egybe szelidülvén
a Krisztus gyepűjén
együtt őrzik szent Jelük.”

– S László arca mint a
Napban égő kristályok...
S akkor történt, íme:
megállt Isten gíme,
s visszánézett órájok:

a két Árpád-vérre,
a Királyra s Öccsére...
Géza nyila elhullt,
arca fényre sárgult:
vak zólyomi ösvényre

arany-tündöklettel
föltámadt a Nap talán?
Évezredünk hajnalán
ragyogott a szent Jel,
mely jövődőt szentel,
a Gím emelt homlokán.

(1947. május 14.)

Forrás: Kálti Márk krónikája Géza vadászatáról: *Szent Lászlóról és testvére, Gézáról.*

Vers a régi Lovagról

Szent Lászlóról, akihez futott véres kezével a kiközösített lengyel király (Boleszló, Szent Szaniszló püspöknek kiközösített gyilkosa); aki ott hagyja diadalát, hogy megmentsen még egy magyar leányt; kúntól-besenyőtől-görögtől, testvérharctól aki védett; s holta előtt akire bízta Európa a Szentföldért induló első keresztesháborút... 1095-ben, s amit ő már nem ért meg. (Bodrogon 1095. áprilisában nyugati követség ajánlotta föl neki a vezérséget, hazai adatok szerint. Ez a piacenai zsinat után volt, melyen II. Orbán elindította a mozgalmat. De László 1095. július 29-én meghalt. Összel a clermonti zsinat Bouillon Godofrédra bízta a vezéri kardot.)

Ez *akkor* volt... ott messzi ködös multban...
 Álmodtam-é vagy igazán tanultam?
 Hogy élt egy ország, boldog, hívő, gazdag,
 s volt becsületje jónak és igaznak...

Királya hős. Nyugat tisztelte, félte;
 az üldözöttek ő volt menedéke:
 ha bünös is, de *hontalan*. S ölelte
 László magához. S annak árva lelke

már nem volt bünös... Kelet hogyha rátört,
 a szent király olyankor vasruhát ölt.
 Fegyverre áldást, *igen*, égi áldást
 kér Jézusától... Mert a jajkiáltást

nem tudja süket fülre venni (mint sok
 mai „szent”, aki gyáván békét vinnyog!)
 Akkor kezében villog csatabárdja,
 és öl és hal a drága *szent* csatába...

Mert aki szeret, az szeret halálig!
 S ki volt „igaz”, majd *odatul* elválnak:
 tán az, ki szeret mindent, ám csak félig,
 és nem jajdul föl, csak ha *őt* metélik?

Vagy a Lovag, ki Krisztus messzi hívét
 fut menteni s nem tud kimélni hű vért,
 ha lélekért, tiportért kell kiszállni?
 ...Meddig terjednek szívednek határai:

csak tőle függ, hogy küzdeni hol kezdesz:
 Szamosnál? Donnál?... Észt, reményt ha vesztesz
 végsőkig-békés kapud előtt egyszer,
 családodért, kezedben lessz a fegyver!

...Keménykezű Lovag, ha törvény kellett
 szegényért, vertért a Krisztus ügye mellett.
 De simogató, hogyha árva félénk,
 s hazátlan fogta szent palástja szélét.

Most: Cserhalomnál vív egy hurcolt lányért,
mert ez a dolga, amit Isten rá mért...
Szabolcsnál küzd most papjai lelkéért...²⁸
Bármerre nézz: *csak harcért adnak békét...*

Az élet *ugyis elfogy* gyorsan, lassan.
Nagy semmire? Vagy szent ügyért folyassam?
Ki bujt atomtól: egy téglá lesujtja;
s hogy mért élt, mért halt: *csak a Lovag tudja.*

László, te szent, te harcos csatabárdú,
jaj nézd, e kort, mely béna, „békés”, bárgyu.
Mely úgy szereti földi puha létét,
hogy elveszteget érte *égibékét...*

László, idézlek! Állj elénk s vezess még!
ujabb csatákra, hogyha hívnak eszmék,
ha föld sikolt, a messzi elfelejtett,
ha menteni kell csak egy árva lelket!

Hivő világ a Kereszteshad Kardját, –
tudod, – Tenéked szánta, s Fönn akarták,
hogy – elmaradt... De lovag-becsülettel
a *reádbizott Kardot, László, vedd fel!*

Egyetlen lélek, tudtad Te, megéri.
S most *tizmillió* néma kínba' kéri,
hogy csatabárdod újra szertevágjon
e hitvány, áruló pogány világon!

(1964. december)

²⁸ Szabolcsan az egyházi zsinaton elnököl, VII. Gergely reformjait Magyarhonban végrehajtva

Két ámuló szem

Iréne-Piroskához, Szent László szent lányához

Szent Lászlónak (†1095) leánya, Piroska, született 1088 tájt. 1108-ban Komnén Jánoshoz, a későbbi II. János bizánci császárhoz (uralkodott: 1118–43) ment nőül. Új nevén: Iréne császárné („Béke”). Bizáncban sok-sok templomot, kolostort épített Pantokratór: a Mindenható tiszteletére. Meghalt 1134. augusztus 13-án, a Keleti Egyház szentje. Három fiú, négy leány anyja; s nem érte meg, hogy egyikük, Mánuel császár (1143–80) „anyja jogán” mint trónkövetelő rátört Magyarhonra! Faragott kőkoporsója egy nagy sztambuli dzsámi (mecset) előtt ma víztartó mosdómedence; a közeli kis nyolcszögletű szoba: az ő egykori könyvtára (Révai Lexikon). A híres Hagia Sophia (Szent Bölcsesség) kupolája kis mozaikzománc körökben a szent uralkodókat ábrázolja: itt van ő is, halvány sovány nagy égőszemű szent testvérünk (lásd Konstantinápoly bizánci emlékeit Maclagan Mich.: City of Constantinople, képes művében). Ünnepe augusztus 13. Piroska a latin Priscából a magyar Piros névhez keveredve alakult. Régi Piriska alakja a latinra *is* utal.

Szent Szófia dómján egy kép tekint le ránk.
Nagy tágra nyílt szem mily titokra tárul?
A messziségbe elmereng? Ott minket lát?
Mert szállott ő már csodához csodárul...

Szegény dult honból fönséges Bizáncig!
De jelkép mindez! Nagy titok, a Fönti látszik!
S a Végtelen lett otthonod, Piroska,
nagyobb császárság – (s rend, rangok tilossa!)

Jut benne hely egy szabad kis zugolynak,
hol Körös-parti nádasok suhognak?
A könyvesházad – (mert az *kellett* néked!) –
még áll... De minden-minden ott kiégett,

min szemed egykor gyönyörűn ámulhat...
Kiégett itt is. Fultak mélybe multak!
a könyvesházba' volt-e hártán „vésett”
honi betű is? Régi szenvedések,

s jövő elé futó szív? – sose tudjuk!
Piroska! Útunk gyorsan át-befutjuk
akárhol... Marad könyvtár, vízmedence
(koporsód egykoron! – s már repedezve...)

Marad egy kép. Két gyermekül-tárt
réveteg hű szem.
És sose tudjuk, haza? égbe néz?
vagy valamit üzen...?

(1990. január 8.)

Szent Piroska avagy Iréne császárné, a „Béke”

„Piroska” – halk Marosnál mondták otthon;
mig piros-pozsgás lányka ott futostál,
mosolygó virgonc! S minden – mosolyogjon:
kincsekkel, dallal, szívvel adakoztál...

Hisz Szentnek lánya s vidám harcu Hősé!
Szórj örömet, s hordj, mint az Ur, keresztet...
Szent sarját így neveli Ég erőssé:
hétéves, atyját, a husz: hazát vesztett!

S *nevét!* Vig „Piros” égett oltáron mint „Béke”
Szentélyek, zárdák, menhelyek kezéből nőttek
Pantokratőr: Minden-Szív-Győző nagy nevére.

S törtől-cselektől hét kicsinyt megvéd jövőknek.
A Bölcsesség dóm zománcán hazátlan népre
néz sápadt arc: „Járd Útad, bár szived öld meg!!”

Utóvers
Most nagymecsetnél mosdókutnak szolgál
a koporsód, szent Nyugtalan, „Iréne”!
S tiporja csontjaid’ utaknak széle...
Bizánci Szent, biztass, Rokon: Vár utast Béke...

(1987. december 11.)

1100-as évek

Boldog-emlékű Admonti Zsófia

Szegény Vak Béla király leánya, Henrik német hercegnek, III. Konrád császár fiának jegyese. Vőlegénye korán meghal, s ő Ausztriában (Bécsországban a régiek szerint) marad; belép az admonti ősi bencés apácazárdába. Egyszer királyi családja érte küldött. Ő égre nézett s fejet rázott a hazahívogató szókra. Meghalt 1180 táján hősi önmegtagadásokban, szeretetszolgálatokban töltött élet után. Ünnepe április 30.

Admontba ment és eltűnt ott örökre
a bécsországi szirtes messzi földbe.
Egy kolostornak csöndje befogadta,
és hallgatott benn holtig... Tán nyugatra

tekintett mindig, este hogyha Nap húnyt,
felejteni akar – tán messzi Vak Húnt,
a széles rónát, vadludat s a nádast...?
Mert vissza nem néz, aki Istent választ.

Admonti bencés Szűz, hű Zsófia
kinek meghalt jegyese, nagy császár fia,
s eltűnt hazája, kicsi Magyarország: –

tanítsd viselnünk bujdosóknak sorsát!
Királyleány! ha szívre honvágy ül,
tanítsd, ki fontos: Jézus egyedül!

*

Nekünk is vaksi, látod, a szemünk...
Bús vak királynak lánya! szenvedünk
mi is. Bolyongunk tapogatva árván
Fogj kézen most! Vezess Óhózzá, jó királylány...
Amen

(1964. december 18.)

Boldog Bánfi Lukács éneke

Boldog Bánfi Lukács érsekprímás Krisztus, Egyház, haza és közműveltség bajnoka. Született 1115-ben, 1157-től egri, majd 1158/60-tól esztergomi érsek. A „magyar Becket”, bár királydacló hősi ellenállása megelőzte Becket Szent Tamásét (1162–), ki aztán vértanú lett ezért 1170-ben; Lukács – diákkori barátja! – többszöri börtönt, üldöztetést viselt. Mivel személyes ismeretség köti össze a kettőt, bizonyos, hogy Becket tudott Lukács érsek harcáról és ez ihlette okvetlen. A vers forrása Meszlényi Antal: *Magyar szentek és szentéletű magyarok* (Auróra, München, 1976), melyet szorosán követ, a jelenetek olykor színezve.

I. Invocatio²⁹

Szólj, ének, Esztergom nagy érsekének!
Ébreszd multból Lukács atyánk, s dicsérjed!
Mert a *kettő*: régi és új szent Prímás
értünk vívott, imádkozott, – légy hálás!
Megidézünk, régi bajnok-püspökünk!
Nagy utódod tegnap lángolt közöttünk.
De kell: kettős prófétai lélekkel
töltekezzék árva Hon, s tán szárnyra kel...

*

Bánfi Lukács érsek atyánk, nézz le ránk!
Rajtunk újra ármányságok férgé rág.
Kiskirályok még mind dúlnak népünkön,
ideje, hogy szent-erős kar szétüssön!
Úzve Sátán, de fattyai maradtak,
Szót és jogot mind magukhoz ragadtak.
Kiskirályok (pártitkárok) trónusunkba ülének.
Ifju kábul, szűz elcsábul, – s a vének?:
szólni-tenni nem mer senki, „nem illik”...
„Népuralom” – új fogalom – nekik nyit
Ők a „nép”: a hangostorkú – idegen.
Gyáva főpap, sunyi főúr: „Ám legyen!”
Bitorlókkal teli a te országod:
hit, böcsület tüntén mi lett, most látod!

*

Rád emlékszem, rég felejtett Szikla-Pap,
ki korbácsos Krisztusként, ha kell, *lecsap!*
Volt akkor is fölfordulás, dúlt Haza,
a szegénynek, jognak nem volt igaza.
Ott se tudták, ki király ma, ki holnap,
zavarosba, rend-foszolva, bitornak

²⁹ Segélyhívás

áll a világ, párt jön pártra; köpenyeg
ide-oda fordul, mint jár förgeteg.
Ki útban állt, rágalommal döfetéek,
volt-rabló, új-cinkos közt állt szövetség.
Hogy hallgattál volna *itten*, hű Igaz?
Kell a Honnak, hogy javáért küzdj, virrassz!

II. Educatio³⁰

Jézusodért küzdő, kőszirt-hű Lukács!
lépj elénk, hogy elkullogjon árulás.
Emeld fődet, szűrő szemed ránk szögezd:
s tolvaj, fosztó, *alkudozó* fázni kezd!
Az alázat szilárdul áll vész elé,
csak Egyet lát, ki őt harcba rendelé.
Add papoknak lángoló nagy példádat,
elnyomottat lelkeld, éleszd, felrázzad!
Ósi nemből, – mely majd „*Bánfi*” névre vált, –
szent pályára hívott Isten s, elmeláng...
Így Párizsi „Schola”: Alma Matered;
ott tudásvágy forrt, s a vita, – harctered!
egy norman-fit Gondviselés társul ad,
még világi: Tom Becket a jóbarát.
(Hősi harcod majdan ő is követi,
nem börtönök, hanem vér azt fizeti!)
Mapes Valter is veled járt: „pénzt megért”³¹
gúny-poéta, klérust vívta, – s volt, miért!
Téged nem bánt, sőt megcsodált: Alázat,
csöndes hangod; leple gazdag tudásnak
s gazdag szívnek; asztalodnál mindig ül
éhes-rongyos, nem koldusként, – vendégül!
Pénzed elfolyt, szív és tudás gyarapult...
Hazatérő csak gondot lát, sanyarút!

III. Caesari confrontatio³²

Hazajöttél. Hasznod’ venné jó király,
Géza hamar egrí székkel megkinál –
majd primási! Éppen jókor! Tör ki harc;
Rótszakállú pápa ellen kelt vihart!³³
A hű Géza kihez álljon? Új „pápát”,
zsinatokat rendelt császár, eszkábált...
Lukács óv, küzd: Salzburg, Frankhon püspökit

³⁰ Nevelődés

³¹ Walter Mapes (†1209): „megérte a pénzt” – mert a jeles költő jól nekiment világias papságnak és barát-népnek, ún. Goliard-verseivel. Írásban utal Lukácsra, szentségére is – kapcsolata-híre volt róla, mert ő írja le Lukács 1171-i jóslatát III. István haláláról.

³² Császárral ütközés

³³ Barbarossza Frigyes „investitúra harca” IV. Adorján, majd III. Sándor ellen; a császár antipápa IV. Viktor stb.

Rómának meggyőzi, – Egyház egységit
 féltve, érvel, ír, vitáz; – s fogy császár-párt.
 Aki ellenpápák mellett agitált:
 cseh Dániel, Prága fondor püspöke
 szégyent vall mint Rótszakállú ügynöke!
 Gézára néz négy országnak királya³⁴
 tanácsért! s ez szívből hallgat primásra.
 Kinek künről köszönik hős kiálltát,
 s ő válaszol: csak úgy „harcolt, mint sánták,
 fürge futó bajnokok közt sántikált” ...
 „Gyöngye vagyok én, testvérek! Bizonyos
 ennyi csak, hogy örök hűség, oly szoros,
 köt Krisztushoz: sem kard, sem tűz, sem halál
 el nem választ, mindig Jézussal talál!”³⁵
 Rótszakállú baltaszemmel nézte őt:
 császár ellen holmi hún pap felkelőt!
 (Bánfi besnyő faj! s ad majd labancverőt!)

IV. Patriae defensio³⁶

Hát Bizánc! Még ez is sorra ütközött
 Szegény Magyarhon, te árva!
 Vivódsz, mindig állva két pogány között...
 Hű barátja meghalt, Géza, második;
 s félig gyermekfiú koronáztatik:
 István, e szent néven Harmad, s „tizennégy!”³⁷
 „Kiskorú!” – rikolt főúri nemzedék.
 Géza (s Lukács, *tanácsosa*) kordába
 fogta őket. Rablás-dúlás korlátja
 rég nem tetszett: „Kéne saját királyunk,
 kinek rendjit, a madzagát mi rántjuk!”
 Készen is van: István, László nagybátyák:
 görög palást alól lesik a zsákmányt!
 Fogat fen rád úgyis Bizánc császára,
 gaz rokon földed’ *hübérül* ajánlja!
 Nyugat után Kelet majd rád telepszik,
 cifra zsarnok, büszke skizma úr lesz itt!
 Komnen-fi, hataloméhes Mánuel
 (Szent Piroskánk fia: hullott távol el!) –
 lelt ürügyet; és országos „főbbjeink”
 kegyencit, a Lászlót trónra fölteszik.
 Kinek nem kell – hallgat (mindig így járja!)
 Bár hull vér is, hűségese – hiába!
 Fruzsina, özvegy királyné, fiával
 Bécsbe fut! Az álnok bátyák gyilka tán

³⁴ Spanyol, francia, angol, lengyel

³⁵ Egykori levele a salzburgi Eberharddal levélváltásból

³⁶ Honfi-küzdés

³⁷ 14 éves

Bizáncba fent: ott jártak ők iskolán.

*

„Non coronat!” – Nem koronáz a Prímás!
Mikó érsek teszi! S László – koronás.³⁸
bitorló lett, törvényeket megtörve...
Dördül ekkor Bánfi Lukács mennyköve!
– „Jogtalanul koronázott Kalocsa:
Egyház-kívül vetve episkopusa!
Trónbitorló, Szentkirályt meggyalázó,
kivettetik szintén a jöttment László!
Ország, amíg jóvátéve nincsen bűn
Interdiktum alatt sírjon keserűn.”

V. Regni raptor reluctatur³⁹

Kiment kemény, de igaz szó: jogtevés.
Lett főrangon, királynál fölhörkenés!
„Másod László” ment maga is őerte,
tömlöcébe lándzsák között kísérte.
Feltörette templomok zárt ajtait
„Királyt követ Egyház:: *Bizáncilag* itt!
Leccapjuk a hamis papot tisztjérül,
sötét fagyon éhezzék, míg megtérül...”
S imák fényén tölti Lukács börtön-éjt,
mikor Sándor pápa küldi levelét.
Sok nyugati püspök, – régi baráti, –
nem röstellnek tiltakozni, kiállni.
Írja pápa: László rögtön szabadon
bocsássa a Prímást, maga meg adjon
elégítelt, ha Szent István utódja
lenni vágy’ s nem világ földönfutója!

*

– „Király marad? Lukács szabad! Jó! Legyen!”
Szabad, éppen szent karácsony-ünnepen.
László, udvar készül a Várkápólnán
nagy misére... – s kapu csattan; tárulván:
Lukács lép be, s gyűrött tépve – börtöntül.
Lép oltárhoz: „Tart tilalom!” – rádördül –
nincs mise! Nincs isten-áldás: Átok ül
bitorlókon!” – s rámolja le gyertyákat,
le virágot, terítőket lerángat!
„Ki mindenki! Egyház-átka bűnössel

³⁸ II. László

³⁹ Trónbitorlóra szegülés

egy föld alatt maradni – ördög mer!
 Ki mindenki!...” Megfagy a lég... Fuldokol
 László... S két perc, nincs ott más: ő s a *Fogoly!*
 Kinek szeme szúr szemébe, farkas szem
 néz, vagy bárány? Nem! Oroszlán! László fül,
 rámered, majd kapkod, hátrál, kilódul.

*

Újra börtön? Lukács, tudtad! Így *kellett*.
 Kell valaki, igazságért *végigmegy*,
 hogy vég-igaz tétessék a szent Hitnek!

VI. Vaticanium⁴⁰

Király jön és poroszlók, hogy lefogják:
 Ő király szemébe mondja jóslatát:
 – „*Isten megúnt!* Nem vár tovább. Pár heted,
 s bűneidben ér halál s ítéleted!
 Fölsokasult minden bűnöd, titkos-tárt!
 Egy országért fogsz felelni. Gaz példád:
rossz, mit példád hozott, *jó*, mi sose jött...
 Özvegy, árva! nem született csecsemők!
 Egy hónap és mindért állsz az Úr előtt...”
 Újra börtön. Folyton imák... S Lászlónak
 feldúlt éjek, lelki ölyvek... Egy hónap:
 hatvanhárom januárban, hő láztól,
 fogvacogva, csontra-fagyva hal László...
 Ő hát szabad! Tehát rend lesz! Kiskirály,
 visszaadod, amit loptál s raboltál.
 Megjön ifjú hálás István⁴¹ ezalatt.
 Mindent tesz, mit ő kér: épít, rendel, ad...
 – „Nyughatsz, Lukács!”... „Fegyvernyugvás a bűnnel?”
 Sátánnak ki hadat üzent, nem szün el
 zaklatástól, szent csatáktól, ég s tüzel!

VII. Secunda invasio⁴²

Ime újra, Mánuel is „igényel”:
 betör! S másik bátyja⁴³ jön be igényyel.
 Érsek üzen: „Isten kardja fönn lebeg.
 Bitorló, ki kardot vontál, életed’
 csatasíkon veszi Isten, kard levág
 s eltipornak, szertedúlnak lópaták!”
 (S úgy lőn! Mikor Mánuel még utolszor

⁴⁰ jóslat

⁴¹ III. István

⁴² Második betörés

⁴³ IV. István

Zimonymál vív, István elhull pallostól...)
 Mind a főúr most lapúl, nem ad segílyt;
 „uj király” veszt, szétverék a seregét.
 Foglyul esik a bitorló s rács mögött!
 Ki oly lágy, hogy megkönnyezi s könnyörög?
 „Im szentkirály, László, oltárra kerül:
 épp az, ki a rossz rokonán könnyörül.⁴⁴
 Irgalom – királyi erény, Istvánom!
 Fiam! (az lehetnél, jó királyom)
 béke legyen végre! Kudarc: tanulság:
 fölhangy görög, fölsóhajt majd az ország!”
 – Szabad! S megyen gonosz bátyó Bizáncba
 Mánuel a rokon, így-úgy „jól látja”
 Vég-kudarcra más terv készül: Királyfi
 Béla jöjjön! trón itt várja, Bizánci!
 Nem szereti Lukács ezt a nagy tervet,
 dehát István nem ifju már – így enged.
 Jól ütött ki, Béla nem lett göröggé:
 cselt megtanult s óvatosság lett övé.

VIII. Regni renovatio⁴⁵

Békén most már gyarapulhat nép és hit:
 Krisztus, István törvényei építik!
 Lukács irtja *simóniát*... István úr
 ilyesmibe maga is lesilányul!
 Prímás lecsap – s fáj neki is! Ami járt:
 „Közki-veté”, „Egyház-kivé” a királyt!⁴⁶
 „Szentség-üzlet” átkos kapzsi gonoszság.
 Apátság, kegy, malaszt: mind pénzért osztják?!
 Mint a dudva, fölől újra, irtják bár;
 s „rokonosdi”: nepotizmus együtt jár
 Lukács ismét egyházból-üz, közkivet
 S leghívebbjét, a királyi jó hívet!...
 – „Rendbe szedni, az uraknak példa kell:
 király-példa!” – S István sírva vezekel:
 le is borul Prímás elé: – „Bocsáss meg!
 Oldozd föl a tilalmod e bünösnek!”
 Rend ül honon. Szentül ország. Szent Prímás
 hit jogára, nép jogára felvígyáz.
 Vidám is volt. Lelkelt, tüzelt, prédikált;
 országlátót királyúr ebédre lát.
 Gyakran pedig! Tervek vagy víg szók alatt,
 – egyszer történt: Lukács sápad, elhallgat.
 Szelíd arca falra mered, komorul.
 Szeme megtör, íme, könnyekbe borul!

⁴⁴ a német betörő, háromszor támadó Salamon királyon

⁴⁵ országújítás

⁴⁶ régies: köz-ki, köz-kivé ma „közön vagy közbül ki” (kódex-nyelvi)

– „Mi lelt szent atyám?! Mi bánt? mért ijedél?
Minden jól van: Egyház, ország. Örvendjél!”
– „Nem örülök... Látnom adta Úristen:
készülj útra! Egy évéd még, több nincsen!
Gyászolunk majd jó egy évre ilyenkor!
Koronázzuk Bélát, tavasz el nem foly...”
Készült István! Óh hogy készült! Szent kalauz
irányítván! Hajtja útján – föl, malaszt!
S meghalt István: Hetvenkettő Böjt haván,⁴⁷
Friss tetterőt földnek,-égnek! – föladván.

IX. III. Béla-Lucas: Hunniae mira elatio⁴⁸

Béla úrról Érsek tudta, jó magyar!
Művelt fortélyt kitanult, hasznúl csavar.
Szent Korona előtt mégis esküjét
térdén adta: Hitnek-népnek sose vét!
Minden más ügy eltörpül, ha Lélekrül
van szó! Erköles álljon örök érdekül!

*

Frankhonból jön új szerzet, a *Bernáti*⁴⁹
Zárdák nőnek: nép-nevelni; felszántni
a parlagot; s lovagrendek: védeni
Hont, a Szentet; kórosat segíteni...
Ispotályok, kancellárház, s mesteri, –
könyvek gyűlnek mult-jövőnek! Oly teli
tervez Béla s hajtja Lukács; – isteni
Lélek árad benne! Felhoz ősi kort:
– Péter árnya egykor gyógyít,⁵⁰ itt a kórt
Lukács úzi, Isten benne oszt kegyet...
Fölrattak sok *csodái*, szent jegyek,
mikor elment ő a földről... Próféta:
elragadva? Zengve halt-e? Alélva?
nincs adat rá! Összeírták, s – eltünék!
Pör megindult, ég „pöre” a „Szent” névért.
Gyógyulások sírján! S áldott sír enyész...
Holta után csoda árad! – s híre vész...

X. Posteritati missio⁵¹

Róbert érsek (szent maga is) összegyűjt
élő tanút; s okmányt mind Rómába küld.

⁴⁷ március 2.

⁴⁸ III. Béla-Lukács: csodás honemelés

⁴⁹ ciszterci

⁵⁰ ApCsel 5,15

⁵¹ utókorra küldetés

Szentszék-követ, Rajnald, jegyzett. Bizottság
kihallgatott, s meggyőződve informált.
Gergely⁵² pápa üzent: „*Két nagy szentje kész*
Hunniának; jövőre lesz ünneplés!
Erzsébet és Lukács együtt tündököl
magyar égen – új csillagként tűnve föl.”
Harmincegyben Erzsébet: szent! Lukács – vár...
Forma, talán *politika* – útát áll.
Frigyes⁵³ – a „Rőt” rút utódja – harcra kelt
tán őt bántja, holt Ellenfél hogyha „szent”!
Új sürgetés... Tatarjárás... Írás mért
izgassa most nyomor népét s Prímását?

*

Jó száz éve késő utód, *Szcitovszky*⁵⁴
járt utána: kész ügy hol pang, kitudni!
Róma kutat. Irattárok nem tudják!
Egykor Frigyes, majd új kényúr megdúlták...
Napóleon népe Rómát rabolta,
műkincseket, iratokat elhordva.
Okiratot Párizs rejti, – azt tudják, –
mely Lukácsunk szentségéről tanuság!

*

Uj szent Prímás mi Urunknál *kijárja*,
megkerüljön nagy elődje okmánya!
S Esztergom ad két Oszlopot: püspököt,
Igazságért aki végtig küszködött.
Isten végre indítsa el szent pörük:
Félpogány hont téríteni *vágy* Kettőjük!
Hogyha *szent* volt a két Prímás, *akarják*,
főnt akarják: mély nyomorból magyarság
szót nevükben emeljen az Istennél!
a cinikus, mitse kérő – mit remél?
Szálljon imánk *új csodáért*, hogyha kell
Viaskodjunk (azt akarja!) – Istennel.
Őt dicséri, s lelki üdv! – nem „hivalgunk”,
majd ha kigyúl égen két új csillagunk!

(1991. október 28–30.)

⁵² IX. Gergely (†1237)

⁵³ II. Frigyes császár: I. Rótszakállú Frigyesnek (Boldog Lukács ellenfelének) unokája volt

⁵⁴ bíboros hercegprímás (†1866)

1200-as évek

Magyar Szent Erzsébet

Magyar (vagy Árpádházi) Szent Erzsébet (1207–31), a jótékonyság nagy szentje, II. Endre király és a tragikus végű Gertrúd leánya. Kislánycént kerül Lajosnak, leendőbelijének udvarába, Thuringiába. Férje, IV. Lajos, Thuringia örgrófja, szintén szentéletű, aki a kereszteshadban halt meg (1227). Három gyermekével özvegyül maradva, Erzsébetet kiűzi a várból anyósa és német rokonsága. A kezdő franciskánus mozgalomhoz csatlakozott mint harmadrendi. Már holta után három évre szentté avatta a pápa. Egyik lányát Boldog Altenburgi Gertrúd néven tiszteli a német egyház.

I. Tavasz

Jószívü Endre úr s a zordon Gertrúd
figyelte, hogy fut gyermekül a szent út...
A palotából udvarra kilátni:
ott játszik Erzsi, sok gyerek s királyfi.

A „sántaiskolán” ott botladoznak,
s „véletlen” Erzsi templomfalnak roskad,
és csókot lehel mindnek szeme láttán,
és észrevétlen mégis, a királylány

a falmögötti láthatatlan Úrnak...
Gyerekjátékban szentek így tanulnak...
Hamar hazátlan, kis Erzsébet elmegy,
de válaszcsokot visz, a hú kegyelmet:

hogy fal mögé, a látszatoknak túlján,
el tudjon érni, Tüzzől tüzre gyúlván...

II. Nyár

Nyár izzik már. A lángoló szív árad:
melenget országot s egy hideg várat...
Tüiringi Zsófia marad fagyos csak,
férjének anyja, a szelíd Lajosnak.

De most dühödt Ez. Vén koldust, egy tépett
poros vént vitt szobába föl Erzsébet.
Föltámogatta vállán, s annak vére
ráfolyt a termék tarka szőnyegére.

Így mondják néki. S fut Lajos föl bősziül.
Nejét taszítja korsóstul-kendőstül,
„Ez sok már...” – s rántva kárpitot most félre:
megdermed... Torka fül és fagy a vére...

Tövis-seb homlokon. Két kezín szegnek
mély sebhelye... Szakállán még rezegnek
a vércseppek, mik arcát végig szántják...
S az Oldalát, tudod: nyitotta lándzsánk...

Ott Lajos térdre hullt. A kárpit omlott.
Elfedte őt, a koldusan Bolyongót...
Kit itt a földön senki sem fogad be,
mert sárral, ronggyal, rút sebekkel fedve...

Te lásd, Erzsébet, te lásd bennük Őt meg.
És bennünk is, míg minket itt löködnek...
Hisz bűnösben is (gőgös korbács kit vág) –
te meg tudod tán látni azt a Stigmát...

III. Ősz

Jött hamar ősz is. Emberi nyomorba'
megzúzott szíve ezrek sebit hordja.
Már lággyá ért a kegyelemre. Búgott
nagypéntek passiója, s nem lelt nyugtot.

Könny-ázott arccal elhanyaglott földre.
„A Krisztus-homlok tövisekkel földve!” –
fejét az aranyabroncs égeti parázként:
ledobta... Lassan mindent tett ő másként,

mint palotások házanépe... S azok rágták,
szapulták csöndjét, szavát, „gőgjét”, szíve lángját...

Sokáig fájt. De egyszer eltelt mély derútól:
olvasta: „Engem gyűlölt... titeket is gyűlöl:
Szeretne téged világ, hogyha övé volnál:
de nem vagy... Krisztus már magának formál...”

S a Véső vágott. Kínja csontvelőig markolt,
szörnyű döféstől ő is akkor megvonaglott:

Meghalt Lajos, kereszteshadnak messzi földjén!
Féltékeny Isten! szívből mindent elsöpörvén,
most már tiéd egészen ő, a porba vetve...
S ájultra zúzva: fölkelte és keresztjét vette.

(Ferenc, hogy is volt? Útján véle járnai jó...
És hullni... Vár a kilencedik Stáció.)

Erzsébet, nézd, hisz mi is hullunk egyre.
De újra kelni, neki gyürekedve,
kereszt-ölelve, tovább: nyomdokát megszállva;
ez MINDEN. S itt kezdődik mennyeknek országa.

IV. Tél

És tél.. S karácsony téli fagyos estje.
És öt árvával út szélére esve.
Kilökve várból és kifosztva végleg.
Tizedik stáció: idáig érnek,

akik Tiéd... De jaj, karácsony-ünnep!
Erzsébet, mért sírsz áradt örömkönnyet?
Lám, betlehemi istálló tiéd lett:
most szalmán nyugszik drága öt kis véred.

Most hallasz búgni angyalkórust halkán.
„Dicsőség ott fönn...” magunknak meghaltan,
a fölszabadult ujjongás és béke,
a „Pax et Bonum”:⁵⁵ miénk Jézus végre.

Ott felölelte öt kicsinyjét s futva
könnyes vigaszban, éjben ment az Útra.
A zárdaajtón csöngetett Erzsébet:
„Mondd, rossz nővérük kér most zárda-népet:

Templomba gyűljön, adjon Urnak hálát
szent Tedeumban, mert méltatlan lányát
a betlehemi sorsra méltóztatta,
koldus-sorába végre befogadta.

Ujjongjon hála, mert ez amaz este,
mely pásztorokat jászolhoz vezette,
s az édes Kisdéd magát és minden sorsát
minékünk adta. S ez, csak ez: boldogság...”

És frátereknek Tedeumja zúgott,
és minden szemből meleg könnyár csurgott,
és Erzsébetnek legszebb napja ez volt.
Ég mézzel áradt, megnyílt a mennybolt:

⁵⁵ „Békesség, jóság” – Szent Ferenc jelszava

lenézett Jézus rá s magához vonta...
 Hol van az éj, fagy, nyomor minden gondja?
 ...Ő Jézust látta jönni tárult karral,
 szeráfi szentként, míg ujjongott kar-dal.

És látott minket... Téged is, te megvert,
 hazátlan testvér, és az Istenembert,
 amint magához ölel kicsi jászlán...

Mert az csak övé, aki bolyong fázván,
 kifosztva, kínba', sebbe, étlen tengve:
 csak az talál el hozzá Betlehembe...

V. És túl időn

És túl időn és földnek zürein túl,
 Mindnyájunk útja egyszer messzi indul.
 Neki: november lett az idők telje.
 Valahogy: fecskék gyűltek csevetelve

az ablakhoz, hol ő bucsúzni készült.
 A tájon csöndes, vérző boldog ősz ült.
 „Vox turturis”:⁵⁶ a Gerle hangja szól tán?
 S tavasz fecskéje ujjong, válaszolván.

„Im hamar jövök...” Csak huszonnégy évvel
 átfut a Szent és Anya, Özvegy s élő Mártir,
 jöttödre kész kezében hú mécsével...

Még azt suttogetta: „Ferenc köpönyegjét,
 a Szegénységet borítsák rá”... S legendát ír
 már Föld. S fogadja Ég a kedves szentjét.

*

Erzsébet, szálltál két kitárt karoddal
 az Úr elé. És szerte hullámozott dal,
 mit énekelnek a megváltott népek.

Hogy veled együtt tudjunk úgy repesni:
 koldusszegény fajodnak végre esdd ki,
 irgalmas Szent, te *Magyar* Szent Erzsébet...

(1964. december 25.)

⁵⁶ Én 2,12

A kúnok apostola

Magyarhoni Boldog Pál, Domonkos első magyar fia, kit maga a szent vett a rendbe, s küldött hazánkba. Ő alapította Fehérvár, Veszprém, Győr, Buda, Pest, Esztergom, Nagyszombat domonkos zárdáit, ő tanítá népünket a Szentolvasó imájára. S ő ment megtéríteni a kúnokat; Memborcot (Meng-Barc = a Nagy Párduc), a havasalföldi kúnok királyát ő nyerte meg Krisztus buzgó hívének s vele a nép zömét. S akkor átengedte a teret, Róbert érsekprímás végezte a nagy keresztelőket, avatta az új kúnországi dömés zárdákat. Ő újra elhagyott lelkek után kóborolt. Végre 90-ed magával vértanúhalált halhatott a betörő tatároktól 1240-ben. Ünnepe február 10. Kora Dux Verbi-nek, Ige Fejedelmének hívta. Meg kell jegyeznünk, hogy újabb kutatók szerint valószínűleg Boldog Magyar Pál dömés kettő volt: a bolonyai jogász talán nem azonos a magyarhoni nagy népmissziós apostollal, ki a kúnok térítésekor halt vértanúhalált. A vers e szerint egyszerre hódol két hősünknek!

Fagyos éjjel.. Sátorponyvát ráz a pusztai szél.
Guzsba kötve Pál, a Barát, Jézusához beszél.
„Hála Néked, jó Királyom, végre válaszoltál...
Halhat érted, nem élt meddőn a Te csavargód, Pál.
Egy nap márcsak. Holnap látlak. Elismersz tiédnek...
Áldj meg érte mongol hóhért... S védd a fajtám, védd meg!
Báránykáim, szegény kun nép, most halni megy vélem:
fölejánlom, – ha tán érték, – fogadd értük vérem...”

*

Havaselvi vad hideg szél sátrát meg-megrázta.
Öreg Pál, a szent domonkos, hánykolódott lázba.
És elszunnyadt... Látta magát, ahogy egykor történt.
...Bolonyában nagy jogtudós; a római törvényt
katedráról magyarázza; egyetemnek „dísze”...
Mért hogy szívet be nem tölti híres-fontos tisztje?
„Magyar Pál a Tudós” egynap meglátta a Szentet:
Jog helyett az Igazságot... S Értelem, Cél zengett...
Szent csókkal maga Domonkos fogadta szerzetbe.
Jézusé lett. Mily boldog volt. S hogy nézett a Szentre!
S Annak hangja csend: „Pál, fráter (a haja már őszes)
első magyar Prédikátor, s a Választott ő lesz...”
A „választott”? Mire gondolt a Szentatya vajjon?
Rázta a szél a rossz ponyvát. Felriadt a zajon...

*

Most újra lát: Endre, Béla, püspökök, királyok...
Zárdák nyílnak. Harangzúgás. Pál közöttük állott.
Jó Endre úr megölelte, ország ünnepelte;
mért fáj akkor, miért is volt nyugtalan a lelke?
Az „Igének Fejedelme”, fejedelmi sorba’,
épült, virult egymásután hét szent kolostorja.
Szent Olvasót térden tanul tőle a magyarja

(Kis falukra nagy vihar jő, de ez élve tartja...)
 Dömés rendnek dicsőséget, magyar népnek üdvöt
 őrajta át Jézusa ad... De néki mit küldött?
 Űrességet, szomjat, üzőt, messze menni innen...
 „Adhassak már én is érőt, Néked, Isten... Isten...”

*

Akkor este jött Budáról levéllel a testvér,
 s meglelted, Pál, a választ, mit évekig kerestél.
 Első voltál jelentkező, Jézust vinni kúnnak.
 Hírnév, tudás, könyv, építés, mind Elébe hullnak...
 Hogy is szólt ő, Domonkos, rég (Az a szó üz, érlel):
 „Menj keletre, hirdess Igét étellel és vérrel...”

*

Látja magát, egymagában, kiégett mezőkben,
 tábortól jár vad táborig, öreges erőtlen...
 Julián is valahol most így jár Jézus urér'...
 Keresztelve hull Keletre forró vértanú-vér...
 Azt hitte ő akkor: eljő már a várva-várt nap:
 összerogyott... Kun lovasok este rátaláltak.
 Kardot szögeztek melléne, vallatták, miféle.
 Kúnul felel: s ránevettek „magyari testvérré”...
 Összefolynak lázas képek... Csapkod a szél sátron...
 Víták, vadak,... Egy merénylet... („Mégse mártírságom...”)
 Tivornyák is. Ott kell ülni... „Hogy figyel a Párduc.”
 Mén-Barc király, éles, ravasz,... Írást, érvet bár tudsz:
 szó nem segít! De vezeklés s imák Eget furták;
 s íme egy nap jön Róbert Úr, ujjongnak a jurták.
 Keresztapja Endre király: Víz foly Barc fejére...
 Térdelt akkor kún főváros Krisztusnak elébe.
 Háromnapig ének, ünnep. Ittak is, de módján.
 Hallgatag volt öreg Barc kán s Pál barát a jobbján.
 Zárdák nőnek, püspökség is: Ő – megfutott tőle.
 Detre barát lett kún püspök, hívők méltóbb öre.
 Ő: megmaradt csavargónak; táborokat járja.
 Messzi erdők integetnek, lelkeket ajánlva.

*

Emlékszel Pál? havas alján ért a követ téged:
 Barc haldoklik, s a Nagy Útra tőled kér Szentséget.
 Lóhalálba és zihálva értél idő- korán.
 Kezet szorít s nem enged el jóbarátod, a Kán.
 Hogy' beszéltél! Folyt az édes kún ige, Igérül!
 Hogy' itta be egy öreg szív, mely már hazatérül.
 Vette még a drága Testet, s karjaidba eldőlt...
 Sírtál akkor... S boldog voltál... De vártak az Erdők...

Vén kicszerzett férfi lelkek, csíkszemű kis aprók:
kedves népek, kún testvérek... Jaj de Nap hanyatlott.
...Olvasós est. Máriáról még az ének zengett;
S odasúgta Alpra kopjás: „Jászból⁵⁷ üzentek:
Véres kardot Kötön hordat... Szereden⁵⁸ túl lángol,
vérbe-tűzbe fullad minden. Itt van, itt a mongol...”

*

Hidegrázós éj! A guzs vág; reszket sátorponyva.
Eljött hát, el ez a nap is: készülsz mártíromra...
Kakas szólal. Messzi kürt szól: hív már, hívogat, Pál...
Hajnalodik. Itt a végnap... Este Jézusod vár.
Már üvöltnek; kivonszolnak; ezer szemek néznek;
ezer száj zúg... Jaj az arcuk: az arcukat nézd meg.
Mily ismerős annyi... Talán kun, besenyő testvér...?
Tér közepén oszlopsor áll. S ő íme főleszmél:
Bernát az ott, Márk és János, a kilencven mind ott...
S ki is kezdte? Egyszer ajkuk Tedeumra nyílt.
Elhallgatott a pogány zaj csodálkozva-félve,
csak az övék, az ő szavuk zúgott, áradt égre...
Aztán nyilak suhogtak és lelkek szálltak szállva.
Lassu tűzön némely égett s imán rezgett szája.
Ő maradt utolsónak, minden kint hogy hordjon,
útraküldve a seregét, hős lelkeket oldjon...
Keresztet tart haldoklóknak üveges szeméhez,
„Jézust” kiált búcsúzóba... Jézus, Hozzád éhez,
vágyik, eped; tudja most már: ezt a napot várta
Bolonyában, Győrött, Olnál... S most szívét átjárta
egy mongol nyíl... Még akkor is emelte keresztjét:
Tán áldást ad? Jézushoz int? „Együtt lesz az esténk...”

*

Együtt Vele, Pál, tekints le, kúnodra, magyarra.
Hideg mongol szél fúj most is, sátraink sodorja...
Járj utána: szétszóródott, látod, mindkét néped:
teste-lelke elnyüvődött, hite foszladt, tépett...

Nincs, ki közénk Jézust hozza,
a vigaszos Olvasóra
nincs, aki tanítson...

⁵⁷ Jászi, Jászvásár, ma Iasi (Romániában)

⁵⁸ Szeret folyó

Szállj le közénk, példád, lelked
távolból is hogy melenget.
Mikor nincs hit, nincs hon...

Jézusodhoz vezess vissza,
Máriádat kérjed bízva:
palástja borítson...

(1965. január 17.)

Üzentek Julián barátért

„Távolban jelent meg nekem az Úr...” (Jer 31,3)

Ah, menni, menni kell ma innen messze
valami új, nagy, szent dolgot keresve!
Azt nem tudom, mi; – csak, hogy hívogat benn
valami, s arra, csakis arra lettem.

Üzentek távol földek, belső titkok:
„Meghódításra ért az ősi birtok,
Öröknaptól néked rendelt ország!
A kül-csodák mind tőle hullott morzsák.”

Most conquistador légy... Nem! – Julián pap,
ki indul, – bot-sarutlan, – Ázsiának,
s ki hogyha késik: minden végleg veszve!

Sárgán felhőzik ködlő Kelet alja.
Ma hívnak kívül s benn, menni arra,
hol lélektitkok várnak, – messze, messze...

(1937. január)

A Hírhozó

Furcsa vitéz lovagol be a rácsos várkapu hídján.
 Félszeme átkötözött, jobbát hevederrel a vállán
 lógva cipelgeti rongyként; balkeze fogja a kantárt.
 És maga és lova véres... Sár, lucsok inge-ruhája...
 Néze nagyot alabárdos; mert *az* kérdi rekedten:
 – „Itthon-e Endre király?” (Hisz az András sírban öt éve!)
 – „*Béla urat* kérded? Mit akarsz te, rongyos, az Úrral?”
 – „Csak vele! Nagy hírrel vagyok! Ország szent ügye hírem!...”
 S akkor a felházból⁵⁹ lekiált a parancs: – „Alabárdos,
 küldd a vitézt! Gárdista kísérje fel!... Úgy, ahogy ott áll!”
 – „*Béla uram!*” – jövevény rogy elébe alélva-lihegve.
 – „*Béla uram!*... Szent földön, Endre atyád seregében
 küzdtem... Foglyul esék a töröknél... Évekig ünje⁶⁰ töröknek...
 Hurcolt s harcoltat... Keleten mert Hétfejű Sárkány,
 – Sárgafejű – zúdult... Törököt szédültni kizúdult.
 Mindennél szörnyebb! Szabadítva, magyar rabok, álltunk
 volt uraink seregén. Mer’ a Sárga: ördögi átok!
 Rak hegyeket koponyából; mind aki népet elől lel,
 öldököl, eltípor az! Aki hódolt, azt se kiméli!
 Volga vizén átkelt... Üte ránk és – elsöpör, elszór.
 ...Foglyul esém ott is... Kétévi pokol, de kiszöktem,
 küzdve vadul... Nagyuram! Sárkány jön!... Földek elégnek!
 Hírül adom... Készülj! Avagy inkább: már sose készülj...
Harcolsz? Elbukol ott! *Hódolsz?* Uzsoráz, kaszabol, fojt...
 Asszonyaid: prédák. Gyerekeid: poklok seregébe.
 Isten- s ember-utálók, s földnek utálata lesznek!
 Hódolsz? Sátán-fia léssz? *Gyanus* ott! Szemed, arcod, a színed:
 – „más fajú”! Nem bizik abban!...

Béla kerál! Mi teendő? –
 Mástul kérdd!! Én láttam, nyögtem, éltem azoknál:
 ők kicserélik a rabnépeknek *agyát is, a lelkét!*
 Mind ami van, az „övék”! E Világ Ura: ők! – Ez a fajta!
 Nem tudok én, csak a hírt: hogy jönnek az Emberi Sásák!
 ...Isten akarja talán? Megtisztul ilyenbe világunk?
 – Béla, *tudod* most már! Ez a szörnyű *teher: neked adtam!*

⁵⁹ emelet

⁶⁰ rabszolgája (Árpád-kori szóval)

...Hallgat már jövevénye... S hallgata hosszan az úr is.
Arca merev. Véléd, hogy acél. És messzibe néze,
s – fölfele... Végre nehéz hangon: „Jó! *Ellene állunk!*
Ellene Sátánnak! Jó! Végletig álljuk a harcunk...”
...Ujra hosszú csönd... S Jövevény megtántorul, omlik...
Könny a nagyúr szemein: „Föl az ágyasházba vigyétek!”
– „Kéretem Érsek urat, Dénes palatínust!” S mind a kolostort,
zárdák szüntelen esdekelését...! Mert ez a háború – lelki...
Irgalmazzon az Úr, mi szegény, rossz balga fejünknek...!

(Eleje: 1979., befejezve: 1993. február 6.)

Boldog Buzád vértanú

Előbb kemény fegyelmű katona, gazdag főúr, majd domonkos szerzetes, szentéletű nagy szónok. Meghal 1241. április 30-án; a Pestet elfoglaló tatárok istentisztelet közben, az oltárnál ölik meg, akkori dömés szentegyházban, a későbbi váci utcai angolkisasszonyok templomának helyén. Ünnepe április 30.

Harcos Buzád bán, gőgös Hahót-nemből,
elsők közt volt jó Endre úr országán.
Mily titkos áram érte, hogy megrendül
világa s lesz vad oroszlánból Bárány?

Perjel parancsát térden lesi, s csókol
földet, ha vét. A fehér gyapjukázma
sebeket rejt a szöges szíjostortól:
Elérte Magyarhont a Lélek támadása...

Most prédikál. A szava mélyekig hat,
mert mélyből tör föl; éget, mert a szív ég...
Szegénység úrnő hívta harcosinkat:
S Kereszt a Kardtól kapja legjobb hívét...

Mint Pannon Márton, László, hű Sebestyén,
Ferenc, Ignác... Lovagból vértanú, szent
– az Ég nyilát hordván szivén vagy testén, –
hamar lesz, nagyobb úr ha érte üzent.

Boldog Buzád, a mongol hozta Néked
el Ázsiából Jézus hű hívását...
Tavaszi volt, vérző Templom gyűjt be népet,
mert ég a város, ég szegény magyarság.

Zsufolt falak közt zeng beszéded; készít
egy országot, hogy Istenéhez lépne,
a mártírságból bátran venné részit,
s oly vígan mint Te, hullna Óelébe...

Mert szentegyháznak kapuját bezúzva,
mészárlani magyart a mongol ott áll.
Nagy fehér szárnyat: két karod Jézusra
nyitottad s szálltál hozzá oltárodnál...

Vérrel virágzott szent magyar Sebestyén
nyílverte mellin hófehér szép kámzsa.
Némult tömeg s az Úr keresztről lesvén,
haldokló még kezet emelt áldásra...

Aztán a csorda rátört... Fejét zúzta...
Aztán ezer száj egekig sikoltott;
halálaszánt szív rátapadt Krisztusra,
s ezernyi mellből vértanú-vér folyt ott...

Recsegve égett fölöttük az Egyház,
sötét füst, vér közt pálmás lelkek szálltak,
míg magyar égbolt kormos lánggal szikráz:
fehér csuháját követik Buzádnak...

Omolj megint ma Jézusod elébe,
hű Bánfia Buzád! Esengve kérjed!
Lásd: újra tombol tűz, vészek telébe:
jelezzén népednek nyomot az Égbe véred...

Ha halni kell, az oltár mellett tudjon,
meghalni néped. Míg dühöng a Káosz,
pogánnyal szembe-nézzén s égi úton
fehéren, - bátran, mint Te, fusson Jézusához...

(1965)

Az első magyar ferences: Boldog János

Meghalt 1287-ben. Szent Ferenc vette föl a rendbe; Magyarországon IV. Béla gyóntatója lett, barátja és lelkelője: így nagy része van IV. Béla családjának életszentségében s az országépítés szellemében a szomorú tatárjárás után. Béla az esztergomi ferences templom Mária-oltára alá temetkezett korábban elhunyt fia és első trónörököse, ifj. Béla mellé. Az ugyancsak szentéletű Királyné, Görög (Laszkaris) Mária is idekerült. Mivel Boldog János Esztergomban volt ferences tartományfő, a vers nem ok nélkül tulajdoníthatja neki, – vagy legalábbis közreműködésének, a királyi család szép latin verses sírfeliratát. Ide akarták temetni őt is, de a csodásan elinduló koporsós szekér, – a legenda szerint – a maga-kivánta kis vidéki zárdába vitte nyugovóra: a szerémi Nagyolasziba, latinul Francavillába, mai Mangjelosba, a Fruskagora hegy, akkori nevén: Álmos-hegy lábához. Az ereklyeként tisztelt testet a török elől a bajai zárdába mentették. De a török oda is eljutott, s mint annyi kincsünk, az ő ereklyéje is szétszóratott... Ünnepe: február 23.

Asszízi Nagy Szegénye küldött első
magyar fiául, Boldog Koldus János!
S épp jókor, mert az Ostor: Vad Kelet jő,
s egy koldus népre kinnak malasztját hoz...

Tanítád akkor: „Verten és kifosztva
az Úr keresztjét vígan kell viselni,
(írjad Leone⁶¹...) mely úgy vígadozna,
Kereszten kívül nincs e földön semmi...”

S tanulta újabb szentcsalád s egy ország
mohón a szent szegénység örömhírét.
Felölté Ferenc drága szőrdarócát
király, királyné, Margitok s uj Imrék...

Mert Mohi után volt az ország akkor...
Mohi után!! Tudjátok, mit jelent ez?
Föld semmi lesz, kezünk az Éghez markol,
s az Akarat itt mindent újra rendez...

*

Esztergom... Franciskánus oltár alján
Már ott pihen szent Béla, kicsi herceg,
S hü Mária... a Szüz oltalmát vallván.
S Te fölvésetted János azt a verset.

⁶¹ „Írjad Leone”, a Fiorettiből, Szent Ferenc legendájából a szenvedés ihletett dicsőítésének gyönyörű refrénje

És sírtál ott, sok éjszakán imába
barátodért, ki kámzsás szent Barát volt
s Király is egyben. S talán ő kívánta:
királyok közt verj te is végső sátort.

De szegény Ferenc fia, te hú tanítvány,
rejtőztél élve s el akartál tenni
a sírban is: ott messzi Francavillán
halk fráterek közt halk falun feküdni.

Halálod napját híven jövendölted,
ám sírodat, lásd, majdnem eltévesztéd,
mert Béla mellé ásták végső földed
(dicsőségről furcsák a földi eszmék...)

„A vers alatt, mit nékik te szereztél,
s vele, kit fiadul s barátul sorsolt
az Isten, itt nyugodjál a keresztnél...”
S magától akkor: útrakelt koporsód...

Kocsistalan, lovatlan angyal-hintó
lenn Francavillán állt meg, Álmos-hegynél;
hogy méhdöngés, kakukvirág és ringó
füvek közt templom oldalán pihennél.

...De jaj, de mégse, mégse tudad jól azt...
Török, rác dúlás, egyház égő romja
jövendülésre egykoron ha szólaszt:
maradtál volna mégis Esztergomba.

Koporsód útra kelt, hogy megszentelje
Bajának álmos homokját is: vitték
ferences templomon egy új szent helyre,
de ott is sorsod űzött egyre, ismét...

Mert bujdosunk ugye, e földi téren?
S egy lettél velünk, Bujdosók Barátja!
Esztergom, Olaszi, s minden szentélyen
csak utolér a „magyar sorsok átka”...

Királyi sírt pogányok mind földúlták
s a szentekét is, hamvaik szétszórva:
s így szentelődtek meg az árva puszták,
hintett ereklyén füzesek bozótja...

Igy vésheted ma eltört fölírásod
Nagy Sír fölé, mit Kárpát-lánc kerít be,
s hol elsülyesztenének vad sirások
egy nemzetet mély pokoli setétbe...

De üzend nékik, János, szent Barátunk:
– Temettek minket sokszor már pogányok,
s fölkeltek sírból egyre, visszajártunk!
mert menedékünk Ő nekünk és zálog:

Kit versed egykor vésett királyszerre,
– s ma Háromegyet tanuságul hívom, –
mig elidézem reménykedve, sírva,
hogy Boldogasszony örökösök a Síron...!

S hogy egy lesz minden, amit összetörtek,
mert egybefogják őket szétszórt hamvak,
s hogy Egy Akolba kóborok begyűlnek,
mert védik őket Anyai Hatalmak...

Mert: „Hárman, nézd, ideszálltak
képe alá Szüzanyádnak:
székfi⁶², király s a nagyasszony!
Háromegy üdvre bejusson!”
Aspice rem caram: tres cingunt Virginis aram:
Rex, Dux, Regina, quibus adsint Gaudia Trina.⁶³

(1965. január)

⁶² „Székfi”: trónörökös (régiesen)

⁶³ A vers elhagyta a sírfelirat első felét:

Dum licuit tua dum viguit Rex Bela, potestas,
Fraus latuit, Pax firma fuit, regnavit Honestas.

„Míg gyarapult, erejébe virult, jó Béla uralmad:
csel bújt, béke vidult, becsület ünneple uralmat.”

Boldog Bosnyai János püspök

Meghalt 1253-ban szentség hírében, a „Szegények Atyja” röpnévvel. Ünnepe november 4. Első domonkosaink közül, harmadik tartományfő, majd boszniai püspök. Mindkét szentéletű János: a ferences (lásd . oldal) és dömés IV. Béla király jóbarátja. Bosnyai János, másképp Német János szenttéavatása folyamatban volt, mikor az itt leírt, egykorúan megörökített látomás történt 1262. december 1-re virradólag. Ez a nap hozta meg a kibékülést IV. Béla és lázadó István fia közt, aki Poroszlónál a keleti hadakat apja ellen vezette. A részletek a vers színezése.

János, domonkos rendnek magyar dísze,
„szegények atyja”, rend feje és Bosnyák
föld püspöke: nevedet dal zendítse,
s emléked mának könnyei ne mossák...

Te voltál azon „második szent János”,
fehér barát, ki híven a királyhoz,
még holtod után is segíteni jöttél...
Sötét egy nap volt. Mindent lep a köd, tél...

Jó Béla ellen ön-népe most lázad,
s jaj, fájóbb: fia gyújtja rá a házat.
Ez: testvér-harc... És holnap megütköznek.
Nyulak szigetjén Margit könnyre könnyet

ont lázasan és véres vezeklésben.
Komor Ég hallgat, meg nem nyílik mégsem.
S tul, palotán a szent királyné térdel.
Szívét szorítja szörnyü kín és kétely:

Ki győzzön? Jaj, jaj, vérontást ki szüntet?
Poroszlón harc lesz... Atyagyilkos büntett...
„Emlékezz János (Kilenc éve sírba’)
Emlékezz, kérlek vergődőn és sírva...

Hogyan szeretted őt, a kicsi Istvánt...
Hogy futott hozzád... jaj, az emlék is bánt.
Mert elborultál *akkor*, s mondtad, hü szent,
hogy kis szívében ég a büszke tűz bent...

Emlékezz János, hisz ma vár rád oltár,
hogy fölemeljen Egyház, hisz szent voltál...
És könyörültél mindenem, Szegények
jó Atyja... Hallgasd szavát e szegénynek...”

És földön vergődött és sírt... S alélva
elszunnyadt... Látott: Angyalok karéja;
fönn Hármasegy... s fények, tömjénfüstök...
És akkor onnan lelépett a Püspök;

s mint tegnap: hangja ismerősen zengett,
s vigasztalón (mint szokták mind a szentek).
Csak annyit mondott: „Fiad visszaadjuk...”
Szavak még csengtek s gyógyított visszhangjuk.

Teljes-imedten⁶⁴ Mária föltérdelt.
A sötét termen még egy titkos fény vert,
s kialudt lassan... „Nem, még nem virradhat...
December egy... Reggelre vért aratnak...

De ő mondotta: Észre térül István...”
S átsírta napját édes könnyel bízván.
Öreg az este. S lovon katona fut,
fáradtan-vígan döngeti a kaput.

„Meglett a béke. István s hada hódolt.
Igen, Királyném, készen csatasor volt,
kürtöt emeltek már s a Nagyur sápadt;
s most furcsán riad: ilyen trombitákat

nem fűj csatára magyar. S várva néztek.
A tulsó sorbul kiváltak vitézek,
egy tucatnyi és István úr közöttük
s felénk repülnek... Dárdánkat szögeztük.

Királyhoz értek, mi is összébb tartunk:
tán csel. De akkor Istvánék a kardjuk
ledobták fűbe Béla úr előtt és
az ifjúkirály szólott: „Hát a döntés

megeshet így is... Tárgyaljunk, atyám-ur...”
Két karral Béla átölelte. S ámul
mindkét sereg: mert sír a vén király ott.
Ködökből akkor Nap is kiviláglott.

S csak azt mondotta Béla: István... István...
S mink néztük, néztük, nevetvén és sírván...”

*

Az égből, János, te figyelted sorsát,
és le is léptél, ha hívott az ország.
És most, ha hívnánk? „Fiad visszaadjuk”?
(Hány vén sziveknek zengene visszhangjuk.)
És most ha nézünk vont karddal és bőszen
magyar magyarra gyűlölt-ismerősen
(mint annyiszor): apára fia, testvér, –

⁶⁴ imedten = „ébren” – régies

a népedért, János, ha térdre esnél...?
Nem mondaná Ő, kitől szívek függnék?
„Fiad megadjuk... Néped visszatérül,
a veszni indult, halál ösvényérül...”
Nevetnénk... sírnánk... zengve zengne ünnep,
ha mondaná Ő, kitől szívek függnék...

(1965. január 5.)

A Szentsebek Ilonája (Veszprémi Boldog Ilona)

Ferenc testvér tanítványa, a jézusi sebek hordozója. Így a nagy Asszisi Szent után az első, kinek az a csodás kegy jutott. Szent Margitunk mesternője, ki egész életét a veszprémi begina majd dömés zárdában tölti nagy misztikus kegyelmek közt, aminők titkos fények a feje körül, levitációk, a Szentsebek és a belőlük kiragyogó liliom, a gyógyító érintés, s nem utolsó sorban, hogy korán Budára szakadt kis tanítványát, Margitot, holtáig látja, kíséri lelki útjain a nagy távolságban is. Ő meghalt 1270 táján (a régi adat szerint), Margit 1271 januárjában. Ünnepe november 9. Új kutatással Ilona halálát sokkal korábbra teszik, s tán Margit nem volt személyes tanítványa, csak a lelkének követője. Az adventi halál így *több évvel* korábbi, de az égi találkozó és a földi-égi „távközlekedés” nem lehet téves! A Boldog Ilona legenda késői kiadású, de rendtársnői vallomásaiból áll, az Árpád-kori Magyar Legendák kiadója szerint, részben közvetlen 1241-i halála után (?), részben a toldás 1270 tájt, a hivatalos eljárás számára. A halálának dátumát Ilonának egy mondatára építik, melyben apácátársának megjövendöli: „Én nem látom a *tatórok jöttét*, de te igen, és túléled.” Ami be is következett. De következik-e ezen szakaszból, hogy Ilona a halála miatt nem látta meg – talán mert a közösséggel elmenekült; a másik valahogy belekerült a viharba. Mert a tatár 1241/2 telén kelt át Dunántúlra. Szent Margit ekkor születik és tán öt éves korában jut a veszprémi zárdába: 1246/7 tájt.

*Te is, ki Jelét hordtad árva magyar honban,
s tudtad, ki Jézusé, az égjen egyre jobban
fajáért, Mesteréért, lelkekért sebezve,
s hogy minden kín: kegyelem – Tőle, Érte, Benne, –*

*Te is, Veszprémi Boldog Ilona, imádjad
a Krisztust értünk: küldje ránk is azt a vágyat,
mely benned ég s fejed lángokkal jegyzi sokszor...
(Riadtan némán leste akkor a kolostor...)*

*Jézussal jár a nappalod s virrasztó éjed.
A vágy imában föld fölé emel... Sebének
varázsa ver szívet, *vérző kezet és lábat*...
Ferenc fenn ujjong... S téged földre sújt alázat.*

*Úzötten bujssz, s hogy rejtse, Jézust sírva kéred.
De aranyfénnel tündököl a véres bélyeg
a jobbodon s fehér virág szikrázik benne.
Te arcra hullsz s nyögöd: „Ne ezt, jaj Mesterem, ne.”*

*Tűnik a Jel. De ahol jársz, a zárda kertjén,
érintésedre kivirul a rózsa, repkény,
s madár gyül ott... Celládra visszafutsz remegve
Valaki ott fenn oly büszke a kis jegyesre...*

Sebzett kezed sebet gyógyít és kórt és lázat.
 (Ím mennyi kór ma is, jaj, nézz le ránk és lássad!)
 A főnöknő, hogy furcsa árját kegyelemnek
 s aláztat próbálja, áldozni nem enged;
 de akkor Jézus közbeszól, s ki az, ki gátol?
 Száll hús kehelyből forró ajkadig magától...

És egyszer, míg a látomás tüzén lebegnél,
 a bronzfeszület szögekről szakad, meleg vér
 nyomot jelez: száll, s karjaid közt karját zárja.
 megrendült akkor, sírt, vezeklett mind a zárda...

Nem enged bronz nekik hajnaltól délig;
 akkor te eszmélsz, sápadt orcád nyeri fényit,
 s a Corpust visszateszed halkán keresztjére,
 mint egykor Anyja tette sír hideg estjébe.

Minden mise a könnyek árja reszkető tusákkal,
 mig csengő nem szól... Jézus él, Ilona „meghal”
 a Nagy Szíven... Beata Passio, s ki él ott,
 csak Jézus, Út, Öröm, a vágy és minden célok...

Valaha rég a kis tanítvány, Margit, elment:
 te adtad Mesterének ezt az égő lelket.
 Fájt elszakadni. S íme, ott a Szívben látod,
 évek során Margittal együtt Őt imádod.

Minden lépését láttad-tudtad, Jézustokba...
 S egy kora-télben Ő az, aki este súgja:
 „Csak kevéssé, s jó a várva-várt, az Advent.
 A Pásztorok Miséjét magad zenged ott fent.

„És 'egykevéssé'. Hogyha föltűnik a Bárány,⁶⁵
 a kicsi Nővér fehér hó közt várva vár rám...
 Mikor sebem tűz-vérre, böjti könnyel jár át
 zárdákat, akkor testét földbe zárják

ott lenn; és átvert hű Szívemre lelkét itt fenn.
 Lesz minden együtt, s mindenben mindég az Isten...”
 És úgy lőn. Stigmák Szüze égben ült karácsonyt,
 s egy hamvazókor ünnepelte „Margit Asszonyt”...

A menny új szentjét, akit ő tanított szentnek...
 Tüzet hozott az Úr, s azóta fut tüzeknek
 lángvésze: tűzről új tűz lobban, csap az égbe:
 Ős Tűzhöz vissza, vissza Jézus Nagy Szívébe.

⁶⁵ Agnus: Ágnes nap

A kis láng eltűnt, ahogy mindig tűnni vágyott.
Világ feledte, ahogy egykor ő egész világot...
S hazád is elfeledt már, Stigmák Ilonája,
de ott fenn ugye emlékeznek? S volt honára

lenéz az égi: az a Tűz vajon még lángol?
S kik sebet hordnak: Jézus megnyílt oldalából
vették-e? Vére élteti sebünket?
A Szív, a Szív a véráramban lüktet?

Kik egyek égben: Jézus, Margit s Ilonájuk...
S Istvánok, Lászlók... S Úrnőnk, ki hordod Koronájuk,
és mind ti Őrzők, szőljatok most földnek-égnek:
Meddig az éj? A fagy? Kihúnyt a Tűz már végleg?

(1965. október 23.)

Vasárnap esti óda Szent Margitról

„Beata Margarita ex Hungaria”:
egy régi képed és neved idéztem én ma...
A hóba mélyült utcán szán csilingelt
és január volt, ünneped’ hirdette már a téma.

„Beata Margarita” – az anyám neve.
Nekem oly otthonos, mint régi meleg emlék,
már évek, századok során benn hordozom,
s most mintha ódon aranyfüstölőt lengetnék.

Öreg utcákon, kolozsvári bástyán
végigviszem leányos szép neved, Királylány!
Csilingelj, szán, és ropogj frissen, hüs hó!
Hadak-utján sereggel jö az égi Bárány!

S mik tiltva énekelni földi száznak:
füleld!: az estbe új szók muzsikálnak,
a Canticum novum ezüst-szopránja gyöngyöz;
s hallod? kizeng a hangja Szűz Margaritának.

„Szent Margit asszony” Az anyám meleg nevével
köszöntlek Téged itt a kósza esti utcán,
mikor a tél ül háztetőn s a lelken: a pálos szentek
helyett ma rémek járnak a vén magyar pusztán.

Lenézel-é ide, hol hétszáz éve állt kápolnád?
Hol Krisztus vérző „öt sebét vérzön apolnád”⁶⁶
ujult könnyek közt; s szeme rajta a Jegyesnek
hol egykor megakadt: hü tájaid bebarangolnád?

„Elméne az ő imádság-helyére – (zsongj csak szép legenda,
mig a hó ropog!) – ki vagyon kar és kőfalak közében,
s hol gerjedez vala az égi szerelem tüzeiben,
s imádkozik vala szünetlen”... Emlékszel még fenn az égben?

Mert hazajárunk egyre, hol a kedves emlék vár ránk...
De életed zálogját ha keresnéd, szép Királylány:
kolostorok kövén a gyom nő, s föld alatt már,
mi titkot hivna még le, minden kő, torony és párkány...

Mi kötne hozzánk? Vérünk-e vagy bús uráli nyelvünk,
amelyre rokonidra ismersz? Vérünk szétömölt...
nyelvünk dadog csak, szent terméskövekből szikes pusztán
csak málló, tört göröngyöt vet föl ez a meddő föld.

⁶⁶ apol=csókol (régiesen)

Most tél van, hó... Kuporgó barna, megvert rossz tanyák
magános éjbe reszkető gyerekként most „anyát”
kiáltanak. Te égi lány, ki gyermeket szivedre
lenn nem szoritottál, rekedt hangjuk meghallanád?

Anyás-nevű szüz Margarita! ki anyás hü gonddal
szegény paraszti véreid ápoltad... mért nem furdal
neved ma minket?! s mért rovom az utcákat ma én ily
esengő szívvvel, s neveddel, mint titkos zengő súllyal?!

Melynek terhét meghordozom sok árva kapuboltnál,
s a Farkas-utca ódon egyházánál... Hallod, bug a zsoltár!
a háromezeréves dal a gót kövek közt, Margit!
ki lélekegységért, magyarok lelkeért elvérzőn voltál

hü áldozat, Margit, magyar Királylány!... Sir a zsoltár
s ropog a hó a mély estébe... Milyen, milyen este!
Orjási vállal állt a Bethlen-bástya, sötét ormaid
ezernyi-csillagu és mozdulatlan égre festve.

Mázsás vén szikláin az ifju friss hó hogy ragyog,
fehérlő égi hó! Látjátok csillagok, ti csillagok?!
S mint hajdan Athénak a bőszült Sulla, szórtok-e
kegyelmet: „holtakért az élőknek”?⁶⁷ ... S mig ballagok

szikrázó égbolt és fehérlő föld között, a Szűznek
mormolja ajkam szép nevét, mit századokon át betűztek
elszorult szívvvel, könnyáztatta ajkkal régi lektorok,
s mit drága Gyöngyként fajtám koronázott homlokára tűztek:

„Beata Margarita ex Hungaria”
fölvésném vén kapukra s pusztánk halott fáira,
hogy lélek keljen és rügyezzen szétszórt romokon
az égi testvér jó varázsa, tiszta mágia...

Nézd, mekkora a csend itt! óráink mily lassuk!
Földünkön üla nagy Szilencium. S a perceket olvassuk,
melyekbe ágyu döng talán... S a csend, a csened
hol van mitőlünk, tiszta lány! Nekünk csak holt tavasz jut.

A Csend, a Jó Csend hüs kolostoroknak boldog kék virága,
a balsamöntő Béke égőarcu hü mátkája,
ki Jézus Urral váltott gyűrűt, s lelke tükrén már a menny
örök kéksége..., mit égi Nap tüztengere borit csak lángba!

⁶⁷ A győztes Sulla eltiporta a görögöt és Athént földig akarta rontani, de aztán „a holtak miatt (a régi dicsőkért) kegyelmet ad az élőknek” (Kr.e. 86).

És ime zeng már, zeng ódon legenda, verset csöndre halkit...
Rótták „magyari Béla királynak leánya, Szűz Szent Margit”
elragadtáról hü kezek, s próbálgatod magadban... Térden
idézzed, kikhez fel nem érsz: ősöktől ránk üzent szavait: –

„Egy szombat-napon komplétának utána,
elő tikszó-koron⁶⁸
körüállván frátereknek és szóroroknak sokasága,
Krisztus születésének utána ezerkétszáz hetvenegy esztendőben,
meggyullada e méltóságos szűz a mennyei Jegyesnek szerelmében,
kit kíván vala,
kit mindenek felett szeret vala,
kinek szerelméért mind atyját, anyját
és e világi országnak birodalmát elhagyta vala.
Az Ő ártatlan lelkét ajánlván az ő Teremtőjének,
az ő édességes, kívánatos Jegyesének,
elnyugovék az Úrban.”⁶⁹

(Kolozsvár, 1944. január 16.)

⁶⁸ kakasszó

⁶⁹ Ez az utolsó versszak szórul-szóra plagizál az ősi legendából, Ráskai Lea kezeírásából.

Az áldozat (Szent Margit)

Miként szigetnek régi szüze, Margit,
 ki tömjénként elégett áldozatba',
 – egyetlen értelem e kába-zagyva
 világban, – emlékével csöndre halkít.
 – Jaj mit szavalsz?! – lásd úgy kell élni, mint ő:
 Viták nélkül, mosollyal és – elégve:
 mert *élet* mindig élet legszebb érve!
 S kérik vagy se, a kezünk: segítő...
 – Látják vagy se, a munka Érte, s értük.
 Az Ő munkája, *Szólótőé!* – ágba'
 a Vér kering. S mi hagyjuk, résszé válva,
 hogy Szív ott lüktet pulzusokban s vért küld...
 – Eszünk: Értelmet érteni szomjazza!
 Szavunk: Szavát (jaj nem magunkét!) mondja!
 szívünkbe Szív a melegét kiontsa!
 az Ént magába, ugye, Ő olvassza!

*

– Margit – engesztel; van, miért! S ki *érti*,
 nem szónokol, csak megy! A Lélek űzi,
 keresztet venni, tüskés övet fűzni:
 „A Szív gyötrődik!...” – S aki itt azt kérdi:
 – Miért? Mikor? vagy: mennyit? S kezdi mérni
 kis áldozatját alkudozva... Margit!
 ugye nincs abban Vérből egy szemernyi!
 a *hite, léte*, ugye, csupa semmi!
 – Mert hű igazt is csöndre halkít
 a Szó: „*Én választottalak. Én indítlak menni*”⁷⁰
 Hát jársz magad,
 ha nincs, ki támogat?!
 Elveszt a Tő! óh gyáva szív, fukar hit:
 Hívásra nem mersz nagy Igent üzeni!
 (– Jaj, taníts, taníts, szégyeníts meg, Margit!)

(1972. március)

⁷⁰ Jn 15,16

Szent Kinga

IV. Béla leánya, Szűzi Boleszló lengyel herceg felesége, ki testvér-házasságban élt szentéletű férjével. Külhonba mente előtt történt a gyűrű bedobás a mármarosi bányába, s évek múlva, Krakko mellett az újonnan fölfedezett lengyel sóbánya visszaadta a gyűrűt. Kún László kora, újabb tatárjárás magyar földön: erről Kinga csak messziről értesült. Meghalt 1291-ben, soká túlélve férjét, mint a szandéci lengyel klarissza zárda alapító főnöknője. Ma Lengyelhon és Magyarföld közös védőszentje. Ünnepe július 24. (Magyarok tévesen Boldognak tisztelik, holott a lengyel király a XVIII. század elején a pápánál kieszközölte a Szent jelző jóváhagyását.)

Bedobta gyűrűjét mély sóaknába
királylány Kinga mármarosi földön...
(Hol az a föld! S hol én, ki versem költöm!?
Tudod, Királylány, fenn a fény honába'...)

Bús, sötét akna fogadta a gyűrűt.
S te elmentél, jegyesként, Jézust hordva,
mentél a víg, gondúzó Lengyelhonba.
Otthon: testvérharc, tatár, pogány zúr ült...

„Jézus: egyetlen Jegyessed... Föld: semmi!”
S Boleszló nyitott akkor Vjelicskán új bányát
s föladta gyűrűdet a Föld, a messzi...
Jézus üzent! bár multad Érte mélybe hányád,

– ahogy Ő megszeretett, *végig úgy kell menni,*
hűséggyűrűknek nem szabad elveszni!
(Óh Kinga, kit a távol földről is a haza
csak visszahívott s nincs ki elszakassza

az égi-földi láncot, Isten mit kovácsolt:
kérd Jézusunk, hogy *magunk* azt ne vessük el, –
szent vagy gonosz, de balga-bús dühvel, –
mit tőlünk nem vehetnek el sohase *mások!*)

(1964. december 18.)

A harmadik nővér

Boldog Jolánta (két Szent testvére közt „csak” Boldog) 1239-től 1298. június 11-ig élt. Szentéletű szülők: IV. Béla király és a görög császárlány, Laszkáris Mária gyermeke. Testvérnénje: Szent Kinga, húga: Szent Margitunk, két nagynénje: Magyar Szent Erzsébet (†1231) és Boldog Prágai Ágnes (†1282), unokatestvére, Erzsébet lánya: Boldog Gertrúd (†1297), sógornője: Boldog Salóme (†1268), aki a szentéletű és Mohi után hősi halált halt Kálmán hercegünk neje (†1241). Négy éves a tatárdúláskor, melynek rémségeitől Kinga nénje a már védett Lengyelhonba menekíti, s második anyja lesz. Jámbor Boleszló Kalis-Gnézna hercege veszi nőül: három lány gondos anyja. Lányai Erzsébet, Anna és Hedvig (akit a lengyelek Boldognak tisztelnek, †1340). Hedvignek lánya anyja a mi Nagy Lajosunknak, ki viszont az 1997-ben szentté avatott Hedvignek atyja (†1399, mint magyar föld szülötte, lengyelek szentje, litvánok apostola – kit Vörösmarty verselt meg). Jolánta özvegységében Kinga mellé kolostorba vonul klarisszának. Élete, napi ihletője Krisztus kínszenvedése, mint Asszízi Szent Ferenc hű követőjének. Ünnepe június 11, és 16. Schütz-Balanyi: Szentek élete a forrásunk. Jolánta – és Margit – görögből jött keresztnévét görög anyjuk adta, de Iolanthé (=ibolyavirág) jól összeesengett az ősmagyar Jóleán(ka) nőnévvel. Margaréta „gyöngyöt” jelent.

Hat szent rokon: nagynénék, lánytestvérek, sűvek⁷¹,...

S egy szent atya: kínszenvedő királyunk, Béla...

Ha ily sok izzó ihlet nem gyujtná a szívet, –

így is, bölcsőtől kísért lélekmélyi példa:

szülők a napi áldozat termébe tették

kisded Jolántát, nap-mint-nap Krisztus árnyéka

az Ostya-Test, a hívó csengő, *vonzó Szentség*⁷²

– ivódott kicsi szívbe! S eljegyezte Ég Jolántát.

Hogy nénje Kinga, húga Margit s ő jelentsék –

(s Ferenc, Özséb, Domonkos új hada): Palántát

százával hajt a Pannonkert. Az Ég irgalmas!

Mert kell: szentség, ha közöny, bűn, vérözön járják

e szegény földet... Négyéves leányka! hallhatsz

tatárüvöltést, vég-sikolyt és tornyok dőltét...

Oltár csilingelt?! Bőg most vézskürt, sárga farkas!

...Jött Kinga, mentett Lengyelhonba. Szentté nőttél

két Tölgy között Jolán: „Ibolyka”, rejtett boldoggá.

Szent Keresztért, – hisz benne élsz és *tőle jöttél*, –

Heléna új neved: ki Keresztet lelt s *hordozá!*

A „zárdanévnek” szánt új név jövőbe jóslana?

A Fán-Emelt sziveket vonz, tiéd is vondozá...⁷³

⁷¹ sűv = sógor (ez új német jövevényszó)

⁷² omnia traham Exaltatus

Előbb hű feleség és szent családanya
 Jámbor Boleszló Gnézna (s az Ő) hercegje mellett.
 S mert Krisztus, Passió: kenyere-itala

s „kisanya” Kinga példakép, – *Asszizi lelkel!*
 Segít Boleszló, – nőnek zárdák, ispotályok:
 koldus-, beteg-, szegényre szívből-kincsből tellett!

De Egyház: Krisztus *jegyese*, a Véren-váltott,
 s család: kis Egyház-mag, hol férj „Krisztusnak képe”⁷⁴
 (Apostol mondja!) – s Boldogunk *ily* szemmel látott,

ha férjét nézi, hallja: hajlad⁷⁵ szóra, mint *Igére!*
 Nem „újkor nője”! S boldog család és boldog férj
 nem is tudták, a halk nő lett házuk *vezére*...

De harcok folytak; és a könny! A magyar holtakér’!
 Tatárhad, belviszály; tör rossz fiú apára!⁷⁶
 gyász híre jár... Szász szélen is csak folyt a vér.

Könny, ima, kín: Urához szögzi keresztfára...
 ó-, új s örök: *három hazát* sajogva érze...
 (Sok év, – Kingával magyarul folyt, s *három* fáj ma!)

Szász, litván háborún a herceg küzdve-vérze...
 S *mért* esd a nő? Csatán igaz ügyért se vétsen
 igazság, jószív ellen az ő jámbor férje!

...Ki megjön egyszer... Nem! *Hozzák*, vérázott vértben...
 Szent-hős lelkét egy gyászba-kábult karján adta ki!
 – „Hogy *voltál*: szívből köszönöm!... Imádkozz értem...”

*

...Három lány: férjnél-zárdán... Özvegyet vár Valaki?
 A néne Főnöknő. Jön, elviszi – *Hozzája!*
 Poprádnál Ószandéc; ha csúcsra néz, nem hallja ki:

Int Kárpát; szele hív? „Ott is van, *túl van*, zárda!”
 „s ki Poprád vizét issza...” – mondják... Hajt-e honvágy?
 Itt Kinga: s *Ő* van Keresztjén! naponta: kitárt szárnya

⁷³ Jn 12,32: Ego si exaltatus fuero... omnia traham

⁷⁴ Ef 5,25

⁷⁵ engedelmeskedik (régies szó)

⁷⁶ István IV. Bélára

Húz sebekhöz: vért-könnyet ketten ontják...
 – Tizenharc sító boldog év: Szandéc és Gnézna!
 Itt „főnökő”... („Benn is Rang járja Föld bolondját?!”)

*

S nagy-égő szem lát szív-sebet.. Két kar, a vézna,
 keresztként tárva: haldokló felül és reszket, ráng!
 – „Oszlophoz láncolt! Korbácsolják! Vértócsák! Óh nézd a

cafattá vertet!! Vér bakókra árad; freckel ránk!
 Te, Máriám, ott vagy! Salómé, látod!? *S mindennap*
 Bárány öletve áll ott! Nézd: *mily véres e világ!*”⁷⁷

... A lázas látomás: a Korbácsolt, – ma s tegnap, –
 s *közöny* halálra gyötri! Sír: „csupán két nő,
 csak az követte Utját!” – S örök *Jelennap*

virradt, Jolánta könnyes két szeme, az égő,
 a légbe meredt. Síró ajka felmosolygott,
 mert: „*Eljövök hamar!*” Imitt jó, a Hűség jó!

*

Temették Gnézán. Ezer, százezer tolongott
 „Heléna”: Kereszt Szentje sírjához sok századon.
 Porosz jött aztán és orosz... *Világközöny* már torlott

gyülölségig föl égig! üvöltő-sivár vadon
 s *Keresztek ezre!* Senkisé sít: Jolánka! sírj helyettünk!
 a család, Fölfeszített Hűség – kínozzhat nagyon...
 Kérd, ostort, vigaszt, életet hozzon a *mi* Keresztünk...

(1987. november 29.)

⁷⁷ Jel 5,6: Agnus stans tanquam occisus

Szent Lajos püspökről, „Rendünk dicsőjéről” himnusz

Latin himnusz (Plebs fidelis jubilat / quia sidus rutilat / novae caritatis) fordítása. A himnusz kézírata egy 15. századi miscellányban maradt fenn Neuhausenben, Pforzheimnél. De a szöveg valószínűleg az 1300-as évekből való, friss ihletű franciskánus mű – ahogy címe is jelzi „Ordinis nostri”. „Szent”, hivatalosan Boldog Lajos Toulouse (Tolosa, régi magyarul Tolozsa, Tolozsna) püspöke, Szent Ferenc rendjének kültagja. Fiatalon, 1297-ben halt meg (született 1274-ben). „Királyi sarj”, atyja a nápolyi Anjou II. Károly, kinek apja I. Károly, a híres IX. Szent Lajos francia lovagkirály öccse. Anyja Árpád-házi Mária, V. István leánya. A szent püspök bátyja, Martell Károly Nagy Lajos királyunk nagyatyja.

Örvendez a hívő nép:
 új csillagunk föltünék,
 égbolt-világítva!
 Lajos püspök: hív atya,
 szegényeknek támasza:
 szent szeretet szítja.

Királyoknak sarja te,
 szentség áradt kenete:
 tölti szent Otthonját!
 Egyház pompás virága,
 lelk'ösméretnek drága
 tornya, mélyre fundált!

Tolozsának városa!
 Örvendj! benned állt tusa
 Úrért – ily vezérrel!
 S Marszély⁷⁸, boldog vagy te is;
 megkaptad, hogy fényt deríts
 hőssel szerte-széjjel...

„Kisebb Testvérek” Rendje
 gazdagulsz dicsó szentbe',
 s ott fönnszól ma Érted!
 S kiváló kegyért adj
 hálát édes Krisztusnak!
 Hú légy Hozzá végleg!

⁷⁸ Massilia (Marseille)

Tündököl szent csodákkal,
mit a sok tanuság vall:
beteg gyógyul, lábbad...
Tér ki bűnből kértire;
Szent példáján kél szíve
egy sebzett világnak...

(1988. december 3.)

Légvédelmi éj látomása⁷⁹

Az óra este nyolcat vert a Nagytemplomban.
Meleg tavasz volt, rügykibontó április...
Az ég már szürke, csak halvány pilis:
a Hold dereng rajt'. S nyolcat vert a Nagytemplomban.

És akkor halkan, senkisé hallhatta, mélyen
felelt harangütésre Szent Domonkos tornya,
csilingelt rá egy másik (rég lehullt a porba!)
s cseri barátok is kongattak halk-szerényen.

(Sosem volt még ily szent kisértet-éjem...)

A légveszély kioltott minden fényt, csak néha
koppantak léptek... Holt utcák fölött a Véga
csillagja lengett. Debrecen kisváros lett:
távol egy hazatérő lámpája vereslett.

Úgy jött ott szemben akkor este... Arcát kámzsa
takarta s megszólított: „merre van Szent Miklós?”
A hangja békés volt és kissé tompa, mint jós
vátész szóló hajdan vagy egy régi rekedt strázsa.

Kezébe' bot, az oldalán nyütt szeredása⁸⁰...
És éj is volt, Kedvem jött kérdeni, hogy: „Őrző,
őrző, az éj hogyan van? mennyire haladt?”⁸¹
De „látomás völgyének” terhe üldözön nő,
hogy pinceféregként hallgattam fojtó éj alatt.

S ő újra szólt: „Hol van Ferenc atyánk klastromja?”
Három-négy éve járt itt, szürcsapók utcáján,
ígérte lelkes rendtársak között megszállván,
hogy szép imát hoz újra, erre vándorolva...

A hangja kongott, mint egy messze muló emlék...
„Strigóniumtól eddig tíz nap, húsz monostor.
S mindnél zsolozsmaszóra szántó istenes nép,
sok kis falu és hangos gyermek csapatostól...”

(Hogy' nézett rám a számonkérő vén apostol!)

⁷⁹ Debrecenben a középkorban három (dömés, ferences, trinitárius) kolostor volt, a környékben falu-falu hátán apró zárdákkal

⁸⁰ tarisznya

⁸¹ Iz 21,11

A hangja kongott, mint egy messze muló emlék:
 „Hová tettétek öt zárdátok Debrecenből?
 A táj mért puszta, mintha besnyó földre mennék?
 pár falvatokban árva csönd és lándzsás csendőr...

Hová lett, mondd, kacajtok? Vig-szent ének zeng még?
 Hová a tornyok, kis kolostorok s a Gyermekek?
 Mily istenátka járt itt, mily pogány szem vert meg?”
 A hangja kongott, mint egy kútba hulló emlék...

(Valahol mélybe' sírtak vén ereklyék)

És én feleltem: „Testvér, jaj ne menj el innét!
 Tudom, ki vagy! S hogy látlak, még jövőbe hinnék.
 Testvér, a múlt: az roncs, az semmi, sívó puszta!
 (alatta hét monostor itt álmát alussza!)

Ez kúnok földje! Éhes, vert, pogány lovasnép
 tanyázik itt: hiába lángolt érte jó Özséb,
 s kutatta Julián! Szent romjaink úgy rúgja,
 mint kecskés móc Erechteion kövét, nem tudva,

hogy járt itt Lélek, szentség, hol ma gőgöl dudva...
 Maradj itt! Néma, szürke s halk cseri-barátok⁸²
 hadával jöjj, hogy tűnjön rólunk csontos átok!
 Napáldozatkor békés vesperástok bújjon,
 mint Assíziban, Melkben s áldott Pilis-csúcson.

Szentlélek-zárdák csöndje hadd remegjen újra,
 csalj még zenét a dermedt magyar húrra!...
 Kongasson föl mélységtek, mert sekély a pusztánk:
 süllyedt Eszmén káromló új nép „józanul” szánt.

Volt égighúzó lángokból nem lelsz egy foszlányt!”
 ...Éjjel volt. Vén kövek velem panaszra sírtak...
 „Kámzsás arcodba, jaj, hadd nézzek, titkod izgat,
 ne csüggeszd fődet! Nézz, tekints ránk! ” – így kiáltok,
 s csuklyáját fölrántottam... Csak üresség állt ott!

Csuhája, árnya foszlott; köd volt... Negyedét vert
 zömök kis kettős tornyunk és egyetlen embert
 nem látni szerte... Légveszélyes, harcos este
 borult ma Debrecenre, Pécsre és Temesre.

⁸² kartauzi, minorita, ferences

A Nagytemplomban már elnémult, az óra nem vert.
Vakon egy gép suhant fönn: tán a gyilkosunk' kereste.
A régi lelket szólogattam akkor este...

(1941. április 6.)

Tavaszdik a Szenthegyen

A sok névtelen szent pálos emlékének, kik a rendalapító Boldog Özséb látomásában mint apró lángok gyültek össze nagy, istenszeretettől lángoló máglyába Pilis-hegyén. E látomás indította Özsébet rendalapításra, összegyűjteni a szétszórt ezernyi magyar remetét... Ez a tatárjárás utáni Magyarhonban történt, s a vers az új tatárjárás elején íródott. Boldog Özséb ünnepe január 20.

Pilishegyi lángokra gondolok ma,
– míg légveszélytől minden lámpa eltűnt. –
tüzekre, mik szikráznak a vadonba',
s Özsébre, kiben égre tört a lelkünk.

A régi fák utódja már rügyezget;
„primícia”: a föld zsengeje zöldül;
de lombján hű parasztok már e földről
nem látják Máriát, s hogy hív a Gyermek...

Hármas barlanghoz, nézzétek: éjünkben mégis
szikrák szent tábora most nokturnusra felgyűlt;
most térden áll imával értünk hű Özséb is...

Mert bár sötét fojt, s minden szentséget feledtünk,
de tavasz van: ősbükkök vére újra indul...
S most új-örök dalt kezd Pilis a földi kínbul...

2.

Itt jártak ők, táltos erdőknek hű magányán,
hol téli-nyári vesperásoktól a régi sárkány,
pogány bozótok pikkelyes zöld szörnye megszelídült,
s az Arany-asszony: Boldoganyánk sarka alá szédült.

Itt jártak ők, magyar Bükkök, kitért karokkal.
Fehér csuhájuk lobogott a szélbe s áradt ajkukon dal
mi ázsiás nyelvünkön, vérünk-lökte szent magyar ütemben,
szárnyalt magyar szentség az égnek, mint a tűz, ha lebben

magyar máglyákról kútfőknél és tölgyek hús tövén...
S az igaz Isten küldte szép futárunk erre szintén eljárt:
az aranygím, ősberkek-erdők-mélyi titkot jövendőlvén.
Két sarva közt az égi jel: aranykereszt és égő gyertyák.

3.

Özséb atya, nagy égi testvér, tudtad jól
a vén regös dalt. „István szent királyunk
vadászni ment és nem talált mást csak az ős futárunk':
csodafiú-szarvasunk', ki fennszóval így szól:

Szent István, jó királyom, ne keresd halálom.
 Én sem vagyok a vadlövő vadad, vagyok Tehozzád
 az Atyaistentől követ. A homlokom a fölkelő Napot,
 az oldalam az árdeli szép Holdnak arcát,

s amennyi szál az-annyi égő csillagot viszek.
 Szarvam ezer bogán ezernyi misegyertya...
a gyujtatlan gyuladjon, alvándó tüzek
 aludjanak: égi Király, az igaz Isten így üzent ma...”

4.

S gyuladt a gyujtatlan. Az erdőt lánggal teliszórták
 magyar szívek... Szent tűz ömölt szét; rengetegben máglya
 melegje áradt, ezernyi tűz egyláncba
 fogódzott, hogy világolt tőle az a Magyarország.

Boldog Vác csodagímje, íme, Szent Özsébnek
 elhozta titkos lángját. És mint lármafák (mi hármashalmunk)
 csúcán ha gyúl a tűz és szétfut szerte, s mind a végek
 lángolnak tőle: úgy borult egytűzbe birodalmunk...

„Szentek hazája” lett a sárgult steppe, a hun tarló,
 s tüzet fogott Pilis vén erdeje, s a kun haraszt.
 Hol annyi nép és század meddően elhullt, égi Sarló
 gazdag kalászt szedett: munkálta fonthajú magyar paraszt...

Fehér kenyér lett Urunk asztalára a vén hun titok,
 fehér, miként az Ostya, vagy a Jézuslító remetéknek
 magyarparaszttal testvéri csuhája... S mint amit most tiprok:
 Pilisnek késő hava... Ím világít a sötétnek...

A Hold már fölkelte. Szép fehér a táj, s ahogy dereng fény,
 mutat idéz talán, ébresztvén minden *élő* holtjainkat...
 S én jöttem el, a régi szentelt csontokon töprengvén,
 s hogy szent e föld, amely ma sártól, könnytől és közönytől tikkadt...

(1943)

Régi remetékről elmélkedés a házsongárdi temetőben

1.

Nézd odakinn az utcán mily sötét nyár!
Tornyok körül fekete had: a varjunép jár,
csattog-csörög a gyászdal, s pusztul már a szűz hó,
lucsok, lucskok a város, s minden ajkon keserű szó...

S nézd: este lesz már, árva, őszi, vad,
melynek csöndjébe messzi rémek járnak.
Jaj, nem kell a nyütt, kifáradt, vén est!
óh hogy szeretnék más kort, halkat és fölényest!

Csordákban zugnak csattogón a varjak
(vagy messzi géppuskáknak csattogása zaklat?)
Békét szeretnék, békét, mely nem gyilkos, álnok,
mely bentről nő, s nem fojtják hazug, unott jármok.

Hiszen nekem a csöndet kell dalolnom,
túl minden esőverte, varjú-lepte tornyon
az örök békét, szent varázst, mit látni adtál egykor...
Uram, hová is meneküljek, ha a közöny gyilkol?...

2.

Ott fönn még mély a hó, a csendet
fáról szitáló hópelyhek zizzelve olykor
ha megszegik, s a lelked alján íme csenget,
akit kerestél, itt a Béke, s halkan korhol...

Milyen mély hó alatt alusznak sírjaink,
s a békénk milyen fullasztó gödrökbe sülyedt!
De béke mégis, mélyekről is fölzeng és tanít:
rossz bánataink hogy mitől is szűnnek.

Valahol most a gépkutya ugat kinn,
orosz mezőkön, s a hó fölött szörnyü embervetés
hever ezerszám: meddő mag, a téli temetés.
Szökik-e szent virágba majd e sok vér s fulladt kín?

A temetőben régi, békés holtak
új hullatábor hült vérére áldást mondtak.
Volt itt vetés már, gyilkosan meg békén,
virágba szökve vagy elhullva végképp...

3.

És régen-volt monostoroknak temetőit
jártam kigyulladt szemmel sóvárogva.
Mert szentelt csontokon barangolunk! Mezőink
süllyedt kolostorok cintermét rejtik mély sarakba.

Fenyők is álltak... Házsongárdi szép fenyőfák!
ti még tudjátok! zengjétek az ég felé
a vén magyar erdőkben megbuvó sok drága strófát,
volt antifónák ritmusát, magyar bükköknek énekét!

...Ím este lett. A házsongárdi erdőszöglet
sok kis keresztje áldást, békét hintett,
és erdőmélyén, nézd, egy templomrom vár,
tán fehér remetéké. Hull a hó... s te itthon volnál!

4.

Izmos őstölgyek állnak, mint a nagy khagánok,
és Ázsiát idéző bükkök, szelid szép titánok,
kik tudják jól a táltosdalt, égvívó sok titkunkat:
smaragdos szentegyházuk magyar imákat bújtat.

S ha tél jön, szikkadt és csontbőrre száradt
öreg karok repesnek föl az égre.
Rekedt, didergő, lázas énekek fölszállnak
csikorgó varjudal között is megbékélve!

Bükkök gyanánt kérgesre asznak: „Égnek fáit”,
kikről turáni szép regénk szól: *Kérgükre*
fölríva sorsok, voltak és jövendők, népünk tükre...
Úgy állnak, mennykövet kivédni s kínunk égbe tární.

Egyik sem fonnyadt földi harcok gyáva szökevénye,
bennük az erős fegyveresnek tölgykemény békéje,
s őrzik az Erdőt, húnek önmagához és Urához,
(a népükért Kivel szent harcot állnak, mely vért is áldoz!)

5.

Pilis és Házsongárd és Beszkidek és Tátra földje!
Ti fenyvek, bükkök, szívós mély gyökérrel kik örökre
idekötöttök, – mélybe és magasba húztok,
ömölgjön szét szegény szívünkre szent himnusztok!

Valahol mélyben ott remegnek áldott csontok;
nem alvadt meg a vérözön, ki mélybe csorgott!
Egy titkos földrengést még fölkiold magyar mélység,
a forró vérszökőkút föltör még, csak véss még
gyökérig, sebző kínnal! s a száradt fenyéren⁸³
széjjelfut Tűz, mit „Ő hozott s akarja, hogy az égjen!”

(Kolozsvár, 1944 eleje)

⁸³ szeptén

Boldog Magyarhoni Miklós, vértanú

A két Miklós vértanú: dömés és ferences „eretnek” nép közt térít a Balkánon. E néven a perzsamanikeizmus itt túlélő hitét kell általában érteni: a kétistenű bogumil (és átszármazó albigenzis) hitét. Lelket a Jó, testet a Gonosz alkotott. Halál előtt áttér, a vén vagy vének kézzrátételével „vigaszt” = consolamentumot kap és üdvözü. Ha épp késik a halál, a vének „tesznek róla”. Franciákhoz származva bogumil-bolgár nevük összefoly a *bougre* (buzer) szóban máig őrzi perverz gyakorlataikat. Tehát korántsem a protestánsok előfutárjai, inkább az anarchista-kommunistáké. A dömés Miklós 1230-ban hal meg, megnyúzva, kínozva; ünnepe július 7. – „János” néven is szerepel és „püspökként” is, valószínűleg Boldog Bosnyai János püspökünkkel összevéve. Vö. Új Magyar Sion 1880:773 és 1883:825.

Két Miklósok szent emlékét mondjuk áldva!
Vértanúkét: Mesterükért külszországba
magyar népünk küldte őket Jézus Úrnak.
Bosnyaságba ment az egyik; bogumílok
ottan az Úr aklát dulják, lelken-irtók...
Két istennek egyaránt ők leborulnak.

Egy: léleknek, más: a testnek alkotója.
Fényt öl Sötét – s ki *ezt* szolgál, marcangolja
magzatot, dül nászt; mert erény: bármilyen bűn!
Főpap, Törvény hasztalan küld jó szót, öklöt:
kő-hazájuk kövült vadja mindent föllök!
Sőt: hívőt irt, templomot gyújt ördög-lelkűn.

„Jézus a Fény! Testté nem lőn; nem szenvedett:
Ál-Krisztus halt ál-tanokkal – igaz helyett!
„Jóhoz”-álló testet öl – magát gyilkolván
Amíg élne – minden vétke szabad annak;
napján, -végsőn, – sötét *vén* jön és „vigaszt” ad!
Áldást fejre, hurkot nyakra, – Káin-formán.
(Szent ez! Ábel rossz. S a Könyv: zsidó koholmány!)

Sodomás bűn, magzatfojtás, gyilok: kegyből⁸⁴
(mind „új” ős bűn!) Délkeletről folyton feltör
Bosnyaföld is „bolgár-buger” bűn prédája...
Dúsan élő papok szava, fegyver-törvény
már nem használ – árad a bűn gátat törvén...
Mezétlábás új „barát” kell, népet járva...

⁸⁴ Euthanázia

Domonkos és Ferenc eljut rejtett zugba:
szavuk lángol, szent példától lágyul durva.
A vakhitű bosnyák kezdi Krisztust látni!
De vadabbja még vakabb lesz – bosszút forral.
Miklós atya térít, áldoz, küzd nyomorral,
békít, buzdít: *Rajta kell* hát bosszút állni!

Szurdok-erdők közé hatol, – talán hívják, –
s rátörnek ott lesvetők, a haramiák.
Rugás, ütleg, bunkó zúdul – s megy „bírákhoz”
(Kik sok testvért már leöltek) – „Itt a Főbbje!”
Testet-öltött Megváltónak hirdetője!
– „Keresztedet tipord! Hamis Testit átkozd!”

Térdre hullva Miklós csókot nyom keresztre.
„Megváltott Ő, győz Sötétet Ő e testbe!”
– „Ő győz? Akkor lásd, Ő milyen védelmet küld!”
Kopott csuhát lehúzták, rá késsel estek.
Metélik, hogy önti vérit, hús-gerezdek
hullnak; aztán: „Lássuk húsát, hogy megszentült?!”

Szörnyű szokás ős Iránból: bőrit vonják!
mint mézárós, megnyúzzák, de nem a hullát!
Elevenen! Nyöszörög. Tán: „Jézus... Kereszt...”
„Sót hintsetek rá s ecetet! Ál Megváltó
keresztfáján azt kapott a hóhérjától...”
Ő - elvérez. Mindent mártírvérbe fereszt...

Vörösre fest bűnösöket – mint rég Barány
egyiptomi kapufélfát; hogy megváltván
Jézus Vére szálljon rájuk; Ármány fusson!
Miklós testvér! „Bogumil” had most is ott van:
tombol szerte, dúl és fertőz, dúl *honodban!*
Kérd a Barányt: tiszta Vére mentsen, mosson!

(1991. november 16.)

1300-as évek

Az utolsó Árpádházi

Atyja, III. Endre, 1301-ben halt meg. „Letört az Árpádok utolsó aranyágacska” benne, siratta a krónika. De leánya, Ifjabb Boldog Erzsébet, egy messzi svájci domonkos zárda falai közt sokáig túlélt, s küldte Istenen keresztül az Árpádok legnagyobb ajándékát, a kegyelem-áradatot, távoli nemzetének. Meghalt 1338-ban. Ünnepe május 6.

A tössi zárdán, helvét hegyek zugán,
ha néhány tudta, honnan jött az „új lány”
(vad pusztákról, „a húnok nagyurától”)
de egy se sejté, mily kegyelem-zápor

zuhog rá titkon (rá s kolostornépre)...
Ki is tudhatta: hajdanvaló Nénje
nemcsak nevét, de lelkét is ráhagyta,
s nem „bujdosni”, ő *hazajött* nyugatra...

Mert *otthon van, ki lakik Istenénél.*
A pirosmécs, a hosszú órák s éjfél
tanui: boldog volt Erzsébet ottan,
a nagy magányban, Jézusra hagyottan.

Kik azt hiszitek, bús reményvesztettnek
kell zárda: „menhely”, amit boldog megvet,
nézzétek őt, ha áldozórács várja...
Ha társnői közt megcsendül tréfája...

Hogy fölcsattan a kacagás, ha ő szól,
a „hún hangsullyal” mit halálig hurcol..
Komor sváboknál „víg magyarnak” hívják,
s csak lassan értik meg derüje titkát:

az áldozatot. egyre magasabbra
mely szökken égig, Jézusáig csapva,
vezeklést messzi vergődő hazáér’
(akkor sírás is, igen, az is ráfér...)

De vigasz mécsnél, vigasz önfeledve
oly bőven árad: csordul tőle lelke.

Hisz Hunnián is csillapul a harc már.
Mondják, a Károly böles uralma használ.
(Atyját e Károly, jaj hogy ostromolta:
de üldözőkért ima jár naponta...)

S Lajos, az Anjou szent fia, már serdül.
Mily titkos szálak futnak ki Istentül:
ostor s ima hogy' nyit kegyelmek kútját!
A történelmet, angyalok, kik tudják...

*

Óh Aranyágunk végső szép Virága,
sosem hervadtál el Helvéciába.
Ne hervadj bennünk, mosolyogj reánk is,
imádbul jusson nekünk is vidám kincs.

S a testamentum, Árpád végső sarja,
amit Te hagysz a *szerteszórt magyarra*:

Hogy hontalan honát szívében hordja:
az Istenét, Azért derús a gondja,
keze erős (az értük összekulcsolt),
hisz Véle visel boldog avagy bús sort.

Hogy messzi népért harc, a térden vivott,
sosem pihen. S ki mindent égre bízott,
hát azt is bízza Rá, segíteni hogy kell őket,
az otthonmaradt drága szenvedőket...

(1964. december 25.)

Kína első vértanúja

Boldog Budai Máté: Eskandéli Máté

Kína első vértanúja, meghalt 1309 tájt, Távol-Keleten. Némely régi jegyzék 1001-re teszi halálát (és olykor Mátyás néven, a Matthaeus-t Matthias-ra vétve) – elég tévesen; mert a már virágzó Budán született; *Eskandéli Máté* neve provánszi eredetre vall: *escandel, escandill* dél-franciában „mérleg, a kövecs, ékkő stb. mérésére”. Így kereskedő apja, nagyapja onnan jöhetett; ő már „Budai!” És gyermek-, ifjúkorát Szent Margitunk nyulak-szigeti ihletése formálta: Margit áldozatja folytatódik őbenne. Látták-e egymást valaha? Ünnepe december 8. és június 17. A Révai Lexikon szerint Alves Du Caillaud régész 1886-ban a Francia Földrajzi Társaságnál igazolta a róla szóló hagyományt. Az Új Magyar Sion 1879–85 évfolyamai „A magyar egyház napjai” sorozatban két helyt is említi emlékűnnepét, régi magyar forrásokat idézve, sajnos kevés adattal.

Terólad is ki tud ma, Boldog Eskandéli Máté?
Gyermekkorod a kalmár, nyugtalan és szent Budáé.
A Mérleges ős mit „mért”? Hogy jött Szent-Szigethez?
hol Margit gyujtott, s más Gyöngy ég! „Ne méricskélj! Feledkezz

a Földről!” – Nemrég Sárga Kán lovassit küldte hozzánk.
Ki sugta? „Add azt vissza! Barlangján téríts Oroszlánt,⁸⁵
s tereld Barányhoz Napkeletjét”!? S Buda harca mig dult,⁸⁶
im ő zarándok-botját vette, Világvégnek indult...

Ős-Kína első vértanuja, boldog Boldog Máté!
Mint ama Régi, – váltópadja-lökve, hont feledve, –
apostolul ment s mártirul: hogy „visszafizet” volt honáér’!

Hol kihunyt Árpád-csillag,⁸⁷ vérpirosló fényt Keletre
vetett Budánk!... Meglátjuk vagy sem? Jászoli Sugáré!
S hív pásztort, bölcsét, egyre Krisztus megjöttét jelentve...

(Utóvers:
Mily kínzás: tűz, bot, kard, fűrész, – küld halni, Máté?
Kutassa más! Röpültél. Várt a Szentek Szentje;
szállsz hírrel: rózsá-díszben Út nyílt, Nagykirályé!
Elébe új rózsáit most a Kelet szórja,
de *Nála* Napkölték felróva, – s Első Elvérzettje...)

(1987. december 11.)

⁸⁵ 1260 óta Dzsingisz kán unokája, a „mi” Batu kánunk unokatestvére, Kublaj, Pekingben székel, melynek akkor neve *Kan-baluk* (Kán-községe, vö. a mi *falu* szavunkkal!). Boldog Máté vizitje tehát Kínának és a mongoloknak szólt!

⁸⁶ Kun László, III. Endre

⁸⁷ III. Endre †1301

Boldog Csák Mór

Meghalt 1336-ban. Ünnepe március 20. A Csák nemzetségből származik, melynek őse Szabolcs vezér, Árpád honfoglaló társa és valószínűleg unokatestvére; a hatalmaskodó Csák Máté s az újkorban a Kisfaludyk is e nemzetség tagjai. Egy évet élt szüzi házasságban nejével, a hatalmas Amadé nádor lányával, aztán Szent Elek legendás példáján buzdulva, neje Szent Margit klostromában apáca, ő apósa börtönéből megszökve Pesten dömés vagyis domonkos szerzetes. Szüzi élet, a test tökéletes legyőzése szinte angyalivá tette, csodái a feltámadott test tulajdonságait mutatták. Középkorunk nagy szentje, de kanonizációja mégis elmaradt, sőt lassan mint „Boldog” is feledésbe merült – nem az ő hibájából...)

Te büszke hódítók és hideg nagyurak,
te édesszavu Himfyk, forró költők
nagy nemzetsége: hozzád ím talált utat
az Úr is, és kegyelme színig töltött.

Az ugodvári bán fia, kit Szent Elek
példája hívott, látod, szüzi házas,
majd Domonkosnak hófehér-hős híve lett,
hogy büszke faj, szent mélyekig aláztass!...

Börtönt lakott meg, csakhogy boldog szerzetes
lehessen; szent neje, az Amadé-lány
Margit-szigetnek szüze, s hordtak vas-szeges
övet és arany-szívet égi példán...

Éjente zárt ajtókon vitte Lélek át
Jézust imádni; szüzi teste fénye
ugy lángba borit templomot és éjszakát,
hogy futnak oltani, mert égett égve.

Az érintése gyógyít: angyali erő
belőle árad (élteti a Szent Test)...
S halódó ajkán hálahimnusz tört elő:
köszönve életét; csupán Istent esd

lihegve vágyón, hozzá futni készülön...
Szigetre küld imát még... És elszálla...
...Pap rekviemjén Úrat fölmutat. És lőn,
hogy holtnak szeme nyílik Jézusára:

egész szent lelke mégegyszer kiáradt Rá
és visszahullott... kialudt a két szem.
Ahhoz, ki érte földi létét vállalá,
most végleg átsuhant, Övé egészen.

Óh Boldog Csáki Mór, szent boldogságotat
tanítsd nekünk is tiszta szívbe' lelnünk.
Mert Istent itt lenn csak a szúzi szív fogad,
s csak Istennel lehet mindent felednünk,
és mégis mindent Őbenne szeretnünk.

Gyujtsd bennünk is föl tűzvész-lángodat,
hogy égjen magyar Egyház, égjen a magyarság,
és tűzben összeforrva, e hideg álnok korba'
egymást örökre Krisztusnak megtartsák.

(1965. január 6.)

A Bodonyi Vértanúk: Miklós, Antal és társaik

Boldog Magyar Miklós, Szász Antal, a dalmát Tragori Gergely, az olasz Folignói Tamás s más ferencesek †1369. február 12. Egy skizmatikus szerzetes uszította rájuk az oláh-kún fejedelmet. Lásd Book of Saints by Ramsgate Benedictines (sok új kiadásban) ez legmegbízhatóbban! Mert az Új Magyar Sion naptárában: 1879:931,395 és 1882:582 – eltérő adatok, három helyütt is: május 26-ra, szeptember 12-re és éve 1396, de Nagy Lajos alatt (!). Gregorius de Tragurio = Tragori (Trau, mai Trogir). Személyek jellemzése Lászlót kivéve (kiről nincs jellemzés): de Henrion, Histoire gén. des Missions, 674. Csak a párbeszéd s a színezés költöttek. Ünnepek: február 12. (Book of Saints-ben); de az Új Magyar Sionban Tamásra: február 21., Miklósrá (†1396): május 26. és szeptember 12! Ez utóbbi elírás lesz: II. helyett IX.

A ferences Miklós atyát új mártírnak
sok társával bolgárföldi lelkek hívnak, –
mint Macedón Férfi Szent Pált: „Jöjj át, téríts!”⁸⁸
...Dunakanyar Bodonyja⁸⁹ a missziós telep:
Jóhírt bolgár-, oláhnak itt szétküldenek.
Hív pogányság, várja skizma, vén herézis!

Rumán föld még Kumán: kún is; félpogányság!
Íly eredet Bazaráb úr, kettős bánáság
hódítója, kún-rumánok s lelkek ura!
Szúrja szemét a bodonyi szent fellegvár,
honnan „jóváhagyás nélkül” szét Ige száll!
– „Kóbor kámzsást, ahol láttok, lándzsa fúrja!”

Szent Királytól nemrég rabolt Szörénységbe⁹⁰,
mártíroknak bőven földet öntöz vére.
Átcsap nagyúr a Dunán is: Bodony várba.
Foglyul esik mind a barát... Sorsa rabnak:
kínzás, halál, – ha hitükhöz hűk maradnak.
Szentek-hősök hódolását de csak várja!

Magyar Miklós lelket-ragadó apostol.
Mert sanyaröv⁹¹ rajta, s napi társa: ostor.
Karja, combja kínzó vasba beszorítva.
Lángol ajka, Jézust mondva; s tér a bolgár
boldogan a szent akolba, Krisztust szolgál...
Nem egy „nagyúr”, de az Ég, ki most szólítja!

⁸⁸ Apcsel 16,9

⁸⁹ Ma: Viddin

⁹⁰ Szent Koronától Bazarát (v. Bazaraba) hódította el a Szörénységet = Olteniát Károly Róbert tőrbeccsalásával 1330-ban.

⁹¹ cilicium

Másik: Boldog *Szász Antal* is tüzes szónok,
tömegeket sodort szava, – s mind meghódolt
az Igének! Mit vársz ettől, Bazarába?
Tudós és szent vitán metszön éles elme;
Szentlélekkel, Jézusával szíve telve!
Ő hódoljon egy kis „nagyúr” egy szavára?!

Magyar László, hathatós a szóban s lelkes;
mind a népnél, mind Istennél. Ért sok nyelvhez.
Sok rumánt, kúnt hoz Akolba szent példával
Bazarába fogát rája főleg feni:
dupla bilincsel s igával megterheli.
Tűri némán László s vidám csöndje rávall!

Aztán *Gergely*, a Tragori: Szent Írásban
győzhetetlen, fogyhatatlan tudománya.
De ami több: alázatban – Ferenc fia!
Mivel csábítsd, vagy fenyegezd? Vesz semmibe
kínt és kincset; „minden övé!”: a szent Ige!
Koldus ő, de Istennél, – van miben híja?

Gergely dalmát; Tamás olasz, Folignói.
Kún-magyar-szláv nyelven egyként tudnak szólni,
de leginkább Lélek nyelvén, az Istennél...
Tamás tizenhat év óta nincs más étken,
csak kenyér s víz! – És a Szentség, szentmisében!
Mondd, te zsarnok, ilyen hadon hogy győzhetnél?!

És még hányan? Nevük nincs a krónikába’:
kötve-tépve mind a „bíró” előtt álla...
S ott a vádló, egy szakadár kézre-játszó
Bizánc híve, zárdás barát, mégse átall
paktálni a semmihitű Bazarákkal.

*

Tűz is kigyúl; csipkedő vas, kínnak: parázs,
fűrész, ostor, kard, – egyik tán majd megaláz,
és a „hunyász barát-népség” szót fogad majd!
S nem jár körbe, kun vagy Bizánc hitét törbe!
Csak ne Róma s „térítés”! Lám, meggyötörve
máris; – okos szóra: okos majd fejet hajt!

Három nyelven a bizánci s Bazaráb is magyarázta...
s az összevert bilincsel mind fejét rázta:
„Nem teheti! Engedelmes Jézusának!”
– Hát tüzes vas! pörköld bőrük! Kés, csipeszek
húst messetek! Ostor, csattogj! (óh hisz ezek
ismerősek már ostorral...) – Máshoz lássak!

Vérbe, törve, földön nyögve ott fekszenek
mind a szentek s nem engednek. Már Istennek
felelnek csak: „Jöjj el! Jöjj el! s: Téríts vétkest!”
– „Álnok monákus bizánci! kotródj innen!
,Könnyű préda’ – ígérted? de kár volt hinnem!
Szép íge kell, finom étel! Nosza élvezd!

„Mind szabad légy! De hazamégy! S tudasd otthon:
Kún és magyar – jó barát; de békin hagyjon!
Ne zavarjon az a Lajos térítgetve”!
– „Isten küldött!... Ferenc atyánk s jó király csak
Nála eszköz!... Ő hív, Jézus!... fogadd, áldjad!!”
– nyögte térden Miklós félholt révületbe’...

– „Pallost, hóhér! Hadd folyjon vér!” – üvölt zsarnok
megvadultan... S hajkoszorús, mélyre-hajlott
fejek hullnak! Galambsor húz... (lelkek szállnak!)
– hófehéren, de a szárnyak piroslanak...
Hatvan-kilenc, február est
égbe boldog új rajt ereszt!
Felragyogón
leáldozik: arannyal bíboros a Nap...
A magyar hon
pártfogókat, s diadalt kap a Szent Kereszt!

(1991. november 17.)

Boldog Hektor, a Gyógyító

Meghalt 1333-ban. Özséb tanítványa, csodás gyógyítások adományával rendelkezik. Emléknapja január 21. A „Boldog” jelző itt nem hivatalos, vagyis nem boldoggá avatásból ered, hanem hagyományos része a névnek. Forrás: Kisbán Emil: A magyar pálos rend története, két kötetben, 1938 és 1940.

Az első pálos nemzedék!
Özsébnek első tanítványai,
ti lángolók! hogy tudtok gyujtani!
Szent öngyözők, zord remeték!

Forró imák, hős példák, szeretet:
tüzet fogott egy ország! Erkölcs-, hit-
átjárta föld csodáktól ég-izzik.
Ím Hektorhoz tódulnak betegek.

Megmondta Mester: „Érintétek gyógyít,
Nevemre mozdul béna nyelv vagy láb!
Kit Lélek átvett, evilág ártóit

elúzi.” S Hektor ujján árad szent kenet.
Ő tudta: semmi! Csak, hogy Jézus járta át,
s az Úr kezében sár is nyithat vak szemet.

(1991. december 2.)

A lívek magyar vértanúi

Oldor-Uldrik, Márton s társaik, ferencesek (†1340)

A kicsi lív nép a finnségi rokonoknak délre szakadt ága, a balti-szláv lettek közé, Livland = Livónia és Kúrland földjére. A század elején ez utóbbin még 14 falut számláltak. Uldrik – magyarosan Oldorik, Oldor és Márton ferences csoportját, a lívek vértanú hithirdetőit: ld. de Henrion: Histoire générale des missions, 1850. A magyar ferences missziósokkal szerepelve – joggal magyarnak vesszük, bár gyér adatokkal rendelkezünk. Itt bővítve színez a versíró, az ösnyolcas kalevalai magyar-balladai stílust követve.

Szállj ránk Lélek, lendíts szóra,
dalmondáshoz ódon módra,
testvérek közt térítőkrül,
kiktől Észak Éghez térül.
Észak fia Ferenc fiát
mint fogadta, s finn-észt világ!
hitért hogy' halt hirdetője,
megváltás hú magvetője!

*

Kis nép a lív, – törzs ez inkább, –
finn nagyfátul elszakadt ág.
Balti *lettek* félszigetjén
falvaik' tán meg se lelnénk...
Az időben Lívland, Kúrland
vitéz lívet vallá úrnak.
Krisztus hitét hogy fogadja,
hívta *szászok* szava – s kardja!
„*Kardlovagok*”: ez volt nevük;
hitvédők hát; de túlhevült
buzgalmuk a bálványokra,

s balti pogányt vassal „vonzza”...
Észak észtje, vad lív vére
Hakkapéli harcos népe!⁹²
Kardra kardot von ki, szablyát,
szögzi kopjára a kopját...
Szelíd ígét szilaj tusák
gyűlöltetik! S vas-Krisztusát
teutonnak!⁹³ Vér a válasz!
– S jöttek akkor mezítlábas
koldus papok... (egy-egy „táltos”)

⁹² A későbbi svéd hadak legvad-vitézebb része a finnségi „hakkapellita”: azaz *hakká-péle* „vágj a fejre!” (hogy meg ne sántuljon – nyelvrokonsági bizonyíték!)

⁹³ teuton = német

Fegyvertelen bévonultak;
 s lívek vendég-látók voltak!
 Ősi törvény: szent a vándor,
 szíves szállást kap akárhol...
 Holmi lettül ezek tudtak
 (deákkal nem boldogúltak!)
 Szomjan: „kérek... víz”, s mutatják!
 Összenéz lív: tán rokonság?
Vész... kérja⁹⁴ ez!? S and-ja vizet!
 ...Török lettet: honnan jöttek?
 Megyeri törzs?... Eszmél táltos –
 messzi-ködlő vén mondákhöz!

Mangyi hős nép, *atty* regékbe,
atya-dalban: mentek Délre...
 Márton mohón most kérdezget,
 írja ónnal, gyűl a jegyzet.
 „Szem” náluk *szilm*, „hal” itt: *kala*...
 Kéz-fej *kész-pé*, s megmutatja,
 „négy nyíl” *néj-nyól* - sebtől tarka...
 Észtül-lettül s lívül – értik
 Dél követjét, lív testvérít!
 Küldte *léjl*: lehellő Lélek:
 Ég Atyja küld hírt népének!
 Fián át üzen, s Lehellőn:
 „*Fölhön élő Atyától*” jön!
 „*Pölvín élev Att*”? s mutatja.
 Értik: üzen fönti Atya.
 S így maradnak. Oldor, Márton
 Pál s a többi lív tanyákon.
 (Nyilván jegyzik testvér szókat,
 nyelvük edzik szent tanoknak:
 hová múlt az érő emlék?
 ...Halni jöttek. Ez a szent vég!)

Hívek Lélekhez a lívek,
 keresztvízre sorra lépnek.
 Keseregnek Kereszt fáján,
 árad Szentség, szívbe szállván!

*

De: *ott is* volt Koppány, Vata,
 „új istenre” uszítgata!
 „A mennydörgő Iszé-Istent:⁹⁵
 Ukkót bántja újhit, jöttment!

⁹⁴ Finn-észt = lív szókat magyar hangokkal átírva adjuk. A „magyar” név ôsi tőszavát – amely a vogulok önneve is – szintén így, mangyinak. Pontosan „*manydzsi*”, s ehhez a mangyi-nk közelebb, mintsem a finnugristák *manysija*; ne felejtsük, hogy a magyar az *-ngy-t mindig ny-gy-nek* ejti, pl. any-gyal.

⁹⁵ Isä = atya, ôs

Tűzavató helyett *kastol*:⁹⁶
loccsant, kastos víz keresztel;
tovisz-vetés a tavasztól
majd elmarad! *Talv*-tél vesz el
mindent, mert mennydörgő bosszús,
másult-hitűt ménkövel zúz!
...Kereszt házát, kis templomját
egyszer vadul megrohanják.
Nádtetőre tüzet vetnek,
összetörik a keresztet.
Barátokat kihurcolják:
„falut-vetést meg ne rontsák!”
Künn az erdőn kötik fához.
*Tápjónak*⁹⁷ embervér áldoz!
Erdőistent, erdővadat
vér engesztel: Hadd járjanak
szíveket át lándzsák-nyilak!
Mint a Mester a keresztre,
haltak fához ők szegezve.

*

Oldor-Uldrik s Márton testvér
meg más mártír nem halt hiába:
Termékenyít hűségés vér;
lélek tárva Livóniába' ...
Jámbor többség várta Mestert,
juhokkal szent Akla megtelt...
A Vértanúk Urát kérjük,
maradjon is védve velük!
S Déli Testvér dúlt templomát:
építse mártírok honát!

(1991. november 22.)

⁹⁶ Kast, kastos magyar népnél: lucsök, locsolt, finnben ugyanaz: keresztel

⁹⁷ Erdőisten

Egyiptom magyar vértanúja

Boldog Magyar Tamás és három ferences társa

Forrás: Baron de Henrion *Histoire général des missions* című műve (spanyol fordításban: Barcelona, 1863., I. kötet, 233–234 oldal). 1250-től jó kétszáz évig a kúnokkal egy eredetű „mamluk-törökök” Egyiptom urai. Mozlimmá, arabbá lettek, majd az oszmán-török győzi le őket 1517-ben. Boldog Magyar Tamás és három ferences társa 1358-ban szenvedtek vértanúhalált. NB. Más adat szerint Boldog Magyar Tamás ferences társai olaszok voltak.

Szentföldre mentél, dicsőségre szomjazón,
Magyar Tamás, lovag Lajos király honából.
 Már béke otthon? Nyugtalan szív valamivel vádol?
 Kaland vagy kincs hajt? Vagy sorsod vélünk egyazon?!

Egyiptomig jutott a gályád... Temür szultán ott kegyes.
 A mamluk-kuné volt Egyiptom azontájt.
 Temür s Tamás szót értett: – „Másutt mért is hajszolnád,
 itt nálam rangra jutsz...” – Vakít a fény, legyez

hiúság... És Tamás, a keresztény lovag, lett – mozlim!
 Lett főtiszt, úr! De valami zaklatta mélyben:
 – „Mi végre jöttem? Nem a Szent Sírt látni; téli éjben:
 karácsonyt Betlehemben? Nincs abba semmi gonoszszín,

ha „mór vitéz” tesz látogatást Jézus Úrnál...”
 És útrakél. A Szentvárosba Ferenc fiai
 szivessek, ime, szállással őt fogadni!
 a vendégházban csönd és béke... Mért hogy úgy fáj

a testvér-jóság, Golgota és Jászol; mind a multak!
 ...Seb fölszakadt, a legmélyekre fojtott.
 Mozlim nagyúrnak forró könnye folyt ott,
 s egy este, fráterek közt, zokogásba fulladt...

*

Hát keresztény ő? Volt-keresztény? Sírtak a testvérek,
 mind együtt sírtak. Biztatás, vigasz s a Lélek
 kiárad... (Barátok közt: magyar nem is egy!)
 Tamás úr megfogadja: jóvátenni visszamegy!

És gyámolítani, hit-hirdetni – (van kúnban is tudós!) –
 még három veletart: a Montecorvino Miklós,
 Ferenc és Péter, – honfitárs Tamásnak?...
 Szultán előtt ahogyan bátran állnak,
 a Lovag (újra: lovag!) mindent visszavon most:
 (Judásod volt; most hitvallódat, Jézus, oldozd!)

Temür nem kegyben úszik, hanem örült dühben:
– „Hitetlen eb! te álnok kígyó, hűtlen!
Meglátod! S meglátják, akik most elcsábítanak!
Hűségre térsz még, kétszínű, te kegyvadász bitang!”

Kezelní Tamást, más börtönbe különítnek:
Három barátot ostor, bunkó, tűz terítget.
Lovagnak: csáb és kéj... És ököl és fenyítés...
Majd égetés, marcangolás: „Óh mind kevés –
azért mit elkövettem! Több jár nékem!” – fuldokolja.
S már utcák-szerte látványt hirdet a szultán heroldja.

A kikiáltott napra Kairó népe összefut:
„gyaur lakóknak lesz most fényes husvétjük:
Tűz-szentelést négy máglya fényivel világosítjuk...”

A roncsolt testű Tamást fölvenszolják,
és Miklós, Péter és Ferenc végső fölloldozót ad...
A láng föllobban, fül beléjük ének:
1358 husvétja négy mártírt küld égne.

Kairó keresztényi hasztalan könyörgenek,
hogy szent maradványuk kaphasson nyughelyet.
De ím a csontok izzanak harmadnapon is még,
hogy izzó fényük áthatja Izlámnak füstjét!
Megrendül Szultán: „Vigyétek csak innen,
még megingatja Kairót az ősi hitben!”

*

Magyar, olasz testvérek vértanúi csontja –
máig pihen soktitkú, ódon Egyiptomba’,
mint csira mélyben. Tudja tán a zajgó nagyváros?
vagy *ott is* elfeledték: halt közöttük, ki mindent fölládoz
hogy bűnt letudjon, tisztuljon, újuljon Élet...
– Tamás, taníts távolból egy széthullott nemzedéket!

(1991. október 26.)

Pétervárad Boldog Istvánhoz

A volt kunok térítője, szörnyű kínok közt egy pillanatra megrendülő, aztán bátran halálba menő magyar vértanú, 1334-ben a Havasalföldön, a Magyar Birodalom Kunországában. Ünnepe április 22.

Eltűnni bár a messzi kún pusztákra mentél,
szegény ferences István, ódon hős:
newyorki vad „pusztamba” mégis most izentél,
s a hangod ím oly furesán ismerős...

Még mintha fürgeteg a havaselvi rónán
pogány kun nótát zúgna makacsul...
Ott látlak, bottal-kámzsásan az utat rován;
sodorja szél csuhád, s fölmagasul:

Égboltra nő a Vándorló Barátnak árnya.
Egy fegyvere csupán: az ő Ige.
Bárányt keres, terel a Testvéri Karámba,
mint István Úr örökre építe.

És ott látlak állni, véres oszlophoz kötött rab,
ahogy próbál az izzó szénparázs;
a vasfogó ahogy testedbe élő rubintot rak,
s a szíjostor ájultig lealáz...

Jaj, ember vagyunk... Hősül mily sokáig állunk?
Egy percre te is, jaj megtorpanál...
A kábulatoros kín (vöröslidérces álmunk)
mirajtunk is vasfoggal boronál...

A néped is, – óh nézz le, Könnyekkel Vezeklő, –
a néped is pogány kintől remeg...
A Te csatádat mégsem érte sár vagy szeplő,
mert végül ajkad hűséget rebeg:

Nem áruló, kit harc sebez vagy küzdve téved,
s nem gyáva az, ki halálosan fél.
De áruló, de gyáva az, ki megfűt végleg;
és hős az, aki harcba visszatér.

Szabad a véres úton bukdácsolva jární.
(Háromszor hullott Ő is arcra, Ő,
kinek a lelkén nem volt bünszeny bármi...)
De újrakezdeni legyen erő...

Mártír, tekints le népedre, kit árva pusztán
vörös vihar marcangol, szétgyötör...
Egy be nem végzett térítő-művet letudván:
mentsed pokolnak minden rémitől.

Hogy miként Te, ha ájult-gyöngén, el-elhullva,
és tántorgóan, rettegőn, –
eljusson végül is a hű, a drága Útra,
melyen a Mester véle szembe jön...

(1964. május 12.)

Egy félig feledt névre

Egy vén oltárkép Krakkón hűs templomban,
s a fölírása mint ó szenté, bárkié.
Betűzzük s magyar mellünk furcsát dobban,
mert: „*Sanctus Ludovicus, Rex Hungariae.*”⁹⁸

Óh Lajos, Nagyurunk, jaj mennyit veszténk:
a tengereid, fénylő szent határid,
a Krisztus-vívó harcaid keresztjét,
s a diadalmas lovagság csatáit...

Ős magyar dómok, paloták letűntek
s az Isten egyre-egyre tovább büntet:
már azt se tudjuk, honnan jöttünk, kik vagyunk...

Nagyok nagyja! lengyel még ismer *névrül!*
S nekünk, ha szemünk veszett multba révül,
csak *fél*nevedre dereng vissza rossz agyunk...

(1956. július)

⁹⁸ „Szent Nagy Lajos magyar király” a lengyeleknél!

Boldog Lukácsról bátorító vers

Boldog Nosztrai Lukács, pálos perjel, Nagy Lajos lelki barátja, ki megjövendöli neki a török fölötti győzelmét... (Lajos király maga is szentéletű hős, Lengyelországban oltárképe áll, s uralma alatt Magyarhon neve külföldön: „szentek országa”.) Lukács ünnepe december 5.

Ne hidd! A lélek most is azon harcot
kavarja, melytől tűzre gyúltak itt az arcok...
És az a harc, az sose lehet meddő!
Ki küzd a Lélekért, azé ország s jövődő.

Mikor Lajos, a szent király csatába
szállott, imás két karját új Mózesként tárta
égnek Lukács, a látó aggastyán ott Nosztrán,
s a győzelmet kivívta, testét ostorozván...

Hol vért kell adni, otthon van e fajta;
és vannak nagy testvérek, kik most egyre tartva
imás karjuk, „legyőzik” hadak hú Urát is...

Még élnek ők, akiktől volt az ország:
„szentek hona”... S a véres kardot meghordozzák
ott fenn, ha Pannonföldbe mar a dühös Áspis...

(1943)

1400-as évek

Pálos boldogok: Tíz szonett és egyebek

A „Boldog” jelző itt nem hivatalos, vagyis nem boldoggá avatásból ered, hanem hagyományos része a névnek. Forrás: Kisbán Emil: A magyar pálos rend története, két kötetben, 1938 és 1940.

Boldog Gergely, szentlőrinci pálos

Meghalt 1479-ben. Pálos rendfőnök 1472-től, Mátyás király kedveltje. Emléknapja június 11. Kisbán Emil: A magyar pálos rend története, I. 133, II. 146.

Azt hinnéd, zordon mind a „pálos remete”?
Csak látogasd meg Szentlőrincen Gergelyt!
Ki kanonok volt, „stallumos”! – s kit rendelt
egy égi hívás: „Mindent elvesz, követve

Keresztnek balgaságát!”... Szent – s nagy élc-mester...
Bár rendfőnök már, mindenkit ő szolgált,
vitákat altat el, s virraszt kápolnát;
hogyan legszentebb is rája nézhet fel.

Közel Budáról Mátyás ide el-eljön,
világ zajából megtérőn hogy épüljön;
és – Gergelyével összemérjen egypár élcet.

„Atyám, mi boltbul vetted azt az elme-sót?
Ez kén’ Budára!” – „Van, Király, egy csendes bolt,
ád ingyen az; s bent hordod...” – Némán összenéztek.

(1991. december 2.)

Boldog Jámbor Ferenc

Nosztrai pálos házfőnök, meghalt 1433-ban. A szelídség, szerénység felebaráti szeretet példája, ki Krisztust vendégelte meg egy szegény koldus képében, s kinek sírján titkos virág és pálma nő. Székely László pálos rendfő azonban levágatja: „Az utódok ne kevélykedjenek őseik erényeivel” – mondja. Talán ezért nem sürgették a pálosok nagy szentéletű hőseik szenttéavatását. Ünnepe március 18.

1.

Szakálla s köntöse fehér, mint lelke.
Szelíd paulinus volt Ferenc, a Jámbor.
Esett magyar nép, a bőségkarámból
kizárt fajunk, atyját őbenne lelte.

„Az élés fogytán; s ez a perjel népe.”
– míg téli este Nosztrán szólt a csengő,
a kapus ezt dohogta. De frissen jó
Ferenc kitárt karral a vendég elébe.

Vert koldus. Egy-rongy. Keresztes a botja.
Öreg magyar, ki végtelen robotba
kopott koldussá, s keze-lába egy-vér...

„Nincs több kenyér, Mind odaadta a perjel...”
De reggel vendég sincs... Csak öt bíbor Jel
a leplén... S teli magtárt lelt a testvér.

2.

Szobája falán kincse csak egy ostor.
(Tarkáll a fal a régi vérnyomoktól;
éjente cellájából tompán csattog
a szent „zene”, mint vérig hősi lantok...)

Az arca sápadt, csak a szeme fénylik,
szeme, mely lát a csontokig és veséig.
A teste csont-bőr. Étke, mit a konyha
elhullat... Ám mint napfény a mosolyja.

Sírján az Úr két pálmafát növesztett
és liljomot. De pálos lélek mondta: „Veszteg
a lelki harctól, korcs utód, ne kérkedj

ősök erényivel...” S a titkos pálma
kidönteték... A régi fény hogy fáj ma,
ugye, mikor se hit, se otthon, sem az égi Kegye...

...Néped bolyong világba, s nincsen egy falatja;
üres szive, kamrája, s nincsen, nincsen atyja...
Imádkozz érte, Ferenc testvér, égi Jámbor,
és vezekelj, s táplálj a szent örök Magtárból. Amen

(1964. december 6.)

Boldog Thar-Ispán Albert

A legnagyobb pálos vezeklő. Meghalt 1492-ben. Lásd Kisbán Emil: A magyar pálos rend története. Emléknapja május 9.

A kúnok „grófja”: Kúnságon kormányzó;
királyi ember rangba-hatalomba’.
„Comes Cumaniae”, te mindenben pompázó,
hiányt hol láttál, szívedet mi nyomta?

Elért egyszercsak lelki földrengés.
a gőg, uralgás, lakomák, a birtok:
lett mindez semmi, mindez oly kevés!
Sőt veszteség!... Zord remeték, ti hívtok!

S Thar-Ispán Albert kún nagyúr, Istenhez behívót kap.
És bevonul. Lett Albert ur Rend „legfőbb vezeklője” –
mondták... Talán a Véres Fölfeszített függ előtte?

Tán régi nagy bűn? Ostor, böjt, szögekkel láncöv voltak:
vigassza! Ágya föld. S imán viraszt-engesztel.
– „Kövess!”... Őt látta, Őt! Ki előment keresztel.

(1991. december 5.)

Boldog Szombathelyi Tamás

Pálos rendfő 1478–80 és 1484–88 között. Nagy hittudós és még nagyobb vezeklő, állandó szöges övvel testén. A jóslélek adományával kitüntetve. Mátyás király barátja, akinek megjövendölte Bécs bevételét. Halála éve bizonytalan, talán 1488? Vagy megérte királyi barátjának hamaros halálát, a rákövetkező zúrt, lehanyatlást, Mohács előszelét? Ünnepe március 7-re tették, vagyis nevenapjára: Aquinói Szent Tamás akkori ünnepére.

Az Igazság kedveltje Tamás.
Ha zárdatájt olykor vadászzaj rázta,
konyhás és kapus testvér tudta: más
az nem lehet, csak „főnökük barátja”.
és élet sürgött akkor a rendházba’.

Halk Szentünk kórusról mosollyal lépdelt.
Arcán még más világnak Napja fénylett,
de friss tréfán már villódzott a nyelve
s lett Mátyás „víg diák”, gondját feledve...
(Minden barátnak mért derüs a kedve?...)

Arany ifjúkor régi pajtássága:
egy könyvtár, Várad, vén tanárok árnya...
„Emlékszel?”... S lesték mind fehérbarátok
az élcet, játszi szót, bús adomákat...
„Be rég volt... Jaj, idő bolondul vágat...”

„Soká nem érek rá... Tamás, négyszemközt szólnék...”
S egy templomfülkén halkan-hosszan folyt még
a komoly tárgyalás... Egy fej lehajlott,
igék susogtak, kéz keresztet rajzolt...
S már menni kürtszó gondokba kihajszolt...

Kapun Tamás megállt. Áldásra karja
emelkedett, a nép térdén fogadta.
Mint két fehér szárny, kar maradt a légbe...
Szeme meredt a ködlő messzeségbe...
(Megrendült Mátyás, nézte szinte félve)

„Dörgés és füst közt... Soktornyú nagy város...
Egy kétfejű SAS megsebzetten szálldos...
Magas gót dómon Máriás a zászló...
Jaj ködlő vár az. Hallgatok, mert fáj szó.
Magyar jel dómon feketébe gyászló...

Mátyás kiált: „Én értem. Az az álnok
lakol majd. Teljesül szent ébren-álmod.
És gyász, mert harc jön... Lóra, jó vitézek!”
Patkódobaj közt gyorsan elenyésznek...
(Sietnek mindig, kik jövőbe néznek)

De korbács többet csattog azon éjtül,
szöges öve is szorosabbra mélyül,
oltárnál sokszor hajnal lelte őt meg:
meg kell fizetni drága jövendőket
(s emelni evilági esendőket...)

Futott sok év. S egy: véres harcot ontott,
ágyudörgésben Mátyás elé omlott
Bécs büszke vára... Fut, fut kusza évsor
ő szellemként leng, megviselte Ostor,
népéért vérző-vezeklő apostol...

Fehér az arca, szintehogy világol,
s méginkább szeme, belső titkos láztól.
Mert jóslélek volt: jaj, jövendők' tudta...
(Kit Isten szeret, fájós annak útja,
de bátran: teljes, egész szívvvel futja...)

Ott messzi, boldog Magyarország földjén,
Tamás, már láttad: megnyílik az örvény.
De láttál mást is? Láng és vész után még
hogyan élet kel? Hogy elvonul az árnyék?
Az ostor, vérzés, annyi seb: használ még?

...Hallgattál akkor... Imádkoztál... Sírtál...
Krisztusnak értük mély stigmákat írtál...
És hallgatsz most is... s imádkozol. Írod
az új stigmákat... Eljövend a Bírónk,
kérléld meg: lássa *Magáét* a sebben,
mit *néped* hord ma, *egyre véresebben*...

(1964. december 23.)

Boldog Csanádi Albert

A baranyai Bajcs pálos kolostorának hőse, szent versek költője, nagy hitszónok, kinek a teste épségben megmaradt a nagy Török Dúlásig. Latin himnuszai máig ránk maradtak. Meghalt 1492-ben. Ünnepe május 28.

Még áll-e Bajcson a vén Mindszent-zárda?
Apró kolostor, szűk cellák s viharvert
kápolna oldalában Boldog Albert
kis síremléke... Vagy egy füstös csárda

áll ott, hol egykor isteni szent lángba
a pálos költő Jézust énekelte?
...A Mecsek lassan szürkült... Zárdakertre
hűs esti köd szállt. És az öröklámpa

úgy reszketett, hogy Albert szállni kezdett:
az édes kín, az Úrnak láza, sebje, gondja
szárnyat bontott; s mint óriási felhő,

mely könnyözönnel, tűzzel, kinnal feljő:
piros meleg Jel szállt a magyar horizontra.
Mert Öt Sebed dalolt Albert és örök Kereszted...

*

(Óh Albert, költőnk, aki érted nyelvünk.
Jaj meddig kell még daltalan hevernünk?
S mikor száll égig ez a sok kinnal vert
magyar népünk? Imádkozz érte, Boldog Albert... Ámen
(1964 nyara)

Boldog Zákoly János

Másképp „Szakolyi” János. Csanádon püspök 1466-tól 1493-ig. Meghalt 1495-ben Diósgyőrött. Lásd Kisbán Emil: A magyar pálos rend története. Emléknapja február 3.

Csanádnak volt a püspöke Szent Gellért székén,
míg Mátyás ült Budán, s a trón-elődje áldott István!
Oly nagy elődök: „nyűgös” példák, nyomnak ösztökélvén
s oly könnyen lemaradsz: „Mesternél nem nagyobb tanítvány...”

A szent püspöknek jársz hát forró nyomdokába’:
ígét szórsz, lelket öntesz – s késik mártírpálma...
S akkor, János, püspökséget ott hagysz, fényt és rangot.
„*Kifosztott Krisztust kövess kifosztottan*” – hangzott!

A barátoknak állsz, hogy mezitláb az Igét hirdesd:
egész eljuss a legrongyosabb-legkicsinyhez!
De püspök lévén, im Diósgyőrré *perjelnek*

s *példának* választ Rend... s te némán meghajoltál...
Mint Mester: lábakat (és lelket!) térden mostál.
Mert Véle jártál együtt, bárhová terelget...

(1991. december 3.)

Boldog Ungvári Kálmán

Meghalt 1510 táján. „Orvos, a csodás gyógyítás adományával, vak, sánta, leprások fölött; és művészi orgonista”. Kisbán Emil: A magyar pálos rend története, I. 133, 136, II. 149, 506. Emléknapja június 28.

Ungvár kolostorán te Boldog Kálmán!
Mily vigasz voltál nyomor bús hadának:
a sánta, koldus, vak, leprás, – mind árván
feléd vonul és gyógyulást ott várnak.

Mert orvos voltál, s pálosként tovább is
tiéd beteg mind, – hogy belsőbb tudással:
csodás erővel, lelkivel – kórt háríts.
Mi volt „orvoslás” akkor!?!... S itt: vak-siket lát-hall!

Leprásod tisztul, csak kézzel, kézzel,
a béna hálálkodva fürgén lép el!...
S mert zene áldását is Úr megadta:

a kórusban fönn zendítesz nagy hálát,
az orgonán ujjad villódzva száll át!
Örök Jóságához búgysz-ujongsz magasba...

(1991. december 3.)

Boldog Szalánkeményi Péter

Pálos rendfőnök, a szelídség, tűrés hőse. Meghalt 1495–1500 között. Lásd Kisbán Emil: A magyar pálos rend története. Emléknapja január 31.

Szalánkemény! – most szemben Újvidékkel –
szerb község... Akkor magyar Duna-menti
Szerémség végvidéke! Nem emlékszel
már szent fiadra! Dult világok rendi

söpörtek át, – csak hörgés, vér és átok!
Egy Jézusába rejtőzött szent pálos
járt nálad! Ő még gyógyított és áldott...
Csak harminc év! És poklok dühe ránkhoz

végpusztulást. Szeretet hőse, Péter tán
már érzi s átvivődik annyi éjt imán...
hulló világból hogy a menthetőt még mentse!

Azért lett mindenkinek mindene a hős-szelíd,
hogy tudjuk: tűrés, kínok kora közelít.
Imákra hív szolgálat, önfelejtés szentje!

(1991. december 3.)

Boldog Mihálykövi Bálint

Buda-Szent-Lőrinc egyszerű pálos fráttere a XV. században, kinek a Szent Szűz megjelent.
Ünnepe július 16.

Bálintról írok, aki földi szemmel
azt látta, mit nem láthat földi ember:
az égi Szépet, Asszonyunknak arcát
(kit sírva les most egy megtiprott ország...)

A Szent Lőrincben volt együgyü fráter...
Ez prédikál, *az* ír vagy szent hárfát ver,
s tudós paulinus ott *amaz*... De Bálint
nem, nem ért semmihez, mi gögre csábít.

Mert régimódi pálos. Imazsámoly,
egy szőrcsuha, egy gyékény: gazdagságból
elég ez néki. S az ő boldog kincse:

szűk cellájába hogy a Szűz tekint...
Hogy eljött hozzá, karján égi Gyermeke...
Óh akkor túláradtak az örök Kegyelmeke...

*

Imádkozz értünk, Bálint testvér, ott fent,
hogy jöjjön ránk is boldog Advent,
az Úr-jövése. És a hú Nagyasszony
ránk is melengető mosolyt fakasszon. Amen

(1965. január 3.)

Boldog Lorándházi István

Pálos rendfőnök, Remete Szent Pál életrajzírója; meghalt 1512-ben a sümegi Szent Péterben. A Szűzanya látomásával kitüntette. Ünnepe november 6.

Az ablakrácsra játszi napfény áradt,
zöldes sugárba öltözött cellája.
István fölnézett boldog örök nyárnak
fényébe, mely szétfolyt a körtefára,

hogy minden ága júliusban úszott...
„Ilyen szép nyár volt messzi Egyiptomba’,
míg ősatyánk, Pál, Antaltól búcsuzott,
s az égi holló mély-zománcú tolla

így szikrázott a sivatagi napban...”
S István tollat márt, kezdeni igaz legendát:
„Beati Pauli Vita...” De aranyra lobban

a zöld derengés, s ím a Boldogasszony
alakja fényli be a kis sümegi cellát,
hogy a munkára égi áldást adjon...

*

Kiknek áldatlan nyarunk s minden munkánk-utunk,
mivel nem ősök, remeték nyomán indultunk,
de sivatagban bolygunk, Szűzanyánkhoz sírván:
imádkozz értünk, Lorándházi Boldog István... Ámen

(1965. január 2.)

Boldog Huszár Gáspár

„Óriás erejű féktelen katona, sok csata hőse; majd zordon vezeklő pálos 1521-től, véres ostorozás, ragályápolás hőse.” Meghalt 1525 táján. Lásd Kisbán Emil: A magyar pálos rend története. Emléknapja december 29.

– „Kiáltott: 'Irgalom!' Süketre vettem... Kaszaboltam!
'Enyéim is ti gyilkoltatok!' – esdeklőt tiportam
s átdöftem! Dúltam, égettem – 'Jézus nevében' – hangzott
sikoltás ott!... Karom erőtlen hullt alá... Viharzott

a harc tovább, de nélkülem... Erőssé Istenem tón:
Atyám! Jaj öklöm ölni tud! Szolgálgjon életmentőn...”
– Fölvették. S ontott vért tovább! ostorral; önnön-vérit!
Vezeklett zordul. Lágyul csak imán: Vasöklöt szétnyit,

kereszthez simít, úgy susog (s mily fény dereng ajtón át?)
...Hord beteget a vállain... „Erőt áraszt!” – suttogják...
Ragályos gyógyul, – nem is egy! („Kórjuk' fölállalom!”)

Mert jóvátenni régi bűnt: minden kint úgy karolt át
mint keresztjét Urunk; s a vérző Lábakat Magdolnák...
Megkapta: kórba belehalt.
Kedves szavát, mint vég sóhajt,
még elrebegete: „Irgalom! óh Jézus, Irgalom!”

(1991. december 4.)

A bibliafordító

Boldog Báthory László pálos, a nagy erdélyi Báthoryak közül, élt kb. 1420–1484. A budaszentlőrinci zárdában újoncmester, majd a hegyek barlangjában néma remete. Egy csésztokói lengyel pálos festmény szerint misézés közben halt meg hirtelen. Állítólag az egész Szentírást lefordította, belőle részleteket őriz máig a Jordánszky-kódex. Innen idéz a vers majdnem szóru-l-szóra. A nagy pálos ünnepe február 27., bizonyára halála ideje... s a fenti hagyomány szerint ez erdei miséje közben érthette.

A város zúg lenn, dübörög, csilingel...
 S csak negyedórát járj: mélységes csönddel
 az Erdő jó... És benn az Ő barlangja...
 S nagy néma hó... Tán ideér harangja
 Szent-Lőrincnek (ma rom...): ott volt Ő pálos...
 Tavasz volt... Mátyás kora... Nőtt a város...
 Ifjúság... élet... zaja hat hegyekbe:
 László az Írást, tollszerszámit vette,
 s tünt rengetegbe. Pintyek, őzikék
 s tölgyek közt „testté lőn” ott az Igénk...
 S új hó pilinkélt, újabb május zengett,
 újabb kis őzek látogattak szentet:
 az Írás nőtt... S ím gyökeres hun nyelven
 egy este kezdték olvasni a rendben:
 „Kezdetben teremté Úr-Isten mennyet, földet...”
 (Sok fehérbarát ámult szemet fölvet)
 „Ez föld kedéglén⁹⁹ vala üres és hiú.
 Sötétségek valának ezvilág színén...”
 (De kihez leszáll hófehérben a Fiú,
 az: *lát*, s mint János, nyugszik a Szívén...)
 „És Úrnak ő szent Lelke jára vízeken”
 – Hogy sötét fagy közt hazahíva izenjen,
 ki „kezdetben teremté mennyet és a földet...”

Künn hó volt, csönd... A lombtalan vén tölgyek
 tövén kihült ajakkal ott pihent,
 ki eget magyar *szóra fogott*, s maga néma
 maradt a Földhöz... Hó takarja s feledés ma:
 vén Remete, erdőn felejtett régi szent...

(1964. december 22.)

⁹⁹ pedig

A déli harangszó hőseiről

Békére szóljon déli hús harangod,
 békét daloljon most izgága lantod:
 a lázadás hazug ige!
 Nem voltam sose rendes lázadó én,
 botló dalom se Dózsa György, se sovén
 Koppány módján még senkire
 öklöt nem rázott, csak morgott csupán
 vagy sírt, ha rágódott vak ostobán...
 De rá most cseng harangige.
 Tudom, hogy így van jól és így van rendjén.
 Nem volt rebellis semmiféle lendém¹⁰⁰
 (legföljebb olykor bujdosó).
 Hisz minden délben győzelmet zeng tornyunk;
 s hogy gőg nyakára békésen tiporjunk,
 kongón csitítgat titkos szó.
 Ezméd, fajod – tudod – nem lázadásért
 teremtett, hanem nagy messzi másért,
 akárhogy is szabadkozol.

Nándorfehérvár késett Angelussza
 fölszór beomlott vádat: hogy alussza
 a hetedik mélységbe lenn
 romok közt álmát magyar Csipkerózsza:
 veszetthitű láz, egy halk, büszke Dózsa,
 akit nem ért facér jelen,
 „kuruc” – zászlójú, kopott, fonthajú pór,
 ki hadban Boldogasszony-nótát dúdol.
 („Kuruc” mélyén a Crux izen!)

Kerestem lelked s tőlem egyre bujtál,
 öreg Tiborc, te egyetlen hű bojtár,
 ki méltó Isten-kardja' lelteni.
 Nézd: békén – mint te hajdan – olyan békén
 lesem már, mi jön minden céciók végén,
 s vén titkodnak ki mer felelni.
 Kérdő arcod vérembe' kísért egyre:
 Ki látott téged? Ki hitt szent seregbe?
 Elvesztett lelkedért perelni
 ki fog? S ha minden volt rajzásnak vége:
 (lélek a nép!) – az elásott helyébe
 ki ad újlelkű új fajt?
 ... Békén, Tiborc, békén ki tűr, ha eltűnsz?
 Ős fák alatt kitől gyúl újra szent tűz?
 Ki oktat vinni bűnkat

¹⁰⁰ Rokonságom, atyafiságom (dunántúli szó)

hívón, tőrön, mint „cruciger”, s pehelynyi
hunyászság nélkül sorsunk átölelni...?
Harangod békét, egyre békét kongat,
öreg, tőrő paraszti lelkek fognak,
kik rebbenéstelen tudtak veretni-verni.
Oly jó dacossan sorsuk átölelni...

(1941. február 24.)

A nándori toronyról

Az ottan volt, lenn Nándor tornyain...
Kavargott füst, a rác végek felől jött
sok százezernyi handzsár s ottan őrlött
Nándor tövén magyar húst Mehmed, Ibrahim...

Az égen apró bárányfelhők úsztak,
Európa fojtott csöndben olvasózott:
Lenn szitkozódtak véres martalócok,
s a falról vér folyt, őrhelyén Titusznak.

Hej, Dugovicsok messze tűnt jó vére,
ki nem tágit a posztról, bármi érje,
s ki nem szab árat; hal, miként az égi bárány.

Zuhantál akkor, hogy hazád szilárdul
égnek meredjen! Óh ha majd a vár hull
(s fajunk!), ki kapja el kihulló vére árán?!

(1939. január)

Déli harangszó, messzi pálmák

Piros köntösben jött az angyal
a vértanuknak ünnepén.
(Mondd, mért nem békülsz már magaddal,
mondd, mért kínlódsz úgy, szegény?)

Piros köntöse nem a vérnek,
– az égi diadalnak szólt!
Szomorúság bűnéből térj meg:
figyeld a messzi harangszót.

Nándor tövén akik elestek,
a rabnak hurcolt milliók,
pogány iga gyalázta testek,
évszázaz néma légiók:

egy *vértanunép* körmenetje
vonul! s már szól a csengetyű...
Most térdre kell hullnunk remegve!
Titok jön, égi méretű...

A piros angyal harsonája
áldásra intonál-e most?
vagy füstölők nehéz párája
még rejti a csodálatost?

A Duna-völgyén mostan Ő jár.
Fehér ruhája úgy lebeg,
mint egykoron Betezda-tónál
s a Boldogság-hegye felett.

(„Kik üldözést szenvednek, sírnak,
ti rágalmaktól görnyedők,
ti boldogok! tinéktek nyílnak
piros rózsák az Úr előtt!)

A hangja tiltva, mégis zúgnak
igazsági, s Ő jár, Ő úr
a lelkeken, kik összebújnak,
„míg a Gonoszság átvonul”...

Pirosban mondtam szentmisét ma,
s rájuk gondoltam szüntelen:
kis népemből a maradékra,
ki elhull most tul tengeren...

S most *Angelusz* szól: messi, árván,
a régi hősök szép jele...
Szellő borzong a királpálmán,
mint kínlódó mell kételye...

Tán sírtam volna. Ámde szólt, szólt
az *Angelusz*, a messi jel:
és látást láttam: a vérpadra hurcolt
mártirsereg hogy' énekel...

(Kalifornia, 1951.)

Egy régi harci roham idézése (Kapisztrán Szent János)

Zászlót emelt a Barát: egy keresztet...
 Vonaglik Végvidék; Európa reszket,
 az Antikrisztus végidőket készít,
 s lesi a Föld a Négy Lovasok ügetését.

Ő zászlót emelt. S hol szava fölhangzott,
 tódultak hozzá csimbókos parasztok.
 Lángolva ontott furcsa szent ígéket,
 nem értik, mit mond s mégis égetően ígézett...

„Ő mondta!” S kasza karddá nő, a csépből
 lesz buzogány! s az elesett pórnépből
 Krisztus lovagja, „Két János hadába”...¹⁰¹
 Mert zászlót ők emeltek! Ki maradhat hátra?

Gátját-tört Tisza: zúdul a szegénység!
 Ott leng a barna csuha! Éhes vércsék:
 visongnak janicsárok harci lázba’;
 száz ágyu szörnyeteg Nándort tövében rázza.
 Titánok egykor hegyeket dobálón
 így dúltak égen, mint Sátán e váron:
 ki körmét vájja Hunnia testébe,
 Krisztus testébe, Rómát, Párizst, eget tépve...

Zúdulj elébe, néma magyar jobbágy!
 Husoddal tömjed: átszakadt pokol-gát:
 Ott hol keresztet égre tart Kapisztrán,
 vesd lábad meg a végső, véres Sziklán!...

„Eddig s tovább nem!” – vágd a Sátán-arcba!
 Úr-Krisztusért most vess be mindent harcba!
 Kapisztrán száll, száll ott előtted sodrón.
 S most – megtorlad pokol, e szétdúlt üszkös ormon....

*

Kit Ég pihenni hívott diadalmán:
 te hősi János,¹⁰² Erdély kriptá-alján,
 s Te Szent János, egy dúlt szerémi síron:
 – hogy’ alhattok?! Hisz újra síp, a harci, vijjong!

¹⁰¹ Hunyadi és Kapisztrán János (a harmadik Jánosról, a kereszteshadat meghir-dető pápai követről, Carvajal Jánosról, hívták így is: „Három János hada”)

¹⁰² Hunyadi János

Ébredj, Barát! csapzott vén kereszted
emeld! Nem látod? Föld rohamtól reszket!
Nem látod? Jobbágy néped bús utódja
hogy hull el! Sátán, jaj, hogy eltapodja!

Sikoltson égis *Jézus*-kiáltásod!
Nézd: Nyugat alszik *most is*... Senki másod
most sincs, Kapisztrán, csak jobbágyok népe,
s csak *Jézus, Jézus!* Őt emeld elébe!...

Magasra tartsd! Hogy tízmillió lássa!
Aztán zendüljön szent Neve hívása...
És zúdul újra, lelken-testen átzúg,
mint gátszakadás, az ő áradásuk...

(1964. december 21.)

Kapisztrán és Szerém-Ujlak

Karácsonyi János történész-kanonok könyvéből

1456. július közepén az itt lakó cseri barátok örömmel és nagy szeretettel fogadták pár napra vendégül Kapisztránói Szent Jánost. Innen indult azután a hős szent a nándorfehérvári diadal kivívására, s azután ez év október havában teljesen elgyöngülve, halálos kórral küszködve, ide is tért vissza. Állítólag azért is hozatta magát ide, mert remélte, hogy ha itt hal meg, a szigorú ferencrendűek nem fogják a kolostort elhagyni, nem fogják az ő holttestének őrizetét másokra bízni. Halálsejtése valóra vált. Október 21-én már megtette és írásba foglaltatta rendelkezését a nála lévő könyvekről, s két napra rá, 1456. október 23-án itt adta vissza nemes lelkét Teremtőjének.

Kapisztrán Szent János testét nagy tisztelője, Ujlaky Miklós, a kolostori egyház Szt. Katalin kápolnájában illendő módon temettette el. 3–4 napig a holttest nyitott koporsóban feküdt, hogy messze földről összejöttek tisztelői megegyszer láthassák. A szentnek arca vidám, mosolygó volt, keze mozgatható, hajlékony maradt. Azután a kápolnában lezárták a díszes, csukott fakoporsót, azt öt láncsal átkötözve megerősítették, megpecsételték és a padozaton elhelyezték. Azon szoba fölé, amelyben meghalt, e verseket vészték be:

Hic obit ille sacer celsá virtute Joannes
Sede Capistrani toto celeberrimus orbe
Mille quadringentis et sex centum medioque (?)
Lux dum Octobris trina vigesima fulsit.

Magyarul hozzáadva Karácsonyi szövegéhez, amely maga kérdőjelezi meg a kissé értelmetlenné romlott 3. sort:

Itt halt meg, ragyogón sok erénnyel a Szent, az a János.
Tette Kapisztrán szót híressé szerte világon!
Négyszáz ötvenhat, ezereken, Mindszent hava husz meg
Három volt: Kialudt fénye... Ragyog odafönn!

A kápolnában pedig e feliratot helyezték sírja fölé:

Hic tumulus servat praeclara laude Joannem,
Gente Capistrana, fidei defensor et auctor,
Ecclesiae tutor, Christi tuba, tum ordinis ardens
Fautor, in orbe decus, tum veri cultor et aequi
Et vitae species, doctrinae maximus index
Laudibus innumeris jam possidet astra beatus.
Iste caduca sacer obit mutans, aeternaque mercans,
Cruci assignatus, Crucifixo jam associatus.

Magyarul, az utolsó két nem-egészen hexameteres rímes sort, rímes hexameterrel fordítva:

Őrzi e síremlék itt szerte-dicső Jánost, – csak a testét!
Véde hitet, s gyarapíta; Kapisztrán-nemnek e sarja,
Egyház támasza, Krisztusi Harsona, Rendje-ujító,
Dísze világnak e lángadozó szent, jognak, igaznak
Bajnoka, Példa nekünk, szent Tannak hű Tanítója.
Őt dicsérni ki győzi? minek?... Már boldog az égben!
Szentül meghala itt, múlókat örökre cserélve.
Győz a kereszthadba, Keresztre-Feszült befogadja!

Jámbor tisztelői ezren meg ezren járultak sírjához és sokan-sokan meghallgatásra találtak. Maguk a szigorú ferencrendűek is annyira szerettek sírja körül összegyűlni, hogy 1465-ben, 1475-ben és 1509-ben itt tartották közgyűléseiket. Holttestét később Nagyszőlősre vitték, Istvánfy Miklós szerint. (Karácsonyi János: Szent Ferenc rendjének története Magyarországon 1711-ig. II. kötet, 176. lap)

Végvári küldöttség...

A harangok zúgtak boldog délutánba,
 mind zászlódiszt öltött Buda palotája,
 s csótáros méneken víg lovasok jöttek,
 Vizi-Kapun át a Várba dübörögtek.
 Kard-sisakon táncolt júliusi napfény,
 s utcára kitódult, sirván és nevetvén,
 Buda minden népe, gyerek, asszony, vének.
 Óh tudta jól mind-mind, mit is hirdetnének
 a kongó harangok, zászlók, lovak, kürtök,
 s a tépett vig hősök, akiket Ő küldött:
 végvárok vitéze, *Boldogasszony Hőse*,¹⁰³
 Omló Magyar Bástya vállon-viselője...
 Lebegett a Holló zászlón, csapat-élen,
 s kocogtak katonák fáradt-vig kevélyen.
 Arcuk uti porát verejték öntözte,
 nem egynek a feje, karja bekötözve...
 És jöttek, csak jöttek. Királyi heroldok
 s haronások között, csapzott, véres, boldog
 magyar hősök jöttek, *János vajda* népe,
 kiket elnyütt-rongyolt Száva végvidéke,
 fizetetlen zsoldu szegénylegény hősök...
 S ott kocogtak köztük örök ismerősök:
 font üstökű jobbágy, temesközi pórnép.
 Kivert kasza és csép oldalukon lóg még,
 de a kezük mást hord: azt magasba tartják:
 félelmes vad diszek, lófark, tarka szandsák,¹⁰⁴
 S egy-egy bibor standár, furcsa diszbetükkel.
 Ki van irva rájuk, jóslat, átok, bűvjel?
 Mily démoni rontás békés keresztényre?
 (Ott egy vörös rongyon mintha pokol égne!)
 S a boncsok,¹⁰⁵ a szandsák, zöld prófétazászló,
 arannyal, ezüsttel, selyemmel cifrázó,
 lóg tépett-porosan görcsös parasztkézben
 (leláncolt dúvadak, kitörésre készen).
 Kik értenek írást, a pogányt, olvassák:
 „Bécs”... „Velence”... „Frankföld”... „Róma-földi szandsák
 „Katalánföld”, „Burgund”, „Antverpa” és „London”
 S kocognak jobbágyok csontos mokánylovon...
 Kezükből a vészjel, pokoli jósjelvény,
 konyulva, letörve, foszlottan és ferdén...
 Most fordul a csapat Szent Háromság-térre.
 Csapong a keszkenők ujjongó fehére,

¹⁰³ Hunyadi János

¹⁰⁴ zászló és tartomány a törökben

¹⁰⁵ lobogó, lófarkas zászló a törökben

S a hőszin galambok százait sodorják,
 körülrepevén a Boldogasszony tornyát...
 Harangszó és napfény és az éljen harsog...

...S most leszállnak halkan porlepett lovasok.
 Most süveget vonnak. Benn a templomhüsön
 a színes kövön csak csizmalépésük csöng.
 A főoltár felé lassan felhúzódnak,
 s most: zudul a kórus, falat ráz a szózat:
 „Téged Isten dicsértünk, Téged Urnak ismértünk...”

A boncsok, a lófark, veresrongyok hullanak,
 Ki győzelmet adott: elébe az Úrnak...
 Térdük görbül, hajlik dacos magyar válluk:
 Boldogasszony karján Jézus mosolyg rájuk.
 A Szüz és a Gyermeke meleg szemmel nézi,
 míg szembe-merednek a Szent Név vitézi.
 Néma fogadalmuk sziklamellbe vésik:
 hogy *harc és harc* leszen, sose békülésig,
 holtukig-holtáig pokol-pogány ellen,
 minden mezőn, síkon, Budán és Egerben,
 Dunánál és Donnál, utcán, hegyen, bástyán,
 míg porba nem omlik Jézus-ölő sátán...
 Hú magyar szemekkel a Madonnát nézik
 s tán látnak Mohácsig, trianoni vészig...
 Fönn zúg-zeng az ének, búgnak a harangok...
 Átvette Óbuda, Pest átvette hangjok...
 Már zúgnak kinn Vácnál, Esztergomban kongnak,
 tornyai zengnek már Kolozsvár-Pozsonynak...
 ...Bécs is már, Varsó is csengő hála-jelt húz,
 ...Rómában, Párisban zeng az *uj Angelusz*.
 S valahol Nap felszáll ég zenitformára,
 köszönve, könyörgőn harang szól imára:
 hogy Isten segítse jó katona harcát,
 hogy jöjjön el végre a Béke, az Ország.

Kongnak, zúgnak, zengnek *Hunyadi-harangok*,
 s valahol remegnek ősi magyar hantok:
 Nándornál, Pozsonynál, Brassó-végkapunál
 a vén fogadalom harsog, sír, orgonál,
 hogy *harc és harc* leszen, sose békülésig,
 a vég-győzelemig vagy vég-kidülésig.
 a Jézusi névért, *igaz igazságért*,
 szegények, megverték magyar igazáért...

(1956. június 8.)

A haldokló Hunyadi szavai

(versbe szedve)

Életem egy nagy készület egyre, fogadni Barátom,
Őt, ki az én nagy Uram trónja elé ma vezet.

Hunyadi János gyulafehérvári sírfelirata

†1456. augusztus 11. Nándorfehérvár mellett, a nagy győztes harca után 20 nappal, az ott szerzett betegségben! NB. holta helye a nándori vár túlpártja, magyar oldala: Zimony volt!

Joannes jacet hic, Turcorum ille horror in armis,
Ille, gubernatae gloria Pannoniae!
Huniadum creat hunc; Comitem Bistritia sumit.
Nandoris Alba rapit, nunc tenet Alba Julae.

János apánk pihen itt, törököknek réme a harcon,
s Kormányzó tisztjén Pannoniánk öröme.
Szülte Hunyad, Besztercénk főuri sort, Gyula sirt ad...
Kétszeri *hószin*¹⁰⁶ a vég: Nándori hősi halott!

¹⁰⁶ két *Fehér-vár*!

Boldog Temesvári Pelbárt

Született 1430–40 közt Temesvárt, meghalt 1504-ben Budán. Ünnepe május 27. Híres magyar ferences hitszónok, szentéletű, bátran szókimondó igehirdető. Művei, a könyvnyomtatás első termékei közt, egész Európában elterjedtek, a magyar szenteknek is dicsőségét hirdetve.

Harangok zúgnak Buda ősi várán;
Szent Magdolnának vén egyháza kongat.¹⁰⁷
Pelbárt testvér, az „Oroszlán és Bárány”,
lelkekre ontja égő magyar szónkat.

Siess beférni, zsúfolódni, testvér,
mert szentet látsz, mert Igét hirdet léte.
Ferenc jelent meg újra a Temesnél,
bár zordabb, magyar ércdarabba vésve.

Bárányszelíd, ha „Pelbárt”, aki szólal;
aszkéta-arcán tűzszeme melenget.
„Jézust” ha mond, meggyújt a puszta szóval.
Ős nyelvünk tőle tanul égi rendet.

S ha „Istenért áll”¹⁰⁸ zúg oroszlán hangja:
Uraknak dölyfét, céda rossz példáját,
s király-udvart is bátran megtámadja;
s mert lángot ont, még megégeti száját...

Figyeld, hogy dörgi: „Szentkoronás fővel
megszentelt szív, istváni példa járjon!
Mint fönti Nap süt, jó vetés úgy nő fel;
de kéjvágy és gög dül a palotákon...”

„Olasz ha minta, mért nem a javából?
Nézd Páduát, szent Sénát,¹⁰⁹ hős Assízit!
Lelket keress, ha bölcs vagy s bölcsen jámbor;
ne mérget, hanem Jézus édes izit...”

„Ne átok légy, de áldás a fajodra!”
– kiált és karja rámered... Jaj, nézzed:
kihez szólt? Ott ül, magába hajolva,
Mátyás maga, mint zord, hatalmas Végzet.

¹⁰⁷ Szent Magdolna temploma, a mai helyőrségi templom volt a budai Vár magyar egyháza. Az 1945-ös ostrom alatt pusztult el.

¹⁰⁸ vö. Mindszenty

¹⁰⁹ Siena a régies magyarban Séna (Sénai Szt. Katalin)

S ő fordít most szót Jézusra, keresztre.
Könnyek lefutnak annyi arcon. Mátyás
megrendül, arcát mélyebbre eresztve...
S már végzi Pelbárt, száll a búcsú-áldás.

Sekrestyén torpan lába-gyökerezve:
Királya vár rá... Vetné tán bilincsbe?
Óh nem, csak térdre hogy előtte esne,
s meggyónják, esdvén: jótanáccsal intse.

Leültek... „Pelbárt, én is intlek, kérlek,
új mesterségre, nyomtatásra adjad
beszédidet. Így háztól-házig érnek;
mert nem gyilkost, de éltető szent angyalt, –

tudod, Egyiptom földjít aki járta, –
küld útra sajtó, hogyha Jézust hirdet.
Ám sötét angyal, öldöklő kard, dárda
minden betűje, hogyha mérget hintett...”

Mátyás és Pelbárt békecsókkal vált el...
Az ment, mert várta birodalma gondja;
de térdelt oltár mécséhez a fráter,
hogy hála-könnnyét Jézus elé ontsa.

Óh Boldog Pelbárt, első magyar írónk,
ki nyomtatott betűvel győz világot,
vigyázz ott fenn és ápolj drága lángot:
Magyar Betút, az igazságra hívót.

Hogy fény legyen sötétre, borongósra;
a fagyba lelkek jó melegjét ontsa;
ne pusztítson, de égi-földi otthon
tüzén, mint Te, az Igéért lobogjon...

(1965. január 19.)

1526–1700

Végek dicséreti

A roncokért is végig harcoló Balassi Bálint emlékére

Mi lehet magyarok,
ha minden kavarog,
jobb dolog a végeknél?
Ha szivre méreg ül,
végekbe menekül,
aki tudja, minek él.
Ami még kis érték,
odamentve védték
hajdan is, ha jött a tél.

A pusztulás midőn
népeket kerítőn
gőggel áll a szent helyen,
(ki olvassa, értse!):
akkor szüzek mécse
bomló kortól ment legyen.
S kik különvonulnak,
tán meglátják új nap
hajnalát a végeken.

Oh végbelieknek,
nem-csüggetegeknek
áldott, vidám serege!
Vagdalkozva mennek
a reménytelennek
s nem töprengnek, virrad-e?
vetnek évről-évre
s nem lapulnak félve,
bárha pogány arat le.

Véresen, sebesen
holtuk hitet teszen:
hulló vér az egyigaz.
Csak a halál: *hűség*
– s bár másképp hirdessék –
omló vér! nincs más vigasz!
Ha holt magyar lelken
élő tűz még serken:
áldassék! a vérük az!

Mindenek omoltán, –
mint Trójának romján
ama régi Eneás, –
mentve ősi kincsed
(bár talán több nincs meg,
pár törött kard, semmi más):
végekbe vesd lábad,
lehet: tavasz támad,
vagy – „szólitlan meghalás”.

Ma, térülő kedvvel,
mikor a szó-fegyver
már hitetni sem elég,
titeket idézlek,
vérig-hü vitézek:
az a vig dac él-e még?
S nézlek régi módra:
féltőn, elfogódva
Végek, végső menedék!

(1936. május)

Kettős hőseposz – két véres század vértanúiról

I.

Jaj testvér! Vers lesz ez? Véres litánia?
A szenteké, kiket úgy elfeledtünk
hogy szégyenébe sírna más nép más fia!...
E lista sírjon! Nevek! Rossz-helyettünk!

Mert értünk haltak, hogy mi éljünk magyarul
s mint Krisztus népe... Azt hitték, ha példát
vagy bátorítást küldtek, majd jövő tanul...
S mi – azt se tudjuk, bús fajunk mit élt át!

S kinek soroljam?! Ki hallgat még itt piarc
utolsó igricére? „Hős” kinek kell?
E vak regős – napfény felé szegülve arc –
magának bűg Lélek-hívó énekkel.

Ím ő emlékszik. Vériben száz éveket
égő emlékül hordoz roskadozva –
lángokba álló ősi Esztergomra,
hol kányaarcú Szultán gyilka vérengzett.

Vakult szem látja Baranyában Bajcsot,¹¹⁰
hol tíz szent pálos kápolnába' várja,
míg éhes karddal janicsár berajzott
s meleg vér hull a veszendő oltárra.

Ha egy kiáltja: „Prófétám Mohammed!”
vagy „Allah akbár” – kap „dervis” kegyelmet...
De mind: keresztként kitárt karral várta,
hogy Krisztusához küldje szablya, dárda...

Soroljunk krónikát Domonkos vagy Özséb, Ferenc
hű csapatáról, véres százainkról?
Kámzsás had, este most, kísértőn megjelenesz
bölc-profán Jelen mindhiába titkol!

Gályák úsznak délnek: Népünkön török irtása

De előbb gályák ezreit sirassam el!
150 évig úsztak-úsztak délnek!
Panasz sikoltott, zengett rajtuk ének,
szent himnuszok, zsoltár... vagy zihált csak a mell.

¹¹⁰ 1543. VIII. 2. (Kisbán Emil: A magyar pálos rend története I–II., I. kötet, 171)

Ne mondd: „nem vértanúk” ők; hogy „csak áldozat”...
 Ki turbánt föltesz, Prófétát magasztal:
 él békén, tölti Áfium „malasztal”,
 mint bosnyák Balkánt, ki turbánt hozat¹¹¹ ...

Rác „pátriárka”: véd Bizáncbul – Szultán!
 hódolj és hódíts: Budáig zúdulván¹¹²!
 Szent magyar jobbágy! Oh, te sarat állsz...
 (Nem hódolsz: hullasz. – Győz Balkán s a rác.)

Az Éghez s becsülethez híven mindig
 Mit tudsz dogmáról? – csak szülőföld, s mint „hit”:
 „Jézus”: füledbe még Kapisztrán zengett.
 A szívben: Isten, Máriád s a szentek!

„Rőt Csillagot a sarlós Holddal, lófarkat,
 kitűzhetnéd, jó népem?” – s pogány düh elhallgat...
 „Hidd bent hited! – Légy kívül hú cseléd!”
 (Sárkány is tiszteli Vadállat küljegyét¹¹³...)

Szából ha egy akad, ki Balkán-példán
 „épülve mentené a menthetőket”.
 Egy ország: puszta lett és temetőkert
 s kétharmadunk elhullt-veszett a prédán...

Budán, szultán barátja, János bús királyunk¹¹⁴
 egy vontatott sirámot hall a palotán:
 „Milyen nagy temetés? – Kit kísér ily halál-út?”
 – „Sok száz rabot a török!”... Lett ő halovány...

Ablakból lesi: úsznak hosszan gályák;
 vonyító jajgató dal fojtja bábkirályát!
 félfához dül, orcái könnyben áznak...
 ...Egy jelenet csak... Idézhetsz még százat!

S mint Bajcsi Barát, az a pálos szent csapat, –
 nem Mohamedet hív népem, csak „Jézus Úr”
 zeng harcon, sír a gályán, kalapács alatt
 a „rabpiarcon”... (S Érte hiába búsul?!)

*

¹¹¹ Salamon F.: Magyarország a török hódítás korában

¹¹² A hazai bégek, basák nagy része balkáni szláv volt és szlávositott is!

¹¹³ Jel 12

¹¹⁴ Ami jön, Mindszenty János egykorú emlékirataiból való...

...Kisázsaiát Pozsonyi Polgár¹¹⁵ jár mezőkben,
hall mindenütt magyar szót, rabi ajkakrul!
Miként Mohi után is; tízezrek Nagy Falon túl!
(Jaj Rabok Rabja! láncaidtól merre szöktem!)

Magyar vértanúk, kikről Róma s népünk mitse tud!
S ti „hősök föld alatt rejtőző csontjai
kik nyugton nem hagyátok”¹¹⁶ hajdani
nagy hőst sem! Hű csontok, kikkel szórva minden út.

– Budától Sztambulig! S azon túl, Nílusig tán¹¹⁷!
Magyar csontok! felróva álltok-é az égi listán?
Kiálttok sok százezernyi Ábel-vér:
„Igazságot! Irgalmat!!” – végre Istennél?!

*

...Mondá azonnapi (kezdetén!) püspök Ferenc¹¹⁸:
„Pápanak írjunk”! „Augusztus Huszonkilenc”
könyvébe rója: „26 ezernyi mártír”.
(– S azóta is csak ír népünk, száz új listát ír!!...)

Jut-é s hová a véres névsor? (Égbe szánva –
míg „bételik a szolgatársak, halnizántak száma”¹¹⁹!
Behódolt: terpeszkedhet!... Hős miért folytatta vérét?
Széttépett szűz, tiport öreg s gyermek: tudod mér’ élt?
(...Míg bételik nem földi választottak száma...)

Egyházon jatagán¹²⁰ dül

A kármelita Antal¹²¹ testvért ismered?
Magyar volt! Vértanú! s még elég új sereg:
Ozmántól égbe küldött szentek eleje!
Kövezve, feje zúzva, kitépve szíve s veleje!

Óh, ne rémülj meg! követik hosszú századok¹²²
s a névtelen paraszt elhullók: „lázadók”!
Nem Dózsa-névnek, csak Jézusnak átadott
köntösük Bárány-vérbe mosva mint ragyog!

¹¹⁵ Auer János 1602/10 emlékei (I. Hóman–Sz. IV)

¹¹⁶ Zrínyi sorai az Áfiumban

¹¹⁷ Elarabosult magyar falu, ma Núbiában!

¹¹⁸ Perényi Ferenc, a vidám, ifjú váradi püspök Mohácsnál, a harc előtt...

¹¹⁹ Jel 6,11

¹²⁰ Széles, görbe, pallosszerű török kard

¹²¹ Bd. Budai Antal, †1399. IX. 19.

¹²² 1400–1700 (A napok kelte olykor kései naptárba iktatásból való.)

...Csak szórt nevek, följegyzett kikapott nehány¹²³ ...
 Egy másik Antal, pálos, Várad-Kápolnán:
 Négy társával hull török jatagán alá.
 Még nincs Mohács, de szerte hőst gyűjt már halál.

Hal Remetén: „Özséb a Remete” huszonnégy híve¹²⁴
 török kardélre hányva – s hívének híve,
 hogy nem hiába! (Hallod, mai testvér?
 Rokon velük! hát bennünk nem repes vér?)

Mohácsig hány más? Aztán jön: Mohács, a Kiszabott!
 és végig arat: Erdély húsz ferencest adott¹²⁵,
 és három évre rá újabb szent tizenegyet¹²⁶,
 32-ben tizenketten „átsietnek”¹²⁷ –

a Báránnyhoz! Hát elhiszed még szólamot:
 „világias” volt, „félpogány” a magyar Egyház?!
 Amelyből Szent-Lőrincen több mint egy negyedszáz¹²⁸,
 csak Mohács évén Jézusához áramlott!

Budán ferences hét¹²⁹ és Pesten öt,¹³⁰ „átköltözött”:
 Eszéky, Pesty, mások, kard és vér között,
 Esztergom küldi Vásárhelyi Bernátot, más kettőt...
 Kard úton érte Bernát öccsét, András költőt¹³¹.

...Hogy ne csak szented, – vértanúd is hadd legyen,
 vak igric, magyar költő: örvendj ily kegyen!
 Boldog Csanádi Albert „boldog békekorba”¹³² ...
 babért csak, András mártírpálmáját is hordja.

Már mondtam bajcsi tizenegyet... Patacs-iregit¹³³,
 versengőt számban (14) égbe átsegít
 a moszlim... S hogy’ lehet, e Rendnek annyi jut,
 hogy brazilokhoz is küld tizenkét vértanút¹³⁴?!
 142)

¹²³ 1437. XI. 22. (Kisbán Emil: A magyar pálos rend története I–II., I. kötet, 145, 177)

¹²⁴ 1481. X. 19. (Kisbán Emil: A magyar pálos rend története I–II., I. kötet, 174)

¹²⁵ 1526. IX. 18. (Kisbán Emil: A magyar pálos rend története I–II., I. kötet, 174 skk.)

¹²⁶ 1529. IX. 20. (Kisbán Emil: A magyar pálos rend története I–II., I. kötet, 174 skk.)

¹²⁷ 1532. VIII. 12. (Kisbán Emil: A magyar pálos rend története I–II., I. kötet, 174 skk.)

¹²⁸ Budaszentlőrinc 28 pálosa, 1526 (Rupp: Budapest helysz. tört. 206)

¹²⁹ Meszlényi Antal: Keresztény magyarságunk küldetésében, 1944, 250 skk.

¹³⁰ Meszlényi Antal: Keresztény magyarságunk küldetésében, 1944, 250 skk.

¹³¹ 1533. IX. 20. (Meszlényi Antal: Keresztény magyarságunk küldetésében, 1944, 252)

¹³² †1492

¹³³ 1543. X. 1. (Kisbán Emil: A magyar pálos rend története I–II., I. kötet, 171)

¹³⁴ Az 1500-as évek pálos hithirdetői Braziliában (Meszlényi Antal: Keresztény magyarságunk küldetésében, 1944, 142)

Ám nincs tovább! Remete¹³⁵ „megszűnt” végleg!
 Leöl tucatnyi maradék hőst, és föléget
 mindent a „tar”... Alföld, Dunántúl: nagy ugar!
 Alig lézeng tizedre fogva hívó és magyar¹³⁶...

(Csáktornyán már az „új hit” ölte Simon perjelt
 a századvégén... Holocaustum „mára” megtelt...),

*

Dunántúl, Alföld, Erdély: téli tarló;
 aratta Hit-uszító, Félhold-sarló.
 Ha földbe mag bújt, öntözést várt, újat:
 a Század fordul... Vérarak újulnak...

II.

Ezerhatszázak: Rómának új hit avatta vértanúi

És mártírhad új légiókban indul:
 magyar magyart öl, saját kardjainktul
 atyánkfiától küldve, új had árad,
 az égi Bárány új zengőket várhat.

Óh, testvér, testvér! nehogy megneheztelj,
 egy rómás igric jön most más kereszttel!
 A tiedről történelmet írtak¹³⁷,
 övéit rejti elsárgult papírlap...

Tiszteljük gályák hatvan rabját, prédikátort,
 ki ahogy Jézust érti, halni kész hitért!
 Sajnáljuk véres dúlt-eszút: korlátolt
 ököllet – hiszi – lélekmélyig ért...

Csak előbb jó száz év fordítva dúlt ám
 magyarnak magyar volt a „szpáhi”, „szultán”:
 Rómás „bálványzót” két kaszás aratta
 s kopár a föld, de szent csontok alatta...

...Óh, annyi gálya, s mennyi rabok, mennyi láncok
 zörögtek, nyögtek át két vérző századon!
 Hogy „semmiből” a holt hit kivirágzott!
 Nem nagyúr¹³⁸, szónok, kard, nem íráshalom

¹³⁵ Pálos-Remetén, 1591. XI. 7. (Meszlényi Antal: Keresztény magyarságunk küldetésében, 1944 248; Kisbán Emil: A magyar pálos rend története I–II., I. kötet, 174)

¹³⁶ Sôt Somogy 1490-es tízezer portájából 1595-re száz maradt (Hóman–Sz.).

¹³⁷ Pozsonyi, eperjesi vértörvényeszek. Gályarabok! (I. Révai nagylexikon)

¹³⁸ A „Cuius regio eius religio” elvét protestáns sürgetésre hozta az ágostai vallásbéke (1555). Visszafordítva is használta a katolikus „ellenreformáció”, megújulás. Erőszak alig volt ez oldalon a másikkal képest. Pázmány és a

– az ős ok: Sanguis Martyrum volt! Jól fakadt!
 Tarolt pápista parlag rejtett magvakat!
 „Elpuhult” kanonok, pap százával lett mártír,
 „világias” barátnép rohant másvilágra,
 önként, vak-hősen, csak Krisztusát látva!
 (...Hogy’ elfeledte, ki ma „krónikát ír...)

Egy Barát Márton messzi német városon
 vén drámahőssel sírja: „Nem, nem ezt akartam!”¹³⁹
 Mert nem hittem kényúri véres kardban,
 a Hit fölött akármilyen kézzel vagdosson...

Arat a hajdúszablya: hituszítás

Kolozsvár, Farkas utca, Boldizsár atya¹⁴⁰!
 Mikola Boldizsár!... Kelyhéhez vére árada!
 Miséje közben tört a szentegyházba
 „bálványdúló” had – s oltár: ő vérén is áza.

Átdöfött teste a szent Testre hullik,
 E vér fölött hirdet ígét ma „új hit”.
 Lesz áldás, ugye, mint új Ábel vére,
 mely testvérekért kiált föl az égre¹⁴¹.

Beregszász minden domonkos barátját¹⁴²
 egyszerre végzik ki s halomra hányják,
 alig-fehér, mert vérázott csuhákba –
 hisz’ „Nagy Meretrix” Rómát mind csudálta...

Ferenc csuhásait már halni küldték ottan¹⁴³:
 előre mentek zengő csapatokban...
 A Névtelen Ferences „ment át” Egri Hősül¹⁴⁴,
 félévvel rá, hogy Egri Név¹⁴⁵ dicsőül!

többi...? A vértanúk már megelőzték...!

¹³⁹ vö. Bánk bán mondatával

¹⁴⁰ 1550. VIII. 24. Szamosfalvi Mikola Boldizsár ferences vértanú, kolozsvári gvárdián (Nagy Iván: Magyarország családai I–XIII, VII. 487; György J.: Ferencesek Erdélyben 243, 462)

¹⁴¹ 33 év múlva ugyanott tér meg az ifjú Pázmány, Kolozsvárott.

¹⁴² 1566. VIII. 17. (Meszlényi Antal: Keresztény magyarságunk küldetésében, 1944, 238)

¹⁴³ 1553. X. 27. Beregszász (Meszlényi Antal: Keresztény magyarságunk küldetésében, 1944, 238)

¹⁴⁴ „Egri Névtelen” 1533. I. 16. (Meszlényi Antal: Keresztény magyarságunk küldetésében, 1944, 238)

¹⁴⁵ 1522. május–szeptember

Keresztre vonva éhen-szomjan, holt-fagyottan
egy hétig – Jézust hirdet hangosan vagy holtan...
– Tapolca, századvég... bencés apátot¹⁴⁶ nagy úr földbe ásat,
szétzúzza főt, mert földtől is az „Máriát” kiált csak...

Erdély, 1550–1600 közt „megtisztul”

„Szabad Hit!” Tordán – György barát már meghirdette¹⁴⁷:
„Lélek szabad, hite-követni! De ne „térítsen”, s erőltesse;
„Szabad Hit” Torda elve! Szent nagy... Ámde mielőtt
törvényy lesz, akadnak itt-ott holmi teendők...

Köznép csuhása, meg nem térő – „elbocsátva” nyomba!
S Várad sok kanonokja jut a bástyafokra.
Egyetlen kényes nagy pap sem szól: „Újhítú leszek¹⁴⁸!”
Taszítják mélybe hát mindnyáját őrvongó kezek.

Jaj, századvégi Erdélyt vér elönti! Bécsből Bástya,
Keletről Mózes („Egy az Isten!” – kardjával kiáltja).
Féléves fejedelmet, Délről Mihály vajda játszik.
(S lopott „fél”, agyban „két és félezret” burjánzik!)¹⁴⁹

Önnépe kerget, szabadul egy kergete bíborostól¹⁵⁰!
(Hol trón kell néki, hol nász, hol szerény kolostor.)
Gyászt zúdít végül tündér kis Erdélyre
Nos – bűnbakul pópista jut kardélre!

Árjános¹⁵¹ Mózes Csíksomlyóban „tisztogat”.
„Szappanja” szablya. Vérrel „mos” barátokat.
Jó Várad Jánossal sok más rendi társa
Csíkből kikél, hogy Jézust, s Boldogasszonyt lássa...

A másik János fráter¹⁵² – szomorú, de tény ez!
– szülői nyakazzák le, hűségese hitéhez!
„Tulajdon szakadár szülői” – évkönyvem szerint...
Nem „új” de óhítú, ki dühöng s mennybe fölsegít!

¹⁴⁶ Az apát neve ismeretlen. Bebek György a „nagy úr”, aki papi birtokok gyűjtője volt, 1595/98. (Meszlényi Antal: Keresztény magyarságunk küldetésében, 1944, 239)

¹⁴⁷ 1544 tordai I. gyűlés, Fráter György érsek alatt. 1566-ban újabb gyűlés a négy bevett vallás teljes egyenlőségével (katolikus is, de ez hamarosan és végleg: „ad acta”).

¹⁴⁸ Nagyvárad, 1566. VII. 20. (Hefele: Katolikus egyháztörténet II. 132)

¹⁴⁹ Kr. e. 100 – Burvista, Decebálig: Mihályból kórlista, mese válik...

¹⁵⁰ Székelyek Báthori Endre ellen: megölik! Bástya, Székely Mózes, Mihály vajda így jön.

¹⁵¹ Ariánus – unitárius. Akkoriban népiesen: árjános. 1601. V. 8. (György J.: Ferencesek Erdélyben, 369)

¹⁵² 1603. VI. 4. hiteles dátum, nap szerint. (Új Magyar Sion, 1876–86 évf., 79: 846)

Iglódi István Kálvintól Rómához állott,
sőt: minorita lett! S torkon döfött, szétvágott
roncs-mártír. Két korábbi társa hitben
érezik, hogy „Józsuek”, s ezt várja tőlük Isten¹⁵³ ...

Bősz hajdúk Kassán győznek. Tud róluk mindenki,
Kassának három mártírját¹⁵⁴ mind Egyház ünnepli.
(Bősz hadnak hármuk köszönjük és adnak ők is hálát!
Nem egy a hadból épp ezért ím Róma mellé áll át...)

De még előbb vitéz „önálló vállalatba”
(Ne tudja Gábor úr!) Jászt meglátogatta.
Ott egri káptalannak zsúfolt menekültjeit
Gyakorlatképp a kardjuk élén fölvetik...

S hogy Gábor úr békít, fedd, jóvátételt
ígér: – nem hoz ki „síról” negyven éltet,
a Hármat szennyes „síról” még kihantolák
Fejét vakarta hajdú; s viselt el korholást...

„Fel-Magyarország”: Királyi Magyarhon, 1650–1700

Új fölkelés! Pálos Balogh Ferenc¹⁵⁵ Apponynál
– erdélyi „protestáns vér” térítő úton jár...
Elfogják, mindent nyíltan vall és éltivel fizet.
Hit új plántája „szomjas”, áhít vért az, nem vizet...

Hatvan után bús hont új láng, új dühök dúlják.¹⁵⁶
A „Három Lovas” száguld, törnek mélyből fúriák...
Magyar s olasz minoriták „beszentelik” Felföldet:
Lestár megfojtva, Teóry hull kútba, Kampánt, Bónist megöltek.¹⁵⁷

Zord szómat nézd el! Grábja Antalt¹⁵⁸: vasfűrész szel
koncokká! „Angyala begyűjtse, ha fõnn egész kell!”
Egy Schulcz Ferenc¹⁵⁹ Hungarus, Sárosba menet
Eperjest sosem ért, csak vérúton mennyet...

¹⁵³ „Ki titeket megöl, szolgálatot vél tenni Istenének...” Jn 16,2

¹⁵⁴ 1619. IX. 6. „Kassai három boldog” (1995-től szent) Bethlen Gábor fejedelem fölkelése elején az előcsapataitól.

¹⁵⁵ 1645. V. 22. (Kisbán Emil: A magyar pálos rend története I–II., I. kötet, 277)

¹⁵⁶ 1660–1680

¹⁵⁷ Vladiszlavszky Lestár (Euszták) 1666. IX. 12., Teóry László (csodásan túléli) 1666. IX. 12., Nolai Kampán, Taorminai Bónis 1655.

¹⁵⁸ Grábja Antal 1680. IX. 23.

¹⁵⁹ Schulcz Ferenc 1681. XI. 25. Eperjes

Burkhárd Szent-Györgynél, Angyelus, más három: Rád¹⁶⁰
 földjén hal, szent edényt védőn: négy hőst kap Nógrád!
 Öbennük nem volt „politika” semmi... Csak Istennel
 társultak... „Pártot vallj!” – Felelsz, s az halni rendel...

Csepellény György¹⁶¹ a pálos mint apostol lángol:
 Félország: Trencsén, Heves, Zemplén gyúl szavából.
 Újjászületnek, mint Krisztus-vivő Pál fiai¹⁶²
 Jaj, György atya, sok ez rováson! „El kell némítani!”

Merénylet itt-ott... Míg Egernél leshad ér sikert
 (Mert óvta nép! Elejtni, kell egy Gecsemáni kert...)
 Magános úton (ima közben?) törtek rája...
 S kik várták: másnap sírva lelték; teste összevágva.

Sokan kísérték? Kevés merte? – zárdához Újhelybe:
 (Dúl szerte harc: polgár-, hit-, pártharc, hol ő járna-kele...)
 Kisoltár-zúg rejt sírkövet; a pálos, majd kegyes rend
 vigyázta: „Mártírtest!” (S majdan oltári szent??)

Hogy élj emlékbül – vád, s panaszok nélkül!

Ha ostromoljuk Istent érte: Szentért tesz csodát!
 Olvasd e hosszú listát *értve!* Ég gyújt még csillagát!
 Érdemled, szétszórt nép? hogy bár a nevük megtanuld!
 Közöny utáltabb ott fenn, mint ölni vértanút!

Ki ölte, vad hitével hitte, jót tesz:
 „Eretnek, pogány, hitrontót” nagy Mózes,
 a választott nép „Isten szent nevében” irthat,
 hogy gonoszságból, szennyből ne maradjon írmag!

„Szolgálatot vél tenni Istenének” sok hitharcos.
 (No van, ki birtokot nyer; kit vén bosszú mardos
 múlt sértés, mellőzés vagy tiszta törtetéssel gög...
 De mivel mentesz vállvonót, fitymálva elmenőt?!)

Nem védek gyilkost, de dühödt hajdút értek.
 Tán úzte földjiről, s a zsoldos kéjenc, elfecsérltek:
 hitét, szüzlányát! Hontalan bitang! S mint férgek,
 vakultan ott vág vissza, ahol éppen érhet.

¹⁶⁰ Burkhárd Ugolin 1681. X. 23. Szent-györgy, Sonnino Angyelus 1656. VIII. 23. Rádnál

¹⁶¹ Csepellény György 1674. V. 24. Egernél, sírja a sátoraljaújhelyi piarista templomban

¹⁶² „Krisztusban én nemzetelek titeket...” 1Kor 4,45

„Mind ki okozta?!” – „Róma hát, s csuhásnép!
Az „urak, császár!” (S itt nem sokat hibáznék!)
„Már vesszen minden, én is végleg tönkre veszttem!
Dühöm az Égre, Földre, Poklokig ereszttem!”

A cinikus! A gúnymosoly! „Nem-érdekem!” S „mit-bánom!”
E sátán-önzés árad-dúl „nagy-szent modern világon.
„Csak nekem menjen!” Ez a fő-bitang, sötétlő! Gyűlölni
ezt szabad; kell is tán! S tenger belőlük, ölnyi!

Sok ezer ölnyi korhadtt tűzifa: gyümölcstelen!
Vagy itt kap lánggra, mint a hősök... Vagy ég – odalenn...
Ne bánts a fanatikus „ósdit”, aki hitt!
Sirasd, kit nem hit: kába hitközöny vakít!

Ez „vakhitű” valóban. Hitdühödt csak sanda:
üt másfelé egy más ügyet, „bálványt” bazsalva...
(Higgy vaksinak!) Nincs szeme vaknak fényre!
Tehetne róla? Nem!... De van, ki féltve

Kényelmet, rangot, kéjt – „süket” (megjátssza) s „vak”!
Ha Igazság hív, sürget – s ragyog mint a Nap...
– Kitérő volt: pihenni! Modern fölényes úrnak,
kit nem izgat már semmi (Hajh, csak zsebéhez nyúljak!)

– „Manapság!” – liheg. S „Holnap” fültövön-orrba csapja!
Semmit se hisz; de bárkinek legest, ha mondja lapja!¹⁶³
– „Írás beszél” – vakul hiszi, ha emberé az írás...
Az Égi Könyv, apostolé? Hja „manapság”... S „vitás”...

Ők: haltak. S tudták, mért. Igazság az, min halni tudsz!
Halálba küldesz, Hit! A Bárd alatt, kétely, csitulsz!
A Kegyelem jött, szólít... Nem a Bánfi-féle¹⁶⁴ késő,
nem földi úrtól, s Égbe hív, oly biztos hanggal! És ő:

a Mártír mélyet bólint: „Igen!” Teljesül a Jó Hír!
Így mentek s mennek ma is át... Rossz korra drága gyógyír...
Özséb, Ferencnek fiai, Domonkos, Ignác népe!
„Új teológ” rég ósdi már; s ők rendjük büszkesége!

Szűzek védelmén Püspök¹⁶⁵ hal, mint Krisztus kitárt karral,
gépfegyver mellén végigszánt... S a Nagypénteki Angyal,
mint lándzsadöfte Szívából – vért kehelybe fog, a Grálba...
S egy börtönben orvul veszejtett Szaléz¹⁶⁶ egy véres pálma!

¹⁶³ Média, napisajtó, televízió

¹⁶⁴ Vö. ugyanezt: 1674. dec., a nagyralátó Bánfi Dénes főurat Erdély vérpadra küldte. Apafi Mihály pardonja késvé, a temetésre jött.

¹⁶⁵ Apor Vilmos 1945. IV. 2.

¹⁶⁶ Kiss Szaléz ferences †1949/51 – az új hódítók áldozataikat adat, hely nélkül teszik el láb alól

Gyónószék vértanúi közt ott lész te is, sok százzal!
 Az üldözö kor: áldozó! Ujjong, újul és szárnyal...
 – Vak igric, állj! Te látnokul keversz jövődöt, múltat!
 Ők nem gépfegyver, ők csak kard s dorong kegyéből hulltak...

III.

Kuruckor, 1670–1711: Dúl Thököly, dúl rác a pestis...

S a légió „144 ezerje”¹⁶⁷ fölvonultak,
 a választott szám még telik... S „telik” listádon is!
 Szent pálosok! Ne zárjatok még égő fényes múltat,
 Thököly dölyfe, rossz kuruc, rácok, bósz Kollonits:

– jaj mennyi bajt áraszta rád – vért-nyomort, szent hazánk!
 Ötödmagával Török Márton¹⁶⁸ – mind pálosok – menének
 Boldogkőről, hogy Kassának az Igét hirdetnék meg.
 Erdőből had kitör: „Csuhasok! Állj!” – Áld öt kéz, holtra szánt,

puskák ropognak választ... Varjak gyűlnek: megszoktak
 ily hívást. Hit-, testvér-, pártharc dúl; s e bú: öröme soknak!
 (Hollók, dúlók és markotány... s loboncos farkasoknak...)

Jó „Kosztolányi Szvetenay Miklós”¹⁶⁹ nyútt kámzsája
 alatt a szív nemes, nemcsak „vér”. Nyútt népinek kápsálva¹⁷⁰
 ápol, tanít és együtt sír. – Elég, hogy foglyul ejtsék!
 Kiagyalt kínok, korbács, tűz: „No állja még a szentség?!”

Sok hétig állta, nyúzás, fog, köröm: mi ment rá? – Élte!
 Hogy elfolyt mind a hű vére... S más Hadak jöttek érte!
 – A Jézus zászlaja alatt vitézlő hősi holtak¹⁷¹
 között Nagyszombat, Kassa fényei csillognak.

Pihennek ott, hol díszük, Pázmány: – haltak szerte-széjjel,
 ahol az ordas rájuk tört: szószéken, úton, éjjel.
 – Almásnál Herédi Tamás¹⁷² – Brezován önt ki vért
 Végh Miklós páter Jézusa hitéért s Neviért.

¹⁶⁷ Jel 7,4

¹⁶⁸ 1674. VIII. 4. (Kisbán Emil: A magyar pálos rend története I–II., I. kötet, 239, 277)

¹⁶⁹ 1679. XI. 12. (Kisbán Emil: A magyar pálos rend története I–II., I. kötet, 269)

¹⁷⁰ Régi szó: kéregetve.

¹⁷¹ Jezsuiták (Pázmány: „A Jézus Név Zászlója alatt vitézkedők Szerzetéből”)

¹⁷² 1678 Duna?-Almás (Pehm József: Padányi Bíró Márton veszprémi püspök élete és kora, 104)

Spéráth Tamásban¹⁷³ Kegyesrend Tisztelendőt tisztel:
Térít, vitáz, lelket-nyomort ment tűzzel, hittel.
Majd Breznó, börtön. Ronccsa kínzott: „Hát vigyék!”
S elsorvad, éltit adva át kínzói lelki üdviért.

Kuruc, hithirdetésen kapta Palugyay Györgyöt¹⁷⁴,
ki azonhelyt e bűniért hú vérivel bűnhődött.
Korbéli István épp akkor, épp úgy veszett,
s épp azon Névért két hős együtt érkezett...

Esztergom tizenhat papját Thökölyék avatják
az Égbe. Bécsnek ostroma előtt soruk követte őt,
Konaczky, Bohus, Csermely, Hankai, Dobis¹⁷⁵; ütött
torkon, szíven kard; fröccsent piros vér, s öt szent suhant át!

Az egyre tárt Kapun „petrinust”¹⁷⁶ Péter várta „oldón”:
ha mit ki vétett, Bárány vére mosta fehérre folyton;
patakzott bennük, s két tized fölárast sereget
tudják nevüket ott; s ha Hét Pecset már nem rekeszt.

Nemcsak „atyák”! Ezernyi jobbágy, roncsolt szűz, aggastyán,
Rádgújtott egyház zengő ezre! égetten, a nyakán
kötéllel, vérrel, rongyos roncs, kigúnyolt, elfeledt!
Vonulsz már, fölragyogsz, siratni-szép sereg...

Rácok¹⁷⁷

A hithű Rákóczink elfojt hitdühöket:
de most labancul tör Egyházra gyűlölet.
Bécs rácot szabadít magyarra; ószláv rémség
gát-törve irtja Baranyánk hú rómás népét...

Ferenc, Ignác-rend: minden horvát s magyar pap halott!
Templom-dúlás, Szentség-kiszórás áradott...
Tíz mártírnév. Hány rejlik még: Pécs-, Siklós-, Gyúdbe’...?
Bécs – hallgatott! S a sok halott ment híven-„küldve”...

¹⁷³ 1681. IX. 12. Körmöc

¹⁷⁴ 1674 Brezova (Pehm József: Padányi Bíró Márton veszprémi püspök élete és kora 104), 1709 Budatics (uo.), 1709 Turóc? (uo.)

¹⁷⁵ 1681. Nevük sorrendjében: Bodafalva, Mossóc, Tuhó, Rátka, Esztergom. (Karácsonyi János: Magyar egyháztörténet)

¹⁷⁶ Egyházi röpneve a „világi”, egyházmegyei papnak.

¹⁷⁷ 1704, Pécs, Baranya dülása (Meszlényi Antal: Keresztény magyarságunk küldetésében, 1944, 278 skk.)

Pár magyar név (ti, pécsi nép: tiszteld a Hit vérig-hívét!)
 Szent Szűz Szodalitás¹⁷⁸, kit Móró páter vezet, s végig véd...
 (S többjük hal véle!); Borhy György „hit magyar szónoka”.
 Horváth Domonkos, Krapinay: a Ferenc-rend bajnoka...

A kanonok Horváth György: magyar s pápás! „Döfje tőr!”
 S ezt úgy hívják: „bűnhődnek lázadók”. S Bécs összetör
 nép-egységet, hitbékét, aknázván önnön házát!
 Kétszáz év tűn’ s fejedre dül, őrzöngő császár!¹⁷⁹

Csak vértanú több! Nemzeté, vallásé... (Éltet vérük?)
 Vérátömlesztés, lelki kell! Síró imában kérjük!
 Mert fogyunk! Lelki-testi kór elsorvaszt. Akkor éltek,
 amikor piros vért ontani szent-nagy titkon, nem féltek.

Szeretet vértanúi: rabváltók, pestishősök

A Szeretet is: hittitok. S ők végletig szerettek.
 Rabváltók, pestis-ápolók (Mit számít: „hivő”, „eretnek”?!)
 Ezekről nem „zeng” lista sem: sok száz háromságrendi,¹⁸⁰
 ki önmaga megy váltságul: „magyar testvér! ki menti”

A Trinitás-, Mercedes-rend virágzott – lásd – hazánkba’
 Vigasztalan kor vigaszát fölládozásban látja!...
 Itt nincs névsor!... Itt töprengj, sírj: elmentek gályapadra!
 S családjához megter egy jobbágy, egy gálya roncsolt rabja!

A pestis-vértanúk¹⁸¹ is némán süllyedtek gödörbe.
 – Hős nem szaval, csak tesz és hal, mit tenni kell, betöltve.¹⁸²
 „Haszontalan ily szolga” volt: a pálos Bessenyei Márk,
 Pethő István, Völseceky... Mert a forró szent imák

a szívből: tette, s többre egyre: halni hajtanak...
 Sütő, Szőrényi, Szúcsi György! (Hívjatok társakat!)

Pozsonyi Kinczel piarista¹⁸³ is a pestis hőse:
 Dül járvány Bécs ostromán. Ápol, nem riadoz ő se...
 Áld, prédikál, lesz áldozat, jár Mesterének útján,
 mint „ósdí” pap „ego-önézés” zajról mitse tudván...

¹⁷⁸ A Mária Kongregáció akkori neve

¹⁷⁹ I. Lipót s utódai: „Divide et impera” lett: „Divide et interi!”

¹⁸⁰ Trinitárius és Mercedes-rend (mercedárius) – rabkiváltó szerzetesrendek.

¹⁸¹ Pálos pestis-hősök, 1679, 1683/88, 1708/9

¹⁸² Lk 17,10

¹⁸³ 1683. X. 3., Pozsony

Pestis, más járvány vértanúi, hosszú lista! s még nyitott,
 Mert köztünk járnak; hálnak érte; s kik ők, a Földnek az titok...
 Apácafátyol árnyaz arcot (ha Órá néz, fény és tűz)
 Mert a titok: „Jézus nevében”! „Jézus szerelme” sürget, űz!

Búcsúzó, köszönő ének

Ne sajnáld őket, kik fölmentek:
 ismerd, hívd, kövesd a szentet!
 Mióta elfogytak, halódunk!
 hit, nemzet, önvalónk: unt!
 Óh, üldözés: szent áldozás!

Dehogy kívánlak vissza! Isten mentsen!
 „Hitetlen korba hős”?! – sírjak? nevessem?!
 Hitetlen „hős” a színpadon (s korunk az)
 Szerep megjátszás... „Igaz, Nagy”: csak untatsz!

S mégis meg kellett őket zengenem,
 tetszett, vagy sem a koldus-zöngélem...
 Köszönöm! Végighallgattad a véres-bús dalt,
 hogy kisírhatta könnyét itt hitünk, fajtánk, a rugdalt!
 Sok fojtó tény, mi rég nyomott, mi szívet szurdalt,
 most ez a vén vak vátesz,
 – hogy te se békélj –, súlyul rád tesz...

(Fogyatkozó szemem világán,
 – tán belül többet látva –
 rímes szabad jambuspárba,
 három „könnyes” nap komponálám.
 Egy kissé elhunyt jó Püspök barátom¹⁸⁴
 eszméjét öntudatlan járom:
 „Magyar Múlt Siratót” sugalla –
 egy Évezred mártírjait a dalba...
 Most látom, meglett. De csak „harmada”...)

(1987. július 24–26.)

A vers lábjegyzeteiben hivatkozott források:

- Ba – Balics: Egyháztörténet
- BF – Benedek Fidél: Erdélyi ferencesek
- GyJ – György J.: Ferencesek Erdélyben
- He – Hefele: Katolikus egyháztörténet II.
- Kar – Karácsonyi János: Magyar egyháztörténet
- KE – Kisbán Emil: A magyar pálos rend története I–II (I. kötet)

¹⁸⁴ Irányi László piarista, a külföldi magyarok püspöke (†1987. március 3.)

- KL – Katolikus lexikon I-IV
MA – Meszlényi Antal: Keresztény magyarságunk küldetésében, 1944
MF – Monai Ferenc: A magyar minoriták története
NI – Nagy Iván: Magyarország családai I-XIII
Pe – Pehm József: Padányi Bíró Márton veszprémi püspök élete és kora
Ru – Rupp: Budapest helysz. tört.
Rév – Révai nagylexikon
Saly – Saly László: Az egyetemi templom története
UMS – Új Magyar Sión, 1876–86 évf.
Z – Zalka János: Szentek élete

Véres tercinák Kassa három hősiről

Pongrácz Szent István S.J., Grodecz Szent Menyhért, S.J. és Körösi Szent Márk Kassán és környékén térítettek százakat vissza a katolikus hitre. 1619 szeptemberében Kassát elfoglalták a Bethlen-felkelés (1618–1625) hajdúi, a nagy erdélyi fejedelem előcsapatai, s ezek egy ideig szabadon dúltak. A három apostoli pap kezükre esett, s mivel hitüket bátran vallották, szörnyű kínzások után szeptember 7-én megölték őket. A megérkező Bethlen Gábor engedélyezi tisztes temetésüket.

István és Menyhért jezsuiták, Márk esztergomi kanonok volt, mindhármuk Pázmány primás nevelése. Pongrácz István 1582-ben az erdélyi Alvincen született, törzsökös magyar nemes családból, Grodecz Menyhért, aki 1585 körül született Teschenben, Siléziában, lengyel-német eredet, Körösi Márk az akkor magyar szlavóniai Körösváron (ma Krizevci) született 1588-ban. Pázmány neveltette őt is, mint *magyar anyanyelvűt* magyar pasztorációra, ahogy Pongráczot is; viszont Grodeczet lengyel nyelvvel a szlovák pasztoráció és térítés szolgálatába állította. (A Dráva szlavóniai, déli oldalán a XVI. században még nagy magyar népi tömbök éltek: a század végére, s utána a török nagyrészt kiirtotta! Márk magyar anyanyelvű, melyet bizonyít: Pázmány magyar szolgálatra szánta; Kassa vidékén magyarokat térített; és a vértanú-akták szerint a hajdúk arra hivatkoznak, hogy mint magyar és mint nem-jezsuita álljon át hozzájuk, és kegyelmet kap!)

1905-ben a három hőst boldoggá, 1995-ben pedig szentté avatták! Születésük és haláluk helye szerint ma öt ország hősei: Erdély, Magyarhon, Horvátország, Silézia (Lengyelhon) és Szlovákia.

Egy Tűzoszlop vet fényt tiport Keletre¹⁸⁵:
vagyunk nevére máig boldog-büszkék,
fütőzvé nála százados telekbe’.

Három tanítványt *Kalauzol* az ösvény;
egyiket képzí új Kollégyiomba¹⁸⁶
(magyar Egyház számára kapzsi-fösvény!)

Mert messzi lát Pázmány apostol-gondja:
Márk Rómában tanul egyházmegyének,
áll *István*, *Menyhért* Jézusi Hadsorba.

Jó *Pongrácz* István!... Küldi bús Erdélyed,
(ösnemből, mint Te!) s már „idős”: huszonhét!¹⁸⁷
Grodecz Menyhért silézi lengyel-német,

Kit Magyarhonnak, szász- és tótnak szánt Ég.
Márk „benjamin”, *Körösről*, végvárbul
– mégakkor magyar, nemcsak horvát tájék!¹⁸⁸

¹⁸⁵ Pázmány

¹⁸⁶ Róma: Collegium Hungaricum

¹⁸⁷ a szenteléskor

¹⁸⁸ Meszlényi magától értetődőnek veszi, hogy horvát (lásd *Keresztény magyarságunk küldetésében*), pedig a) Pázmány magyar pasztorációra kéri át, b) a hajdúk épp erre hivatkozva csábítják, hogy hitükre álljon

S mert *magyar*: Péter átkérte tanáru
székhelyre... Tán már Egyetem felcsillan!¹⁸⁹
Márk, meg nem éred! Csak *véred: falául*;

Új Déva-vár! Sok vér, sok könny elsírtan
száll égre, míg lenéz, megszán az Isten
s a büntető Kéz: símít (...*Márul* írtam!)

*

Kassán maroknyi nyájba' pásztor nincsen.
Kétszáz „pápista”, ostromolt sziget,
Péter-pap, Reimer úr¹⁹⁰ parancsolt Hitben!

Királyé Kassa most, már élednek hivek:
a kard nem dül, csak vád s viták fogyasztják...
S jött István, Menyhért védeni hitet.

Kis nyájnak Ige: szeretet, igazság –
gyógyít malasztja, bármi nyelven s hitben¹⁹¹
S jön Kálvin-nép is, hogy *titkon* hallgassák...

Jön Márk is most, hogy aratni segítsen!
Kettőzik nyájuk: Lélek jár, új pünkösöd
Jaj „pünkösdi királyság?”... El de Isten!

19-es év, a véres!¹⁹² Új munkára gyürkőzz
szent három! Homonnán ignáci nyolcnap¹⁹³
ujítja lángjuk s Dobokay. Tán üszkös

Esztergomnál Bűnbánót Te oldoztad?
Bús Bálintot! Jól emlékszel végszóra:
„Uram, tiéd volt katonád... Te rosszad...”¹⁹⁴

Van, ugye Páter, sok olyan vén szolga,
ki vértanút, hőst indít égi útra
s ő nem mehet... Nincs „dimittis”¹⁹⁵ Simeonra...

¹⁸⁹ Nagyszombat

¹⁹⁰ Alvinczy Péter a másik Péter: Pázmány híres vitázó fele és Reimer kassai főbíró

¹⁹¹ magyar, tót, német pasztoráció (NB. Kassa a 16. sz.-ban 70–80%-ban magyar, a korábbi sok német beolvadt részben)

¹⁹² 1619: Bethlen fölkelése

¹⁹³ Exercitia (lelkigyakorlat)

¹⁹⁴ Dobokay Sándor S.J. 1594-ben Esztergomnál táborigyűlés, a haldokló Balassi Bálint gyóntatója is. De ez tkp. unokaöccse, Dobokay homonnai rektor (Sándor †1611!); ez írta le emlékeit

¹⁹⁵ „Most bocsásd el szolgádat!” (Lk 2,29)

A Három ment. Mily végzetre, már tudta!
Kórágyn Péchy¹⁹⁶ kérleli a papjuk:
– „Maradj atyám, itt, – dühét harc kifutja...

Erdély ura már támad! Törnek hajduk
előre; s nem tarthatja féken Bethlen!
Szabad hit (s dúlás!) Minden újra zajdult!”

És István szól: „Hát béres vagyok én, ijedten
ki elszalad, ha farkas nyájba ront?!
Helyem hívóknél, ott, hová küldettem!

S Kassára ment Menyhérthez, „szent bolond”!
Krisztus bolondja, Márk is, siet be!
nehogy lekéssen! hol marékkal ont

halált a düh!... Mert Dóczy egyezkedve
hamar kaput tár. Rákóczi hajdúja
mindent *ígér*: „A pápisták félelme

ok nélkül! Hit mind *szabad*” – Ég tanúja! –
Nem bánt másvallást (...míg megvédik bástyák),
aztán: betódul, rájuk szabadúlva.

Már Jászón papságot kardélre hányták...
de *hitt* kapitány Dóczy. S most kötözve
s kifosztva húzza Fogarasba láncát...

Rákóczi György (a Nagynak őse, – törpe!)
szabad dulást hagy. S fogságra csuhások!
Éheztes... Márkot külön börtönbe!

(Nem jézsovíta!): „Semmi bántódásod,
tiéd lesz birtok... Csak fogadd el Kálvint!”
– „Mondd György uradnak, *másé* föld, mit ácsong¹⁹⁷

Enyém csak lelke! s Istené! Nem kábít
el tőle ígéret, se kín! Lássátok,
hogyan *Róma* hitén *van*, ki hű halálig!”

„Magyar pap: férfi! Állja a tusákat,
mert nagyot tenni, túrni Róma ihlet...”
Belökték „más kettőhöz”...S himnusz szállott:

¹⁹⁶ Péchy Zsigmond sárosi várában, betegágyon

¹⁹⁷ áhít (népi)

A Tedeum. És szívük olyan víg lett
(Tanú: sekrestyés, végig hallgatózván)
Most följánlták: – jöjjön bármi véglet –

Istennek, Szűzanyának. Halkan aztán
egymásnak gyóntak (s életük még félnap).
S most térdeltek a másnapi *zsolozsmán*.

Már Égbe' lesz a vesperás-kompléta.
Most kínzások: „Kincs hova ázott?” S dúltak
oltárt, padlókat. Zúzva Úr hajléka.

De Lélek-szentélyük áll épen Úrnak
s elszántan! „Pénzes zsáknak adsza titkát!”
Csak könyv! tépett talár! s *ettől* vadulnak!

„Hát meghaltok!” – „De miért?” – „Páplisták:
Pogányok vagytok!” S hahotáztak... Ott túl:
György úr *is bálóz*: síp, muzsikák, vígság!

Szomszéd ház, Lócsey, vigan zeng zajtul.
„S volt pedig éj...” – Péntekre éj fordult már,
hogy Reimer ront be, Alvinczy, sok hajdu...

Lesújtja Istvánt buzogány ájulttá!
Verik föl. „Áttérsz vagy halsz!” Tépik nyersen,
pőrére fosztják. Fejre szíj szorul rá,

hogy szeme dülled, vér csorog, csont reccsen...
Tövis tán, korona? S Éj... *Első péntek*¹⁹⁸...
(Még nem tűnt föl! De szent kell, hogy siessen...)

És függ gerendán. (Fán!) S metélnek:
husába tüzes kard, szitkok szívébe.
Egy nevet suttog: „Jézus...” Híva Téged.

Majd: „József, Mária!” Függ fán s aláfolly vére...
Most Márk-, Menyhétre éppolyan düh támad.
Nem fárad hóhér... Csak *egy* fordul félre:

és rászól Márkra: „Hagyd te páplistákat!
Magyar lévén, magyarhitűvel társulj!
Élj igaz hitnek s a haza javának”...

¹⁹⁸ az első pénteki ájzatosság jó 60 év múlva indul, bár Hajnal Mátyás S.J. – kit a Három ismert – a Szent Szív kultusz előfutárja ekkor már

– „Hazánk javát: azt vettem hivatásul,
igaz javát! Szegény testvérek, balgák!
Igaz hitet!” – S le hull feje – egy kardcsapástul.

Most Menyhértet is összekaszabolják.
S megint a Fő: István kerülhet sorra:
„Titkos írások konspirációját!”

Pápista hadsereg hová, mit forral?
„Jézus serege”, ugye nevetek?
„Mit írtál, nékik ördögnyomta tollal?

Hogy mitse tudsz? Folyton hazudsz? Neked,
Fejüknék, tudnod kell!” S az ujjait
szétzúzták, testét sütik: „perkeltet”

pokolnak!... Aztán hóhérjuk hajít
szent hármat, – ki kell mondanom az undort –
pöcegödörbe, ganaj-szenny-aljig!

Hogy „elevans de stercore”¹⁹⁹, Könyv úgy szólt,
beteljék rátok: – Legaljig taszítván –
most kínba, szennybe, megvetésbe fultok!

De kettő: hulla. Lelkük égben. – István
még élve, fuldokol, okádtató bűz, férgek
genny-sebmaró... „Löktek mártírt ily hitvány

pokolba?” – nyögted... „Olajfák közt érzett
ilyent is Ő, *jövőt átfuldokolva?*
Minden-Bűn undorát... Aljig-egészet?!

S akik befűlnak *más* szenny- és mocsokba
és *nem* kínlódnak... Őrült-kábolygóan
tán „diadallal” élvezik, mily ronda

posványban ülnek s rothadt-jól van
minden mocsok... Míg egyszer: örült – *ébred!*
Mint tűzbe rontó szegény pillangókban

a lámpavágy! melyen korommá égnek...
Imádkoztál ott mind a legaljáért? –
Mig fulladás, vérzés, utálat s – véged,

te legtiportabb mártír – egyszer rádért...

*

¹⁹⁹ Szegények ganéjból fölmagasztalója – az Úr

Rémülten leste padlás-, ajtórésbe
 a szent tusákat hármuk sekrestyése²⁰⁰.
 Rémülten hallja Kassa polgársága –
 a szent tusákat... Olyan síró-szégyen
 fulasztott máshitút: „Jaj légyen
 már hit békéje! Országra, Kassára!”

Egy hősi nő, Gádóczy Zsófia,
kikövetelte mind; osonnia
 Reimer bíró szeretne, nem lehet!
 Fölemelé hóhér a testeket
 kiket tisztán, tömjén közt eltemet
 egy halk csoporttal Zsófia.

Megjött *bús* Bethlen – (lelkin minden rágott)
 Hajduktól *ő is félt*, szorult is rájuk:
 soká vonódott... S Bécs már tárgyal békét...
 Katalin nádorné egy víg estélyen
 nem táncol addig – „megkövetem szépen” –
 míg szent nem kapja *teljes tisztességét!*

A Fejedelem úr, Gábor önnagysága:
 „Nagyasszony, tessék! Bármint rendelkezék!”
 A Forgáchné Pálffy Kata hármuk testét
 kihantolá Kulcsos Kassába.
 Piros selyem, a vértanúkhöz illő,
 takart el sok piros sebet; és hívő
 ezrek kísérték őket új Kriptába.

Nagyszombatban letek vég-nyugodalomra
 szent klarisszáknak lettek féltett gondja, –
 míg meg nem harsan kürtje Gábrrielnek!
 Csodákkal tündököl ma Három *Boldog*
 s ha buzgóbbak imáink, s égbe rontók: –
 már rég Három nagy *Szente*²⁰¹ ünnepelnek:

Kassán, Erdélybe, Körösvárt, Tessénybe²⁰²,
 az *akkor-egyföld eggyé váló* népe!
 Mert *Szent* alkot, *szent* folytat, s ment Országot...
 István és Menyhért, Márk, – Urunknál fenn!
 Egykor hit, erkölcs békéjét hozátok
 Hát mindezt: most is ránk-imádkozzátok!
 – öntépő „*hívő eretnekre*”. Ámen. Ámen!

(1986)

²⁰⁰ Eperjessy

²⁰¹ a vers 1986-ban, a szenttéavatás előtt született

²⁰² Teschen régi magyarul

Cardinalis Petrus Pázmány Péter

Sovány arcából éles szempár
mered reménytelen jövőbe:
Húsvét mikor derül a böjtre?
s körötte omlik nemzet, oltár.

Mikéntha tengerárok rabja
kopár szigetjén dómot épít,
jövendők távol, boldog népit
kémlelve, s száll-e tenger habja: –

Nagyszombat érsekablakából
keletre nézel, hol a távol
falvaknak lángja égre lobban.

Tudod: Pokol küzd Krisztus ellen,
s emelsz új dómot, ősi jelben
bízván s jövő szent Békekorban.

(1935. augusztus 11.)

Bosnyák Zsófia – új Szent Erzsébetünk

Apja Magyarbéli Bosnyák Tamás füleki várkapitány, kinek nagybátyja, Bosnyák Márton, Szigetvárnál halt hősi halált Zrínyivel (1566); és ki katolikus létére 1621-ben Bethlen Gábor mellé állt a jogot védve. Anyja Zádory Kata, öccse Bosnyák István veszprémi püspök (kevés ideig, mert – mint Zsófia, – már 1644-ben meghal). Zsófia a daliás Wesselényi Ferenc főúr nejeként kerül Észak-Trencsénbe, a vidék népének új Szent Erzsébetéül. Meghal 1644. április 28-án. Sztrecsény kápolnájában teste máig épen nyugszik! Még e nyáron Wesselényi kivívta Murány várát, s a Murányi Vénusz, Széchy Mária szívét, s újra nősült... Híres összeesküvése kudarcát, vérbefojtását már nem érte meg... (Tán Zsófiája járt közbe érte ott fenn...)

Haladt a hóban mezítláb, mert kikhez jár, – szegény mind.
Élelmet hordoz, gyógyszert, jó szót, szent vigaszt.
Hú kis cselédje hordja véle (s titkát) is esténkint;
sok éve: nyílt rejtélybe környék népein virraszt...

Most lépdél hóban. Szörnyű fagy dermeszti Vág völgyét.
Sztrecsénybe, sok szegénye hogyan várja megjöttét!
Elől siet! Míg fölfigyel, vacog kis Anca „lánya”!
Papucsban hólé szortyog: „Jaj szegénykém, kis árva!”

– „Utat tör lábam: Nyomdokában: abba lépj csak!”
Szót megfogadta Ancsika s forró nyomon fagyot
már mit sem érzett! Hőt a szív ont, láb is azt hagyott!
Bizalmas „lánya” s táj is meleng tőle: Észak...

Fénycsillag, sőt hevítő Nap, Trencsénnek Zsófia
„Új Szent Erzsébet”, jó tót népnek – gyógyítgató szentje
és angyala. De magyar „Délnek”, Végvárnak neveltje:
vér, kínok, ostromok közt meg kell mindent szoknia!
(Elfásul? Vagy, – lesz *egy-seb*, sír török rabon; s magyarján!...
Minden seb Jézust mond! *Szív*, vért buzogj! folyj könny, az arcán...)

Tán azért küldték tótjai közé, a „béke tájra.”
Lett Wesselényi, daliás hős, csöndes szent neje.
Hős: sok mosolyt kap (s elvárja, ha „csapodárka”)
rajongott érte, – sírt a szent! És némán szenved.
Divat volt *ekkor* (halld, modern kor): – földesúrnók
kór- és menházat egymással versengve tartanak!
A jótékonyság *köt*: „óhitben”, „újban” bár haladj!
(S most is szabad tán multon lelkesülnöd!)

De Tornyok álltak: Erdély fölnézett Zsuzsannára:²⁰³
 sok iskola, Patak! és áldja koldus, árva és diák...
 Ma is éptestű, angyali Serédy Zsófiát:²⁰⁴
 türelmét, áradó szívét csodálta Krasznavára.

S a szentség ormát „forrón gyors léptekkel” vívta Végvár
 alázatos leánya. Bánatát mécseshez ontja.
 Békít családokat s övé: bomolva! Ő szívéen vár
 mindenki gondja... övé senkién?! – „Jézus bolondja”!

– „Ki rendez mindent? (hallja) mit aggódol?! nem tudod?!”
 A Felvidéknek Angyalát egy Felsőbb Vidék várja.
 Egy belső láza vitte fel? vagy felőrlött; elhullott
 szegényért járva ő hullt el, egy ölelő Végvárba”...
 (Talán már folyt Muránynál Wesselényi ostroma
 Kis lázasarcú Nagyasszony – föl, messzi osona...)

Sztrecsényben csöndben oltár alá tették
 örökmécshez örökre a testét.
 A kápolnán azóta két láng lobog pirosba
 – ő lelke és az Úré; Romlástól „orozva”
 Ki testét őrzi! Ott pihen, nézd! Boldogult még!
 A sápadt halk-mosolygó mintha csak aludnék...
 S a népe „százados igát nyögő szlovákja”
 föl-föloson: ijedt-merengőn lesni asszonyára.

*

„Talán fölébred. Talán múlik gonosz álom!
 Az Úr kegyelmez! Fölkelti, hogy újra köztünk járjon!...”

(1987. december 13.)

²⁰³ „Erdély Zsuzsannája” Lorántffy Zsuzsanna, a „kálvinista Szent Erzsébet”, Rákóczi György fejedelem neje

²⁰⁴ Serédy Zsófia a kuruc tábornok Andrassy István szent neje, lásd Jókai: Lócsei fehér asszonyát (aki Istvánt hálózta be)

Joannes Kelpius Transylvanus

Egy pietista szent magyarföldről

A vers hőse így szokta magát aláírni: „Joannes Kelpius Transylvanus”. Az 1681-ben kezdődő (tehát 1981-ben 300 évét ünneplő) Filadelfiának első kvékerei közt a leghíresebb volt: a „Remete”. Született Segesvárt, ahol testvére polgármester lett. Ő Németországban a pietistákhoz csatlakozott, így jutott „Filába”, Germantownba. Szent, de hiúságtól nem mentes élet után halt meg tanítványai körében, Illés próféta módján. Előbb visszavonta korábbi jóslatát, hogy nem halál következik rája, hanem tüzes szekéren való elragadtatás. E helyett arra kérte haldokolván a tanítványát, égesse el minden írását és szórja a folyóba: így akart alázatosan eltűnni még az emberek emlékezetéből is. De a tanítvány, rajongó szeretetből, nem engedelmeskedett, s így iratai egy része ma a Filadelfiai Történeti Társulat levéltárában megtalálható. Schuykill (olvasd szkúkil) Filadelfia folyója. Fila helyi magyarul Filadelfia (angolnak Philadelphia, köznapiul: Philly) az Amerikai Egyesült Államok Pennsylvania államának legnagyobb városa.

I.

Vén Kelpius János mester,
Erdély akit küldött,
remetének, hogy te kezdj el
irtani itt erdőt.
Germantownnál, Schuykill parton
ki barlangot ástál;
hozott havat, hőt az alkony:
ott hevültél, fáztál...
Egyiptomi Thébaisz lett
néked ez a tájék.
Vén Kelpius, hogy is izlett
új hazád? vagy fáj még,
olykor síri rögnek alján
nem fáj vissza Erdély?
akit ifjan, vígan, balgán
elhagytál-feledtél...

II.

De csak Isten szava áradt,
csak a nagy Elhívás:
Igét vinni indiánnak
sürgetett az Írás.
„Mindenkinek minden lenni”,
„mindenki adósa”;
„kényszer hajt” és senki-semmi
soha nem tapossa
maga útját: elvégezték
ott fenn, ugye János?
Erdély – eltűnt; s utat vesztenk
árva indiánhoz...

Schuykill partján az őserdő
 mint a küküllői...
 Új nemzedék egykor felnő,
 s ki fog majd törődni,
 hogy itt véred, verejtéked
 hullt filai földre?
 (Csak egy utcanév, mely téged
 emleget örökre...)

De az erdőn, Schuykill vízen
 s Küküllőn ott messze,
 Ige susog, égbe izen
 Őt, csak Őt keresve...
 Küküllőnél őt kerested,
 s óceánon, erdőn,
 öreg kvéker, sose veszteg
 ajkad vallomást tőn:

hogy *nyugtalan a mi szívünk,*
 hogy tenni, hogy menni,
 hogy feledve az ósdi bűnt,
 Érte kell szenvedni...
 Algonkinok között erdőn
 hányódni nevéért,
 hidegen, hőn, lázon, fertőn
 várni éltünk végét, –
 míg a rossz szív megnyugoszik
 egy remetesírba...
 („Minden Rája várakozik” –
 mint meg vagyon írva...)

Vén Kelpius, nagy becsvágyak,
 emberiek üztek,
 híveid ha megcsodáltak
 s a schuykilli fűzek.
 Jaj magadat is kerested,
 hogy látszanál szentnek.
 De meg vagyon írva: ested
 csöndesült... Üzentek...
 Az életünk alkonyára
 alázat a mentség;
 szűnik nyüzsgés, hősi lárma,
 s jó a Csönd: a szentség...

Vén Kelpius Transylvanus,
 írásaid vetted,
 s így szóltál a tanítványhoz:
 – „Minden szó `eretnek`.
 Minden tettem pelyva, por volt.
 Sírj és imádkozzál!

Szórd Schuykillba ezt a csomót:
 hiuság! mit használ?...
 Életrajz volt, `alapítás`,
 vén emlékek rendje,
 veszett üres `erdőirtás`...
 Nem volt az Úr benne...
 Hogy szerettem, gyűjtöttem
 régi hazám képit!
 Látod, Uram, fölégettem!
 Hived már nem épít,
 késő kezdni. Jön az este...
 De még ég és éget:
 mindent éget, ami nem Te,
 s ég, meglelni Téged!

Kerestelek, meg nem adott
 sem Erdély, sem Erdő;
 mindent, mindent Reád hagyok.
 Feledjen, ki felnő..."

IV.

Vízbe tűntek a papirok
 s vadonba a sírja,...
 „*Aki keres, találni fog*” –
 ahogy meg van írva.
 Keresett élte s halála,
 s eltűnt őmaga is!
 „*Ki éltet vesz, megtalálja...*”
 Hú az Úr, nem hamis!

Vén Kelpius Transylvanus!
 Nyugodj rejtekedben!
 Kényszer nem úz; s ha honvágy húz:
 lehet *vágyni* szebben?

Harsonákra várva várni,
 melyek *haza* hívnak!
 Tart Küküllő, Tisza, bármi:
 eljön az a hív nap!

Nagy Kereső, halk Remete,
 te már tudod ténynek:
 otthon marad? messze megy-e?
 ember sose „tér meg”.
 Marad magyar, aki magyar,
 árva, aki árva,
 kereső, ki hívást meghall
 Olnál, s Filán járva...

Te már tudod nagy Ámennel,
hogy egy a mi dolgunk:
lenni, minek az Úr rendel,
míg Feléje bolygunk...

(1955)

1700-as évek

Egy „barokk” püspök: Fitter Ádám

Fitter Ádám 1679-től 1741. november 11-ig élt. Bars megyei jezsuita, majd Erdélyben püspök-helyettes, a zűrös széküresedés alatt (1734–43). Görög keleti rumánok tömeges térítője. Szentség hírében halt meg a Pozsony megyei Szentgyörgyön, teste épen maradt! (Domanovszky: Magyar Művelődéstörténet IV. 439.)

Egy kis városkán, Szentgyörgyön, pihen a teste.
A kegyesatyák templomában várja végnapot...
De *ép* a test, „csak aluszik”; csak „tegnap este”
merült az Úrba, s örök Mába hajnalott:

Volt Bars fia; a Jézus-Rendje küldi óhitűt
téríteni, Erdélyt s lelkét átölelni!
A nagy Egységért lángol; hív románt, begyűjt
a földi s lelki Egy Akolba; tódul százezernyi...

Püspök helyén ragyog mint példa papnak-népnek:
Sok áldozat, küzdés, *viszály* kit fölemésztett!
...Írással mondta: „Ha én miattam ez mind,

vettessem ki!”²⁰⁵ ... Vonult Szentgyörgyre, új keresztit,
alázatét is vállalón, az Úr kezébül.
S hogy Égnek tetsző, – jelt ad; ép testén a földi épül...

(1991. november 21.)

²⁰⁵ Jón 1,12

Maria-Treui strófák

I.

Ódon rendház, vastag falak,
nagy boltíves vén folyosók,
s diófa az ablak alatt...
Ki hinné, hogy még bújdosok?

Mintha lenne Vác vagy Veszprém,
korridorján kong a lábam,
s Angelusz zeng minden estén:
most magamra rátaláltam.

Kóborlok a nagyvárosban,
ezer csodát megcsodálok;
s ha már túl sokat futkostam,
haza könnyen eltalálok.

A vén rendház sarkán ott áll
néhány atya s elbeszélget.
Nyugalomtól ki elszoktál,
jó lesz hozzájuk betérned.

Este hétkor hív a harang
letenyére, vacsorára;
s aztán, ami napi kaland,
megbeszélni ház borával.

Refektórium vén ívein
eltéved a villany fénye.
Ezüst ragyog őszek fején:
mindegyik oly magamféle.

Kilenc után (ki is hinné?)
jójtszakáttal mondunk búcsut:
vénné váltál vagy kicsinnyé
(csak nekik van mennybe jussuk...)

Őriz és tart Mária-Treu
éji csönddel, nyugtatóval.
Elhal itt a város-zsivaj,
s óraütés csak, ha szólal.

II.

Itt maradni, itt feledni
messze lármát. S el se menni,
mígnem nékem harangoznak
nemsokára, ma vagy holnap...

Mária-Treu, hű Királynő,
védj meg itt, ha vad honvágy jó!
Bástyafalú vén kolostor,
védj magamtól, védj a rossztól!

Törökverő, Bécs-felmentő
Mária, pogány ellentől
óvjad minden fiad, néped...
S holnap víg reggelre ébred.

Vak éjszakát átal-alván
költöget már szent harangján:
hajnal, élet, Lélek indul,
kelj fel, szegény, álmaidból!

Mária-Treu! Ez valóság!
Illatoznak fehér rózsák;
ódon falak daltól zengnek:
békét, életet izennek.

III.

Szép név a *Hűségnek* neve,
anyának hűsítő keze
a lázas szíven, homlokon:
a jó meleggel is rokon.

Állandó hó, mint égi Nap;
nem tűzvészé, mely édig csap,
rombol és lesz hamú, üszök.
A Hűség tűzhelyláng, örök.

A szerelem s a szeretet
felé fut s tőle eredett;
s ha jönnek válság napjai,
az Ő mécse virrasztja ki.

Hűsítő béke, élet, hó,
és – hősiség is egyben ő:
csak ami hősi, az hűség,
mert égből kapta ős tűzét.

Nincs nála hősebb, erősebb:
áll bástyán végtig! Merő seb.
Körüle vér és halál dúl:
ő áll, szeret, halálon túl.

Mária-Treunak szép neve
tanított engem minderre.
Az Ő hűségét mondta meg
szegény gyanakvó szívemnek.

Hogy beteg bátran csak bízzék,
hogy igya keserű ízét
az orvosságnak, amit ad:
Anya sosem hagy el fiat.

Anyahűségnél nincs nagyobb
e földön; s égben úgy ragyog,
csak Isten izzit több tüzet:
Kitől ered, s Kihez vezet...

S most add Kezébe bús kezéd:
tanú az Isten, csillagok,
hogy az a Hűség még ragyog!

IV.

Vasárnap este. Mária-Treu.
Az ablakon még nap ragyog,
de vérzik már. És harangok
szólnak. Csitul a földi zaj.

Diófán ugrál cinege.
Szellő legyezget ágakat.
Szívem egy lombján fennakadt
s melegen csobog éneke.

Titok e csönd, az Istené!
Boltíves zárdai falak
között Ő egykor áthaladt.
Ma is remeg a kő belé.

Évszázakon hány száz barát
bolyongta be e folyosót!
Míg rózsafüzért elmorzsolts
s idézte Úrnak Angyalát.

Jézus át annyiszor haladt,
ahányszor hű pap itt átment.
Örök karácsony, szent advent
ujjongott boltívek alatt.

A márványkőlap, halkán bár,
léptét idézi sóhajon,
a kőív féltőn ráhajol,
mint fűzek árnyas folyamnál.

Kegyelmek árja hogy sodort!
Hány lélekcsónak átsuhant!
S mint ez a harang bús kóbort,
úgy hívta őket Tulsópart.

Tégláit tömjén járta át;
vérrel kevert a fal mesze;
s nem bírja idő vaskeze
eldúlni múltak szent falát.

Ma – üres minden, néma, holt...
De lélekben ha van erő,
izmos kövekbe behatolt
és egyszer tűzzel tör elő!

Kihalt vulkán is mennyiszer
tudóst megcsal, és tűzözönt,
a hideg tájra lángot önt...
Lélek-vulkánban nem hiszel?

Vad zúgokon, hol gyilok ölt,
sok századig a vér megáll,
jár kísértet s bosszút zihál,
míg ítéletje be nem tölt.

Szentségben nincs-e több varázs?
Az Áldozatvér nem kiált
újabb vért, újabb hős halált?
Nem lobban föl a bűjt parázs?

E falat tartja Vér, a szent:
mert Istenvér és hősöké
rejtőzik hideg kő mögé;
de élő ár az, lüktet bent!

És alkonytájt a csendbe' halld,
a Vér, a szent Mult fölsóhajt;
hogy testté lenne benned is:
húz, vonz, epeszt és lázba visz.

Az Angelusz – mint régidőn –
megkondul most... sír... szárnyat ölt...
Igével teljesül a Föld,
s Ő újra köztünk testté lőn.

(Bécs, 1966. július 9–10.)

Kelemen Didák

A Tisza-vidék, Kelet-Magyarország apostola

A lánglelkű, „új országépítő” minorita-ferences született Barsafalván (ma: Kézdiálmás, Háromszék vm.) 1683-ban, meghalt Miskolcon 1744. április 28-án. Pázmány hagyományával a 18. század egyik legnagyobb hitszónoka s egyben apostola. Tizenhárom kötetnyi beszéde, elmélkedése, imája maradt ránk. Életrajzát lelki gyermeke, Hallerné Károlyi Klára írta meg, aki a békekötő híres Károlyi Sándornak (†1743) és a szentéletű Barkóczy Krisztinának volt leánya: mindjűk Didák atya lelkes híve és pártfogója, – pályája második felén. Didák boldoggá avatási ügye 1800 után felejtődött, majd 1939-ben újra indult, de a lengyel rendi kérelmező, Topolinski, Lengyelországban, az 1939 őszén kitört háborúban, az összes ügyirattal együtt német fogolytáborba került s nyoma veszett... A pör azonban folyik, Didák atya címe „Tiszteletreméltó” (Venerabilis) ezért.

Nyughatatlan, székely, jöjj öreg Didák!
Ki holt pusztánk' egykor élni lázítád;
fagyos rög talajunk tüzeden kisarjadt,
magad fölégetted, *ők* élve maradtak.

Most is haldokolnak, nézzed, a tieid:
testünk-lelkünk félholt, s nincsen, aki segít!
Hozd el *Őt* s kiáltsad szét az égi Igét:
„Édes atyafiak, mind aki halni tért, –
egyhitű, máshitű, mind vagyunk egytestvér.”

*

Alföldnek koldusi magyarja, a félholt:
romok, rongyok, roncsnép – vánszorog! Hol *Félhold*
dúlt, zsarolt, elhurcolt még csak tegnapelőtt;
s negyven év háború, dögvész, tűzvész előlt!

Hihetetlen munkán ki adott kegyelmet,
tömzsi, háromszéki falu szülte gyermek?
Állottál diáknak Kézdi²⁰⁶ iskoláján,
Szent Ferenc rendjébe szólít be a Bárány –

aki nagy munkákra választ kicsi lelket!
(„Én választok, nem ti!” – s „hova küldök: mentek!”)
Ki hajszol, Didák?, hogy siker sose tartott,
„jól megy itt már” – s mentél keresni *új* harcot.

²⁰⁶ Kézdi-Vásárhely

Minorita atyák Eperjes tanárját –
tudós új barátot nemsoká csodálják!
Építő kell pusztult szatmári vidékre,
labanc-kuruc dúlta romlott ország-végre.

Kizsarolt nép mit tud mást, csak gyűlöletet!
Éhség, pestis köztük kaszál, dúl és temet.
Didák a ragályost ápolja-buzdítja
készíti nagy útra, hordja, gyámolítja.

S koldul értük, éhez, csak hogy más ehessék,
napok hosszan étlen, csak múljon éhinség.
Falukat jár; s bottal tör rá újhit népe;
kő zúdul; leül, vért lemos; s visszatérve

utolsó falatját nekik odaadja...
„Édes atyafiak! egy mindnyájunk Atyja;
titeket úgy szeret, – s én ne szeretnélek?!
Egyétek... S üssetek!, ha rávisz a lélek.”

Elhalkul a harag, elcsitulnak vádak.
„Szent ember” – susogják, szavához juháznak.
Nagybánya után most nyírbátori egyház
szintén tőle épül, sokasul a rendház.

Háromszor rágyújtják rendházat, háromszor
újra épít, sőt még gyarapul kolostor:
iskola melléje! S hamarosan nála
„másféle atyafi” fiát bekinálja.

Rendje is csodálja: lesz provinciális!
de veszi a botját s vándorol tovább is!
Tiszántúl, Erdélybe hozza Ferenc rendjét,
Kolozsvár-, Szegednek zárdát ad és lelkét!

Szent ember: Koháry Pozsonyba hívja őt:
ki átmegy Miskolcon s lel csak egy-két hívőt!
(itt pápistát kinéz a város, a törvény,
munkát se kap céhbe, ki „a pápa örvén”...)

Pozsonyi szentbeszéd eléri: kegyosztón
építhet egy romot templommá Miskolcon...
Szerte jár, prédikál, szentséget osztja ott,
hol kétszáz éve már nem lát a nép *papot!*

Nem elég! Éhinség, új meg új döggjárvány:
pestis dúl országon, őhöz kiáltván!
Kéri egri püspök, jöjjön oda, sujtott
népének missziót adjon, vigasznyujtót.

Miskolc is (már híve!), járványtól gyötörve
nem engedi „szentjét”, maga is letörve.
Akkor egész éjjel Didák arcra hullva
oltár előtt esd, hogy Ég tervét kitudja.

„Atyámfiai” – szól másnap a templomba’ –
„Egernek, Miskolcnak nem kellek; lesz gondja
rájuk az Istennek: nem jön két évig vész.
más nyomorultakhoz küld az égi Küldés!”

Egerben püspöktől áldást is kap rája:
Mezétlábás Barát az Alföldet járja,
pestis és éhínség, rongyok, koldus nép vár
dúvad dúlta puszta mind a mai szép táj!

Két évig gyalogol nyomortól nyomorig.
Áld, áldoztat, – koldul értük, és gyámolít.
Ez utolsó útja nép Szent Vándorának!
Elnyűtte virasztás, síró gond, szolgálát.

Beteg ágy a hona hétszáz-negyvennégyre;
s nagykáptalan, Miskolc számot tart Fejére!
Végig is vezeti lázasan és bölcsen,
negyed nap haldoklik *honvág*atul, s letörten.

A Szentséget vette, Kit annyiszor osztott,
s Jézus szent nevével elhagyta a posztot,
önáldozva híven amit holtig állott... –
azaz hogy gyalogolt, – és Jézushoz vágyott.

Mit hagyott rád, árva mai magyar testvér?
Ki nevét felejtet, ki oly mélyre estél!
Mint ama hajdani dúlott Erdély-, Alföld-
s Tiszántúlra, – rád is új meg új ragály tört.

– Szólj Didák, hozzánk is: „Édes atyafiak!
Induljunk *Életre!* Ég és a Föld hivat:
küszködni, építeni, – áldozni! Az boldog,
ki építőn, ha csak egy követ is hordott...”

Hullott magyar testvér, jó atyámfiai!
Kezdjünk, kezdjünk! Kezdjünk élni, hinni,... adni!

(1997. szeptember 13.)

Egy esztergomi kanonok: Ipolyi Gáspár

Ipolyi Gáspár 1762. december 30-én halt meg. „Ruhája alatt állandóan szöges láncokkal összegúzsolva; csak végső betegségében fődözték föl ezt.” (Révai Lexikon; Domanovszky: Magyar Művelődés Története, IV. 431.) Jótékonykodása mély lelkeségből fakadt.

Az Úrnak csöndes hűséges szolgája, nem több.
Elvégzi munkáját; a karban mindig ott van.
Mert kanonok. De jövedelmet folyton elkölt!
„Hát valahogyan elfogyott...” – szól; – s él nyugodtan.

Így semmije sincs; nem is kell... Oly „feltűnőtlen”, –
ha társak közt van, avagy nincs, nem látszik egyként.
(De várják őt kültelki viskók estidőkben.
Ott mindenét szétosztja, vagyonát és lelkét...)

Végóráin, hogy ágynak hullt, az orvosa
szent döbbenettel látja, – köntös titkola
vasláncokat, egy élten át vezeklést, hősit!

Szög húsba mart. Egy-seb az összegúzsolt test!
Ő – eszméletlen: „Jézust, Jézust.; - susog, esd!...
„Szent élt közöttünk!” – mondták temetvén...
... S emlékét vajjon őrzik?...

(1991. november 20.)

1900-as évek

Madeira felé – egy kiáltás!

Utolsó királyunk utoljára a bajai Duna-kikötőben állt magyar földön. 1921. november 1-én az angolok rabja lesz, ezek a Glowworm monitorral Bajáról Madeira szigetére viszik számkivetésbe. Meghal 1922. április 1-én. A Száműzött fia mondta Béla öccsémnek Baján, hogy a Királynak mily vigaszt adott haláláig az utána küldött, utolsó, magyar kiáltás!

Ott állt hajókorlátnál: partra nézve
a Száműzött, s csak nézte-nézte
a magyar katonáit.
S ott álltak ők! Világgal is dacolva áll itt
a régi had tisztelgő feszes sorfalat;
s valami ködlik mindnyájuk szemébe...
Utolsó, muló pillanat...
...Országa lenne ez; mind lenne ez a népe, –
ha eltaposva nem heverne Igazság, Hűség, Béke!
De egy diktátum: Trianon, – ez öt népen is átok!
...Mit? Félre mind a reglama!²⁰⁷
egy bajai közkatona
a sorfalból feléje fölkiáltott:
– „Viszontlátásra, Fölség!”

Őserdők jobbra, s ott mögötte Híd:
Kelet-Nyugat között a Híd...
Táj lassan tőle elhuzódik,
hol három nyelven muzsikált a Hűség²⁰⁸
(Félóra még s egy új határ von láncot itt.
Erről ki is kérdezte szerteszakadt fiait?)
Önkény uralkodik, az istentelen *gyűlölet* Önkénye!
De visszafojtott csöndjébe
mégis csak halld: belérivallt
a dacos hűség: „Viszontlátásra, Fölség!”

Halálig hordta e vigaszt szívébe’.
Tán könnyezett is ezen (mint elszórt népe), –
ha visszacseng a szó,
a messzi ködbe fuló szó...
Vigasz vagy kín ez? Óh szentkirályok során legutolsó!
Amíg halálig országért *vezeklett*,
s *az életét ajánlja* értük az Egeknek, –
egy Rendet hall: a legelső Királyét:
hogy Máriáé – Szent Fiáé az Ország, Korona!

²⁰⁷ régi katonai szó: reguláció

²⁰⁸ magyar, sváb, bunyevác – ez utóbbit ma „bácskai horvátnak” hívják

a Koronázott Fő: Nagyasszonya!
S kis földi Gondnoka, az él (vagy hal!): Országért!

Kisfiainak el-elmondja: „Visszavár a népem:
'Vizontlátásra, Fölség!' – hogy utolsónak ezt üzenték!
(Mert hűségesküt tettem önekik;
s ők fölesküdték rám, föl – Istenig!
Ki bont ilyent föl? Évezred esküjétől ki `dispenzál'?
Ki tépi szét, mit egybe *Isten* zár?!)”

Már nem gyötrődött érettük sokáig:
öl bánat, kór, idegen klíma:
és nincs minderre orvosság itt, –
csak szenvedés, csak áldozat, ima...
S felszállott távol szigetről a Magyarok Királya.
De negyed-század mulva is sírjára
valakik hordtak friss virágot:
(s mit hontalan versíró maga látott):
magyar szavakkal a szalag rajta szól, hogy:
„Hűséges magyarjaitól!”
Nem tudta akkor versíró, hogy föld alatt
gyilkos talajban is: *Ő teljes ép maradt!*
Tán alszik csak királyi test,
s megmozdul, csak egy kissé várd ki! lesd!
Mert valahonnan mélyből-messziből
a szétszaggatott népekből kitör –
(parázslék egyre roncsok alatt Hűség) –
„Ébredj, nagy Alvó!
Hív esküd, és a sokat bünhődött nép:
Vizontlátásra hívnak, Fölség!

(1992. július 5.)

„Budapest apostola”

Káner Károly 1853. június 7-én született Tatán és 1920. november 20-án halt meg Budapesten.
Forrás: Szent Magyarok Lapja (szerkesztette Endrődy László, S.J.) 1942–44, 43:6.

Itt élnek köztünk, csak szemünk homályos,
hogy köznapi ruhán rájuk ismerjen,
(vagy csuha az?); – de bentől – tűz sugároz,
s tódul köré a bűnös, bús, esetlen...

„Pest új apostola” – mondták Belváros
szerény papjára... Háború veszetten
dúlt szíven, sorson! Ő templom-szögletben
éjfélekig csak gyóntat, lelkel – s áldoz...

Mert ostor csattog, mikor jut magányhoz.
Kínzó öv testén – titka, hogy a bűnöst
Krisztushoz vonzza: romlás, vér és zűr közt

Szegények, gyóntatószék, oltár mécse:
„Náluk lakik jó Káner Károly, önemésztve...
S halkán mellé hull Trianoni Gyászhoz.”²⁰⁹

(1991. november 14.)

²⁰⁹ Meghalt 1920. november 20-án

In mortem Episcopi Ottocari²¹⁰ – Prohászka püspök halálára

Nunc flete, gens orba Hungarica, dolens
Ne parcat et mens, nequ' oculi velint
unquam parcendo fletui, vos
sorte nimis dolida subacti!

Nunc filii flent Patrem et amabilem,
nunc Vate rapto, gens spoliata flet!
Nunc advocatum vox inops flet
maestitia atque orbitate vasta.

Ille est reversus, unde datus fuit!
Beatus qui nunc ad meritum volat!
sed heu retentis quam dolorem,
gaudifer ante reliquit atrum.

Pugnabat usque et cedere nescius
pro Jure inermis, prima acie cadit:
ut qui ante propugnaverit, sit
perpete lumine Stella ducens.

Stellae sed est lux algida, nec prope:
amisimus flammae calidum focum,
qui nocte fovit frigida, omnes
conseruit miseros vagosque.

Non est qui certet, qui doceat micans,
qui nos regat! Quid grex tibi orbe erit?
...Genti, – Deus det – coelitus astet Vir,
Tam dolidae sepelit quae semper...

Most sírj, elárvult népe magyarnak és
ne hagyja lelked, sem szemeid sirást!
Sirasd magad most szüntelen, szegény:
fájdalom annyira rád szakadt ma!

Fiak siratják mert az Atyát, a Jót.
Most látnokán zokog, kirabolva, nép!
Most pártfogót kesergi inség
végtelenül szomorún és árván...

Ő Ahhoz tért, ki küldte nekünk kegyül.
Óh boldog ő, ki érdeme-venni száll,
de otthagyttnak, jaj nyomasztó kint hagy,
ő ki előbb örömünk, Napunk volt!

Mert egyre vítta harcait; el nem állt
jó harctól; Hűség, szent Ige sarkalál!
Az első sorban küzde mindhalálíg.
Csillag, örök ma! irányt sugárzó!

De csillag messzi fény: hideg is talán...
Hol van melengő otthoni tűzhelyünk?
ki éj fagyán didergőt gyűjti,
szétszakadó, nyomorult testvérít?!

Nincs itt, ki helytáll s küzdeni megtanít...
Nincs pásztor itt, nyáj széledezik talán?1
Add, Égi Úr, fönről is őrnek álljon
Népin, amely temet egyre sírván...

(1931–32, magyar fordítása: 1992. december)

²¹⁰ „Ifjúkori kísérlet”

Prohászka olvasásokor

Magas hegyekről hűvös esten
a fenyveseknek száll lehe.
Óh nem lehet a porba vesznem,
hív messzi csúcsok éneke.

A nagy hegyekről látók jönnek,
jöttek próféták le közénk,
válluk húzta foszlányát ködnek,
s havasi eprek szent ízét,

talárjukon hozták a Mindent,
szemükben jött a csillagúr:
ők Sína hegyén látták Istent,
s szavukba múlt-jövendő gyűl...

A két kezükben törvénytábla,
és arcuk égi látomás
tüzében ég, míg a lapályra
lázakat szórnak lángcsóvás

szent kézzel, s torlasztanak vízárt,
elmosni lomha port-sarat:
hogy jövendőkben újra bízzál,
s csillagok ki ne húnyjanak...

– Így jött Ő látó örök örként
a hegyről jövők ösvényén,
szikrákat szórt szét, hegyi tömjént,
s ma: láthatunk az Ő fényén.

Így jött felém Ő mostan este
(s ragyogtak vén könyv lapjai).
Sas-szárnyát ég felé verdesve
fiakat hívott szállani.²¹¹

Könyv mellett ültem ámuldozva
(a szikra, hál' Isten, még gyúladoz...)
Hús szélroham a Hegyet hozza,
s a Hegyek Sasa csúcsra vonz.

²¹¹ Sicut Aquila provocans pullos suos (5Mz 32,11)

Királyom, hősök, messzi szentek!
mind, kik ma Véle így izentek
– hiába jaj ne várjatok!
Én is, én is most szárnyat bontok,
vidám és ifjú, régi boldog
szárnyakkal én is, szállhatok.

(1962)

Bíró Ferenc S. J.

Munkács, 1869. okt. 10. – Budapest, 1938. aug. 26.

Nagy magyar jezsuita, a Szív című hetilap, a Korda Könyvkiadó, a Jézus Szíve Népleányai alapítója, a szegedi Teológiai Főiskola elindítója, a Szent Szív lángoló apostola.

Szikár arcából lázzal égő szem néz.
Haja lobog ziláltan,
mint ki hegytetőkről most jött,
ahonnan nyirkos földre lángot csempész.
Érzed, ha rád néz: belül mind izzás van!
Úgy jött Munkácsról,
mint az, ki ottan zászlót bontott:
„Pro Deo et Libertaté!”
És megrengette e tunya porondot,
és lengett zászlaja, miként a Kapisztráné!

*

Mikor jött, „liberális béke” fojtott,
alatta minden fuldokolt, poshadt és foszlott: –
lelkek meg ország, urak és parasztok...
Ignác tüzelte: szerte borítsa tűzbe
a nagy kiszáradt pusztát!
Jézus Szívének lángja, hogy hadd verdesse széle-hosszát!
A „Szívnek Hírnöke” apostolául indul,
ír, buzdít, lázít, – kicsi seregin túl
a jezsuitákra fölfigyel a hívő és *ellenség!*
Bíró atya itt „új jelenség” –
a gúnyt, a vádat, harcot *állja*:
hiszen a Katona Ignácnak katonája.
Kalocsán bátor kis sereget toborzott már,
majd Szegeden a Hívő Hitnek várat fundál.
A *Szív* újságnak lelkesítő hangja csendül
hetente minden templomból és annyi tanteremből...
A nép lesi, családnál megsürgeti sok-sok otthon²¹²,
mint prérítűz, oly gyorsan terjed, s oly szokatlan!
És gyűlöli a „túlsó oldal”,
mert kellemetlenül is igazat mond minden szóval.
Jézus Szíve Népleányai is kicsiny seregje,
velük vonulgat győzelemről győzelemre!
A *Korda* kiadója új hang: csatakiáltás,
vagy hívő szívnek éltető esőként: áldás.
Lesz tartományfő; lenne ünnepelt nagy!
De elhuzódik s mindent másnak meghagy;

²¹² mint a versíróéknál gyerekkorában

ha úgy kívánja Rend: ő eltűnik.
Mint obediens szolga,
hogy csak az Ura szavát hallja:
„Euge serve bone et fidelis...”²¹³
necsak vitázz, de jöjj, pihenj itt: Urad szivén is!”

(1997. november 24.)

²¹³ Örülj igaz és hű szolga! (Mt 25,23)

Szabin testvér

Scheibl Szabin 1895-ben született a szatmári Vállajon, és Kínában, Hankauban halt meg 1931. március 28-án. Szatmár megyei munkásfiú, majd ferences laikus testvér. Mély lelki életű vezeklő. Kínai misszióba küldve ott „áldozza föl életét a bűnösökért”.

Vidáman kezdte! Evilág szerint vidáman.
Egy bál után pajtások bűnre vinnék... Elfut!
A Lélek megragadta, vitte! Szól magában:
– „Vezeklek holtomig *ezért!*” És szüntelen dúlt
rajt’ szögesostor, szőröv – a *bűnveszélyért!*
s a társakért! Világért!... Lassan nem érdekli
már más, csak Isten, örök dolgok: Istennél élt
a furcsa kőmiveslegény. Nem érti senki...

*

Csoportja falun munkál egyszer. Ott elfogta
oly vágy, hogy este megy a református paphoz:
„Beszélhetnék-e Istenről, atyám?” És meghatódva
a jó pap véle hajnalig „égben kalandoz”...

Ferenc fiának áll be: laikus testvérek.
Az önfenyítés, imalángolás most teljes...
„Miért nem értenek meg itt se? Mért beszélnek
egyébrül is?” – szól panasza jó magiszterhez.
– „Fiam, ki magas hegyre jut, lenn alig látszik.
Sok úton vonz az Úr magához. Ne kívánjad,
más is lebegjen felhődben... A hű szolgálat
első, s – *alázat!*” (Egyben sem hibázik!)

Szolgája mindenknek szótfogadva. S éjít
Szentséggel társalkodva tölti. Ám nem érzik
a virrasztását: másnap szolgál, friss, vidám.

Halálos beteg egy atya. – „Uram, a bajt reám
ruházd át, haljak én! A pap *kell!* itt szükségtelen
e földön (s messze Tőled) – hitvány életem...

Tifuszt kapott. Szentáldozástól elmaradt...
És akkor Fehér Ostya jött hozzá, mind éj alatt
a lebegő Szentséget ágyából ott imádkozta...
(„Jóságban Urunkat legyőzni nem lehet:
itt visszaád sok vizitet”...)

Most missziósként menni kell Kínába,
hogy ott is gyujtsa lelkeket a vezeklésre,
a példa: téríteni jött a szenvedésre...
A megtérendőkért „gyorsuló esésben”: égbe!
meghalt önátadón, vágyódva tűzben égve.

A Sárga Vihar már kavargott akkor...
Szabin testvértől, az önáldozattól
hány lélek nyert erőt, malasztot:
átvészelt az Úr miként árasztott. –
Ő tudja csak, hányat visz így az üdvösségre!

(1991. november 15.)

A Szent Orvos hívása

Batthyány-Strattmann László élt 1870 október 28. – 1931. január 22. Körmentdi „szent orvos”, szemész, a szegények gyámola és ingyen kezelője. Szentté avatási pöre megindult.

Ki annyi földi szemnek visszaadta fényit:
a szent szemorvost ne köszöntse versem?
e vaksi szemmel írott – vaksi-lelkü nyersen;
mert jaj e tétlen sok szó meg *kit* térít?

Én belső-külső szemeket meg nem nyitván,
csak átszavaltam életet – egy hitványt,
te új szent László – orvoslója szegényeknek,
a lelki koldust, (hát még ha égnek szentelt!)

gyógyítsd, hogy lászon! Szólok Mesteredhez
– kit *úgy* követtél, hogy Nála feledkezz’
s akármit Véle végezz, földít-égit, –

hát benned hívom Őt: „Uram, hogy lássak!”
Hogy látva, ámuljak, vonzassam! – bárcsak
megszállna engem is – és most már végig...

*

Letelt egy hosszú élet. Ne fecsegnék,
hanem már *végre, egyszer*, valami jót is tennék!

S Te, ingyen gyógyot-osztó, fõnn a Kegyelemnél
már dúsabb vagy, hát árasz Ó kincsébül
egy vakult Honra – ki csak földet szemlél
(szemlél? nem! holt káprázatokba révül!)
csak tapogat, fuldoklik pokol-árnyon:
a Fényt, a nagy *Tényt* tárd ki rá, hogy *lászon!*

*

Az „irgalom-művekből” hét-meg-hébtől, melyik volt
mit kezem, szivem tett? hogy „tett”? Nem! *Gyakorolt!*

Jaj énnekem, kinek az *élete* is *holt!*
Szent Orvos! itt e kóros inségest: ezt orvosold!

S az Ország? Hol az irgalomnak csak koporsók,
csak gúny jut?... Irgalom, igen, a megrögzötthöz,
de beteg, áldozat, az semmi! Félrelökdöz
a törvény, jog... Te Jézusnál vagy! Orvosold!

(1991. november 15.)

Kaszap István S. J.

1916. március 25. – 1935. december 17.

Vonatra várt egy magyar pap a Nagy Dúlás után...
 1945! Ha félórával is, az jött
 – Bajorban akkor így is jó volt!
 Hát üldögélt sután s magának nagyot bókolt.
 Melléje ült egy kopott katona,
 s mert papon volt a fekete csuha,
 szóba kezdett, üldögélést unván.
 ...Hogy ő is hívó. Tán osztrák a Páter?
 – Nem, ő magyar! – „Ungarisch, ah!” – kapta szavát el. –
 „Der gottselige²¹⁴ Stefan Kaszap” – az őrzött engem:
 szívem fölött én ezt a képit viseltem...
 golyó is rajtam megakadt! Megmentett Der Kaszap!
 Most megyek haza Rajnaföldre (gyalog, vonattal, stopautón)
 hálásan néki mindörökre.
 A harctéren, rabtáboron mindnyájan mi
 őt kértük. Vészben, s hazajutni, reményben nem fáradni...”

*

A fehérvári ciszterci diákot, a Pistát
 szerették tisztelón a társak, gimnazisták...
 Mert sportbajnok volt, nagy tornász meg minden...
 Mindnek barátja, társa vidám sok csínyen.
 A tanulásban eminens, a sportban nagy híres:
 írgylik őt szeretve.
 S ki volt jobban meglepetve,
 mint ők, mikor megtudták, Pista
 ment jezsuitának! a sok sikerből kihívta
 az Úr. Beöltözött, Jézus Hadába újoncul.
 – „Mit adjak át még? Sikert, karriért?
 az izmaim rugalmát,
 szív nyárspolgár-nyugalmát?!
 Jézus, akard! vedd, bármit, kérd!”
 Mert hajszol, üz és lángol,
 mindent átadni evilágból
 „mindent betöltő nagy szerelmiért” az Úrnak...
 És átad mindent Szeretnek
 s egy bajnoki futással érkezett meg:
 a Szívnek bajnoka önfeláldozásban
 meghalt a párhónapos novícius;
 elégő lázban
 elvitte őt az égi Juss!

²¹⁴ gottselig = boldogult

Halálos ágyon fogadalmat is tett
(mit kezdettől rég teljesített),
s úgy halt meg szeretettől István.
Mint átfut üstökös, s elég futtában izzván!

*

A vonat befutott, István védenca búcsúzott.
S rég beérkezett a fehérvári diákbajnok,
és hőse lett egy Világviadalnak...
Vidám hű bajnokok végig hamar befutnak;
de csüggedők feléig sem az útnak,
egy hosszú életen... A vén magyar pap elmerengett,
s megírta, jókésőn, e verset...

(1997. november 24.)

Etelka-Margit nővér

Bogner Etelka, majd rendi nevén Mária-Margit nővér „a magyar Kis Teréz”, született 1905. december 15-én Melencén, Nagy-Becskereknél, meghalt 1933. május 13-án Érden. Vizitációs apáca Alacoque Szent Mária Margit rendjében – és nevével – az önátadás hőse. Idézetek, itt versbe szorítva, naplójából valók, amit lelkiatyja, Csávossy Lajos jezsuita, utasítására írt.

– „Mindenben úgy! ahogy tetszik Istennek!
Jézus szerint minden választást tegyek!”
– írta, szabta életútja jelszavát:
– „Jézus, Jézus, ne kímélj! vigy gyorsan át!”

*

Etelkát a Délvidéken fogta láng...
Víg, makrancos, csupa-tűz volt az a lány.
Zárdán diák. S akkor egyszer – változik.
Jézust látta, míg buzgóbban áldozik
– „Egy hónapra bármi kicsi kis hibát
Jézusért elkerülök, négy héten át...”
A négy hétből négy hónap lett – évekig...
„Rám vetítéd arcodat a lelkemre,
a tövissel koszorúsán vésted be!
Tüzet gyújtasz. Szíved tüze ég benne.
Hívó szódat hallom: Tu Me sequere!”²¹⁵

*

Vezeklésbe fog a vesző lelkekér’:
„Mindent tenni, amit tőle Jézus kér!” –
így fogadja, így megtartja, s „Ne kímélj!
Kérj sokat, hadd tudjam: közel Szivednél
tartasz engem... Megszületnem mit használ,
ha nem lettem szentté – ennyi malasztálnál...”

Nem veszi be Kármel: oka testi kár
hibás lábbal a hős lányka – sántikál.
Bénult ina most lett kínja: sorra jár
szerzeteket – s alázatból „doktorál”.

*

²¹⁵ Kövess Engem; 1925-i naplórészlet

Új rend tűnik földünkön föl; Szent Margit
vizitációs szerzete alapít
Érden házat; Etelkának nyit kaput:
Jézus Szive rendje ez, hát *odajut!*
„Rád maradtam most egészen. Nem köt le
semmi földi. Nem bánt, ami e földre
vonatkozik. Csak lelkekre: *üdvösség!*
Erre jöttem! Áldozz föl a bűnösért!”

Marad vidám, társai közt eleven;
de valami átsuhan... És hirtelen
arca kigyúl, – Jézusról szólt a beszéd.
Elful s arcára borítja két kezét...

*

– „Számít ránk a mi Jézusunk! Ne hagyjuk,
hogy csalódjon.. Hisz Neki csak bánat jut!...
Magáénak akar minket teljesen;
élet-halál Jézuséval egy legyen!

...S tüdőbajt kap. Egy májusi hajnalon
kijelenti: „Ez az utolsó napom!”
Szinte ragyog. Délután agonizál...
„Már nem látok!...” S halkán azt rebegi száj:
hogy: „Köszönöm. Köszönöm...” S ment égbe fel.
Ravatalon arca: angyal. Suttogják
felvonuló népek: „Milyen szép halott!”
...Hát az *élőt* hogy’ ünneplik angyalok!

(1991. november 15.)

„Brassó Szentje”

Csiszér Elek ferences 1856. november 6-án született Csíksomlyón és 1942. április 28-án halt meg. A gyóntatás hőse. Forrás: Szent Magyarok Lapja (szerkesztette Endrődy László, S.J.) 1942–44, 43:1.

„Brassónak szentje” – így hívták Csiszér atyát...
Mint Ars-i papnak, mind lábához lerakják
a bűnöket. S a gyóntatószék: otthona,
hol évrül-évre vétket oldoz-oldozva...

Mint Mestere, a „bűnösök barátja” ő is,
a csíki vén *Barát* így pásztorol és őriz;
a nagy Akolba gyűjt magyar, román juhocskát...
(Míg szétszakítják őket jelszók, ujdun-ócskák...)

Egy földi *jogtét* Brassóját kívülre hagyta!...
Nincs „Nunc dimittis”; hű a szétszórt nyájak atyja.
Kettőz imát, fegyelmet, farkastól óvást!

Agg Simeon így biztat, áll, és térít folyvást.
S ha *látnok: üdvre*, – vést is bűgött szózatja?
Vagy hű szolgát – az Úr kimélt, s magához fölhevatta...

(1991. november 14.)

Születhetnél-e volna drágább korba?

Ne sirj, hogy mért ne éltél „boldogabb” időben,
mellem, remegj meg inkább nyugtalan szent láztól!
Apokalipszist emlegetnek és megdöbben
szived: talán igaz, már nyáját gyűjti a nagy Pásztor.

És jóslatok kerengnek véresőről, Róma omlik,
száz gépmadár vonyit, vén Földünk szinte széjjel robban,
Szent-Péter dől, egy rekedt rádió bosszut tombol, míg
siró anyák s árvák a romot turják bús rajokban.

Az én koromban! e nagy huszadik században
földönfutó népek százezerein koválygott
a géppuskázó sportlövészhad, s nincsen szappan,
amely lemosná tenyerükről ezt a vérfolt-vádat.

Világnak főpap-atyja²¹⁶ sirva, sápadt arccal térdel
romok fölött. S a Sátán napkeletről Góggal
s a sáskanéppel fölkelte már... Ne kérdezd, mért kell!
Akarni sorsod, számolván bilincsekkel és bakókkal!

Lehet, pár hónap múlva vakolat, kő mélyén,
vagy egy bogáncsos, piszkos árok alján rothadsz
de *vállalod*, ugye, *te* vállalod, mi félénk
filiszterek szerint csak céltalan, bolond dac.

Nem sirsz a „boldog” békekorba vissza, melyben
kérődző napjaid oly távol tudtad Tőle,
nyugodtan jártad magad útját, s a Kereszten
alig töprengve, dőltél kéjes pihenőre.

De most naponta a füledbe harsonázza száz lap,
hogyan kell élned, mint a katakombák szentje,
kit tigris éhez, s jégszívű bakók ha kaput ráznak,
tudja, nem más: az Úr hiv, most Ővéle állhat szembe!

Fejét olajjal megkeni s mirtusszal koszorúzza,
mosolygón nyitni megy, s köszönt hóhért, liktort (vagy Gógot)
Ünneplő kedvvel, zengő szívvvel siet a cirkuszba,
(vagy árokpartra) s nyom bilincskékszerre forró csókot.

A végső napok boldog szüzi lázát el ne szórjad,
kis ócska riadások közt is lelked nászi fáklya
gyanánt lobogjon; s míg szirénák vagy géppuskák szólnak,
fehérre mosdva, mécs a kézben, készülj: jó a Mátka...

²¹⁶ XII. Pius

Hát mitől félni? Születhetnél volna drágább korba?
Lett volna harcod ily szép? s hogyha jó a vörös Sárkány
(egy kort se kimél!) szent csatákért bárd alá hajolva,
vérezhetnél-e boldogabban, vérpadról kiáltván:

„Sok bűnöm volt, de most a vér (a Bárányért) lemossa!
Nincs harc fajom-, hitem-, hazámért, újra mit ne állnék!
Ifjulelkű magyar és Krisztusé voltam, habár bukdosva,
most érte halni büszke ékszer, szép ajándék.

Százszor születve, mindig ezen az uton járnék!”

*

Most jóslatok kerengenek véresőről, földig omlott
Róma (a földi!). Százezernyi bomba hull és roncsol!
Álarcos Antikrisztus hoz hivőre, papra ólmot:
a Hadak-utjára hősök készülnek csapatostól!

Szikrát hány, meglásd, a rozsdás, kopott acél még!
Szentek villannak most föl, még aszott magyar pusztán is!
Aki acél, e kemény korban adja ki szikrázó fényét!
Ne sirj: e szép napokba' hősöket terem a léha Páris.

S bár omlik Róma, Berlin, London, száz sziréna bög, üvölt,
te *győztes* arccal üdvözlöd a sápadt, árva hóhért!
...Dacod ne hagyj, a harcot álld: most tisztul ez a sokbűnű Föld,
– s naponkint mondj imát azért, ki *ünneped már hozza:*
a bakódért...

(Kolozsvár, 1943. szeptember 11.)

Amiként írva áll...

Kommentár a Jelenések könyvéhez

Vörhenyőbb újra Márs-csillag az égen,
nyergelnek is immár a Lovasok négyen.
Ama sápadt Angyal már emeli szárnyát:
halálra szánt népek, jaj, kiteken száll át?

Históriás ének ódon babonája
mellünkbe ijedség mély kutait vájja.
örülj-e vagy sirj-e, hogy telje időnek
tán ma érkezett s vajudnak a földek?

Vajudnak a földek, s tán holtakat vetnek.
Már kádjai kongnak a szörnyü Szüretnek.
Készül keserűje Babilon borának,
melytől mámorosak a földi királyok.

„Babilon a Magna Meretrix elomlik”
– megiratott egyszer – „s bünbe ha volt torkig,
ha torkig lakatta csatlósait sorrra:
Babilon, a vörös, hull mégis pokolra!”

Megadatott néki megverni a Szentet,
sarka alá nyomni minden népet-nyelvet.
Kik jelét nem hordták homlokon-elöltni.
Átadatott néki élet-halál (földi)...

Vörös vadállaton ült a nagy Kerítő...
Homlokán a neve... S hogy betelt az Idő,
mindenek olvassák: „Nagy Babilon: Rejtély”
(a gonoszság titka) „Selyembe hevertél;

részegen a vértől, a szentek véréből,
Rákel fiától kezdve s Ábelétől
a börtöni Szentig, majdani Mártirig:
a vérüket ittad, SIRJUKRA IS IRIGY...

Írva vagyon (János Látása, tizenhét):
Kik rádcsudálkoztak, s lelkük rajtadveszték,
mind kitöröltetnek az Élet könyvéből,
ha majd a fenevad a verembe szédül...

Mert készen a Csapda, s a Vadász: az Isten.
S mert lesben is ül immár, menekülés nincsen.
Már készül az Angyal, vijjogni az égre:
„Lezuhant, lezuhant! S Kalmár, Király véle...”

Irva vagyon ismét (Jelenés, tizennyolc):
„Vele hull a Kalmár, a sok éhes Szatócs...
s föld alól, a föld alól a seregek kelnek,
sápadtan, véresen, újra menetelnek...

Amiként irva áll ó sárga betűkkel:
„Égre kiált vérük, s oltár alól tör fel
hada mindazoknak, kik Érte ölettek,
a félrelököttek, a hivek, a szentek...”

Mert Ő: igaz Isten, hü és igazlátó.
Kik ittasak voltak megölt prófétáktól,
szentjeinek vérét tobzódva kik itták:
Ő is, felitatja vérükkel a pusztát...

S vörhenyő, lássad, Mária-csillag az égen,
nyergelnek, nyergelnek a Lovasok négyen.
Ó látomás ujul, ó ige megifjul,
s tán egyszer a szennyes
vén bünitől gennyes
fekélyes és átkos kusza Föld is tisztul...

(1949. április)

Aztán a Láng elkapta...

(Salkaházy Sára vértanú 1899–1944. dec. 27.)

Régi kassai patrícius család, a Schalk-ház sarja; a „Schalk-ház”-szálló a kassai magyarok kulturháza volt egyben... Apja korán meghalt, anyja részvénytársaságba változtatta az intézményt, és így nevelte három gyermekét. Sára született 1899. május 11-én, meghalt 1944. december 27-én. Boldogáavatási eljárását 1997 januárjában engedélyezte a Szentszék. (Forrás: A Lélek Szava, Szociális Testvérek havi folyóiratai 1996–1997)

Fiús leányka volt, ott Kassán...
A híres Schalk-ház-szállón, magyarok lakásán.
S ahol magyarság tartja fellegetvárát,
ott testvérek közt ő csak háborúsdin forgott,
mókákat gyártott, kedvre gyujtott. – S boldog
szívével el-eltűnt: imát keresve és magányát.

*

Lett tanítónő. De cseheknek nem tett
hüségesküt, így hát ő állást vesztett...
Lett könyvkötő. Majd munkatársa
magyar ujságnak, riportereknek mása:
egy „cigaretás, kávéházas és önálló,
a nagyvilágot zsebretett kezekkel járó
cigányzenés” – magáról vallja²¹⁷...
De mindig Istenének híve, népének magyarja:
Riport, novella, vers folyik tollából frissen...

*

És egyszer halkan szólni kezd az Isten!
Mert egyszer: „Mindez nem elég!
Hát hogyha önmagának kíván engem Ég?!”
És keresett és választ hajszott, szívével harcolt!
Hisz’ hű keresztény, hű magyar!
hát mit akar? „Mit kérsz Te még?!”
– A Szociális Testvérek jöttek, közjük hozta Isten.
No munka az javából
szegényekért, a népiért... A szikra éled s Láng gyúl!
Aztán a Lélek, az a Láng elkapta!
A fürge játszó lett Jézus kezébe’ boldog labda.
Jelszót a fogadalmas maga választ. Ő csak annyit:
– „Alleluja!”
Mert Urát megtalálta s rátalált Ura!
Jön lázas munka Jézusért. Mert mindent Őneki!

²¹⁷ naplója

A Felvidék Magyar Nőszövetségét vezeti,
 amit ő Esterházy Lujzával együtt szervezett.
 Jön feszült munka. Lelkel, épít és vezet.
 Sok lelki-napok, sok gyűlések: Égnek sok malasztja!
 Idegzete de ráment!
 S még végső fogadalma is ezért halasztva!
 – „Jézust szeretve mindent elviseljük!
Jövendő minden bajt és minden *megnemértést!*
 Egyetlen boldogság, hogy Jézusé lehettünk...”
 De szinte elszalasztja égi végzést:
 Magyar bencések kérnek misszió munkást Brazíliába,
 s nem tudta ő, Isten *nagyobbhoz* hívta!
 Jelentkezik. A főnök, Margit testvér²¹⁸ jóváhagyja,
 s ő tanul, tanul.
 Így Pestre jut és munka-munka, rászakadva,
 mert hát olyan „sokoldalú”...
 Egy év alatt munkája volt tizennyolc féle!

*

De háború kitör most! Tégy minden tervet most félre!
 „Itthon ragadt” (itt nagyobbakra szánta Akarat!)
 1938 – a Hazatérés. Jár mindenhol a „visszatérteken”,
 és oktat, épít: formak újra lelkinapok lelkesen...
 Negyven Pünkösdjé: örök-fogadalma! Teljesen Istené!
 Kiteljesül most jelige: „Alleluja! Ecce mitte me!”²¹⁹
 S a nagy német világba magyarosít: „új” neve,
 hogy Salkaházy. S így ír, új tüzet esdve le:
 „Add: kínzástól ne féljek! kis bajaim vegyem szívesen!
Halálnak pedig, hogy örüljek!” – magam Szivedre vessem!
 A Munkásnő Főiskolát építteti még (onnan megy halálba).
 Kap engedélyt, hogy életét a nemzetért s a bűnökért ajánlja,
 s elüljáró kezébe titkon leteszi e fogadalmat!
 Ez negyvenhárom ösze! Gyülnek
 fölöttünk égi s alanti hatalmak.
 Negyvennégyben József napján²²⁰ épp misztérium-játékát
 (Szent Margitról, ki hazáért áldozta föl magát!),
 e játékát adják elő,
 épp bevégezték, rendőrség bejő,
 és „minden tervezett gyűlést feloszlat”...
 ...Mert német szállta meg hazánkat aznap...

*

²¹⁸ Schlachta Margit, az alapítófőnöknő (1884., Kassa – 1974. Buffalo) szintén szentéletű, hősi harcú testvér, 1945–1949-ben a parlamentben is

²¹⁹ Alleluja! Íme engem küldj! (Iz 6,8)

²²⁰ március 19.

Ezernyi zsidó üldözöttet ők házaikba rejtegetnek;
és száz talán, kiket csak maga ment meg.
A negyvennégyes év december huszonhetedikjén
(anarchiában Pest már, hatalmak kiürítvén!)
a Munkásnői Otthont „nyilas-karszalagosak” körülállják,
zsidót lefognak négyet, egy katolikus hitoktatót is!²²¹ ...
De nem találják otthon „*azt a Sárát*”!
...Ki haza épp végszóra jön. („Ez itt az én idóm!”)
S elébük áll! vihették őt is!
Így ment hatodmagával hurcoltatva
csikorgó jeges télben ki a Duna-partra...
Ruhátlan, fosztva, fázva álltak ott.
Fegyver ropog. És hulltak; víz fölöttük átcsapott...
De ő a dördülés előtt
letérdelt és az eszükvesztett
bús gyilkosokra s önmagára följelölt
egy nagy keresztet...
Aztán a mélybe dőlt...
(Ki rálőtt, később sírva mondta ezt, rá emlékezve...
Kegyelmet hívott le bizonynal a Vértanú keresztje.)

(1997. december 12.)

²²¹ Berkovits Vilma

„Csak testemen keresztül!”

Győr vértanú püspökének, Boldog Apor Vilmosnak alázattal ajánlva

Apor Vilmos 1945. március 30-án, Húsvét napján halt mártírhalált. Nagypéntek napján egy orosz katona lelőtte, mert a szent püspök védelmére kelt a vad katonáktól követelt asszonyoknak, lányoknak. 1997. november 9-én II. János Pál pápa boldoggá avatta.

„Csak testemen keresztül!” – két karját kitérve,
 úgy áll a Püspök-tilalomfa, feszület!
 Lenn: nők zsufoltan s duruzsol az Olvasó imája.
 És kinn: pufajkás had, a géppuska mered –
 a mellnek... Halk morajban messze dörgenek
 az ágyúk még. *Ő áll*, mint Golgotán a Fa:
Azt vetíti árnya le a pince-gáborba.
 – „Csak testemen keresztül!”
 Mellen, árnyon a Keresztre
 „fölszabadító hősök” közt akad, ki emlékezne?
 Mert meghökkentek! Torz vad arcuk ámult.
 Golyósórók, gránát, a csorda ökle – *náluk*,
 s egy ember, egy! – hogy szembe állni merjen?!
 A furcsa moraj mélyről – győzne fegyver ellen?
 Két kar: merev a láb: legyökerezve:
 egy égi Dacnak élő hű keresztje...

*

Hisz *mindig állt* ő. Látta őt nyomortanyák mélye
 vigasszal és segéllyel – Gyula sok szegénye.
 Kiállt fajáért, ki, az üldözöttért, bárkik...
 Ő szót emelt az Igazságért mindhalálíg.
 És „ütközött”. És nem szerették.. És rajongtak érte...
 Esett fajáért hányszor, hosszú éjen,
 állott, igen, állott ő roskadt térden!
 Hullt arcra is: zord vezeklőn az eget vívta-kérte...

Kilesték róla: puszta föld az ágya,
 s mije csak van, megy széjjel, az esettet szánja,
 s a szenvedőt mind... *Állott*: harcot és szavát emelte
 Igazságért, – amint ő látta, – látnia engedte
 a Mester. Szembe hát került ő mind a Hatalommal.
Egy zordul nézi, *más*: hamarost tipor majd!

De Kelet szögzi rája most golyószóróit:
 Nem azé minden, aki győz? ki dűl és hódít?
 Most *nőkért* jöttek. Kellenek „krumplit pucolni”.
 és áll itt útban egy sötétruhás rongy holmi,
 rongy utonálló: *Értik* értetlen szavát
 s a két tárult kart. *Emlék* moccan át, –
 gyerekkori, – a géppuskás kezek
 rándulnak: „pópa”! egy-kettő emlékezett...

Úr népe, szűz-erény, erkölcs hű öre: Tilalomfa.
 S harangszóként kongva
 a hangja rajtuk végig rezdül:
 – „Csak testemen keresztül!”
 De most sikoltás: „Püspök atya, védjen!
 Segítség, Vilmos bácsi!” mert a másik végen
 orosz tiszt ráncigál egy síró lányt.
 Ott termett Vilmos atya. Félre ránt
 gaz támadót, karján ragadva,
 s nem lelve más szót szent haragba’:
 „Hinausz, hinausz!”

*

– „Csuhas! Mit számít!” Rikoltja mámoros hang.
 Csak egy csuhas! *Fpirët!*²²²
 Csattannak fegyverek!
 Az eleven kereszt dűl...
 A furcsa varázs – mint az Ország – összeroskad.
 Inogva még előbb, a karja tár nagy ölelőt,
 s mint Mesterének Fája,
 az új „Kereszt” is vérrel áza...

Valamit súg még. Iván, hallod?! „Jíszusz”
 „Iszusz”? – „Fpirët! előre!” Iván mitűl bénulsz?
 – Halálos csönd... A pincemély is hallgat...
 Tán vér csorgását hallják? Az dűl át nyugalmat?
 – „El innen, el!” Kiált rekedt hang vad iszonyba:
 dűbörgön egymást lökve kitolong a csorda...

*

Nagypéntek napja volt. A magyar honnak Nagyhete.
 Mely püspököt, Országot, népet: véres sárba fektette.
 Őt – föl vitték, kórházba; menthetetlen bár...
 A Nevet sugja folyton eszméletlen száj...

²²² Előre!

Orosz parancsnok „vizsgálatot” rendelt,
s „talált”, kit éppen kifogott, tíz embert:
„Ezek tették!” – és gyorsan lepuffantva,
elintéződött a mártír áldozatja.

Húsvétnap eljött: Haldokló *kivárta*,
hörögve, kínban, epedve égi lázba’.
És *átrepült*.
Eltiltva feltünő sír, temetés;
de megmentett leányok, jó anyák szívébe ugye vés
a Név örök emléket? És a *Sír*: egy ország!
A roppant Temetésen milliók azt siratozzák!

De haláloddal, Püspök te *kivártad*
a Husvétot! A Te Husvétod már soká nem várhat!
És *ott leszel*. Kitarult karral feszület
s harangok visszatérnek. Ünnepekre készülnek...

(1991. október 26.)

Katona Anikó

Katona Anikó tizenkétéves vértanút a hitoktatás melletti szegedi diáktüntetésen vascsövekkel verték agyon kivézenyelt vörös munkások 1947. március 20-án.

Ezer gyerekhang zúgott-csengett szét tavaszba.
Szegedi körutak megteltek ifjúsággal,
hogy „*Hittant akarunk*”, hogy „*Hittant akarunk*” szavazva
a vallástipró tervek ellen, égre szárnyal:

„Hittant aka-runk! Hittant aka-runk!”
...Pirosló arccal, Jézust hordó szívvel ment ő,
Kis Anikó is vígan, hitvalló seregbe’.
A *Hittan* szent szó, Jézusról tudást jelentő.

Hegy Beszédjét hallja ott, s Őt kapja lelke!
Zeng, ujjong-sír, kiált... És akkor – kirendelve –
vasláncok-csövek fegyverével jött a Csorda:
„szakszervezett” vörös, hogy – gyermeket tiporja!

„Jézust” kiált a kislány. S vasrúd lesújt fejére.
Elhullt mint régi Ágnes, a követ festi vére...
A hittan kis mártírja vonult egy fönti Sorba...
(... A Bárány mellett zeng most, pálmája leng s liliumja!)

(1991. november 14.)

Éji Tedeum

Óh ez a kép! ez már vagy harminc éve kísértget:
Egy teherautó éjjelen megáll egy ház mögött...
Rendház... kolostor... Kijön sok sápatag kísértet...
Álmából fölverten szedett-vedetten öltözött...

És ülnek fegyverek, kőarcu katonák között,
faládán, földön. A piszkos autó robog rázva.
És melyik kezdte? Kinek gyult ki akkor lelke?
A második sort *mind* harsogva énekelte:
Gregóriánt, miként ujjongva szokta ünneper,
a fogadalmat, szentelést megkoronázva...

Egy ór a puskatussal odavágott durván!
A hangözön csak annál nagyszerűbb lett!
A másik órnek riadt szeme elmered:
Órültek itt az emberek?!
A harmadik kiles az éjbe (vagy sír most elfordulván).

Egy hajnali nagyvárosban a siketült setétbe,
robogtak titkos autók gyilkos kedvvel...
Zengett belőlük álmot, éjet tépve
ötven... száz... ötszáz vézna lázasszemű ember.

S mint csodás ünnep csengett csengvén,
csapongott röpködött
egy piszkos romvárosnak hullacsendjén
latin Gregórián: a Tedeum!
Tulszállván minden ferde bűn,
fölvélő szivárvány
nagy vizözönnek roncsai fölött...

(1974–75)

A Szövetség Szekrényét földülták

Uram! Egy éjszaka váratlanul a Frigy sátorba törtek!
nem tudni kik! A Szövetség Szekrényit földülták,
a kőtáblákat izzé-porrá zúzták!

Reggelre egy-két vén pap sírt a dúlt Sátornál...
a leviták, a többi pap s a nagy tömeg –
kiment a tábor-szélre; – *el Tóled!* –
az aranyborju várta őket. Zúgott
a dob, a kürt is: „Szabadság! Szabadság!” kiabáltak!
...Romok közt rettegetek a vének... Vártak...

Estére részegen hevert a többség. S félt a józan...
Oly gyorsan tört elő ez; – s mulik gyorsan?!
Rémülten néztek a vöröslő Holdra...
Tudták, ez éjjel rájuk ronthat amaleki csorda!
Nincs Frigyszekrény, ki védene...

És Mózes nem jött, nem jött... a Völgybe le...
Itt vész pusztába néped?!
Mondják-e majd: pusztába csábította elveszítetni őket?
Régi hatalmad nincsen-e?
Hol az a „Mózes Istene”?

Nem hallottad, hogy ellened őrjöngnek?
S Te hallgatsz, hallgatsz!
Bűn jár körül az éjbe. Tombol ma, gyilkol gaz!
S Te csak hallgatsz...! hallgatsz...

(1975–80)

A mártír Ágnes nevenapján

Hol van már cézár? Déciusról
ki tud ma? Egypár sápatag diák.
De kicsi Ágnes szép nevének
évenként hódol egy egész világ.

A kicsi Ágnes vértanú lett,
tizenkét éves gyermek-vértanú,
két évezred előtti lányka,
s ma milliárd szív róla tud, tanul...

...A mártír Ágnes nevenapján
az újság írja: Meg még nem törött
a Prímás ott a Duna partján,
bár kard lebeg ősz homloka fölött.

S bár egy hónapja minden fortély,
kínzás, dühöngés rajta mind szabad:
a Püspök áll. S tán nemsokára
egy más Biró már vértanút avat...

A Püspök áll. S most jó a „dózis”:
a magas technikának fénykora,
kényszermámor, vörös narkózis,
a marxi módszer labdacsa-pora.

De a ma megölt vértanútul
föl Ágnesig a piros szentek,
még nem tudod, te örült kényúr?
mit mondanak, mit is üzennek:

„A vértanú a ,technikádtól’
dadoghat bármi kusza szót,
mit, sápadt kényúr, úgy-úgy vágyol:
a belső titkos szép országból
nem lesz tiéd egy huszad hold...”

S hogy lehet tankod százezernyi,
hogy földre tudhatsz leteperni
száz kicsi népet és nagyot,
de sem „gyógyszer”, sem véres markod
nem éri el a messzi partot,
hol Én, a Lélek, úr vagyok.

(1949. január)

„Itt állok...”

Szétkábeleztek négy égtájr
a Primás tüzes végszavát:
„Itt állok Istenért s az árva,
legárvább népért...” S éjszakánk,

a dunavölgyi mély sötét éj
ragyogni kezdett mint a Nap.
Bár dúvadakkal telt az éjfél,
ne félj, nézd: fények gyúlanak.

Egy égő szív, egy kemény homlok
Sarkcsillag lesz, mely nem inog,
acél-sarokkő; gyáva-bomlott
korokban égi szent titok.

Testvér, ugye, ronggyá foszoltak
„Atlanti Charták”, papirok,
mert nem papír, nem szó kell, korhadt,
nem véresszájú népbirók.

De Sarkcsillag, mely ÁLL, s világot
tengelyként forgat, mert hitet mer
az égre írni: „Hiszek. Állok.”
A Férfi kell, a teljes Ember!

...Ausztráliában vezércikk lett
az új Fény. Jenki szóvivők
vizsgálják. S lesi néma ihlet
s fuló remény közt messzi föld...

Igaz, testvér, ki újra kitette
ős csillagunk, csak – ember az:
esendő fia ott keletre
egy árva népnek: ez igaz...

Egy múltó mell (nem ifju-boldog)
s két fáradt váll: ő tartja most
e roppant súlyos vak égboltot,
e dőlni-készet, viharost...

Holnap talán őt széjjelmarja
– mert éhes rá – a Véres Rém.
Megölheti, ha kedve tartja,
ha bántja e hűséges Fény...

Százmilliókat Moszkva mozgat:
mi az az egy Fő s kicsi nép?
Egy kardshintás, egy-két rossz tank,
s kiürül Ipoly-, Olt-vidék...

Az Ember elmegy, egy lehellet
ha ráfúj... Ámde megmarad
a Férfi, aki Tűz, s ki lelket
gyújtott ki ólmos ég alatt.

Papírcsillag, rőt lámpa, kárpit
s ezer üvöltő száj mit ér?
A hajnalcsillag fönnyel világít,
s azt mondja: Nap kél, múlik éj!

Szavalókórus szerte mállott,
fegyver, hazugság mit sem ér.
Mert Ő kimondta: „Állok, állok...”
S örökre áll. Bár teste vér,

és élet nélkül, sebbel, zúzva
heverhet pince rejtekén:
lelke fölívelt messze útra,
fénycsóvát húz és sűgja-zűgja:

„Megverték árvák, kicsi népek,
és kényurak e földtekén!
Mit izgultok, és, óh, mit féltek?
A Csillag őrt áll... S állok én...”

(1949. január 24.)

Egy tiszta hősi harc

Mindszentynek

Már nem vagy fáradt, szomorú,
ki tegnap este voltál.
Megtört a bánat, fut a bú,
Pirossan ég az oltár.

Örömláng: égő karmazsin
lobbanjon égre bátran:
a bűn és nyomor poklain
a *Férfit, Férfit* láttam.

Egy halni térő nép, aki
most máglyaként föllángolt,
s égboltra vérrel írta ki:
„A hős örök... habár holt...”

Egy tiszta szent eszmény felett
így kéne, így elesned,
hogy szép legyen az életed,
s ne éltél légyen veszteg...

Kis népek, nagyok! Néktek ez
a lecke Tőle, most ki
elindult sötét mélyekhez
bitót vérével mosni...

Egy tiszta hősi harc! S oly szép
elesni mind egyszálíg...
A néped boldog, révhez ért!
Egyéb semmit se számít!

Foglalj országot, gyarmatot,
gyűjts százezernyi tankot,
robbants atommal jégsarkot,
vagy ekrazittal bankot: –

kis hangyaboly, nyüzsögi, zajongj!
A Hős felállt a porból.
Felülnőtt minden „nagy fajon”,
kinőtt a gyermeksorból...

Elindult, célba ért: haza...
S a népem, népem mostan
követi útját lázasan
és boldog-megszállottan...

(1949 tavasza)

Az Ember kell ma... (Prímás hős nevének)

Nem adatok, és nem nevek,
ami nekünk kell: emberek!
Akikbe szív és agyvelő,
élet-formálni van erő.

Nem gépek és nem fegyverek:
egész szív, egész emberek!
Csak ez gyógyszer, ez menedék;
kevesebb: semmi, több: szemét!

Ne könyvet olvass, szalma-szót,
mit hangos torok igazolt!
Keress vérré vált életet,
mire minden rátétetett.

Lelket keress a tett mögött:
poklot csak az győz, s ördögöt!
Nézz igazságot, mely vért iszik,
s átélt szavakból átizzik.

Az Ember kell ma énnekem,
ki átalnőtt a végesen.
Ki Istenébe belenőtt,
mint égbe nyúló szent fenyők.

Posványokon a béka zeng,
szó-bugybor, csürhe nád lézeng.
Fönn némán áll magános szálfá,
száll Felhőn, s Felhő körülszállja.

Nem adatok és nem nevek,
ami meggyógyít: emberek!
Magukból akik föl-kinőttek,
s az Éggel vasfrigyet kötöttek...

(1951)

Álom

Ez álmom egyre: nagymise, sok nép,
hús ódon egyház boltive... Gyűl hívő.
Egy első sorban ünneplősen
sok magyar és csupa ismerősök.

Intek nekik, ha hátra felém tekint
egy-egy. Kezemben régi zsolozsma-könyv
(Csitt, ezt nehogy „liturgikus” meghallja!
Mert a parancs: recitálj tömeggel!)

És állnak hátul *régi atyák* velem.
Itt jaj mi készül? Mily mise? Rekviem?
Nagysúlyú boltív, rámborulsz... – Mondd:
Mért vagyok én, – s öregek, – kizárva?

Csak messzi várjuk búgni az orgonát,
hogy búgja azt: „Kezdődik az ének...” Im
de minden csöndes... Csak gyülekszik
s hajtva fejét, meditál a hívő...

Most változik kép: én magam állok ott
a szentély-ajtóban; kazulám piros
aranykehely kezemben: *Vérnek*,
Vérnek arany, be kevés az is még!

Nem köcserép! Mert Vér, arany, izzó Kard
kell vértanúnak... S *Őt*, ki mögöttem áll:
„Én prédikáljak?” – súgva kérdem:
(Püspök-e, Bíboros?) – ő fejet ráz.

Nem! Majd beszélni *Ő* fog. A Dóm s Hívő
Őt hallja, hogy fülük beleszendül; ő
Kőboltok, messzi Népek, Egyház
Sírva figyel... S mise lesz ma csöndes...

(1986. augusztus 9.)

A címered most...

A címered most sarló-kalapács.
Padlásszobából áll az új lakás.
A kenyered most sárga és kemény,
S tán meghalás az egyetlen remény...

Az éjtszakában rémek ragadoznak,
a nappalaid fáradt, vérző, rosszak,
utcáidon a fegyver les reád,
a ha szólsz vagy hallgatsz: egyazon a vád,

hogy bűnös: lépted, álmod, ébredésed,
bűnös az inged, lámpásod, a mécsed,
bűnös az őköd, jövendő, sirásod, –
mosolyod, nótád; – csecsemőd is vásott...

Csak hajnal előtt, szürkület után,
akkor besurransz verten és sután
te is, meg ő is, száz... ezer teféléd
a piros Mécshez, sok-sok rongyos félénk –

Óh akkor lessz a rémből satnya törpe;
padlásszobádba Napfény, Béke tör be,
Nyomorod drága mélytűzű topáz,
és „bűnöd” dicsfény homlokod körül...

Halk hálahimnuszt orgonál a gyász;
– s hogy irigyellek innen, messzirül!

(1950 őszén)

Pesti kövön pirosult...

Pesti kövön pirosult fiatal vért sirva köszöntném!
 ...Nagyhangú ódát zengni ha tudna szívem...
 Nagyhangú ódák veletek ma fölérni be gyöngék,
 néma piros foltok messzi romok kövein!
 Mint az az ábeli vér, szavatokkal az édig elérték,
 s csengtek a föld kerekén gyermeki egyszerűen.

Rég kimerült a dalom monoton vas-gépi világban,
 honvagy rég kimerült szürke-szegény szívemen.
 Hallgattak s robotoltak a fásult hontalanok mind;
 tompa-sötét sebhely: fájni se fájt az a kín.
 Azt hittem legalább: nem fájssz már régi hegedt seb,
 és a közönyhamu hullt, évekig egyre szitált.
 Mint ha Vezúv indul s hamvazza a távoli tájat:
 szörnyű keservetek itt langy hamuvá közönyült.

S mint ha Vezúv indul, s a hamut követi csoda tűzjel:
 úgy lobogott égnek fölzúduló tüzetek!
 Ugy rengett a világ s lángolt a világotok égen,
 villám éjbe, tüzes oszlop a sívatagon.

S aztán – vér hullott, vérzapor az ifju szivekből,
 vérbe keresztelvén Földet, ez árva pogányt.
 Véres ígézet az ámult, hittelen és üresült föld
 vén szeminek, véres drága kis áldozatok!
 Hullván, hulltatok egyre a harckocsi vaskerekéhez...
 S apró gyöngé kezét, tankokat szertezuzó
 rongyos kisszoknyát, szakadott honvédi kabátból
 tákolt zubbonykát: fõste pirosra a vér.
 Kócos szõke haját hideg október sara fog be,
 sápadt vézna kis arc hány kövül égre fagyón?!

Tág gyerekes szemetek mit látott messze-közében?
 szörnyü vagy égi jövőt, míg a halál befogá?
 Szent üveges látást nektek mit adott az utolsó
 pillanat: – Istenetek míg felölelt egekig?

Kis tizenegy-éves lány, tanknak elébe ki hulltál,
 önnönszántadból fáklya gyanánt hogy elégj;
 áldozatul hogy elégj, s hogy elégess ördögi armányt,
 szép kicsi vértanulány, poklokat elsöpörő!
 Tudtál „népi jogot”? A „szabadság” nagy szava néked
 szó volt? Mondd, ki tüzelt, hogy hiv a máglyahalál?...
 Mondd, ki adott kicsi gyermeki szívbe világot alázó
 földrendítő nagy isteni halnitudást?

Százak s ezrek a pesti sarakba hogy hulltak örömmel:
 megfizetón a jövőt, emberit és magyarit...
 Ifju tüzes vérük melegíti tétova, hűlő,
 gyáva világunkat s hamvatag árva szivünk.
 Ifju tüzes vérük ne sirasd hiu könnyel üressen:
 nem feledik odafönn azt a kifolyt piros árt;
 gyermeki szivbül a vérfolyamot, tüzeset *ha* feledné
 Az, ki verébfiat is számbavesz istenileg?

Fel vagyon írva a vérözön, írva örök kapufélen:
 Bosszú angyala jön s elkerüli *ama hont*...
 Bosszú angyala, kit gyűlő bűnéért vár a világ már
 (bűne: hunyászsága, mégha igaz vala is;
 bűne: a Sátánnal hogy a hívő szinte lepaktált)
 Mint ama szent Bárány vérén ha ki mosda fehérre:
 sok kicsi báránynak tisztul a vérin a Föld...

Sok kicsi bárányunk lemosá most mind a bününket:
tétlen, széthúzó, öngyűlölő magyarok!
 Sok kicsi bárányunk pirosult hős vére elért ím
 Földteke túlfelin is szürke közönyt lemosott!
 Nyútt szivem új fiatalság szépmagyar ősi dacában
 megmártózott: szent csejtej²²³ vérfürödön:
 Ujra magyar már, újra tud ökle dacosra szorulni,
 már menetelni akar, hívja az ifjui cél!
 ...S verset is ír ujfent, aki dalt oly messze felejtett:
Szent ifjúságot szomjaz a hült aszu föld...

*

Óh ti kicsiny hősök, kiket ócska világ sosem ért meg
 és sosem érdemel (óh mennyire tudjuk is ezt!):
 versfaragónak az égbe' bocsássátok meg a vétkét,
 versbe keverni ha mert drága nagy égi csodát;
 tetteket s vért ha megirni merészlek: sok kusza szókkal
 s bús suta tettekkel én, ki csupán dadogok...

(1957. március 30.)

²²³ Báthory Erzsébet (az örült) csejtej kastélyában vérben szokott fürödni (1600–10 táján)

Fél éve már...

A csodás harc már régen eltiporva,
halotti csönd ül újra Duna-tájon.
Már nem említik neved itt ma fájón,
amíg heversz a szürke, véres porba’.

Mert gyorsan felejt, aki boldog-gazdag...
S már *fél* éve, hogy lelkesedtek érted:
cifrán szavalva egekig dicsértek
és álszent önhittséggel – leszavaztak.

Fél éve már, hogy véred hullni kezdett
a gázolt földre, romok közé s égre...
Az évig fröccsent Ábel hangos vére,
s pirosan csordult taposott gerezded.

Fél éve már, hogy vérrel keresztelted
kiszáradt földünk, az unott, hitetlent...
Fél éve piros gyermekvérben fetreng
Heródes népe, a nagy „ünnepeltek”...

De rég volt! Hosszu tél letűnt azóta,
most május zöldel, hittel-fénnyel telve,
s mikéntha *minden-minden volna rendbe’*,
a jázmin, nárcisz illatát úgy ontja...

A sok holt messzi porban hadd pihenjen,
fejük fölött méh s tavasz tücske zugjon!
Piros virág ezer kis vértanunkon
tüntetve nyiljon szabad-büszke-fennen!

Hisz ők csupán még, akik szólni mernek
a néma honban s néma Földnek gömbjén,
hol „szabad népek” bujnak gyáva-görbén,
mig romok fölött zászlót ők emelnek...

Mint testvéreik: a kicsi lehulltak,
derekuk égnek szegik bátran-büszkén,
piroslik arcukon a lelkes tüzfény,
s – nem hánynak senkinek szemére multat...

„Nagyoknak” lelkiismeretje gyorsan
begyógyul: szégyent egykettő leráznak,
s gyilkosokkal újra paroláznak,
s már nem segít más, csak ha végsőt harsan

az Angyalkürt, az ítéletre hívó...
S ha hóhért, cinkost, *hallgatással vétkest*,
farkast és bárányt s elfutott *rossz bérest*
a trón elé idéz az igaz Biró...

Ha vétót Ő mond a hunyász világra,
silány önzőkre s kótyagos időkre,
ha pontot ő tesz a mi veszett-dőre
gyilkos és gyáva „demokráciánkra”...

*

...De hallgat Ő is... Hallgat *még*... Csak méh döng.
S piros virágok ontják illatárjuk,
hogy Ég s mi: hitvány föld is csak csodáljuk,
míg vert szivünk közöttük sírva ódöng...

(1957. május 3.)

Mindszenty prímás sírjára

In Sepulchrum Mariae-Cellense Cardinalis Josephi (†1975)

Conditur hoc tumulo patriarum heros
geminarum,
quem genus humanum libera mensque colit.
Non semel aut iterum: martyr nitet usque²²⁴
Josephus:
probris²²⁵ carceribus, risibus atque dolis.
Exilio patriae intus et extra, terrae animaeque;

spretus ab hostibus est, quin etiam²²⁶ propriis!
Justitiae quoniam verique Amoris amator,
non nisi Christum imitans: osus erat tepidis!
Rejectusque suis rejectos exul adibat,
fert animans maestis nuntia perpetua.
Montes Austriaci cui alme tecta dederunt,

ardens igne Dei, corditus²²⁷ atque hominum,
irrequietus agit bona tot! totidemque malis est

actus... Eum tandem, Christe, domo recipe!

(1984. június 12.)

Nyugszik e sír alján ég, föld: kettős haza hőse.

Tiszteli emberiség, tiszteli hű szabad ész!
Nemcsak egy- és másszor: végtig mártír vala
József!

Börtön, rágalom és gúny, cselek áldozata.
Kinn és benn ő hontalan, honja s a lelke
kifosztva,

megveti gyűlölet, sőt hányan „övéi” között!
Mert az igazság és az igaz Szeretet szeretője...

Krisztusa útján járt: alkudozók kivetik!
Számkivetett: kilököttnek lett keresője.

Lelkelt holt-szomorút, s hírt vive, új-örököt!
Végre a Bécsi hegyek fogadák jószívü
magukhoz,

Istene tűzin elég, s ölte a honfiu gond,
tennivaló mig hajtja, a sok jó, – s sok gonosz
üzte.

Nyugtalan élt! Jézus! haza: szivedre fogadd!

²²⁴ usque=semper

²²⁵ calumnia

²²⁶ immo

²²⁷ toto corde

„A nagy magyar szenvedő”

Így hívták Galgóczy Erzsébetet, e modern misztikust, ki a Szent Sebeket viselte itt miköztünk. 1905. június 27-én született Szolnokon, meghalt 1962. március 27-én. Galgóczy Ferenc tisztviselő és Kovács Magdolna leánya. Apját korán elveszíti, tizenegy testvére közül csak három nő föl; anyját is fiatalon veszti, teljes magára marad, Máriával – a Szent Szűzzel. Élt Szolnokon, Kisújszálláson, Veresegyházán, Máriaremetén. Sírja a Farkasvölgyi temetőben. Forrásmű: Kiss Mária-Hortenzia könyve: „Új idők apostola: a stigmatizált Galgóczy Erzsébet”. Minden adat innen, legföljebb egy-két jelenet színezve.

1. (1919, Szolnok)

*„Fellángolt a vértanúság vágya,
megmutatni Néki, hogy szeretem Őt!”*

Az ágyuzás folyt szüntelen
a Zagyva hídra, Várra s templomára;
a föld is tőle döngve reng.

Lövik románok épp a tornyot,
mert a magyar-vörös had a románra
tart figyelőt fönn épp a tornyon ott.
– „De Szentség ott van és monstrancia,
és mindent összelőnek, nincs segítség!
Kinek lehet a Várba felsurrannia?!”
A vézna kislány hallja ezt;
megrendül: – „Óh én mehetnék;
és hátha vértanúddá is lehetnék...
A vágy már régen erre úgy epeszt...
Megmentlek én most, Jézuskám!”
Másnap a híd felé futott.
Meglátták. Lőtték. Pattogott
gépvégferek golyója körülötte.
Futott, futott, mitsem törődve...
Kiáltják: vissza, vissza! Ő csak fut.
Elérte! Akkor katonák belökték; a kaput
rácsukták. Mégis Jézusához eljutott...
Mállott kövekre rak követ, és felkuszott
a Szentségig. S a két aranyedényt
miseruhákba göngyöli szent kincseként.
Azután csak vissza, vissza! Új belövés. Tető lehullik!
– de falba rést is vág, ott ő kibujik...
Hazafelé rohan kincseit ölelve híven.
– „A hidat lövik! Át kell úszni vízen!
Jaj sosem úsztam annyit! S ha befúlok!
Mi lesz Veled, Jézuska?!”
De vállra vet ruhát-batyut s a folyót átalússza!
Aztán lerogy, és sír és sír, a partrajutva –
örömbe, izgalomban; – s bánatába:

hogy elmaradt vértanúsága...

– Már este van. S van érte otthon izgatottság!

Beront: „Elhoztam Jézuskát!” – és mind körülrajazzák.

Rögtönzött oltár épül s imádás mind az éjben.

De Erzsikét az ágyba visszadugták szépen,

mert beteges, mert már vacog,

és kiújulhat minden régi kórság...

2. (1920–1924, Szolnok, Pest)

De felülmúlni nem tudjuk a Mestert mi:

Ő százszorosan szokott visszafizetni.

„Ki elhagy otthont, földet... Énérettem, –

kap százszorost és ráadásul – Engem!”

Kap Engem itt: a Keresztemmel!

Mert Jézus és Kereszt az egy! míg földön él az ember.

– Egy évre a kislány halálos lázban

eszméletlen összerogy az iskolában;

csak másnap otthon éled. Kórház, orvosok

eltanakodnak: baja annyi sok...

Mert igen: tébécé tüdőn, majd belekre,

majd csontokra is terjedve,

és annyi sok más „szövődmény”...

Járni nem fog tudni már soha,

feküdni csak, halálos kínnal gyötrődven, –

42 hosszú évig – a halálig.

(Hisz édesanyja Máriának adta őt

a születés előtt

S ki Máriának gyermeke, abból tudod, *mi válik...!*)

Így lettél Erzsi „tan-célos” beteg:

Lep mindenféle kór, sebek!

Lettél, Erzsébet, „tanulmány” a klinikán!

meg is halsz egyszer,

a jégre hullaházba csupasz földön fekszel,

hogymásnap, míg emelnek

fölnyögj és ők rémüljenek...

– „Jártál a másvilágon?” – kérdezik apácák, sok beteg...

(Nem, nem, sehol, csak ottan én – az Akaratnak kényén és kegyén.)

3. (1929–1930, Szolnok: a nagy kegyek)

Ezerkilencszáz és huszonkilenc; egy júliusi szombaton

valaki jött: egy csodaszép és kedves fiatalasszony.

Jött látogatni őt, mikor már otthon egymaga feküdt,

vigasztalón és biztatón – szenvedni Jézusért!

„Hogy engesztelj, hogy engesztelj! Áldozzál Néki kint és vért,

és minden szenvedést és egész életed!

Hisz szereted Őt, ugye szereted?!”

– „Őt? igen, igen Jézust!” – „Hát Máriát vajon?”

(fürcsán mosolygott rá a Hölggy) – „A Szűzanyát?! Nagyon!”
 ...És úgy érezte Erzsi akkor, hogy évek óta ismeri
 a vendéget, aki nevét se mondotta neki...
 Jött mindennap, ha senki sem volt nála,
 s tanítá szenvedni, Jézusnak mindent fölajánlva.
 „Óh mindent, mindent! nincs határ a szeretetben,
 az áldozatban” – „Igen, igen hiszek ebben!
 – felelte Erzsi – szenvedni mindent Jézusért,
 akarok mindent Jézusért!”
 A házbeliek végre tudni vágyták; ki az, ki látogat!?
 (mert ők sohase látták) – Így Erzsi egyszer kifakadt:
 – „De mondd már, Te ki vagy, Te kedves! Kinek hívjalak?”
 – „Csak úgy, hogy: *Máriácska*.” S minden ebben is maradt.

*

Nagyboldogasszony előnapján Máriácska késve jött,
 de öt bimbózó bíborpiros rózsaszállal örvendítve őt.
 – „Az ünnepen majd felköszöntöd Jézust, Szűzanyát:
 a piros rózsát Jézuskának adjad át!”
 Aztán szokásként együtt rózsafüzéreztek újra...
 De most a Vendég elmenőbe nemcsak simogatta,
 meg is ölelte betegét, meg is csókolta.
 Csodálva nézte a rózsákat Fábián, a lelkiatyja
 (ki évek óta minden reggel áldoztatta)
 és Erzsébetnek buzgó édesanyja,
 aki valami sejtelembe' magát elsírta rózsák láttán.
 Volt mindez ott Nagyboldogasszonynak vigíliáján.

*

Az éj imába telt, vendégét várta ő esengve.
 Ki jött is éjfél múltán s karon fogva vezette...
 (milyen csodás: ő *járni* tud!)
 Egy fényes nagy téren haladtak. Hirtelen az tárult, kivirult:
 Ragyogtak körülötte szentek: Ez a mennyország itt!!
 Megsemmisülve áll ott egymagában, minden bámít, kábít!
 És ott fönn, ott fönn
 a Szűzanya! a Kis Jézussal! Int és hívja!
 Feléjük fut (és *futni* tud már) és rácsodál, hogy ér közelbe:
 – „Óh Máriácska!” – „Hát megismertél?” – „Meg, meg” – rebegette
 vagy fuldokolta... – „akkor virágaid a Jézuskának add át!”
 Aki feléje tárva két kis karját
 mosollyal vette azt a *vérpiros*lót öt virágot...
 És rakosgatta, nézegette és becézte, – aztán: visszanyújtja!
 Hosszan szemébe nézve... Erzsébet kezét tövis megszúrta,
 de Jézus arca mindent elfeledtet: csak azt látta, Őt, csak Őt...

Míg ott feküdt az ágyon: ámult lelke s tündökölt...
 És lassan reggелlett...
 Mi is történt? Két keze fájni kezdett.
 Mozdítja és belévág éles kín.
 Véres seb tátog mind a két kezén!
 tenyérbe, kézfejen, égő véres, égő sajog.
 S a lába is! Pirosuló vére csorogva-csorog...

*

Jön anyja. Ő takaróba rejti ijesztő titkát:
 – „Hívd, anyus, Fábián atyát, sietve hívd át!”
 Az jön: „Mi baj? Még itt az öt piros virág?!
 Mi baj hát?” Akkor ő kihúzza két kezét, – mutatja: „mi bánt”!
 A páter kezét kézbe fog és reszket-reszket...
 Lelkében látja Szent Ferencet (hisz ő Ferenc fia²²⁸)
 s a Keresztet – mit egyre küld örök Kálvária.
 – „Ezt senkinek se mutasd, Erzszi! Tán elmúlik!”

*

De anyja hamarosan rájön.
 Pár hét, és kitudódik az egész környékbe!
 Hisz minden pénteken kiújul az, vörösen, égve:
 – olykor szivárogo csak, de máskor ömlik-ömlik,
 és ájult kínban gyötrőn hánykolódik, vergődik
 a Szenvedő... Kinn tudják ezt! És gúnyolják.
 „Farizeus! magát sebezte meg! Papok bolondja!
 Csak képzelődés a sebek! Ki hiszi! Mind ez bolondgomba!”
 Kevés a külsők közt, ki megrendül, szívébe tér be:
 Jaj mit jelent ilyen „nagy Szenvedő”, a „kis Nővérke”...!

*

S jön Máriácska mindennap, csakúgy, mint azelőtt.
 Felmosa vért, sebet kötöz, szívébe önt erőt.
 A kötözés után a sebek lassan el is tűnnek,
 csak rózsaszín hegek már, azok is fehérülnek.
 (A jövő péntekig! vagy ünnepig!)
 Fábián atya – mint sok-sok éve, –
 naponta áldoztatja, lesi félve
 mit hoz a holnap, a holnap Istene...

*

²²⁸ ferences

Még azon év karácsonyán²²⁹ a Szűzanya
jött és elvitte betegét „haza”:
elvitte Betlehembe!
Ott rózsaszínűen derengve
a Barlang volt; és Jézuska és József, Máriácska!
És sírt, csak sírt keservesen karján a Kis Babája...
– „Jaj Szűzanyám, segíts Te Rajta! Tán tudod okát!”
– „Nem látod, mért sír? Nézd a homlokát!”
...*Töviskorona* volt a kis Fejen. És mondá Mária:
– „Csak az segít, ha merné valaki magára átalvallani;
ne kelljen mindennek *Őbenne* fájnía!”
(Jaj én? jaj én?! az eddigi mind nem elég?!
Fejemen „azzal” hogy is fekhethék?
De *néz* a Kisded, könnye-vére csak folyik
és nyujtogat felém és szinte bátorít...”)
– Igen, igen: „*Óerte!*” – Szól Mária: „Hát vállalod?”
– „Igen, *Ótőle*, érte mindent!”
És Mária szelíden intett.
A kicsi Fejről tövis láncot Erzsébetre átrakott...
Hasító kín. De Jézuskája oly biztatón néz rája.
Még egy időig ott volt... Aztán minden foszlott.
Az ágyán fekszik és szaggat feje.
Mozdulni sem tud, vérrel árad fejsebe...
Jaj, nem tud imádkozni, az is csupa kín...
Teljes kifosztatás! Csak messzi visszhang ajkain,
hogy: „*Érte, Érte, Érte...*”
Jön anyja, rémül, sír, lerogy a térde!
És fut el Fábián atyáért!
Iszonnal lát az is a párnán, padlón vért, csak vért...
– „Ez kezdet! – rebegi. – Előkészítés többre!
Tetőd többet kíván Jézus, mint másoktól –
(s a páter ott szentekre gondol)
össz-áldozat²³⁰, nem csak Keresztnek egy-egy csöppje...”
(Fejebben később tövis benn maradt, ott rekedt.
Az atya hármát kivett – mint emlékeket
a váci püspök adattárába helyezett.)

*

Harmincas év nagypéntekén az *oldalseb* is megjelent.
A teste csupa kék-vörös folt, zúzódás,
fölszagotott hosszú sebek: az ostorzás!
S miként a Föltámadottnak, az ő sebei is soká maradtak.
Húsvét-időt így ünnepelt.

²²⁹ 1929

²³⁰ holocaustum

4. (Vizsgálatok, földiek)

Faragó Fábián ferences az Ügyet jelenti Vácra,
 a püspöknél. Jött újra orvosoknak bölcs tanácsa:
 – „Ne élje úgy magát be `lelkiekbe`! – ez okozza!”
 (Mert van hívő s van félhívő, és nemhívő is orvosokba’.)
 De végre azt jelentik, hogy nem értik, hogy nem értik.
 A földi válasz ez marad mind-végtig.
 Jött Hász István, a lelkiember püspök,
 hosszan beszél vele – (míg könnyeivel küzdött)
 és utasítja: „Minnél kevesebbet a világból –
 ahogy tudjuk: el nem térni soha égi vágától...
 A földet kikapcsolni, és mindent eltitkolni.
 És mindent mi Urunk gondjára tolni!...”

*

Naplót irattak, fényképezték (aktának vették a keresztyét).
 Mindenről, ami lett és lenni fog, irassék jegyzék,
 emlékirat és dokumentom...
 Nagy sürgés, riadottság:
 medikus-klérikus irodisták...
 És hallgat, hallgat fönt az égi Templom...

5. (1932. május 1., össz-áldozat)

S mondotta Mária a Nővérkének:
 „Te gazdag vagy még! mindent nem adtál oda!
 Tudod, mit őriztél meg?”
 – „Mit, mit?!” – Nővérke ekkép riada!
 – „Hát anyácskád? hát otthonod?
 Anyád él, itthon, híven gondozód!?”
 A válasz erre szörnyű lelki szenvedés,
 amíg fél-áldozatból lett *teljes-egész*...
 Az anyja súlyos beteg, s tudja: *mért!*
 először riadozva,
 aztán az égből szabott részt, a „bért” –
 vállalja, mind meghozza:
 a „teljeset!” De ugye akkor Máriácska vegye át
 a tehetetlen szenvedő gondját!”
 És Szűzanyának mindent átaladván, meghal májusnak első napján.
 Nővérke egyazon egy évbe’ veszi lelki atyját,
 és meghal anyja és Panni húga kitagadja!
 („Komédiázol?! Magad okoztál mindent!
 Te magad akartad!”)
 S elköltözik.
 A sebek is egy évig égő tártan megmaradtak...
 Új lelkiatyja, Odiló szigorúan fogja, szidja és korholja.
 A többi páter is gyanakszik, hántorog:
 hogy „annyi furcsaság, ez nem lehet igaz dolog”.

Egy időre a napi áldozástól is eltiltják!
 („Lelkeknek sötét éje” fölötté is csak itt járt.
 És Máriácska nem jön, nem jön, hallgat...)
 Odiló Rendfőnököknek és Pápának tesz jelentést:
 Milyen erők működnek, mily hatalmak?!
 Pius, a tizenegyedik, ott gondolatba mélyed:
 „Csodások Isten útjai! Ha Ő akarja, célhoz érnek...
 Ő teheti, amit akar!”

6. (Szentek közt, pusztulás közt)

– „Új testvéreket hoztam, gondod’ viselik.”
 Egynapon Máriácska ezzel érkezik.
 És sorra bevezeti a két Katalint.
 Az égből egy: Stigmáknak szentje, a *Sziénai!*
 ki el-eljön lelkelni őt, buzdítani.
 A másik földi, rokon lélek: *Kiss* Erzsi-Katalin,
 hamar a titkok bizalmassa s ápolója bajain.
 (És naplót ír a stigma-viselőről, égi gondba!)
 De Máriácska néki legfőbb ápolója,
 Szentséget is hoz! olykor többször naponta!
 Karácsonykor, mint papok, háromszor megáldozott,
 a Szűzanya kezéből!
 A másvilági Katalin után el-eljő
 az a titokzatos pap, „János Tisztelendő”...
 (Így hívta Erzsi azt, kitől a „Dicsértessék”
 szent köszöntését tanulta a magyar nép és nemesség:
 Kapisztrán ez, ki ugye folyton sírból támad,
 mert véres napok fenyegetik jó hazánkat.)
 És Mária el-elviszi oly messzi tájra:
 Szentföldre, Golgotára vagy Itáliába.
 Nem turistának,
 hanem megélni, megszenvedni korokat és tájat!

*

1944! az évek tornyosodnak, rémek-árnyak!
 Ő látja mind előre, látomásban, vad lidérc-álmának!
 Jár hullák közt, dőlt kisvárosán, romokba!
 És „Engesztelj!”, és „Engesztelj!” –
 a Hang kiált, sír, ostromolja.
 Lesz minden rémlátás való, mint mondta Mária!
 „Utolsó csöppnyi véredig kell engesztelni!” –
 dühöng gyűlölködési orgia:
 vériszony üvölt, vonaglik föld,
 tódulnak pokol minden ördögi.
 – „Engesztelj, engesztelj!” – Hang sírja, kéri, dörögi –
 a halmozódó szörnyű bűnökért, *szörnyűbb jövőkéért!*
 Ki igazán szeret, nem szab határt, ont könnyet, munkát, vért!
 „Óh engesztelj!” – szegény, veszendő, édes hazadért!”

*

Jött Szolnok ostroma:
 a város végső pusztulása, véres sok romja.
 Óvóhelyén ő égő lázba'
 a haldoklók imáját mondogatja,
 és Máriát kiáltja:
 – „Jöjj, jöjj, Reád van minden hagyva!
 Nem veszhet el! Hazánk Nagyasszonya maradsz örökké!
 Hol vagytok hazánk szentjei?
 Most jöjjetek megmenteni!
 Magyarok Asszonya, sírj értünk, könyörögiél!”
 Sosem képzeltem, hogy lehessen ennyi szenvedés!
 De Máriácska mondta, hogy „Utolsó csöppig engesztelj!”
 S a minden, minden oly kevés!

7. (1945 után, Kisújszállás, Vereasegyház, Máriaremete)

Szétdulva otthon minden; támasztalan és hontalan,
 „nincsen hová fejét lehajtsa” – *azzal* ím egy sorsa van):
 Kisújszállásra rokonokhoz viszik át,
 agyhártya-lob és más kórok
 őriöngő kínnal kínozzák.
 Az új helyen kelletlenül fogadják:
 „se ingjük, se galléruk,, így mondják.
 (Élősdí most; *előtte*, ha fekvé is, még
 a kézimunkán-min keresett valamicskét...)
 Plébániára végre jut:
 a jó Doroszlai²³¹ atya fogadjá be a nyomorút,
 ki csontbőr, lázas, félholt;
 hordágyon hozza őt Ilonka,
 új gondozója.
 S ha tud, ő kórággyról ír messzi Katikának, –
vigasztalón és oly vigasztalan maga.
 Csak napi áldozása boldog – hozza a jó atya.
 (De két-háromszor újra a Szent Szűz áldoztatja,
 ki persze tőle el nem maradott:
 elhunyt anyától „megbízást kapott!”
 Kálmán atya is kilesi: valaki jár ott, rendbe hoz
 és takarít, és inget varr, beteget-ágyat gondoz.)
 A „feketék” sok gondot-bajt okoznak öneki
 (az Ars-i Plébánost²³² kik szintén látogatták):
 az *alvilág* sötétjei!
 A földre dobják Erzsit, bútort döntögetnek,
 olyan zajt csapnak, hogy falak remegnek.

²³¹ Doroszlai Kálmán esperes

²³² Vianney Szent János

De utánuk a Máriácska
 maga tesz rendet a szobába'...
 A föld sötétjei is dolgoznak serényen:
 zaklatva, rágalmozva, vádolva fönn az érsekségen.
 Az egri érsekség a vádra kap –
 csupa vonalhú békepap!
 Letiltják onnan jó Kálmán atyát,
 hogy ne viselje nyomorultnak gondját.
 Huzavonák és végre utoljára
 a váci püspök, Veresegyházára
 átalveszi! Egy újabb buzgó pap
 Kálmánt beteggel-ápolóval befogad.
 S vigasztal Mária: „E válság mind elmúlik,
 egy új világ jön, Jézust mind elismerik,
 és Ő lesz Úr itt!
 Örülj, hogy rajta ti is dolgozhattatok:
 e munkán szenvedés a legnagyobb!”
 – A szenvedés! Most jön csak legjava;
 fenékig kiürítsd a kelyhét, lankadva
 s leggyöngébben is legsúlyosát hordozzuk!
 A szív, a mell, a csont, a láb, gyomor, az agy
 halálos kórban gyötrőn megszakad.
 Óránkint visszajő az orvos: „Él-e még?
 Meg kellett volna halni néki rég!”
 A szörnyű „szomjúhozom” kínját is megkapja Mesterétül,
 a szájpaplás nagy réssel fölreped – az orvos rémül.
 De ő panasztalan; s ha jönnek vigaszért
 – mert egyre több jön hozzá gondban és lesújtva –
 csak ő vigasztal, halkán, el-elfúlva...
 Vagy átveszi magára másnak kínját!...

És úgy halt meg: bízattva, áldva –
 egy teljes testi-lelki vigasztalan sivárságba'.
 Szobáját akkor újra rózsailat lepte:
 kisért a régi öt piros rózsáknak lelke...

*

– „Jézust” – kiáltott végszava?
 vagy „Máriácskát” említett-e?
 A szíve csak!
 Mert toroka fuldokolt, míg lelkét ellihegte...

(1997. november 22–24.)

**Boldoggá avatási „pörét” megindította a váci püspökség. Minden imameghallgatást, –
 Erzsébet közbenjárására, – jelentsünk itt: Vác, Római Katolikus Püspökség!**

Két-három nappal Ítélet előtt

Mikor már minden kész: a romlás, átkok, áldás
(a csészéket az angyal már önteni tartja).
Szorong a hű. Tétet dupláz a kártyás...
Hallgatva túrneek vértanujelöltek
(s már szállnak ki, hogy homlokon jelöljék őket,
a Szárnyasok: piros pecsétet tévén).
A Tőzsde „jól áll”. Csupa jó hír tévén
(Naponta harmincezret végez ki a Hóhér
a csecsemőkből: de *nem* hir ez!) Az Elnök
ma a szudáni diktátorral koccint pezsgőt!
A világbéke csak napok kérdése!
(S a Békeangyal kezén eltört a csésze,
kiloccsan vér az első vaskehelyből
s mennyi ömlik, ha a többi eltör’?)
A jók szorongnak: valamit üzen a távol!
De csak fecseg hír, minden antennából...
Mert hisz itt minden rendben! soha ilyen termés!
A Párt uralmon! *Glóbus-párthoz* is minden kész!
Uj Világrend most várja Megváltóját!
Sionból jön? Vagy nagyhatalmak még titkolják
a Nagy Nevet: ki fellegekben Új Istennek föllép,
a megnyitja itt Örök Boldogság Földjét!
A színfal mögött Rendező, az égbeli, –
a függönyt készül ejteni!
és bábjáték és „új világ” –
csak két-három nap; – hull, leállt!
Tekercsét göngyöli az angyal és a vátesz!
És kirepül az Első Szárnyas:
és zúg. És minden-minden más lesz,
ahogy megjő a *nemvárt Felső Válasz!*

(1993. július 10.)

A Szentkirály országáról

Írjad, deák, most: Kivégezték!
Meggyalázták és összezúzták,
hét foszlányokra tépték-nyúzták,
s hetvenhét szöggel leszögezték.

Lebélyegeztek-lakatoltak
koporsót-sírt: a gyászhalomra
kilencszeres nagyátkuk mondva:
„A holt maradjon örök holtnak!”

Írjad, deák: Neve lett átok.
Kimondani is bűn a holtat.
S be kell pörölni sápadt holdat,
sírjára vetni mer világot.

Kőből, papírból kivakarták
emlékét, és szórták szelekbe.
S az erős győztesek remegve
kifentek kardot, kést és baltát.

Írjad, deák: Tankokkal, törrel,
ekrazittal, kútmérgezéssel,
hóhérkötéssel, vádbeszéddel,
kínpaddal és szuronyerdővel,

hazugsággal és kénsav-gúnnyal,
szennylapokkal, „népszavazással”,
bélistákkal és toloncházzal,
„érvekkel” és gyűlölet-tájfunnal

– írjad, deák! – új, nyiszledt eszmét
bolondgombázó iskolával,
vérbaj-zsúfolt tömegkórházzal,
szabadszerelmet, Isten vesztét

bögvén, s mindennel szövetkezve,
bősz dühvel, sima vén pokollal,
érvelvén pénzzel, ésszel, „korral”,
és rágalmakkal fegyverkezve:

– írjad! – vagdosták, marták, eltiporták,
ölték, temették... S kidobolták,
hogyan nincs, nem is volt, holt az Eszmel!

*

Írjad, deák, hogy szótalán volt,
mint hétpecsétes mély titok,
hétölnyi mélyben hallgatott,
nyugodt fönséggel várt a nagy Holt...

S ím: tilthat, strázsálhat Sztalin!
Szuronyok, ágyúk, tőr: hiába;
a síron nőtt tavasz virága,
a sápadt égi kankalin.

Írjad, deák: Tornyok ledőlnek.
Gyilkos acél és tank rozsdásul,
csak a Tavasz, az sohse másul!
S virága nő a temetőnek...

Diadalívek, oszlopok kívásnak...
S bizony, le kell szemét csak hunynia,
s lesz zsarnokból legföljebb múmia,
rossz csont, mi nem kell, csakha tűzifának...

De amit Isten gondolt, az örök!
Telek, tavaszok visszajárnak,
nem sztrájkol rózsza soha nyárnak,
bolygók robognak, és csillagkörök.

Írjad deák: Ősrégi tétel:
kikél a Mag, mert ez a *Törvény!*
Kinő a fű sziklákat törvén,
hiába tiltják száz pecséttel.

És elmulandó mind a zsarnok,
erőlködő vas: gyártva, „elvet”,
míg azt hiszi, hogy történelmet
ő ír, a vézna kis akarnok...A Sír fölött ott áll a dalnok,
s írjad, deák, jövőket lát ma.
Írjad: Bizonnyal fordul játszma!
A zsarnokon férgeknek lesz hatalmok!

Föladja Sír, mit mélybe rejtett:
a halhatatlan drága Holtat,
hét ölnyire kit lehantoltak.
Kikél a Mag, mit Isten ejtett...

Mert nem halott ő: aluvék csak,
s a denevérek idejét átalván,
a kelő nappal fölkel: édes-halvány
az arca... S jó a számolás, a Végnap!

Írjad deák: harmadnapon már,
harmadnapon a síri dombnál
kábult poroszlók földre hullnak.
Piros a hajnal és piroslik orcánk,
s az elparentált Szent István-i ország
koronás fővel feljön, mint az új Nap...

(1947)

A magyar életszentség nevei

A név utáni szám azonos a nyomtatott könyvben megadott oldalszámmal. A vastaggal szedettekről külön vers. Tisztm. = Tiszteletreméltó (akinek boldoggá avatási „pöre” hivatalosan megindult).

- A -

Admonti Zsófia 62
Albert, Bd. Csanádi 136, 160
Albert, Bd. Thar-Ispán 133
 Anasztáz, Bd. 36
Andocsi Mária 18, 19
András, Szórád Szt. 48
 Antal, Bd. Budai, kármelita vértanú 159
Antal, Bd. Szász 120
 Antal, pálos vértanú 159
Apor Vilmos, Bd. 166, 215
Asztrik, Szt. 45
 Ágnes, Bd. Prágai 100

- B -

Balogh Ferenc pálos vértanú 164
Batthyány-Strattmann László, Tisztm. 202
Bálint, Bd. Mihálykövi 139
Bánfi Buzád, Bd. 84
Bánfi Lukács, Bd. 63
Báthory László, Bd. 142
Benedek, Szkalkai Szt. 48
 Beregszászi domonkos vértanúk 162
 Berkovits Vilma 214
 Bessenyei Márk pálos pestis-vértanú 169
 Béla, III. 70
Bíró Ferenc 199
Bodonyi vértanúk 120
Bogner Etelka-Margit, Tisztm. 23, 205
 Bohus vértanú 168
Boldogasszony 9, 10, 12, 13, 15, 16, 17, 18, 20, 43
Boldogságos Szűz 9, 10
 Borhy György vértanú 168
Bosnyai János, Bd. 89, 113
Bosnyák Zsófia 180
 Brazíliai pálos vértanúk 160
 Budai Antal, Bd. 159
Budai Máté, Bd. Eskandéli 117
 Budaszentlőrinci pálos vértanúk 159
 Burkhárd Ugolin vértanú 164
Buzád, Bd. Bánfi 84

- C -

Csanádi Albert, Bd. 136, 160
Csák Mór, Bd. 118
Csepellény György 164
Csermely vértanú 168
Csiszér Elek 207

- D -

Décse (Géza) 53, 56
Didák, Kelemen, Tiszt. 188
Dobis vértanú 168
Dugovics Titusz 144

- E -

Erzsébet, Ifjabb Bd. 115
Erzsébet, Galgóczy, Tiszt. 232
Erzsébet, Magyar Szt. 100, 73
Eszéky György ferences vértanú 159
Esztergom vértanúi 168
Etelka-Margit, Tiszt. Bogner 23, 205

- F -

Ferenc, Bd. Jámbor 132
Fitter Ádám 184

- G -

Galgóczy Erzsébet, Tiszt. 232
Gáspár, Bd. Huszár 141
Gellért, Szt. 37, 40, 44, 48, 137
Gergely, Bd. 131
Gergely, Bd. Tragori 120
Gertrúd, Bd. 100
Géza, I. (Décse) 53, 56
Gizella, Bd. 33
Grábja Antal vértanú 164
Grodecz Szt. Menyhért 172

- H -

Hankai vértanú 168
Hedvig, Bd. 100
Hektor, Bd., a Gyógyító 123
Herédi Tamás vértanú 167
Horváth Domonkos vértanú 168
Horváth György vértanú 169
Hunyadi János 146-147, 150, 152 152
Huszár Gáspár, Bd. 141

- I -

Iglódi István minorita vértanú 163
Ilona, Bd. Veszprémi 92

Imre, Szt. 36, 40, 43, 44, 48

Ipolyi Gáspár 192

Iréne, Szt. 60, 61

István, Bd. Lorándházi 140

István, Bd. Péterváradai 128

István, Pongrácz Szt. 172

István, Szt. 25, 28, 29, 36, 38, 40, 44, 45, 48, 52, 108, 244

- J -

János fráter vértanú 163

János, Bd. 86

János, Bd. Bosnyai 89, 113

János, Bd. Zákoly 137

János, Kapisztrán Szt. 146, 148, 157, 239

Jézus Krisztus 7, 8, 9

Joannes Kelpius Transylvanus 182

Jolánta, Bd. 100

Julián barát 82

- K -

Kassai vértanúk 163, 172

Kaszap István 203

Katona Anikó vértanú 218

Kálmán, Bd. Ungvári 137

Kálmán herceg 100

Kánter Károly 195

IV. Károly 193

Kelemen Didák, Tisztm. 188

Kelpius János 182

Kinczel piarista pestis-vértanú 169

Kinga, Szt. 99, 100

Kiss Szaléz ferences vértanú 166

Koháry István 190

Konaczky vértanú 168

Korbéli István vértanú 168

Korona, Szent 29, 32, 45

Körösi Szt. Márk 172

Krapinay Mihály ferences vértanú 168

- L -

Lajos, Szt. Nagy 100, 116, 129, 130

Lajos, Toulouse-i Szt. 104

László, Bd. Báthory 142

László, Bd. Magyar 121

László, Szt. 53, 55, 56, 58, 60, 69

Lorándházi István, Bd. 140

Lukács, Bd. Bánfi 63

Lukács, Bd. Nosztrai 130

- M -

Magyar Szt. Mózes 51
Magyarhoni Bd. Miklós 113
Magyarhoni Bd. Pál 78
Magyarok Nagyasszonya 20
Margit, Szt. 89, 92, 93, 95, 98, 100, 117
Mária-Margit, Tiszt. (Bogner Etelka) 205
Márk, Körösi Szt. 172
Márton ferences vértanú 124
Márton, Szabáriai Szt. 24
Máté, Bd. Eskandéli 117
Menyhért, Grodecz Szt. 172
Mihálykövi Bálint, Bd. 139
Miklós, Bd. Magyar 120
Miklós, Bd. Magyarhoni ferences vértanú 113
Mikola Boldizsár, ferences vértanú 161
Mindszenty József 153, 221, 222, 223, 224, 225, 231
Mór, Bd. Csák 118
Mór, Szt. 36, 38, 48
Móro páter vértanú 168
Mózes, Magyar Szt. 51

- N -

Névtelen ferences egri vértanú 162
Nolai Kampán minorita vértanú 164

- O -

Oldor-Uldrik ferences vértanú 124
Özséb, Bd. 107, 123, 156, 166

- P -

Palugyay György vértanú 168
Patacs-iregi pálos vértanúk 160
Pál, Magyarhoni Bd. 78
Pálos pestis-vértanúk 169
Pázmány Péter 167, 179
Pelbárt, Bd. Temesvári 28, 153
Pesty Mátyás ferences vértanú 159
Pethő István pálos pestis-vértanú 169
Péter, Bd. Szalánkeményi 138
Péteváradi Bd. István 128
Piroska, Szt. 60, 61
Pongrácz Szt. István 172
Prohászka Ottokár 196–197, 198

- R -

Róbert érsekprímás 71, 78

- S -

Salkaházy Sára, Tisztm. 212

Salóme, Bd. 100

Scheibl Szabin 200

Schlachta Margit 213

Schulcz Ferenc vértanú 164

Simon perjel 160

Sonnino Angyelus vértanú 164

Spéráth Tamás piarista vértanú 167

Sütő Lőrinc pálos pestis-vértanú 169

- Sz -

Szabáriai Szt. Márton 24

Szabin, Scheibl 200

Szalánkeményi Péter, Bd. 138

Szaléz, Kiss, ferences vértanú 166

Székely László 132

Szkalkai Szt. Benedek 48

Szombathelyi Szt. Márton 24

Szombathelyi Tamás, Bd. 134

Szórád Szt. András 48

Szörényi Ágoston pálos pestis-vértanú 169

Szücsi György pálos pestis-vértanú 169

Szűz Mária 8, 9, 10, 17

Szvetenay Miklós vértanú 167

- T -

Tamás, Bd. Folignói 120

Tamás, Bd. Magyar 126

Tamás, Bd. Szombathelyi 134

Tapolcai bencés vértanú 162

Temesvári Pelbárt, Bd. 28, 153

Teöry László minorita 164

Thar-Ispán Albert, Bd. 133

Török Márton pálos vértanú 167

Toursi Szt. Márton 24

- U -

Ungvári Kálmán, Bd. 137

- V -

Vajk 25

Vác, Bd. 52, 109

Váradi János vértanú 163

Váradi vértanú kanonokok 162

Vásárhelyi András vértanú 159

Vásárhelyi Bernát vértanú 159

Veszprémi Bd. Ilona 92

Végh Miklós vértanú 167

Betűrendes címmutató

- A -

A bibliafordító
 A Bodonyi Vértanúk: Miklós, Antal és társaik
 A címered most...
 A déli harangszó hőseiről
 A haldokló Hunyadi szavai
 A harmadik csodaszarvas
 A harmadik nővér
 A Hírhozó
 A két nyitrai remete
 A Kettős-keresztű Ország legendája
 A kúnok apostola
 A lívek magyar vértanúi
 A mártír Ágnes nevenapján
 „A nagy magyar szenvedő”
 A nándori toronyról
 A solis ortu cardine *
 A Szent Koronához
 A Szent Orvos hívása
 A Szentkirály országáról
 A Szentkorona követe
 A Szentsebek Ilonája (Veszprémi Boldog Ilona)
 A Szövetség Szekrényét földúlták
 A Tűsz megérkezik
 Ad Mariam in fano Andocs *
 Amiként írva áll...
 Ave, Beate Rex Stephane
 Az áldozat (Szent Margit)
 Az első magyar ferences: Boldog János
 Az Ember kell ma... (A Prímás hős nevének)
 Az utolsó Árpádházi
 Aztán a Láng elkapta...
 Álom

- B -

Bíró Ferenc S. J.
 Boldog Bánfi Lukács éneke
 Boldog Bosnyai János püspök
 Boldog Buzád vértanú
 Boldog Csák Mór
 Boldog Csanádi Albert
 Boldog-émlékű Admonti Zsófia
 Boldog Gergely, szentlőrinci pálos
 Boldog Hektor, a Gyógyító
 Boldog Huszár Gáspár
 Boldog Jámbor Ferenc

Boldog Lorándházi István
Boldog Lukácsról bátorító vers
Boldog Magyarhoni Miklós, vértanú
Boldog Mihálykövi Bálint
Boldog Szalánkeményi Péter
Boldog Szombathelyi Tamás
Boldog Temesvári Pelbárt
Boldog Thar-Ispán Albert
Boldog Ungvári Kálmán
Boldog Zákoly János
„Boldogasszony hozománya”
Boldogasszony vigíliáján
Bosnyák Zsófia — új Szent Erzsébetünk
„Brassó Szentje”
„Budapest apostola”

- C -

Cardinalis Petrus (Pázmány Péter)
„Csak testemen keresztül!”

- D -

Dal a Csíksomlyói Máriához
Déli harangszó, messzi pálmák

- E -

Egy „barokk” püspök: Fitter Ádám
Egy esztergomi kanonok: Ipolyi Gáspár
Egy félig feledt névre
Egy régi harci roham idézése (Kapisztrán Szent János)
Egy tiszta hősi harc
Egyiptom magyar vértanúja
Etelka-Margit nővér
Éji Tedeum

- F -

Fél éve már...

- H -

Himnusz Szent Gellérthez
Hunyadi gyulafehérvári sírfelirata *

- I -

In mortem Episcopi Ottocari (Prohászka püspök halálára)
„Itt állok...”

- J -

Jesu redemptor omnium *
Joannes Kelpius Transylvanus
Júniusba öltöztek a kertek

- K -

Kapisztrán és Szerém-Ujlak *
Kaszap István S. J.
Katona Anikó
Kelemen Didák
Kettős hőseposz — két véres század vértanúiról
Két ámuló szem
Két-három nappal Ítélet előtt
Kína első vértanúja

- L -

Látogatás a szentek hegyén (Szent Mór és Szent Imre)
Légvédelmi éj látomása

- M -

Madeira felé – egy kiáltás!
Magyar Szent Erzsébet
Magyar Szent Mózes
Magyar vers Krisztus Királyról
Maria-Treui strófák
Matyó Madonna
Mennynek Királyné Asszonya
Mégegyszer Nagyasszonyunkhoz: „Ex hac lacrimarum valle”
Mindszenty prímás sírjára

- N -

Nagyboldogasszony égi búcsúja

- O -

Óh dicsőséges (O gloriosa) *
Öreg regös éneke Imre Úrról

- P -

Pesti kövön pirosult...
Pétervárad Boldog Istvánhoz
Prohászka olvasásakor

- R -

Régi remetéről elmélkedés a házsongárdi temetőben

- SZ -

Szabáriai (Szombathelyi) Szent Mártonról *
Szabin testvér
Szent Imre herceg sírfelirata *
Szent Kinga
Szent Lajos püspökről, „Rendünk dicsőjéről” himnusz *
Szent Piroska, avagy Iréne császárné, a „Béke”
Születhet-e volna drágább korba?

- T -

Tavaszdik a Szenthegyen
Tusakodás a Szentkirállyal

- U -

Utóhang Maurus szent barátról
Üzentek Julián barátért

- V -

Vajk úr hősi éneke
Vasárnap esti óda Szent Margitról
Vers a régi Lovagról
Végek dicséreti
Végyári küldöttség...
Véres tercinák Kassa három hősiről